

ÇİMENTO İŞVEREN

<http://www.cmls.org.tr/dergi>

ÇİMENTO MÜSTAHSİLLERİ İŞVERENLERİ SENDİKASI YAYIN ORGANI

Atatürk Diyor ki:

"Cumhuriyet; fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister....

Muallimler!...

Sizin muvaffakiyetiniz, Cumhuriyetin muvaffakiyeti olacaktır.

Arkadaşlar, yeni Türkiye'nin birkaç seneye sığdırdığı askeri, siyasi idari inkılâbat sizin, muhterem muallimler, sizin içtimai ve fikri inkılâptaki muvaffakiyetinizle teyit olunacaktır. Hiçbir zaman hatırlarınızdan çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" nesiller ister."

(25.08.1924'de Muallim Birliği Kongresi üyelerine seslenişinden)

CİLT : 15
SAYI : 6
KASIM 2001

Kulelli Sokak No: 14 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara

Merhaba,

Çimento Günü Etkinliklerini çimento işveren kuruluşları olarak Sendikamız (ÇMİS) ve Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği (TÇMB) ortaklaşa gerçekleştirir. Çimento ailesinin eski, yeni fertlerinin katılımı ile gerçekleşen etkinlikleri bu dergide haberler bölümünde okuyabilirsiniz. Ayrıca kısa süre içinde "Çimento Günü Etkinlikleri"ni konu alan bir özel sayı da yayınlayacağız.

Dergimizdeki ilk makale Prof. Dr. Ali Rıza Okur imzasını taşıyor. Sosyal Güvenlik Depremi başlığını taşıyan makalede, son yıllarda sosyal güvenlik alanında ortaya çıkan son düzenlemeler ve gelen iptal kararları ile "Reform muydu, yoksa deprem mi?" sorularına cevap aranıyor.

Dergimizdeki ikinci makale ise Araştırma Görevlisi M. Deniz Güner tarafından hazırlandı. Konusu: "Gemi Adamlarının Çalışma Süreleri". Oldukça kapsamlı olan bu çalışmayı beğeneceğinizi düşünüyoruz.

Dergimizde yer alan üçüncü makale, kısa süre önce gerçekleştirilen Anayasa değişikliklerinin çalışma hayatına ilişkin olanları üzerine. "Çalışma Hayatına İlişkin Anayasa Değişiklikleri" başlığını taşıyor. Sendikamız Uzman Avukatı Ertan İren hazırladı.

Yargıtay kararlarından örnekler verdiğimiz "Hukuk", Enflasyon rakamlarını takip edebileceğiniz "İstatistik" köşelerimiz ve "Mevzuat Ekimiz" her sayıda olduğu gibi bu sayımızda içerikte bulabileceğinizden bazıları.

İki ay sonra tekrar buluşmak dileğiyle. Esen kalın.

Burçak Çubukçu

Dergimizin İnternet adresi (URL): <http://www.cmis.org.tr/dergi>

Dergimiz ile ilgili olarak bize yazmak isterseniz elektronik posta adresimiz: genel@cmis.org.tr

DİKKAT

Sayın okuyucularımız,

Dergi aboneliğine ilişkin olarak adres, unvan ve iş değişikliklerinin tespit edilerek, bilgisayar kayıtlarımızın yenilenmesi için "Çimento İşveren Dergisi Abone Kayıt Formu" düzenlenmiştir.

Bu itibarla Sendikamızca iki ayda bir yayımlanan Çimento İşveren Dergisi aboneliğinizin devamı için aşağıda yer alan formun doldurarak, Sendikamıza en kısa sürede posta, faks ya da e-mail ile göndermenizi önemle rica ederiz. Aksi takdirde derginin elinize ulaşmadığı düşünülerek abonelik kaydınız silinecektir.

Saygılarımızla

Çimento İşveren

Çimento İşveren Dergisi Abone Kayıt Formu

İsim :

Soyisim :

Unvan :

İşyeri :

Telefon :

E-mail :

Derginin gönderilmesi istenilen açık adres:

.....

.....

SOSYAL GÜVENLİK DEPREMİ

Prof. Dr. Ali Rıza OKUR

Marmara Üniversitesi

ÖZGEÇMİŞ

1942 yılında Kayseri'de doğdu. 1944'de ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. 1961'de Galatasaray lisesini, 1966'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 1966-1968 tarihleri arasında askerlik görevini Amasya'da tamamladı. Askerlikten sonra bir yıl kadar avukatlık yaptıktan sonra, 1970 yılında asistan olarak akademik hayata atıldı. 1981'de İstanbul Hukuk Fakültesinde yürütmekte olduğu tez çalışmaları sonucu "Sendika İşyeri Temsilciliği ve Güvencesi" konulu çalışması ile "Hukuk Doktorasını" tamamladı. 1986'da "Sendikal Faaliyetin Gelişimi ve Türleri" çalışması ile doçent unvanını aldı. 1987 yılında 6 ay rotasyonla gönderildiği Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesinde İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku derslerini yürüttü. 1988-1991 yılları arasında MÜ. İkt. İd. Bil. Fakültesi Dekan Yardımcılığı ve Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerini yürüttü. 1994-1997 yılları arasında aynı fakültenin Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm Başkanlığı'nı yaptı. 1992'de "Sağlık Hakkı ve Sağlık Sigortaları" çalışması ile profesörlük unvanına layık görülen Ali Rıza Okur, halen bu fakültenin değişik bölümlerinde İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku derslerini yürütmektedir. Ali Rıza Okur'un bu alanlarda yüzü aşkın bilimsel çalışması bulunmaktadır.

I. GİRİŞ

Sosyal Güvenlik alanında ilginç bir dönem yaşıyoruz. Bu alanı düzenleyen temel yasalar, birer birer geçerliliklerini yitiriyor. 08.05.2001'de 618 sayılı KHK, 08.08.2001'de 617 ve 619 sayılı KHK'ler yürürlükten kalktı. 10.11.2001'de de 616 sayılı KHK sona erecek.

Bunun nedeni bu KHK'lerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş oluşudur. İptal nedeni bunların dayan-

dıkları yetki kanununun (4588 s. Kanun), Anayasa Mahkemesi tarafından 05.10.2000 tarihli, 45/27 sayılı kararla iptal edilmiş oluşudur. İptal hükmünde, Anayasa Mahkemesi Meclise yeni düzenleme yapması için, 618 s. KHK'de 6 ay, 617 ve 619 s. KHK'lerde 9 ay ve 616 s. KHK'de de bir yıllık süre tanıdı. Ancak bu süreler içinde Meclis, gerekli yasal düzenlemeleri yapmayarak, bir sosyal

güvenlik krizine yol açmış oldu. Böylece "Sosyal Güvenlikte Reform" beklentimiz, sosyal güvenlikle depreme dönüşmüş oldu.

Bu KHK'lerin her biri "işçi" veya "bağımsız çalışan" statüsündeki, bağımlıları ile birlikte yaklaşık 50 milyon sigortalıyı çok yakından ilgilendirmektedir. İptallerin yarattığı boşluk nasıl doldurulacaktır?

Temel sorun iptal edilen KHK'lerin düzenlediği konularda hangi hükümlerin uygulanacağıdır;

1) KHK'lerin ortadan kaldırdığı eski hükümler mi,

2) İptale rağmen, Meclis yeni düzenleme yapana kadar, KHK hükümleri mi?

Bizce bu iki çözüm de hukuka aykırıdır:

- KHK'lerle yürürlükten kaldırılmış olan eski hükümlerin, iptal ile canlılık kazanması mümkün değildir. Bunlar artık uygulanamaz.

- İptal ile yürürlükten kalkmış olan KHK hükümlerinin de uygulanması mümkün değildir.

Bu durumda ne yapılacaktır, çözüm nedir?

Bizce çözüm konusunda iptal edilen KHK hükümleri, iki grupta değerlendirilmelidir:

1) Sigortalı haklarına, statülerine ilişkin hükümler,

2) Kurumların kuruluş ve teşkilatlanmalarına ilişkin hükümler,

- Sigortalıların hak ve statülerine ilişkin konularda ne eski ne de yeni hükümleri uygulayamayacağımızdan, ortada bir hukuki boşluk var demektir. Uyuşmazlık halinde bu boşluk, davaya bakmakta olan hakim tarafından doldurulacaktır. Medeni Kanun 1. maddesinde bu gibi durumlarda hakime kural koyma yetkisi tanınmaktadır. Bu hükme göre:

"Kanun, lafzıyla veya ruhiyle temas ettiği bütün meselelerde meridir. Hakında Kanuni bir hüküm bulunmayan meselede hakim örf ve adete göre, örf ve adet yok ise kendisi vazı kanun olsaydı bu meseleyle dair nasıl bir kaide vazedilecek idiyse ona göre hükmeder".

Bu hükme göre hakim, boşluk halinde önündeki uyuşmazlığı çözmek için önce kanun koyucu gibi bir kural koyacak, sonra da bu kuralı uygulayarak uyuşmazlığı çözecektir. Hakimin koyacağı bu kural, eski veya yeni düzenleme doğrultusunda da, bunlar dışında da olabilir. Ancak, söz konusu KHK'ler, dayanakları olan, 4588 sayılı Yetki Kanununun Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce iptal edilmiş olduğu için iptal edildiğinden, Hakim kural koyarken bu kuralları da seçebilecektir. Nitekim, 1970 yılında, 931 sayılı İş Kanunu (RG. 12.08.1967) şekil yönünden Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilince, Mahkemeler ortaya çıkan boşluğu, 1475 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girene kadar (RG. 12.08.1971, 13943) iptal edilen 931 sayılı İş Kanununun hükümlerini uygulayarak doldurmuşlardı.

Ancak hakimın koyduğu bu kural ve buna dayanarak getirdiği çözüm, sadece bakmakta olduğu uyuşmazlıkla sınırlıdır. Başka uyuşmazlıklarda benzer olaylarda dahi farklı kurallar ve çözümler üretmek mümkündür.

- Kurumların kuruluş ve teşkilatlanmaları ile ilgili iptallerin doğurduğu sorunlar ise daha farklıdır.

İptal edilen 616 s. KHK ile Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (iptali 10.11.2001'de gerçekleşecek), 617 sayılı KHK ile Türkiye İş Kurumu (iptali 08.08.2001 de gerçekleşmiştir), 618 sayılı KHK ile Sosyal Güvenlik Kurumu (iptali 08.05.2001'de gerçekleşmiştir), 619 sayılı KHK ile Esnaf

ve Sanatkarlar ve Diğer bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (iptali 08.08.2001'de gerçekleşmiştir) kurulmuştur. Bunlardan, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Türkiye İş Kurumu ve Sosyal Güvenlik

Kurumu Teşkilatı yeni kuruluşlardır ve ilk defa iptal edilen bu KHK'lerle kurulmuşlardır. 619 sayılı KHK ise, 1479 sayılı Bağ-Kur Kanununda önemli değişiklikler yapmıştır.

Kurumların, kuruluş ve teşkilatlanmalarıyla ilgili bu KHK'lerin iptali ise iki açıdan önemli sorunlar doğurmuştur:

1) Dayandıkları KHK'lerin iptali ile bu kuruluşlar da sona ermiş midir?, sona ermişse, bağımlıları ile birlikte yaklaşık 50 milyon sigortalıya hizmet vermekte olan bu kurumların boşluğu nasıl doldurulacaktır?

2) Kurumlar sona ermemiş fakat teşkilatlanmalarıyla ilgili hükümler sona ermişse, teşkilat, organ, görevler, hizmet yürütümü, finansman konularındaki düzenleme boşlukları nasıl doldurulacak, bu hükümler sona ermiş olduğundan hangi hükümler uygulanacaktır?

- Bize göre, bu Kurumlar, kanunla kurulmuş, özel hukuk hükümlerine tabi, özerk, birer kamu kuruluşudur. Kuruluşları gibi, sona ermeleri de ancak kanunla olabilir. Kuruluş kanunlarının iptal ile ortadan kalkması, bunların tüzel kişiliğini de sona erdirmez. Kamu hukuku tüzel kişileri kendi kendilerini fesih edemeyecekleri gibi, hakim kararı

ile de ortadan kaldırılamazlar, ancak yeni bir kanunla sona erdirilebilirler (AY. M.123; Necip Bilge, Hukuk Başlangıcı, 14. Basım, Ankara, 2000, s.238).

Kuruluş Kanunlarına göre özel hukuk hükümlerine bağlı,

özerk birer Kamu Tüzel Kişisi olan bu kurumların tüzel kişilikleri devam etmektedir. Ancak teşkilatlarına, organlarına, görevlerine ilişkin özel düzenlemeler içeren KHK'ler sona ermiştir. Bunlar hakkında özel hukuk hükümleri uygulanacağına göre, özel düzenlemelerin yokluğu halinde, bu kurumlar genel Kanun niteliğindeki 2908 sayılı Dernekler Kanununa tabi olacaklardır (RG 07.10.1983, 18184). Bu kanunda hüküm olmayan hallerde ise Dernekler Kanunu'nun 93. maddesindeki yollama

Anayasa Mahkemesi Meclise yeni düzenleme yapması için, 618 s. KHK'de 6 ay, 617 ve 619 s. KHK'lerde 9 ay ve 616 s. KHK'de de bir yıllık süre tanıdı. Ancak bu süreler içinde Meclis, gerekli yasal düzenlemeleri yapmayarak, bir sosyal güvenlik krizine yol açmış oldu. Böylece "Sosyal Güvenlikte Reform" beklentimiz, sosyal güvenlikle depreme dönüşmüş oldu.

gereğince Medeni Kanunun Cemiyetlerle ilgili hükümlerine de gidilebilecektir. Dernekler Kanununun 92. maddesi, özel kanunlarında hüküm bulunmaması halinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile işçi ve işveren sendikaları ve üst kuruluşlarına, Dernekler Kanunu'nun bazı hükümlerinin uygulanacağını açıkça hükme bağlamıştır.

Bu önerilerle Kurumların tüzel kişiliklerini ve işlevlerini kurtarabiliyoruz ama, bütün bunlar doğan boşluğu tam anlamıyla doldurmaya yeterli değildir. Adeta birer palyatif reçetedir. Temel çözüm Meclisin, Anayasa'nın "iptal kararlarının ertelendiği durumlarda TBMM boşluğu dolduracak yasal düzenlemeleri **ÖNCELİKLE** görüşüp karara bağlar" diyen emrine uygun davranmasıdır.

Bu yapılmadığı takdirde, çözümün yine Anayasa Mahkemesi tarafından üretilmesi düşünülebilir. Anayasa Mahkemesi kendisine tanınmamış olan "YÜRÜTMİYİ DURDURMA" yetkisini özelleştirme ile ilgili bir iptal kararında kendi kendisine tanımış, böylece Meclisin, Yabancılar Arazi Satışı, Milletvekillerinin Süper Emekliliği (kıyak emeklilik), Özelleştirme konularındaki kötüye kullanmalarını önleyebilmişti. Gerçi böylece kuvvetler ayrılığı ilkesine ve Anayasanın 153/II maddesindeki "iptal kararlarının kanun koyucu gibi yeni bir uygulamaya yol açacak hüküm

tesis edememesi" kuralına aykırı davranılmıştır. Ancak sonuçta olması gereken hukuka ulaşılmış, normal mahkemelere tanınan bir yetkinin Anayasa Mahkemesine tanınmamasının doğurduğu sakıncalar ve kötüye kullanmalar önlenmiş, Mahkeme işlevsiz kalmaktan kurtarılmıştır.

Meclisin iptal kararlarının doğurduğu boşluğu doldurma konusundaki görevini ihmalî karşısında bu kez de Anayasa Mahkemesinin doğan boşlukları

önleyecek tedbir kararlarını alması düşünülebilir. Böylece verilen süre içinde Meclisin gerekli yasal düzenlemeleri yapmaması halinde, Anayasa Mahkemesinin tedbir kararı ile, ertelemeyi

uzatması veya başka önlemleri alması düşünülebilir. Almanya'da Anayasa Mahkemesine yasal olarak tanınmış tedbir alma yetkisi, biz de yürütmeyi durdurma yetkisinde olduğu gibi, mahkeme tarafından kendi kendisine tanınabilir. Böylece kuvvetler ayrılığı ilkesi ve kural koymama prensibi bir kez daha ihlal edilmiş olacaktır. Ancak Meclisin ve ilgili Bakanlığın duyarsızlığı ortada başka çözüm bırakmamaktadır.

Sosyal Güvenlikte Reform derken şiddetli bir depremle karşı karşıyayız.

Bu konuda herkesin dikkatli ve duyarlı olması gerekir. Aksi halde hepimiz bu korkunç enkaz altında kalabiliriz.

GEMİ ADAMLARININ ÇALIŞMA SÜRELERİ

Araş. Gör. M. Deniz GÜNER

İ.Ü Hukuk Fakültesi, Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Ana Bilim Dalı.

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Lüleburgaz'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Türkiye'nin çeşitli illerinde, yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamladı. 1998 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Ana Bilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 2000 yılında "Yapı Sigortalarında Teminatın Kapsamı" konulu tezle yüksek lisans derecesi aldı. Halen İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk bölümünde doktora eğitimini sürdürmektedir.

I. GİRİŞ

Bazı sektör çalışanları diğerlerine göre daha zor ve tehlikeli işlerle uğraşmaktadırlar ki bunlardan biri de denizcilik sektörüdür. Bir kazanın ardından tekrar gemiye dönülmesi veya kaptanın gemiyi en son terk etmesi gereken kişi olması gibi gelenekler, halen bazı yerlerde varlığını sürdürmektedir. Bunun yanında, pek de sağlıklı olmayan gemi koşulları, kaptanın veya liman makamlarının karaya çıkılmasına izin vermemesi, gemi adamının yabancı limanda bırakılması gibi sorunlar gemi adamları için birçok kurum oluşmasına ve denizcilik

sektörünün farklı düzenlemelere tabi kılınmasına yol açmıştır.¹

Denizcilik sektörünün farklı düzenlemelere tabi kılınmasının, gemi adamları için farklı kurallar öngörülmesinin yegâne sebebi bu mesleğin güç ve tehlikeli olması değildir. Bu düzenlemeler aynı zamanda çevrenin korunmasıyla da ilgilidir. Bu itibarla, düzenlemelerin amacının iki kategoriye ayrıldığı söylenebilir²: Birinci kategoriye gemi adamlarının korunması için getirilen düzenlemeler; ikinci kategoriye ise denizde can güvenliğini ve çevrenin

1 Gemi adamları ile ilgili kuruluşlara, <http://www.seafarers.org/> ve <http://www.seamenschurch.org/links.htm> adreslerinden ulaşılabilir.

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.ilo.org./public/english/standarts/norm/whatare/stndards/maritl.htm>

korumasını sağlamak için getirilen düzenlemeler oluşturmaktadır. İş sözleşmesine, sağlığa, sosyal güvenliğe vs. ilişkin olarak getirilen düzenlemeler gemi adamlarını koruyan düzenlemelerdir ve bireysel mahiyettedirler. Denizde can güvenliğini sağlamak için getirilen düzenlemeler ise gemi adamlarıyla birlikte üçüncü kişilerin ve çevrenin de korunması amacını taşırlar ve bu sebeple kollektif nitelik arz ederler. Gemi adamlarının asgari yaşına, çalışma saatlerine, gemi adamlarının yeterlilik belgelerine ilişkin kurallar bu niteliktedir.

Denizde çalışarak kazanç elde etmeye çalışan gemi adamları da diğer işçiler gibi hizmet sözleşmesiyle çalışır ve işverene hem ekonomik hem de kişisel olarak bağımlıdırlar. Ancak yukarıda belirttiğimiz gibi gemi adamlarının gördükleri işin niteliği bunların diğer işçilerden ayrı değerlendirilmesini ve farklı düzenlemelere tabi tutulmasını gerekli kılmaktadır. Örneğin, farklı fesih sebepleri, fesih hükmünün ertelenmesi, yurda iade, iaşe servisi kurulması, ikâmet yeri sağlanması zorunluluğu denizde yapılan faaliyetlere özgüdür. Bundan başka, denizlerde yapılan çalış-

malara ilişkin farklılıkların bir bölümünü de iş süresi ve fazla çalışmaya ilişkin hükümler oluşturmaktadır ve bu sebeple Deniz İş Kanunu'nda iş süresi ve fazla çalışmaya ilişkin hükümler gemilerde yapılan çalışmaların niteliğine uygun olarak diğer iş kanunlarında yer almayan, farklı düzenlemeler içermektedir. Uluslararası alanda da denizcilik sektörü diğer sektörlerden ayrı düzenlemelere tabi tutulmuştur.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün gemi adamlarının çalışma sürelerine ilişkin son sözleşmesi 1996 tarihli ve 180 sayılıdır³; ancak henüz yürürlüğe girmemiştir⁴. Belirtmek gerekir ki Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bu konuya ilişkin diğer sözleşmeleri de şu ana kadar uygulama alanı bulmamıştır.⁵ 180 sayılı sözleşmeden önceki sözleşmelerde gemi adamlarının çalışma süreleri, gemi türlerine, gemi adamlarının görevlerine ve geminin limanda olup olmamasına göre farklı sürelerle tabi tutulmuştur. 180 sayılı sözleşmede ise böyle bir ayırım yapılmadan daha genel ve basit bir düzenlemeye yer verilmiştir. 180 sayılı sözleşmeyi tamamlamak için 187 sayılı tavsiye kararları hazırlanmıştır.⁶

3 "C180 Seafarer's Hours of Work and the Manning of Ships Convention 1996,(Gemi Adamlarının Çalışma Süreleri ve Geminin İşletilmesi Hakkında Konvansiyon) .

4 Yürürlük koşullarına sözleşmenin 18. maddesinde yer verilmiştir. Buna göre, sözleşmeye en az 5 devlet katılmalı, bu 5 devletten üçünün en az 1 milyon grostonluk taşıma kapasitesi bulunmalı ve bu koşulların sağlanmasının üzerinden 5 ay geçmelidir. 10 Mayıs 2001 tarihi itibarıyla sözleşmeye şu ülkeler katılmıştır: İrlanda (22.4.1999), Moroko (1.12.2000), Romanya (11.10.2000), İsveç (15.12.2000).

5 180 sayılı sözleşme bu konuya ilişkin diğer sözleşmeleri tadil etmiştir(m.16).180 sayılı sözleşmenin tadil ettiği önceki sözleşmeler şunlardır: C109 Wages, Hours of Work and Manning (Sea) Convention (Revised) 1958; C93 Wages, Hours of Work and Manning (Sea) Convention (Revised)1949; C76 Hours of Work and Manning (Sea) Convention 1946; C57 Hours of Work and Manning (Sea) Convention 1936.

6 R187 sayılı tavsiye kararları "R187 Seafarer's Wages, Hours of Work and the Mannig of Ships Recommendation, 1996, (Gemi Adamlarının Ücretleri, Çalışma Süreleri ve Geminin İşletilmesi Hakkında Tavsiye Kararları)

Avrupa Birliği'nde de gemi adamlarının çalışma sürelerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. 30 Eylül 1998 tarihinde Avrupa Birliği Armatörler Derneği ile Avrupa Birliği Taşıma İşçileri Federasyonu arasında çalışma sürelerine ilişkin bir sözleşme⁷ imzalanmıştır. Konsey, üye devletlerin bu sözleşmeye uygun olarak yasal düzenlemeler yapmaları için 1999/63 sayılı direktifi⁸ yayınlamıştır. Armatörler Derneği ile Taşıma İşçileri Federasyonu arasında imzalanan bu sözleşme, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi esas alınarak hazırlanmış bir sözleşmedir⁹.

Bu çalışmada da, deniz iş hukukunun uygulama alanı tespit edildikten sonra gemi adamlarının iş sürelerine ilişkin düzenlemeler Deniz İş Kanununun yanı sıra Avrupa Birliği ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün düzenlemeleri ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

1. DENİZ İŞ HUKUKUNUN UYGULAMA ALANI

1. Deniz İş Kanunun Uygulama Alanı

Deniz İş Kanununun 2/B maddesine göre; "Bir hizmet akdine dayanarak gemide çalışan kaptan, zabıt ve tayfalarla diğer kimselere 'gemi adamı' denir.". Buna uygun olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 821.maddesinde de "Gemi adamları, kaptan, gemi zabıtları, tayfalar ve gemide istihdam edilen diğer kişilerdir." hükmü yer almaktadır. Bundan başka Gemi Adamlarının Eğitim, Belgelendirme, Sınav, Vardiya Tutma, Kütüklenme ve Donatılma Esasları Hakkında Yönetmelik¹⁰'in tanımlar başlıklı 3/IIIa maddesinde gemi adamlarının, "..geminin kaptanını, zabıtlarını, yardımcı zabıtlarını, tayfalarını ve yardımcı hizmet personelinin...." ifade ettiği belirtilmektedir.¹¹

Deniz İş Kanununun uygulama alanına ise kanunun 1.maddesinde yer verilmiştir. Buna göre:

7 Amsterdam Anlaşması ile birleştirilen Avrupa Birliği Kurucu Anlaşmasının 139. maddesinde işçi ve işverenlerin isteklerinin karşılanması amacıyla topluluk nezdinde sözleşmesel ilişkiler kurulmasına imkan verilebileceği yer almaktadır. Sözleşmeler işçi, işveren kuruluşları ve üye devletlere özgü kurallara göre ya da Amsterdam Anlaşmasının 137.maddesinde yer alan konular için sözleşme taraflarının isteği üzerine, komisyon teklifi ve konsey kararıyla topluluk nezdinde sonuçlandırılacaktır. Konsey 137(3).maddeyi ilgilendiren hususlar hariç mevsuf çoğunlukla karar alır. 137(3).maddeyle ilgili hususlarda ise karar oybirliğiyle alınır. 137.maddede de "Sosyal Şartlar" başlıklı 136.maddedeki amaçlara ulaşabilmek için çalışma koşullarının düzenlenmesi, çalışanların sağlık ve güvenliğinin korunması amacıyla çalışılabilir bir çevrenin geliştirilmesi, çalışanlara bilgi verilmesi ve çalışanların görüşlerinin alınması, kadın- erkek işçiler arasında fırsat ve davranış eşitliği sağlanması hususlarında üye devletlerin teşvik edileceği, bu sonuçlara ulaşabilmek için direktifler vasıtasıyla ve bu hususta asgari standartlar getirileceği yer almaktadır .

8 Official Journal (OJ) L (serisi) 167 , 02/07/1999 sf.0033-0037. Direktifin 3.1 nolu maddesinde 30 Haziran 2002 tarihine kadar üye devletlerin yasa, tüzük ve yönetmeliklerini bu direktife uygun hale getirmeleri yada işçi ve işverenlerin gerekli tedbirleri almak için sözleşme yapmaları öngörülmektedir. Ayrıca 1999/130 sayılı tavsiye kararlarında (recommendation) da (OJ L43 17.02.1999 sf.0009-0010) Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesine katılınması öngörülmektedir.

9 Maddelerin çoğu aynı şekilde kaleme alınmıştır. Ancak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinde , çalışma sürelerinden başka geminin güvenle işletilmesine ilişkin birtakım hükümler de yer almaktadır.

10 R.G 30.1.1997 No: 22893.

11 Her üç maddede de diğer kişiler olarak ifade edilenler gemicilik tekniğiyle ilgili olmayan hizmetleri gören kişilerdir. Aşçı, müzisyen, doktor gibi.

"Bu kanun denizlerde, göllerde ve akarsularda Türk Bayrağını taşıyan ve yüz ve daha yukarı grostonilatoluk gemilerde bir hizmet akdi ile çalışan gemi adamları ve bunların işverenleri hakkında uygulanır."

Bu tanıma göre Deniz İş Kanunu'nun kapsamını şöyle belirtebiliriz.

1. Bu yasa, denizlerde, göllerde ve akarsularda çalışan gemilerde uygulanacaktır. Ayrıca geminin Türk bayrağını taşıması da zorunludur. Deniz, göl ve akarsu terimlerinin coğrafi olarak tanımları ortadadır. Geminin tanımı da TTK m.816'da yapılmıştır. Buna göre, "Tahsis edildiği gayeye uygun olarak kullanılması denizde hareket etmesi imkanına bağlı bulunan ve pek de küçük olmayan her türlü tekne gemi sayılır." Deniz İş Kanunu m.1 f.3e göre de "Bu kanunun uygulanmasında; sandal, mavna, şat, salapurya gibi olanlar da (gemi)" sayılır.

2. Deniz İş Kanunu her gemide değil yalnızca yüz ve daha yukarı grostonilatoluk gemilerde uygulanacaktır. Bu sınır uygulama alanını bir ölçüde daraltmaktadır. Bu sınırlama, kanunun koruma amacı ile bağdaşmaz.¹² Bu sebeple de kanun koyucu üç ayrı durumda bu sınırı aşan özel hükümler getirmiştir.

- Bu özel durumlardan ilki işverenin birden çok gemisinin olması halidir. Deniz İş Kanunu m.1 f.2'ye göre; "Aynı işverene ait gemilerin grostonilatoları toplamı yüz veya daha fazla olduğu takdirde birinci bent hükmü uygulanır."¹³

- İkinci hal, işverenin çalıştırdığı gemi adamı sayısıdır. Yine, Deniz İş Kanunu m.1 f.2'ye göre ".....veyahut çalıştırdığı gemi adamı sayısı 5 veya daha fazla bulunduğu takdirde" yine birinci bent hükmü uygulanacaktır. Eğer işveren en az beş gemi adamı çalıştırıyorsa artık sahibi olduğu gemi veya gemilerle bunlarda çalışan ve çalıştıranlar -başka hiçbir koşul aranmaksızın- Deniz İş Kanunu kapsamına gireceklerdir.¹⁴

- Üçüncü özel durum, Bakanlar Kurulunun teşmil yetkisidir. Deniz İş Kanunu m.1 f.4'e göre Bakanlar Kurulu ekonomik ve sosyal gerekler bakımından yukarıda belirttiğimiz gruplara girmeyen gemilerle gemi adamlarını ve işverenlerini Deniz İş Kanununun kapsamına alabilecektir.

II. İş Kanunun İstisna Hükmü ile Deniz İş Kanunu Arasındaki İlişki

İş Kanunu m.5 f.I.b.1'de deniz taşı-

¹² Esen, Güven, Çalışma Yaşamının Düzenlenmesi, İşletme İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku İnsan Gücü Yönetimi, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 1995, sf.87

¹³ Küçük bir yatla kıyı taşımacılığı yapan bir kimseyle yatı ve yatında çalışanlar bu yasanın uygulama alanı dışında kalacak; fakat bu kişinin böyle 4-5 tane yatının olması ve bunların toplamının en az 100 grostonilatoya ulaşması halinde bu yatlar tüm çalışanlarıyla birlikte Deniz İş Kanununun kapsamında yer alacaktır.

¹⁴ İki kıyı arasında taşımacılık yapan bir işverenin 2-3 teknesi olması ve bunların toplamı 100 grostonilatoyu bulmasa bile her birinde ikişer, üçer kişiden 6-7 kişi çalışması halinde de Deniz İş Kanunu uygulama alanı bulacaktır.

ma işlerinin bu kanun kapsamında yer almayacağını belirtmiştir. Bu işlerin Deniz İş Kanununun uygulama alanı içinde olduğu açıktır. Ancak Deniz İş Kanununda yer alan ve bu kanunun uygulandığı işler sadece İş Kanunu m.5'te yer alan, istisna edilmiş işlerden ibaret değildir. Deniz İş Kanunu gölleri ve akarsuları da kapsamı içine almış ve daha geniş bir sınır çizmiştir. Bundan başka deniz taşıma işi sayılmayan fakat yine de deniz işi niteliğinde olan bazı işlere hangi kanunun uygulanacağı tartışma yaratmıştır. İş Kanunu m.5 a/f , deniz taşıma işlerini uygulama alanı dışında bırakırken şu iki iş türünü ise kapsamına almıştır:

Kıyılarda veya liman ve iskelelerde gemilerden karaya ve karadan gemilere yapılan yükleme ve boşaltma işleri ile Deniz İş Kanunu kapsamına girmeyen ve tarım işlerinden sayılamayan, denizlerde çalışan su ürünleri müstahsalları ile ilgili işler.

Bu istisnalardan ikincisi açıkça Deniz İş Kanunu kapsamına girmeyen diyerek kuşkuyu önlemiştir. Ancak birinci istisna kararsızlığa yol açmıştır. Örneğin, balıkçılık, römorkaj, kurtarma - yardım, dalgıçlık işleri ne deniz taşıma işidir ne de yükleme ve boşaltma işleri kategorisinde yer alır. Burada Deniz İş Kanununa öncelik vermek gerekir¹⁵. Çünkü Deniz İş Kanunu yöneldiği ilgi alanı yönünden özel bir kanun niteliğindedir ve özel bir kanun varken daha genel nitelikte bir kanuna başvuru-

rulması hukuk tekniği açısından olanaksızdır.

III. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 Sayılı Sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 Sayılı Direktifinin Uygulama Alanı

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinin 1.maddesinde uygulama alanına ve tanımlara yer verilmiştir. Maddeye göre:

"Bu sözleşme kamu kuruluşlarının ve özel kişilerin sahip olduğu, sözleşmeye katılmış ülkelerden birisinde kayıtlı ve ticaret gemisi olarak kullanılan bütün deniz gemilere uygulanır. Balıkçıları temsil eden kuruluşların görüşü alındıktan sonra, yetkili makamlar bu sözleşmeyi ticari balıkçı gemilerine de uygulayabilirler. Bir geminin deniz gemisi, ticaret gemisi veya balıkçı gemisi olup olmadığı konusunda tereddüt edilirse yetkili makamlar, armatörler, gemi adamları veya balıkçılarla ilgili kuruluşların görüşünü almalıdır. Bu sözleşme geleneksel yapıda ahşap gemilere uygulanmaz."

Gemi adamının tanımı ise sözleşmenin 2/d maddesinde yapılmıştır. Bu maddeye göre:

"Gemi adamı bu sözleşmenin uygulandığı gemilerde belirli bir kapasiteyle istihdam edilen, milli yasa, tüzük veya toplu sözleşmelerle tanımlanan kişilere denir."

Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinin 1.maddesinde uygulama

15 Güven,sf. 90.

alanı, 2. maddesinde ise gemi adamı tanımı Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinde olduğu gibidir.

2. DENİZ İŞ HUKUKUNDA İŞ SÜRELERİ

1. İş Süresi Kavramı

1. Deniz İş Kanunu'nda iş süresi kavramı

İş süresi ya da çalışma süresi olarak adlandırılan sürenin Deniz İş Kanununda -İş Kanunu'nda olduğu gibi tanımı yapılmamıştır. Genel olarak iş süresi, işçinin çalışmaya başlamasından çalışmayı bırakmasına kadar geçen süredir. İş Süreleri Tüzüğüne göre de "iş (çalışma) süresi, işçinin çalıştırıldığı işte geçirdiği süredir."(m.1). Bu anlamda iş süresi, soyunma, dinlenme, giyinme ve ara dinlenmeler hesaba katılmaksızın işin başlangıcından sona ermesine kadar geçen zaman parçasını içerir ve bu süre fiili iş süresi olarak adlandırılır.¹⁶ Ancak iş süresi sadece çalışarak iş başında geçirilen süreleri değil aynı zamanda çalışılmadığı halde kanunen çalışılmış sayılan süreleri de kapsar. Böylece iş hukukunda fiili iş süresi yanında farazi iş süresi kavramı da ortaya çıkmaktadır.¹⁷ Farazi iş süresi sayılan hallere İş Kanunu'nun 62. maddesinde yer verilmiştir. Açıkça belirtilmiş olmamakla beraber farazi iş süresi

kavramı Deniz İş Hukuku'nda da göz önüne alınmalıdır.¹⁸ Ancak, gemi adamının iş yerinin gemi olması ve yirmi dört saatini gemide geçirmesi farazi iş süresi sayılabilecek süreleri tespit etmeyi son derece güçleştirmektedir.

Gemi adamları, iş yerinin denizde hareket etmesi ve geminin aynı zamanda iâşe ve ikâmet yeri olması sebebiyle zamanlarının çoğunu gemide geçirirler. Deniz İş Kanunu kapsamına giren ve uzak yol seferi yapan gemilerde hem iş süresi hem de bu sürelerin dışında gemide kalma zorunluluğu nedeniyle geçen diğer süreler büyük önem taşımaktadır. Yakın yol seferi yapan gemilerde ise gemi adamlarının gemide kalma zorunlulukları bulunmaz ve bu sebeple iş süreleri de özellik arz etmez.

Deniz İş Kanunu kapsamındaki iş yerlerinin yukarıdaki özellikleri nedeniyle iş yerinde geçirilen bütün zamanın iş süresinden sayılması mümkün değildir. Bu sebeple Deniz İş Kanunu'nun 26. maddesinin 2. fıkrasında iş süresi "gemi adamının iş başında çalıştığı ya da vardiya tuttuğu süredir" şeklinde tanımlanmış; fakat İş Kanunu m. 62'de olduğu gibi iş süresinden sayılan hallere yer verilmemiştir. Gemide bulunulup da başka bir gemi için yapılan çalışmalar da -işverenin talimatıyla yapılmış olmak koşuluyla- çalış-

16 Tunçomağ Kenan / Centel Tankut, İş Hukukunun Esasları, 2.bası, İstanbul 1998, sf.138 ; Narmanlıoğlu Ünal, Ferdi İş İlişkileri, Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş 3.bası, İzmir 1998, sf. 466

17 Tunçomağ/Centel, sf. 139 ; Narmanlıoğlu, sf.466.

18 Şahlanan, Fevzi, "Deniz İş Hukukunda İş Süresi, Fazla Çalışma, Yıllık İzin ve Hafta Tatiline İlişkin Sorunlar", TÜHİS Kasım 1998, sf. 11.

ma süresine dahildir.¹⁹

Kural olarak, gemi adamının iş başında çalıştığı süre, hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesiyle kararlaştırılan yahut da işverenin talimatıyla verilen işi fiilen gördüğü²⁰ yani eylemli olarak çalıştığı süredir. Deniz İş Kanunu bakımından iş süresi, işin başında bulunulan veya vardiya tutulan süre olmakla birlikte -yukarıda belirttiğimiz gibi- bu süre içinde mutlaka fiilen (eylemli olarak) çalışma zorunluluğu yoktur. İş Kanunu'nun 62/c maddesine göre "...işinde ve işverenin her an buyruğunda hazır bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın veya çıkacak işi bekleyerek boş geçirdiği süreler"; yani işe hazır olma kavramı Deniz İş Kanunu'ndaki eylemli çalışmayla bir tutulur.²¹ Diğer bir ifadeyle gemi adamının iş gücünü işverenin buyruğuna tahsis ettiği durumlarda - fiilen çalışılmış olsun veya olmasın -geçirilen süreler iş süresinden sayılır. Mesela, geminin demirli veya bağlı olması yahut da havuzlanması sebebiyle işin durması halinde gemi adamı iş görmeye hazır olduğundan bu haller iş süresindendir.

Gemi adamının gemide bulunmakla birlikte çalışmadan veya vardiya tutmadan geçirdiği sürelerin iş süresinden

sayılıp sayılmayacağı değerlendirilirken gemi adamının gemide bulunmasının sebebine bakmak gerekir. Gemi adamı önlem olarak gemide bulunuyorsa ya da mevzuattan kaynaklanan bir zorunluluk söz konusu ise bu durumda da -iş görmeye hazır olma koşuluyla- gemide geçirilen süre iş süresinden sayılmalıdır. Bunun dışında, gemi adamının gemide bulunması -mesela, geminin seferde²² olması veya karantina altına alınması gibi- fiili bir zorunluluktan kaynaklanıyorsa bu halde de gemide geçirilen sürelerinin iş süresinden sayılmaması gerekir.²³ Yargıtay 1975 tarihli bir kararında²⁴ şöyle demektedir.

".....2. Davacı günde on altı saat fazla çalışma yaptığını iddia ederek bunun karşılığının tahsilini istemiştir. Davacı gemi adamıdır. 854 sayılı Deniz İş Kanununun 26/2 maddesine göre iş süresi, gemi adamının iş başında çalıştığı veya vardiya tuttuğu süredir. Davalı idare, davacıya sekiz saat fazla mesai vermiştir. Bu hususta uyuşmazlık yoktur. Gemi adamının gerek seyir halinde gerekse limanda gemi içinde bulunması fazla mesai sayılmaz. Fazla mesai alabilmesi için iş başında çalışması veya vardiya tutması lazımdır. Mahkemenin, başka bir görüşle davacının günde yirmi dört saat

19 Mesela, kurtarma yardımı tahsis edilmiş olmayan bir geminin bir başka gemiye kurtarma yardımı bulunması halinde gemi adamları kendi gemileri değil bir başka gemi için faaliyette bulunmaktadır.

20 Ekmekçi, Ömer, "Deniz İş Hukukunda İş Süreleri ve Fazla Çalışma", Deniz Hukuku Dergisi , Yıl.1 S.3-4, sf.38.

21 Ulucan Devrim, Deniz İş Hukukuna İlişkin Temel Bilgiler, İstanbul 1986, sf. 28 ; Şahlanan, sf. 12.

22 Özellikle uzak yol seferlerinde.

23 Şahlanan, sf. 12 ; Ekmekçi, sf. 39.

24 Yargıtay 9.HD E.1975-4223 K.1975-37758; T.9.7.1975, Yetkin, Mustafa, Açıklamalı-İçtihatlı İş Kanunu ve İlgili Kanunlar-Tüzükler-Yönetmelikler, İstanbul, sf.320. Aynı yönde bir başka karar için bkz. Yetkin, sf.321

çalıştığını kabul etmesi yasaya aykırı olduğu gibi insan takati ile de kabili telif değildir. Temyiz edilen kararın 2. bentte gösterilen sebepten davalı yararına bozulmasına oybirliği ile karar verildi."

Taraflar arasında günde 8 saat fazla çalışılmış olduğu hususunda bir ihtilaf olmadığına göre, gemi adamının çalışmadan ve vardiya tutmadan geçirdiği süreler için -salt gemide bulunmasından dolayı- ücret isteyememesi gerekir. Çünkü, gemi adamının, çalışmadığı süreleri de -çoğu zaman- gemide geçirmesi bu işin mahiyetinden kaynaklanmaktadır.

Diğer taraftan, denizcilik işinde vardiya düzenin büyük önemi vardır; çünkü denizde faaliyetler kesintisiz sürmektedir. İşin kesintisiz devam etmesi de vardiya düzeninin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak, Deniz İş Kanunu'nda vardiya düzenine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu konu tümüyle eskilerden kalan uygulamalara bırakılmıştır.²⁵ Gemilerde yapılan çalışmalar, hem geminin hem de yük ve yolcuların güvenliği bakımından önem taşıdığı için, Deniz İş Kanunu'nun 26. maddesinin 3. fıkrasında işveren veya işveren vekilinin gemi adamlarının

vardiyalarını, yemek ve dinlenme zamanlarını bir çizelge ile belirtmek ve bu çizelgeyi gemi adamlarının görebilecekleri bir yere asmak zorunda oldukları belirtilmiştir. Vardiya düzeninin önemi nedeniyle, toplu iş sözleşmelerinde de ayrıntılı vardiya çizelgelerine yer verilmektedir. Bu vardiya düzeni içerisinde gemi adamının kendisi için öngörülen vardiya aralığında -çalışsın ya da çalışmasın- gemide geçirdiği süre iş süresinden sayılır.²⁶

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre iş süresi kavramı

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinin 2(b) ve Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinin 2(a) maddesinde çalışma süresi "gemi adamının gemi için çalıştığı süre" olarak tanımlanmış; iş başında çalışılan süre vardiya süresi ayrımı yapılmamıştır. Aynı maddelerin (c) ve (b) bentlerinde, dinlenme süresinin ise "çalışma süresi dışında kalan süreler" olduğu ve "kısa araların dinlenme süresinden sayılmayacağı" belirtilmiştir. Gemi adamının gemi için yapacağı işler hizmet sözleşmesi, toplu iş sözleşmesi veya işverenin talimatıyla belirleneceğinden yukarıda yaptığımız açıklamalar burada

²⁵ Bu uygulamalar gemilere özgü vardiya düzeni içermektedir. Örneğin, gemi adamları üç postaya ayrılır ve yirmi dört saatlik bir gün dörder saatlik altı vardiyaya bölünür. Ancak bu düzende postaların hep aynı saatler arasındaki vardiyaya rastlamaması için vardiyalardan biri ikişer saatlik iki küçük vardiyaya bölünür. Bu iki saatlik vardiyalar "öksüz vardiya" olarak adlandırılır. Öksüz vardiyalarda , vardiya sayısı yediye çıkarıldığında üç postanın her gün birer vardiya kayarak çalışması sağlanır. Bundan başka, günün on iki saatlik iki vardiyaya bölünmesi şeklindeki vardiyadan da -özellikle şehir hatları vapurlarında- yararlanılır. Vardiya düzeni hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Anol, Kadri, İşletmelerde İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku , İnsan Gücü Yönetimi, İstanbul, 1985, sf. 94.

²⁶ Ekmekçi, sf. 38.

da geçerlidir. Yine, gemi adamının eylemli olarak çalışmadığı ancak iş gücünü işverenin buyruğuna, gemi için yapılacak işlere tahsis ettiği süreler yukarıdaki tanım itibarıyla de iş süresinden sayılır; gemi adamın fiilen çalışmadığı, iş gücünü işverene tahsis etmediği, kendisinin hakim olduğu süre ise iş süresinden sayılmaz.

Vardiya sürelerine ilişkin düzenlemeye 180 sayılı sözleşmeyle 1999/63 sayılı direktifin 7. maddelerinde yer verilmiştir. Bu maddelere göre, limanda ve gemide yapılacak işlerle, üye devlette azami çalışma ve asgari dinlenme saatlerini gösteren çizelgenin kolayca görülebilecek bir yere asılması gerekmektedir.

II. Yasal İş Süresi

1. Deniz İş Kanunu'na göre yasal iş süresi

Deniz İş Kanunu'nun 26. maddesinin 1. fıkrasına göre "Genel bakımdan iş süresi, günde sekiz ve haftada kırk sekiz saattir. Bu süre haftanın iş günlerine eşit olarak bölünmek suretiyle uygulanır." Görüldüğü gibi Deniz İş Kanunu hiçbir ayırım yapmadan -27. maddedeki istisnalar arasına gösterilen kişiler hariç- genel bir iş süresi belirlemiş, üst sınır getirmemiş, dinlenme süresine yer vermemiş ve bu sebeple de çeşitli sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur.

Gemi adamlarının yasal çalışma sürelerine ilişkin sorunlardan ilki çalışma süresinin haftada beş gün olmak suretiyle günde sekiz saatten fazla tespit edilip edilemeyeceğidir. Bu konuda , Ekonomi²⁷, İş Kanunu'nda olduğu gibi cumartesi gününün kısmen veya tamamen tatil edilerek günlük iş süresinin sekiz saatin üzerinde tespit edilebileceğini; aksi takdirde çalışma süresinin haftalık iş günlerine eşit olarak bölünerek uygulanacağını bildiren hükmün bir anlamı olmayacağını ileri sürmektedir. Buna karşılık , Ulucan²⁸, bu konuda Deniz İş Kanunu'ndaki düzenlemenin son derece katı olduğunu; Ekmekçi²⁹ de İş Kanunu'ndaki gibi işverene olanak tanıyan açık bir düzenlemenin Deniz İş Kanunu'nda yer almadığını, çalışma süresinin sekiz saatin üzerinde tespit edilmesinin gemi adamının haftada üç gün ve günde on altı saat çalışması sonucunu doğurabileceğini, bunun ise kabul edilemeyeceğini, Deniz İş Kanunu'nda günlük çalışma süresini sekiz saat olarak belirleyen hüküm karşısında toplam iş süresinin haftanın iş günlerine eşit olarak bölünerek uygulanacağını belirten ifadenin, haftada altı günden daha az çalıştırılmak suretiyle günlük iş süresinin sekiz saatin üzerinde saptanabilmesini değil altı günlük sürede herhangi bir nedenle bir gün sekiz saatin altında çalışılması halinde çalışılmayan

27 Ekonomi, Münir, "Kara, Deniz ve Hava Taşımacılığında İşçilerin Çalışma Süreleri ve Bundan Doğan Başlıca Sorunlar", Türk İş Hukukunun Temel Sorunları Semineri, 6-10 Ekim 1976 Termal Yalova, Ankara, 1977, sf. 77.

28 Ulucan, sf. 30.

29 Ekmekçi, sf.40-41.

sürenin telafi edilemeyeceğinin düzenlendiğini belirtmektedir.

Deniz İş Kanunu'nda, İş Kanunu'nda³⁰ olduğu gibi işverene bir takım olanaklar sağlanmamıştır. Deniz İş Kanunu'nda günlük çalışma süresinin sekiz, haftalık çalışma süresinin ise kırk sekiz saat olduğu -açıkça- belirtilmiştir. Bu ifade aynı zamanda haftalık çalışma süresinin altı gün olduğunu da ortaya koymaktadır. Kanaatimce, bu açık hüküm ve gemilerde yapılan işin sürekliliği bir günde sekiz saatten fazla çalışarak haftalık çalışma gününün azaltılması şeklindeki bir yoruma imkan vermemektedir.

Gemi adamlarının çalışma sürelerinin aralıklı olarak kullanılıp kullanılmayacağı konusuna gelince; iş sürelerinin uygulanmasında kural sürekli-lik ve aralıklı çalışma mümkün değildir. Ancak,³¹ -özellikle uzak yol seferlerinde- gemi adamının aralıksız dinlenmesine engel olmayacak şekilde çalışma süresinin iki eşit süreye bölünerek kullandırılması gemi adamının -fazla yorulmaması- açısından lehinedir. Ayrıca bu gibi seferlerde, gemi adamı gemide kalmak zorunda olduğundan çalışma süresini aralıksız kullandırmanın pratik bir yararı da yoktur.³²

Ara dinlenmelerinin çalışma süresinden sayılıp sayılamayacağı konusuna gelince; Deniz İş Kanunu'nda, İş Kanunu'nda olduğu gibi ara dinlenmelere ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. Kanaatimce, Deniz İş Kanunu'nda, İş Kanunu'nda olduğu gibi³³ ara dinlenmelere ilişkin açık bir düzenlemenin yer almaması ve Deniz İş Kanunu'nda iş süresinin İş Kanunu'na göre daha yüksek tespit edilmesi Deniz İş Kanunu bakımından ara dinlenmelerinin iş süresinden sayılacağı şeklinde bir yorumu imkan vermektedir.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre yasal iş süresi

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 109 sayılı 1958 tarihli sözleşmesinin "Gemide Çalışma Süreleri" başlıklı 3.bölümünde, görülen işe, geminin uzak yada yakın yol gemisi olmasına ve limanda bulunup bulunmamasına göre farklı ve karmaşık süreler belirlenmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı 1996 tarihli sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinde ise bu ayrımlara yer verilmeden tek bir çalışma süresi tespit edilmiştir. Her iki düzenlemenin 4.maddelerinde normal çalışma süresinin kural olarak "resmi tatillerde ve haftada bir gün dinlenme

30 İş Kanunu'nun 61. maddesinde, çalışma süresinin, haftada 6 gün çalışılan yerlerde günde 7,5 saati geçemeyeceği; cumartesi kısmen veya tamamen tatil edilen işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit olarak bölünerek uygulanacağı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi burada işverene cumartesi günü çalışıp çalışılmamasını belirleme imkanı tanınmıştır.

31 Örneğin, sekiz saatlik çalışma süresinin ikişer saatlik bölümler halinde kullanılması.

32 Ekonomi, sf. 78 ; Ekmekçi, sf. 41.

33 İş Kanunu m.64.

olmak üzere günde sekiz saat" olduğu belirtilmiştir. Ancak normal çalışma süresinin belirlenmesiyle yetinilmeyip dinlenme sürelerine ve dolaylı olarak fazla çalışmaya ilişkin sürelerle de yer verilmiştir. 180 sayılı sözleşmenin 5. maddesinin I. fıkrasına göre ;

Azami çalışma süresi, yirmi dört saatlik sürede on dört saati, yedi günlük sürede yetmiş iki saati geçemeyecek

diğer bir ifade ile

dinlenme süresi yirmi dört saatlik sürede on saatten, yedi günlük sürede yetmiş yedi saatten az olamayacaktır,

5. maddenin II. fıkrasında da dinlenme süresinin ikiden fazla kısma bölünemeyeceği, bunlardan birinin en az altı saat olacağı ve iki dinlenme süresi arasında geçecek zamanın en fazla on dört saat olacağı belirtilmiştir.

Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinin 5/I maddesinde de aynı çalışma sürelerine yer verilmiş ancak dinlenme süresinin yedi günlük sürede yetmiş iki saatten az olamayacağı belirtilerek Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinden beş saat daha az dinlenme süresi belirlenmiştir. Burada belirtilen süreler azami çalışma ve asgari dinlenme süreleridir. Bundan daha az çalışma ve dolayısıyla daha fazla dinlenme süresi tespit edilebilecektir.

Normal çalışma ve dinlenme

sürelerini belirleyen bu hükümler aynı zamanda azami fazla çalışma sürelerini de tespit etmektedir. Buna göre bir gemi adamı bir günde en fazla altı saatlik, bir haftada da yirmi dört saatlik fazla çalışma yapabilecektir. Örneğin, bir gemi adamı sekiz ya da yedi saat çalışacak ardından altı saat dinlenecek sonra tekrar altı veya yedi saat çalışacak ve böylelikle yirmi dört saatlik bir sürede azami on dört saat çalışmış, -biri en az altı saat olmak üzere iki bölüm halinde- toplam on saat dinlenmiş olacaktır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinin 2(c) ve Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinin 2(b) maddesinde "kısa araların dinlenme süresinden sayılmayacağı" hükmü yer almaktadır. Bu sözleşme açısından da -yukarıda Deniz İş Kanunu açısından belirttiğimiz gibi- ara dinlenmelerinin³⁴ çalışma süresinden sayılacağı sonucuna varmak gerekir.

III. Yasal İş Sürelerine Tabi Olmayan Kişiler

1. Deniz İş Kanunu'na göre yasal iş süresine tabi olmayan kişiler

Deniz İş Kanunu'nun 27. maddesine göre ;

"Aşağıdaki işleri görenler bu kanunun iş sürelerine ilişkin hükümlerine tabi değildirler.

1. Birden fazla kaptanın bulunduğu gemilerde birinci kaptan veya bu

34 Öğle yemeği, ikindi kahvaltısı gibi.

kanunun 2. maddesinin (C) fıkrasında yazılı olduğu şekilde kendisine vekalet eden kimse (kılavuz kaptanlar dahil),³⁵

2. Birden fazla makinistin bulunduğu gemilerde başmakinist,

3. Doktor ve sağlık memurları,

4. Hemşire ve hasta bakıcılar

5. Asli görevleri can, mal ve kurtarma olan kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları

6. Gemide kendi nam ve hesabına çalışanlar"

Maddede sözü edilen kişilerin yaptıkları işler birbirinden farklıdır. Örneğin, kaptan veya başmakinist ile doktor veya hemşirenin yaptığı iş ve bu surette yüklendikleri sorumluluk aynı değildir.³⁶ Kaptan, hem teknik hem de hukuki yönden görev üstlenmiş kişidir³⁷; gemi adamlarıyla hizmeti gerçekleştirirken her an görevli durumdadır. Güvenli seyir, yükü havalandırma, vardiyadaki zabiti denetleme, yolcu ağırlama gibi bir çok işi yapacak veya yaptıracaktır. Bu görevin özelliği -süreklilik esası- dolayısıyla kaptanın iş süreleriyle ilgili düzenlemeye uymasının mümkün

olmadığı, geminin baş makinistin durumunun da kaptana benzediği ve bu nedenle bu kişinin de 26. madde hükmüne -günde sekiz, haftada kırk sekiz saatlik çalışma süresine- tabi olmasının mümkün olmadığı söylenmektedir³⁸.

Doktor, sağlık memurları, hemşire ve kurtarma gemilerinin gemi adamları ise kendilerine ihtiyaç duyulduğu zaman, arızı olarak görev yapmaktadırlar. Bu sebeple bu gemi adamları bazı günler hiç görev yapmadıkları halde bazı günlerde sekiz saatin üzerinde çalışabilirler ve bu surette çalışma süreleri dengelenebilir.

Kılavuz kaptanların işi de daha çok doktor, hemşire ve kurtarma gemisi personelinin işine benzer. Bunların çalışması, kılavuzlanmak isteyen gemilere bağlı olduğu için, bazı günler hiç görev yapmamaları, bazı günlerde ise sekiz saatten çok çalışmaları mümkün olabilir.

Gemide kendi hesabına çalışan kişilere ise bu maddede yer verilmesine gerek yoktur. Bu kişilerle bir hizmet sözleşmesi söz konusu olmadığı (Deniz

35 Burada birinci kaptan deyiminin yanlış olduğunu belirtmek gerekir. Böyle bir ifade ikinci kaptan, üçüncü kaptan gibi deyimleri çağrıştırmaktadır ki bu doğru değildir. Aybay Gündüz, Denizciler, İşletmeciler ve Yöneticiler İçin Deniz Hukuku, İstanbul 1998, sf.1064; Uygulamada ikinci kaptan, üçüncü kaptan adı verilen kişiler zabittirler. Hukuken tek bir kaptan vardır. Kaptanın gemi içindeki bütün işleri tek başına yürütmesi mümkün olmadığından bir iş bölümü gerekmektedir. Ancak, kaptan hukuken diğer gemi adamlarından farklı bir statüye sahiptir. Kender, Rayegân, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Araştırma ve Uygulama Merkezi 1984 Yılı Konferansları, İstanbul 1985, sf.149 vd.

36 Aybay, sf.1063.

37 Kaptanın hukuki bakımdan görev ve yetkileri için bkz. Çağa Tahir/Kender Rayegân, Deniz Ticareti Hukuku I, 11. Bası, İstanbul 2000.

38 Aybay, sf. 1063 vd.; Karşıt görüşte, Özbek Oğuz, Yorum ve Yargıtay Kararlarıyla Deniz İş Kanunu, İstanbul, 1984, sf.87. Özbek birinci kaptan, ikinci kaptan gibi terimlerin kullanılabileceğini ve birden fazla kaptan bulunması halinde birinci kaptanın arızı olarak çalıştığını belirtmektedir. Ulucan, sf.31, maddede sayılan tüm kişilerin görev ve sorumluluğu kesintisiz taşıdıklarını fakat sürekli eylemli çalışma durumunda olmadıklarını, Şahlanan da, sf. 13, bu kişilerin arızı olarak çalıştıklarını belirtmektedir. Anol ise, sf. 95, arızilik ve sürekliliği bir arada değerlendirmektedir.

İş Kanunu m.1) için bunlara iş süresine ilişkin hükümlerin uygulanması da düşünülemez.

Doktor, hemşire, hastabakıcı ve kurtarma gemisi gemi adamlarının yasal iş sürelerinden istisna edilmeleri mümkündür. Zira, belirttiğimiz gibi arızilik esasına dayanan çalışmaları kendi içerisinde bir denge kurulmasına imkan verebilir. Ancak, kaptan ve başmakinin çalışmalarının süreklilik esasına dayandığını düşünmek doğru değildir. İngiltere'de meydana gelen bir çatmada yapılan inceleme sonucunda kosterin kaptanının kırk saati aşan bir süre uykusuz görev yaptığı saptanmıştır.³⁹ Dolayısıyla, görev ve sorumluluğu büyük olsa da süreklilik esasına dayanan bir çalışmanın büyük zararlara yol açması kaçınılmazdır. Kanaatimce, kaptan ve baş makinin 26.maddede yer alan istisna kapsamından çıkarılması gerekir.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre yasal iş süresine tabi olmayan kişiler

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 109 sayılı sözleşmesinde bazı görevleri yapan kişiler belirtilen çalışma süresinin dışında tutulmuşlardır.⁴⁰ Ancak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı son sözleşmesinde ve Avrupa Birliği'nin

1999/63 sayılı direktifine ekli sözleşmede bu şekilde bir ayırım yapılmamıştır. 180 sayılı sözleşme ile 1999/63 sayılı direktife göre, kaptan, baş makinist, hemşire ve gemide istihdam edilen diğer gemi adamlarının normal çalışma süreleri aralarında bir fark gözetilmeksizin günde sekiz, haftada kırk sekiz saattir. Bu şekilde gemi adamları arasında bir ayırım yapılmadan düzenleme öngörülmesi -yukarıda belirttiğimiz sebeplerle- son derece yerindedir.

3. DENİZ İŞ HUKUKUNDA FAZLA ÇALIŞMA

1. Fazla Çalışma Kavramı

1. Deniz İş Kanunu'nda fazla çalışma kavramı

Fazla çalışma normal çalışma sürelerinin üzerinde yapılan çalışmalardır. Deniz İş Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrasında da "Bu kanuna göre tespit edilmiş bulunan iş sürelerinin aşılması suretiyle yapılan çalışmalar fazla çalışma sayılır." hükmü yer almakta fakat herhangi bir sınırlamaya yer verilmemektedir. Buna göre gemi adamlarının günlük çalışma süresinin üzerinde gerçekleştirdiği çalışmalar haftalık iş süresi aşılmış olmasa da fazla çalışma sayılır. Bundan başka, günlük iş süresinin aşılması söz konusu olmaksızın haftalık iş süresinin

39 Aybay, sf. 1066.

40 109 sayılı sözleşmenin "Gemide Çalışma Süreleri" başlıklı 3. bölümde yer alan 11. maddesinde çalışma sürelerine tabi olmayan kişiler, baş memur veya baş mühendis, muhasebeci, vardiya tutulmayan bölümde çalışan memurlar, yazı işleri-kırtasiye bölümünde ya da kendi hesabına, kazanç veya komisyon karşılığı çalışanlar olarak belirtilmiştir.

aşılması halinde de fazla çalışma söz konusu olur.⁴¹ Sözleşmeyle kanuni günlük çalışma süresinden daha az bir süre düzenlenmişse bu süreyi aşan kısımların da fazla çalışma olarak kabul edilmesi gerekir.⁴² Maddedeki düzenleme itibarıyla haftalık çalışma süresini doldurduktan sonra hafta tatilinde de çalıştırılan gemi adamının fazla çalışma yaptığını -İş Kanunu'ndan farklı olarak⁴³- kabul etmek gerekir.⁴⁴ Zira, denizde yapılan çalışmalar mahiyetleri itibarıyla bunu zorunlu kılar. Bu durumda hafta tatilinde de çalışan gemi adamı fazla çalışma ücreti almaya hak kazanacaktır.

İş Kanunu'nun Fazla Çalışma başlıklı 37. maddesinde bazı sınırlamalara yer verilmiştir. Buna göre, fazla çalışma ancak memleketin genel yararları yahut işin niteliği veya üretimin artırılması sebebiyle yapılabilir. Fazla çalışma için Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün izni ve ayrıca işçinin muvafakati alınmalıdır. Fazla çalışma süresi günde üç saati, fazla çalışma yapılacak günlerin süresi ise yılda doksan günü geçemez. Deniz İş Kanunu'nda ise İş Kanunu'ndan farklı olarak herhangi bir sınırlama yer almaz.

Gemilerde yapılan çalışmalarda, zamanında alınmayan önlemlerin giderilmesi güç zararlara sebep olabileceği; gemi-yolcu ve yükün her zaman tehlike altında olduğu ve "Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun"⁴⁵un, kaptana, denizde tehlikede bulunan gemilere yardım yükümünü getirdiği dikkate alındığında denizde yapılan çalışmalarda fazla çalışmanın sınırlandırılmamış olması yerindeymiş gibi görünmektedir. Ancak istatistikler göstermektedir ki tüm deniz kazalarının %80'i insan hatalarından kaynaklanmaktadır. Tavistock Institute tarafından hazırlanan "Gemi Kazalarında İnsan Faktörü" adlı rapora göre, insan faktörü çatma ve karaya oturmalarında %90, yangın ve patlamalarda %75 oranında etkili olmaktadır.⁴⁶ Neredeyse her gün ve uzun sürelerle fazla çalışma yapan gemi adamlarının kaza yapması ve bunun sonucunda zarar meydana gelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu sebeple, Deniz İş Kanunu'nda fazla çalışma sürelerine herhangi bir sınırlama getirilmemiş olması bir eksikliktir.

41 Ekonomi, sf. 88; Ekmekçi, sf. 42 ; Özbek, sf.89 ; Aybay, sf. 1068.

42 Narmanlıoğlu, sf.491.

43 İş Kanunu'nun 35.maddesinde fazla çalışmanın hesaplanmasında günlük çalışma süresi esas alınmıştır. Oysa Deniz İş Kanunu'nda bu şekilde bir sınırlama yapılmamış ve 28.maddede bu kanuna göre tespit edilmiş bulunan çalışma sürelerinin aşılması halinde fazla çalışma yapıldığının kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Deniz İş Kanunu'nda, İş Kanunu'nda olduğu gibi, hafta tatilinde yapılan çalışmayı cezalandıran bir hüküm yer almamaktadır. Bu sebeple, Deniz İş Kanunu bakımından hafta tatili gününde de fazla çalışma yapılabileceğini kabul etmek zorunludur.

44 Anol, sf. 96;

45 4922 sayılı bu kanunun (RG: 14.6.1946 No. 6333) 14. maddesine göre; " Her kaptan denizde , can tehlikesine uğramış olarak rast geldiği kimselere düşman bile olsa kendi gemisini, gemi adamlarını ve yolcusunu ciddi bir tehlikeye atmaksızın elinden gelen her yardımı yapmakla ödevlidir."

46 Anderson, Phillip, ISM Code: A Practical Guide to the Legal and Insurance Implications, London 1998, sf.13-14.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre fazla çalışma kavramı

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinde ve Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinde sadece normal çalışma süreleri tespit edilmekle yetinilmemiş, fazla çalışmaya ilişkin sınırlamalara da yer verilmiş; fakat fazla çalışmanın tanımı R187 sayılı tavsiye kararlarının 2/e maddesinde yapılmıştır. Buna göre, "fazla çalışma, normal çalışma sürelerini aşan çalışmalardır." Daha önce de belirttiğimiz⁴⁷ gibi 180 sayılı sözleşmeye göre azami çalışma süresi yirmi dört saatlik sürede on dört saati, yedi günlük sürede yetmiş iki saati geçemez; dinlenme süresi yirmi dört saatlik sürede on saatten, yedi günlük sürede de yetmiş yedi saatten az olamaz.

Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinde de çalışma süresi 180 sayılı sözleşmedeki gibi olmakla birlikte burada dinlenme süresinin yedi günlük periyotta yetmiş iki saatten az olamayacağı belirtilmiştir.

Bu düzenlemelere göre, normal çalışma süresinin sekiz saat olarak tespit edilmesi halinde bir günde en fazla altı saat; bir haftada ise yirmi dört saat fazla çalışma yapılabilecektir. Bu itibarla, gemi adamının her gün fazla çalışma yapmasına da imkan tanınmamıştır.

47 bkz. sf. 12-13.

48 Ekmekçi, sf.43.

II. Fazla Çalışma Sayılmayan Durumlar

1. Deniz İş Kanunu'na göre fazla çalışma sayılmayan durumlar

Deniz İş Kanunu'nun 28. maddesinin 3. fıkrasına göre;

"1. Geminin ve gemideki şahısların veya gemi hamulesinin selâmeti için kaptanın yapılmasını zaruri gördüğü işler,

2. Gümrük, karantina ve sair sıhhi formaliteler dolayısıyla yerine getirilmesinde zorunluluk bulunan ilave işler,

3. Gemi seyir halinde veya limanda iken gemide yaptırılan (yangın, gemiyi terk etme, denizde çatışma, denizden adam kurtarma ve savunma) talimleri fazla çalışma sayılmaz."

Yukarıda sayılan hallerde gemi adamlarının da yararı olduğu ortadadır. Bu çalışmaların denizde veya limanda iken gerçekleştirilmesinin bir önemi yoktur. Bu çalışmalardan biri söz konusu olduğunda, gemi adamlarının bu çalışmayı yapmalarını isteme, çalışmanın zamanını ve uzunluğunu tespit etme yetkisi kaptan veya kaptana vekalet eden kişiye aittir. Gemi adamının bu tür çalışmayı reddetme yetkisi yoktur; reddetmesi hizmet sözleşmesinin haklı sebeple feshine imkan verir.⁴⁸

Maddede sayılan hallerin fazla çalış-

ma sayılmayacağı belirtilmekle birlikte anlamı pek açık değildir. Şahlanan⁴⁹ ve Anol⁵⁰ bu hallerin iş süresine dahil edilip normal çalışma ücreti ödenmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Ekmekçi⁵¹ ise gemi adamının bu çalışmaları kendi vardiya süresi içinde yapması halinde normal çalışma ücretini alması konusunda bir değişiklik olmayacağını; çalışmaların gemi adamının vardiya süresi içinde başlayıp normal çalışma süresini aşması yahut da vardiya süresi dışında yapılması halinde ise herhangi bir ücretin söz konusu olmayacağını belirtmektedir.

Kanaatimce -amacı da göz önüne alındığında- bu hükmü Ekmekçi'nin belirttiği şekilde anlamak uygundur. Çünkü, maddede bu hallerin fazla çalışma sayılmayacağı belirtilmektedir. Fazla çalışma da normal çalışma süreleri dışında yapılan çalışmalar olduğu için kanun, bu çalışmaların normal çalışma süresi dışında yapılması halinde fazla çalışma sayılıp fazla çalışma ücreti ödenmesini bertaraf etmek amacıyla bu hükmü getirmiştir. Bu çalışmaların normal çalışma süresi içinde yapılmasının ücrete herhangi bir etkisi yoktur. Gemi adamı elbette normal çalışma ücretini alacaktır.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre fazla çalışma sayılmayan durumlar

49 Şahlanan, sf.14.

50 Anol, sf.97.

51 Ekmekçi, sf.43

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinin 3.maddelerinde, ulusal ya da uluslararası düzenlemelerde öngörülen talimlerin dinlenme sürelerini çok bölmeyecek ve yorgunluğa sebep olmayacak şekilde yapılması gerektiği; 7.maddelerinde ise, geminin, gemide bulunan insanların, yükün yahut bir başka geminin ve insanların tehlikede olması halinde kaptanın, gemi adamlarını görevlendirebileceği; tehlike hali bertaraf edilinceye kadar dinlenme ve çalışma sürelerine ilişkin tablonun dikkate alınmayacağı, tehlike hali sona erince dinlenme süresi içinde bu çalışmaya katılan gemi adamlarına uygun bir dinlenme süresi sağlanması gerektiği belirtilmekte; ancak fazla çalışma sayılmayan herhangi bir hale yer verilmemektedir. Bu düzenlemelerden anlaşıldığına göre, normal çalışma süresi dışında yapılan her çalışma amacı gözetilmeksizin- fazla çalışma olarak değerlendirilmektedir. Bu itibarla yukarıda belirtilen çalışmaların normal çalışma süreleri dışında yapılması halinde fazla çalışmanın söz konusu olduğu söylenebilecektir.

III. Yasal İş Sürelerine Tabi Olmayan Kişilerin Fazla Çalışmaları

Daha önce, Deniz İş Kanunu'nun 27.maddesine göre, kaptanın, kaptana vekalet eden kişilerin, baş makinistin,

doktor ve sağlık memurlarının, hemşire ve hastabakıcıların, kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamlarının 26.maddede belirtilen yasal iş süresinin -günde sekiz haftada kırk sekiz saatlik- dışında olduğunu; fakat bu kişilerinin görev ve sorumluluklarının birbirinden farklı olduğunu belirtmiştik.⁵² Yasal iş süresinden istisna edilen bu kişiler açısından da fazla çalışmanın söz konusu olup olmayacağı tartışmalıdır.

Ulucan⁵³ ve Anol⁵⁴, iş sürelerine bağlı olmaksızın çalışan bu kişilerin sürekli çalışmalarının ve bunun karşılığında bir ücret almamalarının düşünülemeyeceğini; bu kişilerin günlük iş sürelerinin yaptıkları işin özelliği göz önünde tutularak saptanmasını ve bu sürenin üstünde yaptıkları çalışmanın fazla çalışma sayılarak fazla çalışma ücreti ödenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Şahlanan⁵⁵ ve Ekmekçi⁵⁶ ise yasal iş süresi dışında bırakılan bu kişilerin, yasal iş sürelerinin üstünde çalışsalar bile fazla çalışma iddiasında bulunamayacaklarını, hizmetlerine arazi olarak ihtiyaç duyulduğunu, bazı günler hiç iş yapmadıkları halde bazı günler sekiz saatin üzerinde çalıştıklarını ve bu surette bir dengenin sağlandığını ileri sürmektedirler.

Yargıtay ise önceki, -6739 sayılı-

Deniz İş Kanunu'nun yürürlükte olduğu 1966 yılındaki bir kararında 23. maddedeki⁵⁷ istisna hükmünün işin niteliği bakımından çalışmada sürekliliği sağlama ilkesine dayandığını, yoksa bu istisna hükmünün mahkemenin yorumladığı gibi fazla çalışmalarla kazanılan bir hakkı ortadan kaldırmayı hedef tutmadığını, aksi düşüncenin bir işçiyi gemide hiçbir sınır tanımadan sürekli çalıştırıp kendisine herhangi bir hak tanımamak gibi adalet ve eşitlik ilkeleri ile bağdaşması mümkün olmayan ölçülere, İş Kanunlarının hukuki hayata getirdiği kurallara ve Demokratik Sosyal Devlet Anayasası'nın ilkelerine uygun düşmeyeceği sonucunda varmıştır.⁵⁸

Yargıtay 854 sayılı bugünkü Deniz İş Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra bu görüşünü, 27.maddede sayılan gemi adamlarının Deniz İş Kanunu'nda gösterilen iş sürelerine tabi olmadıklarını gerekçe göstererek değiştirmiş ve kanun koyucunun bu hükmü getirirken bu durumda olan gemi adamlarının yerine getirdikleri görevlerinin istisnai özelliklerinin göz önünde tutulduğunun Meclis Encümen müzakereleriyle bu yasaların gerekçe ve genel metinlerinden açıkça anlaşıldığını, söz konusu gemi adamlarının bu özelliklerinden dolayı belirli olan

52 bkz. sf.15-16.

53 Ulucan, sf.31-36.

54 Anol, sf.97-98.

55 Şahlanan, sf.13.

56 Ekmekçi, sf.44.

57 Bu madde 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun 27.maddesine tekabül etmektedir.

58 Y. 9.HD. 22.3.1966 10583-2429, Selçuki Sabih, İlmi ve Kazai İçtihatlarla İş Kanunu, İstanbul 1973, sf. 587-588.

ücretleri yanında fazla çalışma ücreti alamayacaklarını belirtmiştir⁵⁹

Yargıtay bir başka kararında⁶⁰ ise; Deniz İş Kanunu'nun 27. maddesinde günlük sekiz saatlik mesaiden istisna edilen kişilerin sekiz saatin üzerindeki çalışmaları için fazla çalışma ücreti talep edemeyeceklerini, ancak bu kimselerin hafta tatili ve genel tatil günlerinde çalışmaları halinde bu günlere ait gerçekleşen ücretleri isteyebileceklerini kabul etmiştir.

Bu kişilerin çalışmalarının sürekli olduğu ve bu sebeple Deniz İş Kanunu'nun 27.maddesindeki istisnalar arasında yer aldıkları kabul edilirse hafta tatili veya genel tatil günlerindeki çalışmaları için ücret isteyememeleri sonucu doğmaktadır ki bu, hak ve adalet ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Diğer taraftan haftalık çalışma süresi günde sekiz saatten haftada kırk sekiz saat, yani altı gündür. Yedinci gün hafta tatili günüdür ve bu halde hafta tatilinden önceki günlerde sürekli olarak çalışmış gemi adamlarına çalışılmayan hafta tatili günü bir iş karşılığı olmaksızın bir gündelik tutarında ücret ödenir (Deniz İş Kanunu m.42). Hafta tatilinde de çalışan gemi adamı, haftalık iş süresinin üstünde çalışma yapmıştır ve fazla çalışma ücreti ödenmelidir. Yargıtay'ın hafta tatilinde yapılan çalışmanın fazla çalışma olarak kabul edilebilmesine ilişkin olarak verdiği

karar son derece isabetlidir; ancak aynı dairenin kısa arayla verdiği bu iki karar birbiriyle çelişmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, maddede sayılan kişilerin bir kısmının görevlerinin (kaptan, baş makinist) süreklilik , diğer bir kısmının (doktor, hemşire, kurtarma gemisinde çalışan gemi adamları) ise arızilik esasına dayandığı ve arızı olarak çalışanların kimi zaman sekiz saatin üzerinde çalışmakla birlikte kimi zaman hiç çalışmadıkları, bu surette çalışma sürelerinin dengelendiği ve buna göre ücret alındığı söylenmektedir.⁶¹

Soruna kaptan ve baş makinist açısından bakıldığında, bu kişilerin çalışmalarının süreklilik esasına dayandığını söylemenin mümkün olmayacağını belirtmiştik. Bu sebeple bu kişiler için de görev ve sorumlulukları dikkate alınarak çalışma süresi belirlenmeli, bu süreyi aşan kısım ise fazla çalışma olarak değerlendirilmeli ve fazla çalışma ücreti ödenmelidir.

Doktor, hemşire, hastabakıcı ve kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları ise kendilerine ihtiyaç duyuldukça - kimi zaman sekiz saatten fazla kimi zaman ise sekiz saatten az çalışsalar ve günlük çalışma süreleri bu şekilde dengelense bile bu dengenin aşılması -yani haftalık çalışma süresinin aşılması- halinde fazla çalışmanın söz konusu olduğunu kabul etmek ve bu

59 Y.9.HD. 17.10.1971 7579-24762, Anol, sf.25.

60 9.HD 9.11.1971 E.4753 K.24769 , Selçuki, sf. 601-602

61 bkz. sf.15.

sebeple fazla çalışma ücreti ödemek gerekir.

Kanaatimce, en uygun çözüm tarzı gemi adamları arasındaki bu farkı kaldırmak; yani kanunda istisnaya yer vermemektir. Zira, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinde ve Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifinde gemi adamları arasında bir ayırım yapılmamış, çalışma sürelerinin aşılması halinde fazla çalışmanın söz konusu olacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemelere göre bir gemi adamının görevi ne olursa olsun normal çalışma sürelerinin aşılması halinde fazla çalışma yapıldığı kabul edilecek ve dolayısıyla fazla çalışma ücreti ödenmesi gerekecektir.

IV. Fazla Çalışmanın Sonuçları

1. Deniz İş Kanununa göre fazla çalışmanın sonuçları

Deniz İş Kanununun 28.maddesinin 2.fıkrasında "Yapılacak fazla çalışmanın her saatine ödenecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarı % 25 oranında arttırılmak suretiyle bulunacak miktardan az olamaz." hükmü yer almaktayken, İş Kanunu'nun 35/c maddesinde "Her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde elli yükseltilmesi suretiyle ödenir." ve Basın İş Kanununun Ek 1.maddesinin 4.fıkrasında "Her bir fazla çalışma saati için verilecek ücret, normal çalışma saati ücreti-

tinin %50 fazlasıdır." hükmü yer almaktadır. Deniz İş Kanunu'nda fazla çalışma ücretinin diğer kanunlardakinin yarısı oranında arttırılmasının öngörülmesi büyük eksikliktir. Nitekim Deniz İş Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifinde fazla çalışma ücretinin diğer kanunlarda olduğu gibi % 50 fazlasıyla ödenmesi öngörülmüştür. Önemle belirtilmelidir ki kanunda belirtilen %25 oranının hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesiyle arttırılması mümkündür. Yargıtay da 1984 tarihli bir kararında⁶²,

"..... Davacı, 854 sayılı Deniz İş Kanunu anlamında gemi adamı ise, bu yasanın 28.maddesine göre fazla çalışma parasının, ücretin saat başına düşen miktarının %25 fazlasıyla hesaplanması gerekir. Bu konu açıklığa kavuşturulmadan ve dayanağı gösterilmeden fazla çalışma parasının %50 arttırılması isabetli görülmemiştir."

sonucuna varmıştır. Yukarıda belirttiğimiz gibi hizmet veya toplu iş sözleşmesi ile Deniz İş Kanunu'ndakinden -% 25 ten- daha fazla bir oran belirlenebilir. Öncelikle bu konuda bir anlaşma olup olmadığına bakmak gerekir. Bu sebeple Yargıtay'ın vardığı sonuç yerindedir.

Fazla çalışmanın belgelenmesi ve fazla çalışma ücretinin ödenmesi hususunda, Deniz İş Kanunu m. 28 f. 4'te, fazla saatlerle çalışmaları belgelemek üzere işveren veya işveren vekili-

62 Y. 9. HD. 19.4.1984 K. 5626/4410,Özbek, sf.90.

nin noterden tasdikli, ayrı bir defter tutmak zorunda olduğu; bu defterde gemi adamına uygulanan zam nispetleriyle fazla çalışmanın yapıldığı gün ve o güne düşen miktarı ve gemi adamının hak ettiği fazla çalışma ücretinin gösterileceği, fazla saatlerle çalışma ücretlerinin asıl ücretler için hizmet akdinde gösterilmiş bulunan zaman, yer ve devrelerde, işveren veya işveren vekili tarafından gemi adamlarına tam olarak ödemesi gerektiği yer almaktadır.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ile Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre fazla çalışmanın sonuçları

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesine ek olarak hazırlanan 187 sayılı tavsiye kararlarının "Gemi Adamlarının Ücretleri" başlıklı II/3c maddesinde fazla çalışmanın tazmini için ödenecek ücret veya ücretlerin saat başına ödenecek temel ücretin 1¼'ünden -yani 1,25'inden- az olmamak üzere yasal düzenlemeler veya toplu sözleşmelerle belirleneceği belirtilmektedir. O halde bir gemi adamının temel saat ücreti 100 lira ise fazla çalışma için kendisine saat başına -en az- 125 lira ödenecektir. Maddeye göre, fazla çalışma ücretinin hesaplanmasında iki farklı durum göz önüne alınacaktır. Buna göre, ister karada ister denizde olsun ücret hesaplanmasında normal çalışma süresi sekiz saati -daha az kararlaştırılmadıkça- ; fazla çalışma süresinin hesaplanmasında ise bir haf-

talık sürede normal çalışma süresi kırk sekiz saati geçemeyecektir. Yani günlük sekiz saatten fazla çalışılan -daha az kararlaştırılmadıkça- her saat için fazla çalışma ücreti ödeneceği gibi ayrıca haftalık bir hesaplama da yapılacaktır. Haftalık iş süresinin hesaplanması hafta tatili gününde çalışılıp çalışılmadığını tespiti yarayacaktır.

Tavsiye kararlarının II/5 maddesine göre, yasal düzenlemeler veya toplu sözleşmeler ile fazla çalışma için fazla çalışma ücreti yerine, fazla çalışma yapılan süre kadar çalışma, gemiden uzaklaşma ve buna benzer tazmin şekilleri öngörülebilecektir.

Fazla çalışmaya ilişkin belgeler, kaptan veya kaptanın yetkili kıldığı kimse tarafından muhafaza edilecek ve düzenli aralıklarla gemi adamının onayı alınacaktır.

Avrupa Birliğinde ise, ücrete ilişkin ortak bir düzenleme henüz bulunmamaktadır. Bu itibarla, fazla çalışma ücreti o ülkenin yasaları ve toplu iş sözleşmeleri dikkate alınarak tespit edilecektir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Denizde yapılan çalışmalar diğer iş kollarından farklı niteliklere sahip olduğu için ihtiyaçları da farklıdır. Bu sebeple de tüm dünyada bu iş kolu diğer iş kollarından ayrı düzenlemelere tabi kılınmıştır. Deniz İş Kanununun yanı sıra Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ve Avrupa Birliği'nin de bu iş koluna münhasır düzenlemeleri mevcuttur. Çalış-

mamızın konusu itibariyle bu iş koluyla ilgili olarak gemi adamlarının çalışma sürelerini incelemiş bulunuyoruz.

Yapılan araştırmalar meydana gelen deniz kazalarının büyük oranda insan hatalarından kaynaklandığını ortaya koymuş ve bu konuda tedbirler alınması zorunlu olmuştur. Diğer sözleşmeler⁶³ yanında, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1958 tarihli 109 sayılı Gemi Adamlarının Ücretleri, Çalışma Süreleri ve Geminin İşletilmesi Hakkında Sözleşmesi'nin tadili gerekmiş ve 180 sayılı sözleşme kabul edilmiştir. Avrupa Birliği'nde de 1999 yılında Gemi Adamları Federasyonu ve Armatörler Birliği arasında, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinin esas alındığı bir "sözleşme" imzalanmış ve bu sözleşme 1999/63 sayılı direktif olarak yayınlanmıştır.

Deniz İş Kanunu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi ve Avrupa Birliği'nin 1999/63 sayılı direktifine göre, gemi adamlarının maksimum normal çalışma süreleri günde sekiz, haftada ise kırk sekiz saattir. Görüldüğü gibi, bu konudaki yasal düzenlememiz uluslararası düzenlemelerle uyum içersindedir. Ancak, 180 sayılı sözleşme ve bu sözleşme örnek alınarak hazırlanmış 1999/63 sayılı direktif, normal çalışma sürelerini belirlemekle yetinmeyip asgari dinlenme sürelerine de yer vermiş ve böylelik-

le azami fazla çalışma sürelerini de belirlemiştir. Deniz İş Kanunu'nda ise fazla çalışma sürelerine bu şekilde bir sınırlama getirilmemiş olması eksikliklerdir.

180 sayılı sözleşme ve 1999/63 sayılı direktife göre, çalışma süresinin belirlenmesinde geminin seferde veya limanda olup olmaması ya da gemi adamının görevi önem taşımaz. Gemi adamı ister kaptan, ister baş makinist olsun isterse kurtarma gemisinde çalışsın azami normal çalışma süresi günde sekiz, haftada ise kırk sekiz saattir. Oysa bilindiği gibi Deniz İş Kanunu'nun 27. maddesinde, 26. maddedeki günde sekiz, haftada kırk sekiz saatlik çalışma sürelerine tabi olmayan gemi adamlarına yer verilmiştir. Bu düzenleme, hem bu maddede yer alan gemi adamlarının her zaman fazla çalışmalarına hem de bu çalışmalarının karşılığında fazla çalışma ücreti alamamalarına yol açmaktadır. 180 sayılı sözleşme ve 1999/63 sayılı direktifte olduğu gibi bu ayrımın kaldırılması uygun olur. Zira, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesinin, 1958 tarihli 109 sayılı önceki sözleşmeye göre getirdiği yeniliklerden birisi, gemi adamlarını görevlerine ve geminin limanda olup olmamasına göre ayırmadan tek bir çalışma süresi belirlemesidir. Özellikle, kaptan ve baş makinist açısından bu ayrımın kaldırılması zorunludur.

63 Denizde Can Güvenliği Hakkında Uluslararası Konvansiyon, (International Convention for the Safety of Life at Sea (1974'te tadil edildiği şekilde); Gemi Adamlarının Eğitimi, Belgelendirmesi ve Vardiya Hakkında Uluslararası Konvansiyon, (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1995'te tadil edildiği şekilde); Denizde Can Güvenliği Hakkında Uluslararası Konvansiyona 9.bölüm olarak eklenen Uluslararası Güvenli Yönetim Kodu, (International Safety Management Code, 1993).

Diğer taraftan, Deniz İş Kanunu'nda fazla çalışma ücretinin %25 arttırılarak ödeneceği hükmü yer almaktadır. Oysa bu oran İş Kanunu ve Basın İş Kanunu'nda % 50'dir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 187 sayılı tavsiye kararlarında ise fazla çalışma için ödenecek ücretin temel saat ücretinin 1 1/4'ünden az olamayacağı belirtilmekte ve böylelikle tavsiye kararlarına göre de fazla çalışma ücretinin en az %25 oranında arttırılması öngörülmektedir. Fazla çalışma ücretine ilişkin düzenlememizin uluslararası düzenlemelerle uyum içersinde olduğu ortadadır. Ancak, Deniz İş Kanununda İş Kanunu ve Basın İş Kanununda olduğu gibi % 50 değil de %25 oranında arttırılmasının öngörülmüş olması büyük bir eksiklik ve işin niteliğinden doğmayan bir farklılıktır. Yapılacak kanun açısından bu hususun da dikkate alınması gerekir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün gemi adamlarının çalışma sürelerine ilişkin bundan önceki sözleşmeleri çeşitli ayırmalar yaparak karmaşık düzenlemeler öngörmektedir; oysa gemi adamlarının çalışma sürelerine ilişkin 1996 tarihli 180 sayılı son sözleşmesi son derece basit ve karmaşaya yer vermeyecek tarzda düzenlemeler içermektedir. Kanaatimce, Türkiye'nin 1996 tarihli 180 sayılı sözleşmeye katılması konusunda tereddüt edilecek bir nokta yoktur. Zira, 180 sayılı sözleşmenin son derece sade

hükümleri Deniz İş Kanunundan çok da ayırık düzenlemeler içermemektedir. Bundan başka, Türkiye "Denizde Can Güvenliği Hakkında Uluslararası Sözleşme"ye 1980 tarihinde katılmıştır⁶⁴. Gemilerin güvenli bir şekilde işletilmesi amacıyla bir takım kurallar getiren "Uluslararası Güvenli Yönetim Kodu" da 1993 yılında Denizde Can Güvenliği Hakkında Uluslararası Sözleşmeye 9.bölüm olarak eklenmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 180 sayılı sözleşmesi de bu düzenlemelere uygunluğu sağlamak için hazırlanmıştır. Bu itibarla Türkiye'nin 180 sayılı sözleşmeye katılması, taraf olduğu diğer sözleşmelere uygunluğun sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz şekilde değişikliklerin yapılması Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları açısından da önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

ANDERSON PHILLIP, A Pratical Guide To The Legal And Insurance Implications, London, 1998.

ANOL KADRI, Çalışma Yaşamının Düzenlenmesi, İşletmelerde İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku İnsan Gücü Yönetimi, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 1995.

AYBAY GÜNDÜZ, Denizciler, İşletmeciler ve Yöneticiler İçin Deniz Hukuku, İstanbul 1998.

Council Directive 1999/63/EC of 21

64 R.G 25.5.1980 No:16988

June 1999 concerning the Agreement on the organisation of working time of seafarers concluded by the European Community Shipowners' Association (ECSA) and the Federation of Transport Workers' Unions in the European Union, (FST), http://europa.eu.int/lex/en/lif/dat/1999/en_399L0063.html.

C180 Seafarers' Hours of Work and the Manning of Ships Convention, 1996, http://ilolex.ilo/ch:1567/scripts/classde.pl?13_07_02*

ÇAĞA TAHİR/ KENDER RAYEGN, Deniz Ticaret Hukuku I, Giriş, Gemi, Donatan ve Kaptan , 11.bası, İstanbul, 2000.

EKMEKÇİ ÖMER, Deniz İş Hukukunda İş Süreleri ve Fazla Çalışma, Deniz Hukuku Dergisi, Y.1 S.3-4, sf.37-46.

EKONOMİ MÜNİR, Kara, Deniz ve Hava Taşımacılığında İşçilerin Çalışma Süreleri ve Bundan Doğan Başlıca Sorunlar, Türk İş Hukukunun Temel Sorunları Semineri 6-10 Ekim 1976, Termal Yalova, Ankara 1977.

ESEN GÜVEN, Çalışma Yaşamının Düzenlenmesi İşletmelerde İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku İnsan Gücü Yönetimi, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 1995.

<http://www.seafarers.org/>

http://www.seamenschurch.org/link_s.htm

KENDER RAYEGİN, Deniz İş Hukukunda İşveren, İşveren Vekili, Kaptan ve Gemi Adamı Kavramı, İş

Hukuku ve Sosyal Güvenlik Araştırma ve Uygulama Merkezi 1984 Yılı Konferansları, sf. 149-156.

Labour Standarts for Seafarers <http://www.ilo.org/public/english/standarts/norm/whatare/standarts/maritl.htm>.

NARMANLIOĞLU ÜNAL, Ferdi İş İlişkileri I, İzmir 1998.

ÖZBEK OĞUZ, Yorum ve Yargıtay Kararlarıyla Deniz İş Kanunu, İstanbul 1984.

R187 Seafarers' Wages, Hours of Work and the Manning of Ships Recommendation, 1996, http://ilolex.ilo/ch:1567/scripts/classde.pl?13_07_02*

SELÇUKİ SABİH, İlmî ve Kazai İçtihatlarla İş Kanunu, İstanbul 1973.

ŞAHLANAN FEVZİ, Deniz İş Hukukunda İş Süresi, Fazla Çalışma, Yıllık İzin ve Hafta Tatiline İlişkin Sorunlar, TÜHİS Kasım 1998, C.II. S.7, sf.11-16.

TUNÇOMAĞ KENAN / CENTEL TANKUT, İş Hukukunun Esasları, İstanbul 1999.

ULUCAN DEVRİM, Deniz İş Hukukunda İlişkin Temel Bilgiler, İstanbul 1986.

YETKİN MUSTAFA, Açıklamalı, İçtihatlı İş Kanunu ve İlgili Kanunlar-Tüzükler-Yönetmelikler, İstanbul.

ÇALIŞMA HAYATINA İLİŞKİN ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ

I. Avrupa Birliği sürecinde demokrasi ve insan hakları açısından önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilen Anayasa değişiklikleri, 17 Ekim 2001 tarih ve 24556 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun"** ile yürürlüğe girdi.

Söz konusu Kanunun yürürlüğe girmesiyle Anayasamızın kabul edildiği 18 Ekim 1982 tarihinden itibaren geçen 19 yıllık süreçteki en geniş kapsamlı değişiklik yapılmış oldu.

Av. Ertan İREN
ÇMİS

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun" ile, temel hak ve hürriyetlerin korunması (md.40), sınırlanması (md.13), kötüye kullanılamaması (md. 14), kişi hürriyeti ve güvenliği (md.19), özel hayatın gizliliği (md.20), konut dokunulmazlığı (md.21), haberleşme hürriyeti (md.22), yerleşme ve seyahat hürriyeti (md.23), düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti (md.26), basın hürriyeti (md.28), kamu tüzelkişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı (md.31) dernek kurma hürriyeti (md.33), toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı (md.34), hak arama hürriyeti (md.36), suç ve cezalara ilişkin esaslar (md.38) ailenin korunması (md.41), kamulaştırma (md.46), çalışma hakkı ve ödevi (md.49), sendika kurma hakkı (md.51), ücrette adalet sağlanması (md.55), sosyal ve ekonomik hakların sınırı (md.65), Türk vatandaşlığı (md.66), Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları (md.67), siyasi partilerin uya-
cıkları esaslar (md.69), dilekçe hakkı (md.74), Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri (md.87), kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması (md. 89), başkanlık divanı (md.94) meclis soruşturması (md.100), milli güvenlik kurulu (md.118), çalışma ve yargılama usulünü (md.149) düzenleyen Anayasa maddelerinde önemli değişiklikler yapılmış, Geçici 15. maddenin son fıkrası madde metninden

çıkarılmıştır¹. Ayrıca Anayasamızın başlangıç metninin beşinci fıkrasının başında geçen "*Hiçbir düşünce ve mülahazanın*" ibaresi, "*Hiçbir faaliyetin*" şeklinde değiştirilmiştir.

Anayasamızda yapılan kapsamlı değişikliklerin günlük yaşama etkisinin yansıtılabilmesi için uyum yasalarının çıkarılması gerekmektedir. Anayasa değişiklikleri yapılırken Kopenhag kriterleri de dikkate alınmıştır. Ülkemizin uyum sürecinde gerçekleştirdiği çalışmaları ve bunların uygulamaya yansımalarını değerlendirecek İlerleme Raporu, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 13 Kasım 2001 tarihinde açıklanacaktır. İlerleme Raporuna bu değişikliklerin olumlu havasının yansıtılacağı düşünülmektedir.

II. 2709 sayılı Anayasamızın "Temel Hak ve Ödevler" başlıklı İkinci Kısımının "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı üçüncü bölümünde yapılan değişikliklere aşağıda yer verilmiştir.

Madde 49- "Çalışma Hakkı ve Ödevi"

Anayasamızın 49 uncu maddesinin ikinci fıkrasındaki "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır." hükmü,

"Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve **işsizleri korumak**, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır." şeklinde değiştirilmiştir.

Değişiklikle maddede yer alan "çalışanları" ifadesinden sonra gelmek üzere "işsizleri" ibaresi eklenmiştir. Böylece devletin sosyal politikalarıyla ilgili geliştirici bir düzenleme yapılarak, devlete çalışanların yanı sıra işsizleri de koruma görevi verilmiştir .

1 Yeni düzenlemeler, temel hak ve hürriyetlerin kısıtlanmalarıyla ilgili sınırların daraltılması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyetlerinin güvencelerinin artırılması, düşünce ve anlatım özgürlüğünün sınırlarının genişletilmesi, toplumdaki dil farklılıklarına getirilen engelin kaldırılması, dernek kurulması hususunda tüzel kişileri de kapsayacak şekilde daha özgürlükçü bir sistemin getirilmesi, yakalanan veya tutuklanan kişilerin hakim önüne çıkarılma sürelerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesindeki esaslar doğrultusunda düzenlenmesi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ve sınırlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygun olarak yeniden düzenlenmesi, adil yargılama hakkının anayasa metnine dahil edilmesi gibi bir çok konuda önemli değişiklikler getirmiştir.

Yapılan değişiklikle 49 maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "Devlet, işçi - işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır" hükmü kaldırılmıştır.

Madde 51- "Sendika Kurma Hakkı"

Anayasamızın 51. maddesinde yer alan;

"İşçiler ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma hakkına sahiptirler.

Sendikalar veya üst kuruluşlarını kurabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tespiti halinde yetkili merci, sendika veya üst kuruluşun faaliyetinin durdurulması veya kapatılması için mahkemeye başvurur.

Sendikalara üye olmak ve üyelikten ayrılmak serbesttir.

Hiç kimse sendikaya üye olmaya, üye kalmaya, üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

İşçiler ve işverenler aynı zamanda birden fazla sendikaya üye olamazlar.

Herhangi bir işyerinde çalışabilmek, işçi sendikasına üye olmak veya olmamak şartına bağlanamaz.

İşçi sendika ve üst kuruluşlarında yönetici olabilmek için, **en az on yıl bilfiil işçi olarak çalışmış olma şartı aranır.**

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, **Anayasada belirlenen** Cumhuriyetin niteliklerine ve demokratik esaslara aykırı olamaz" hükmü,

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamaz.

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, **Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına** aykırı olamaz." şeklinde değiştirilmiştir.

Eski madde metninin ilk fıkrasında yer alan "işçiler ve işverenler" ibaresi, "çalışanlar ve işverenler" olarak düzenlenerek, işçiler dışında diğer çalışanlara da sendika kurma hakkı tanınmıştır. Maddenin beşinci fıkrasında, işçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

İşçiler ve işverenlerin "aynı zamanda birden fazla sendikaya üye olamayacaklarına" ilişkin hüküm, "aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamaz" şeklinde değiştirilmiştir. Böylece işçiler ve işverenlerin ayrı işkollarındaki sendikalara aynı zamanda üye olabilmeleri imkanı daha açık bir anlatımla anayasa metninde yer almıştır.

Sendika kurma hakkının sınırlanmasına yol açacak sebeplere açıklık getirilmiştir. Buna göre, sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilecektir.

Değiştirilmeden önceki metinde yer alan sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişlerinin Anayasada belirlenen Cumhuriyetin niteliklerine ve demokratik esaslara aykırı olamayacağına ilişkin hüküm, Sendika ve üst kuru-

luşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz şeklinde değiştirilerek, aykırılık kavramı genişletilmiştir.

Eski düzenlemede yer alan işçi sendika ve konfederasyonlarında yönetici olabilmek için en az 10 yıl bilfiil işçi olarak çalışma şartı kaldırılmıştır.

Madde 55- "Ücrette Adalet Sağlanması"

Anayasamızın 55. maddesinin son fıkrasında yer alan "Asgari ücretin tespitinde **ülkenin ekonomik ve sosyal durumu** göz önünde bulundurulur." hükmü,

"Asgarî ücretin tespitinde **çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu** da göz önünde bulundurulur." şeklinde değiştirilmiştir.

Yeni madde metninde, "ülke ekonomisinin" yanısıra "çalışanların geçim şartları"da asgari ücretin tespitinde ölçüt olarak öngörülmekte, önceki düzenlemede yer alan "ülkenin sosyal durumu" ifadesi kaldırılmaktadır.

Madde 65- XIII. "Sosyal ve Ekonomik Hakların Sınırı"

Anayasamızın 65 inci maddesinde yer alan,

"Sosyal ve Ekonomik Hakların Sınırı"

"Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, **ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek**, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir." hükmü, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

XIII. "Devletin İktisadî ve Sosyal Ödevlerinin Sınırları"

"Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, **bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek** malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir."

Yapılan değişiklikle, Devletin alacağı ekonomik ve sosyal tedbirlerle daha korumacı davranması ve vatandaşın önceliklerine dikkat etmesi hükme bağlanmıştır.

ÇİMENTO GÜNÜ ETKİNLİKLERİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Çimento Günü Etkinliklerine katılanlar (Çimento Ailesi) birarada.

26 - 29 Ekim 2001 tarihleri arasında Marmaris Mares Otel'de Sendikamızla Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği tarafından birlikte düzenlenen "Çimento Günü Etkinlikleri" gerek camiamızda gerek yazılı ve görsel basında büyük yankı uyandırmıştır. Son derece sıcak bir ortamda gerçekleştirilen seminerde yıllar sonra bir araya gelen çimento sektörünün değerli yöneticileri birbirleriyle sohbet etmişler, bu sohbetler esnasında halen çalışan yöneticiler de onların tecrübelerinden yararlanma fırsatını yakalamışlardır.

26 Ekim 2001 Cuma günü otele yerleşen misafirler, ikinci gün, Çimento Sektörünün Duayenlerinden AYDUK ÇELENK'i anma toplantısında biraraya gelmişlerdir. Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği Başkanı ve Sendikamız Yönetim Kurulu üyesi Adnan İĞNEBEKÇİLİ'nin açış konuşmasıyla başlayan toplantıda ilkönce ÇELENK anısına 1 dakikalık saygı duruşunda bulunulmuştur. ÇELENK'in kısa hayat

Ayduk Çelenk "Çimento Günü Etkinlikleri"nde anıldı

hikayesinin yer aldığı multivizyon gösterisinden sonra Sayın ÇELENK ile tanışma bahtiyarlığına erişmiş ve sektöre uzun yıllar hizmet etmiş arkadaşları sırasıyla, Sadık AKALAN, Faruk YAĞIZ, Mehmet GÜMÜŞBURUN, Feyyaz İZMİROĞLU, Okan

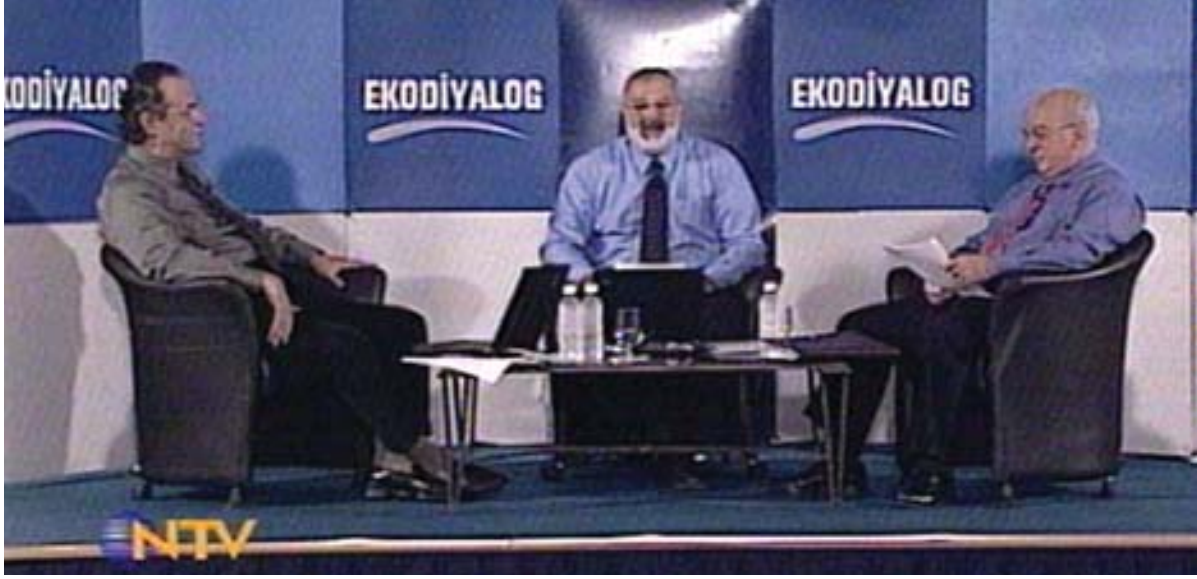
Anma toplantısından bir görünüm

ERDEM, Sedat YILDIZ, Vecdi ÖZÇELİK, Ahmet Vasfi PEKİN ve Erhan KAMIŞLI tarafından birlikte yaşanan hatıralar anlatılmıştır. Konuşmacılar, ÇELENK'in çalışkanlığından, bitmek bilmeyen enerjisinden, işine ve hayata olan bağlılığından, prensiplerinden bahsetmişlerdir. Anma toplantısı, hayat arkadaşı Sayın Gülderen ÇELENK'in konuşmasıyla sona ermiştir.

28 Ekim 2001 Cumartesi günü, ÇMİS ve TÇMB Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri toplantıya iştirak eden gazeteci dostlarımızla sabah kahvaltısında buluşmuşlar ve sektörün sorunlarını dile getirmişlerdir. Zülfikar DOĞAN ve Perihan ÇAKIROĞLU tarafından Finansal Forum Gazetesinde, Süheyla AKBULUT tarafından Hürriyet Gazetesinde, Olcay BÜYÜKTAŞ tarafından Cumhuriyet Gazetesinde konuyla ilgili köşe yazıları ve haberler yayımlanmıştır.

Sıcak bir havada geçen sabah kahvaltısından görünüm

01 Kasım 2001 günü NTV’de yayımlanan Ekodiyalog programı.

Aynı gün, öğleden sonra dileyen misafirlerle Marmaris ve civarında Köy gezisine katılmış, saat 17.30'dan itibaren Mares Otel'de gerçekleştirilen EKODİYALOG Programı çekimleri izlenmiştir. Asaf Savaş AKAT, Deniz GÖKÇE ve Ege CANSEN tarafından hazırlanıp sunulan ve 01 Kasım 2001 Perşembe günü saat 20.15'te NTV'de yayımlanan programa misafirlerimiz de soruları ile katkıda bulunmuşlardır.

*Gala yemeğinde
TÇMB Yönetim Kurulu Başkanı Adnan
İğnebekçili (solda) ve ÇMİS Yönetim Kurulu
Başkanı Ahmet Eren birer konuşma yaptılar*

Programa katılan misafirlerimizden bir görünüm

Seminer 28 Ekim 2001 Pazar günü yat gezisi ve akşamında hep beraber yenilen Gala Yemeği ile son bulmuştur.

Gelecek senelerde Ayduk ÇELENK beyin tabiriyle, çimento camiasının güzel insanların buluştuğu nice seminerlerde birarada olmak ümidiyle....

“TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ PROSEDÜRÜ VE TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNİN İŞYERİNDE UYGULANMASINDAN DOĞAN HUKUKİ SORUNLAR” KONULU TOPLANTI YAPILDI

Toplantıda Genel Sekreter Av. Sancar Bayazıt açılış konuşmasını yaparken

19 Eylül 2001 Cuma günü Sendikamız Merkezinde "Toplu İş Sözleşmesi Prosedürü ve Toplu İş Sözleşmesinin İşyerinde Uygulanmasından Doğan Hukuki Sorunlar" konulu toplantı yapıldı.

Üyelerimizin personel ve insan kaynakları bölümlerinden ilgililerin katıldığı toplantıda Sendikamız Genel Sekreter Yardımcısı Burçak ÇUBUKÇU, dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik kriz ve bu krizin endüstri ilişkileri alanındaki yansımaları hakkında istatistiksel veriler ışığında bilgiler verdi.

Toplantıdan görünüm

Toplantıdan görünüm

Toplantıda sendikamız avukatı Ertan İREN, yaklaşmakta olan toplu iş sözleşmesine hazırlık teşkil etmesi amacıyla toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde izlenecek prosedür hakkında bilgi vererek, yetki belgesinin verilmesi, çağrı, uyuşmazlık, resmi arabulucu, grev ve lokavt kararlarının alınması, uygulanması, toplu iş sözleşmesinin imzalanması safhalarında yapılacak işlemleri örneklerle açıkladı.

Toplantıda anlatılanları içeren "Toplu İş Sözleşmesi Prosedürü" ve "Toplu İş Sözleşmesi Bilgi" dosyaları dağıtıldı. Üyelerimizin yoğun katılımıyla gerçekleşen toplantı, birlikte yenilen öğle yemeği ile sona erdi.

Toplantıya katılanlar birarada.

"ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİ" İLE İLGİLİ TOPLANTI YAPILDI

Sendikamız Genel Sekreteri Av. Sancar Bayazıt ile Prof. Dr. Fevzi Şahlanan

mizin çoğunluğunun katıldığı toplantıda, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan ilkönce, 1992 ve 1995 yıllarında iki kere tadil edilen 2495 sayılı Özel Güvenlik Görevlileri Yasası hakkında geniş bir bilgi vermiştir. Toplantı, katılımcıların uygulamada karşılaştıkları sorunları dile getirmeleri ile devam etmiş, Sayın Şahlanan'ın katılımcıların sorularına cevap vermesiyle sona ermiştir.

Sendikamızca, üye kuruluş temsilcilerimize yönelik olarak yürütülen eğitim çalışmaları çerçevesinde Prof. Dr. Fevzi ŞAHLANAN'ın konuşmacı olarak katıldığı "Özel Güvenlik Görevlilerinin Hukuki Konumu ve Toplu İş Sözleşmesinin İşyerinde Uygulanmasından Doğan Hukuki Sorunlar" konulu toplantı 28 Eylül 2001 Cuma günü Sendikamız merkez binasında yapılmıştır.

Üye Kuruluş temsilcileri-

T. TEKSTİL SANAYİ İŞVERENLERİ SENDİKASI İLE PETROL ÜRÜNLERİ İŞVERENLER SENDİKASI TİSK'E ÜYE OLDULAR

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun kurucu üyeleri arasında yer alan T. Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası, 03 Ekim 2001 tarihli TİSK Yönetim Kurulu kararı ile yeniden TİSK'e üye olmuştur. Yönetim Kurulu Başkanlığını Halit NARİN'in, Genel Sekreterliğini Metin EMİROĞLU'nun yürüttüğü T, Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası 1961 yılında İstanbul'da 8 endüstri kuruluşu tarafından "İstanbul Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası" adıyla kurulmuştur. 13 Şubat 1962 tarihinden beri de şimdiki unvanı ile faaliyetini sürdürmektedir.

Yönetim Kurulu Başkanlığını İsmail AYTEMİZ'in, Genel Sekreterliğini Muhsin ALKAN'ın yürüttüğü Petrol Ürünleri İşverenler Sendikası da 03 Ekim 2001 tarihli TİSK Yönetim Kurulu kararı ile TİSK'e üye olmuştur. Üye sayısı 7.200 olan PÜİS ile TİSK'e üye işveren sendikası sayısı 20'ye yükselmiştir.

İNTES'DE YENİ GÖREV DAĞILIMI

İNTES GENEL SEKRETERLİĞİNE H. NECATİ ERSOY ATANDI

H. Necati ERSOY İNTES (Türkiye İnşaat ve Tesisat Mütahhitleri İşveren Sendikası) Genel Sekreterliği görevine atanmıştır.

H. Necati ERSOY 1961 yılında İstanbul'da doğdu. Üniversite eğitimi Konya Selçuk Üniversitesi İşletme Bölümü'nde ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamlandı.

Gazi Üniversitesi'nde Finansman konusunda Yüksek Lisans yaptı.

1977 - 1982 yılları arasında TOZANLI A.Ş.'de, 1982-1984 yılları arasında ELMAK LTD. ŞTİ.'nde çalıştı.

1984 yılında İNTES'te göreve başlayan Necati ERSOY, İdari ve Mali İşler Müdürü ve Genel Sekreter Yardımcısı olarak çalıştı.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

İNTES GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞINA KEMAL TEKKUL ATANDI

H. Necati ERSOY'dan boşalan Genel Sekreter Yardımcılığı görevine Kemal TEKKUL atanmıştır.

Kemal TEKKUL, 1951 yılında Yıldız Teknik Yüksek Okulundan mezun oldu. DSİ Antalya 10'uncu Şube Müdürlüğünde stajını müteakip çalışmaya başladı.

1953-1955 yılları arasındaki yedek subaylık döneminden sonra, Mayıs 1955'de DSİ Genel Müdürlüğü Proje İnşaat Dairesi'ne girdi.

DSİ Genel Müdürlüğü'nde İhale Baş Mühendisi, İhale ve Teknik Hesaplar Fen Heyeti Müdürü olarak uzun yıllar görev yaptı. Bu dönemde DSİ'nin rayiç, birim fiyat ve analiz çalışmalarını yürüttü.

1979 Ekim ayında emekli olduktan sonra 1993 yılına kadar muhtelif özel şirketlerde Genel Müdür ve Teknik Danışman olarak çalıştı.

1989 - 1992 yılları arasında İNTES Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yaptı.

1993 - 2001 yılları arasında İNTES'de Yönetim Kurulu Başkanı Başdanışmanı olarak görev yaptı.

Eşi Melahat TEKKUL'u 2000 yılında kaybeden Kemal TEKKUL, iki çocuk ve iki torun sahibidir.

H. Necati ERSOY ve Kemal TEKKUL'u tebrik ediyor yeni görevlerinde başarılar diliyoruz.

YENİ ÜYEMİZ KARS ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Kars Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş., 11.09.2001 tarihinde Sendikamız üyeliği için başvurmuş, Yönetim Kurulumuzun 25.09.2001 günlü toplantısında alınan 494/7 sayılı kararı gereğince, 25.09.2001 tarihinden geçerli olmak üzere üyeliğe kabul edilmiştir.

Kars Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin sendikamıza üye olmasıyla üye sayımız 27 üyeye (37 fabrikaya) ulaşmıştır.

Ana Tüzüğümüzdeki amacı doğrultusunda tüm üyelerimize hizmet veren Sendikamız bünyesine Kars Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin de katılmasından dolayı memnuniyetimizi bildirir, ilişkilerimizin en iyi ve verimli seviyede gerçekleşmesini dileriz.

Kısaca Kars Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.:

Kars Çimento Fabrikası Kars ili ve çevresinin çimento talebini karşılamak ve bölge kalkınmasına katkıda bulunmak üzere ÇİTOSAN tarafından 1969 yılında temeli atılarak, 26 Haziran 1976 yılında işletmeye alınmıştır.

18 Haziran 1996 tarihinde Çimentaş İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş. tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığından satın alınmıştır. KHD firmasının ön ısıtıcılı kuru sistem teknolojisi ile kurulmuş olan fabrikanın yıllık klinker üretim kapasitesi 330.000 ton/yıl, çimento üretim kapasitesi 400.000 ton/yıl'dır.

ÜNİTELER

Konkasör:

Kalker, katkı hammaddeleri ve alçı taşının kırılması işlemlerinin gerçekleştirildiği ünitenin 250 ton/h ürün işleme kapasitesi mevcuttur. Çift rotorlu, çekiçli kırıcıda kırılan hammaddeler taşıyıcı bantlarla stokhole sevk edilirler.

Farin Değirmeni:

2 adet homojene, 2 adet fırın besleme stok siloduna sahip olan değirmen 72 ton/h farin öğütme kapasitesine sahip olup; kuruluşunda 2 kamaralı olarak montaj edilmiş, zamanla kurutma kamarası kaldırılmak sureti ile tek kamaralı bilyalı değirmene dönüştürülmüştür.

Döner Fırın:

3.80 m. Çap ve 52 m. Boyunda, Ön ısıtıcılı Kuru Sistem çalışan döner fırın, 700 ton/h klinker üretim kapasitesine sahip olup 1996 yılında soğutma sistemini İKN soğutucu sisteme çevirmiştir.

Çimento Değirmeni:

3.66 m. Çap ve 11 m. boyuna sahip Çimento Değirmeni 3.500 cm²/gr Özgül yüzey (blaine) değerinde, 47.5 ton/h çimento öğütme kapasitesine sahiptir. Kars çevresinde kış şartlarının ağır ve uzun süreli olması nedeni ile, normal kapasitesinin altında üretim yapmaktadır. 3 kamaralı olan değirmende 90,.....,16 mm çaplı öğütücü bilyalar kullanılmaktadır.

Ambalaj Ünitesi:

Her biri 2000 ton çimento üretim stok kapasitesine sahip olan 4 adet silodan 2 adet torbalı yükleme ve 3 adet dökme çimento yükleme hattı mevcuttur. Torbalı yükleme makinaları Ceylan Makine Sanayi montajı olup, 100 ton/h çimento ambalajlayabilmektedir.

Fabrika ve arazilerin bulunduğu alan Kars - Erzurum karayolunun 11. km.'sinde ve yaklaşık 13.000 m² kapalı alan, 475.000 m² açık alana sahiptir.

Kars Çimento Fabrikasının ürünleri Ardahan, Iğdır, Artvin, Ağrı illerinde pazarlanmaktadır.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/9415
KARAR NO : 2001/13250
KARAR TARİHİ : 11.09.2001

KARAR ÖZETİ : İHBAR TAZMİNATI

Borçlanılan askerlik süresinin de kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması gerektiği iddiası ile açılmış olan fark tazminat davasında, davalı işverenin hataen davalıya ihbar tazminatı ödemiş olduğu tespit edilmiş ise ayrı bir dava açılması yerine dava ekonomisi bakımından ihbar tazminatının mahsup cihetine gidilerek bakiye miktara karar verilmelidir.

DAVA : Davacı, kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Borçlanılan askerlik süresinin de kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması gerektiği iddiası ile açılmış olan bu fark tazminat davasına karşı davalı işveren usulüne uygun biçimde hataen ödemiş olan ihbar tazminatının mahsubu ve buna göre sonuca gidilmesi savunmasında bulunmuştur.

Davacı işçi 16.01.1997 tarihinde emekli olmak nedeni ile işyerinden ayrılmış olduğuna göre, ihbar tazminatına hak kazanamayacağı açıktır. Bu itibarla davalı işverenin ödediği ihbar

tazminatı hataen yapılmış bir ödeme niteliğinde olduğundan işverenin bu ödenen miktarı geri alması olanağı mevcuttur. Esasen mahkemece bu durum kabul edilmekle birlikte davacının ayrı bir dava açmak suretiyle amacına ulaşabileceği açıklanmıştır. Dava ekonomisi bakımından mahsup cihetine gidilerek bakiye miktara karar verilmesi dairemizin istikrar kazanmış uygulaması gereğidir.

Yazılı şekilde hüküm işleyişi hatalıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine 11.09.2001 günü oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/9919
KARAR NO : 2001/13517
KARAR TARİHİ : 12.09.2001

KARAR ÖZETİ : KIDEM TAZMİNATI

İşçilik statüsünde çalışırken işten ayrılıp memuriyet statüsüne geçilmesi durumunda işçilik dönemi için davacı işçinin kıdem tazminatını isteme imkanı yoktur.

DAVA : Davacı, kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla

dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Davacı işçi davalıya ait işyerinde çalışırken açılan bir memuriyet imtihanına girip kazanması sonucu işten ayrılıp memuriyet statüsüne geçmiştir. Bu şekildeki statü değişikliğinden dolayı işçilik dönemi için davacı işçinin kıdem tazminatını isteme imkanı yoktur. Böyle olunca davanın reddine karar verilmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın, yukarıda gösterilen nedenle BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 12.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

T.C. YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/9759

KARAR NO : 2001/13645

KARAR TARİHİ : 13.09.2001

KARAR ÖZETİ : İKRAMIYE ALACAĞI

Davacı son iki yıldan beri kendisine ikramiye ödenmediğini bu nedenle sözleşmeyi feshettiğini ileri sürerek iki yıllık ikramiye alacağı ile kıdem tazminatının hüküm altına alınmasını istemiştir. İkramiye niteliğinde bir ödemenin yapıldığını gösteren yazılı bir belgeye de rastlanmamıştır. Davacı kendi durumunda bulunan şahitleri dinletmiş ise de bunların ifadelerine dayanarak sonuca gidilmesi doğru olmaz. Biran için ikramiye ödemesinin mevcut olduğu

kabul edilse bile, iki yıldan beri ödenmediği ortada olduğuna göre böyle bir durum artık iş şartı haline gelmiş sayılmalıdır. Açıklanan nedenlerle davanın reddine karar verilmelidir.

DAVA : Davacı, kıdem tazminatı ile ikramiye alacağının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

Davacı öğretmen 1991 yılından beri davalıya ait öğretim işyerinde çalıştığını, kendisine diğer öğretmenlere de ödenmekte olan ikramiyenin son iki yıldan beri ödenmediğini bu nedenle sözleşmeyi feshettiğini ileri sürerek iki yıllık ikramiye alacağı ile kıdem tazminatının hüküm altına alınmasını istemiş; davalı ise böyle bir ikramiye ödemesinin söz konusu olmadığını ve davacı aleyhine karar verilmesini savunmuştur.

Taraflar arasında düzenlenen sözleşme dosyada mevcut olup böyle bir ikramiye adı altında öğretmene bir ödeme yapıldığını gösteren herhangi bir düzenlemeye yer verilmiş değildir. Bu tür bir ödemenin yapıldığını gösteren yazılı bir belgeye de rastlanmamıştır. Davacı kendi durumunda bulunan şahitleri dinletmiş ise de bunların ifadelerine dayanarak sonuca gidilmesi doğru olmaz.

Gerçekten aralarında menfaat ortaklığı vardır. Biran için ikramiye ödemesinin mevcut olduğu kabul edilse bile, iki yıldan beri ödenmediği ortada

olduğuna göre böyle bir durum artık iş şartı haline gelmiş sayılmalıdır. Açıklanan nedenlerle davanın reddine karar verilmelidir

SONUÇ : Temyiz olunan kararın, yukarıda gösterilen nedenle BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine 13.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/15125

KARAR NO : 2001/13863

KARAR TARİHİ : 17.09.2001

KARAR ÖZETİ : VEKALET SÖZLEŞMESİ-GÖREVLİ MAHKEME

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 15. maddesi gereğince iki taraf vekillerinin müvekkillerinden isteyecekleri ücret ve masraflara ait davalarda yetkili ve görevli mahkeme asıl davaya bakan mahkemedir. Hizmet sözleşmesi ilişkisi bulunmayan bir davada iş mahkemesi görevli değildir. Bu durumda dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken yetki sorunu ele alınarak, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca mahkemenin yetkisizliğine karar verilmesi hatalıdır.

DAVA : Davacı, icra takibine yapılan itirazın iptali ile icra inkar tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, davayı yetki yönünden reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

Davacı avukat, davalı banka ile yaptıkları vekalet sözleşmesi uyarınca, davalı adına takip ettiği dava ve işler nedeniyle vekalet ücretine hak kazandığını ve bunun için davalı aleyhine icra takibine başvurduğunu, ancak davalının bu takibe itirazda bulunduğunu belirterek İş Mahkemesinden itirazın iptali ve takibin devamı ile %40'tan aşağı olmamak üzere icra-inkar tazminatına karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece şubenin işlemlerinden kaynaklanmayan uyuşmazlıktan ötürü şubenin bulunduğu yer mahkemesinde açıldığını, mahkemenin yetkisiz olduğu gerekçesi ile dava dilekçesinin yetki yönünden reddine karar verilmiştir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 15. maddesi gereğince iki taraf vekillerinin müvekkillerinden isteyecekleri ücret ve masraflara ait davalarda yetkili ve görevli mahkeme asıl davaya bakan mahkemedir. Somut olayda taraflar arasındaki ilişkinin hizmet akdine dayanmadığı dava dilekçesinden ve davalının savunmasından anlaşıldığı gibi esasen bu husus mahkemenin de kabulündedir. Gerçekten dosya içinde bulunan vekalet sözleşmesi bu hususta açık hükümler öngörmektedir. Daha açık bir ifade ile hizmet sözleşmesi ilişkisi bulunmadığı için davaya bakmaya iş mahkemesi görevli değildir. Bu durumda dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken yetki sorunu ele alınarak, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca

mahkemenin yetkisizliğine karar verilmesi hatalıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 17.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/10898

KARAR NO : 2001/13933

KARAR TARİHİ : 18.09.2001

KARAR ÖZETİ : İŞ BIRAKMA EYLEMİ İŞVERENİN HAKLI NEDENLE HİZMET AKDİNİ FESİH SEBEBİDİR.

Davacı ve arkadaşlarının, başkaca 33 işçinin sözleşmesinin işverence feshedilmesi üzerine topluca işi bıraktıkları ve fabrika önünde biraraya gelerek işvereni protesto ettikleri dosya içeriği ve özellikle Bölge Çalışma Müdürlüğü İş Müfettişliğince düzenlenen rapor içeriğinden anlaşılmaktadır. İşçilerin toplu olarak işi bırakmaları eylemi 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17/II-d. maddesinde yazılı hali oluşturur ki, bu durumda işverenin anılan eyleme dayanarak gerçekleştirdiği fesih haklı olarak nitelendirilmelidir. Böyle olunca ihbar, kıdem tazminatları ile sendikal tazminata hak kazanılması olanağı bulunmamaktadır.

DAVA : Taraflar arasındaki, ihbar, kıdem ve sendikal tazminatının ödenmesi davasının yapılan yargılaması sonunda; ilamda yazılı nedenlerle

gerçekleşen miktarın faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ilişkin hükmün süresi içinde duruşmalı olarak temyizen incelenmesi davalı avukatınca istenilmesi üze-rine, dosya incelenerek işin duruşmaya tabi olduğu anlaşılmış ve duruşma için 18.09.2001 Salı günü tayin edilerek taraflara çağrı kağıdı gönderilmişti. Duruşma günü davalı adına Avukat ile karşı taraf adına Avukat..... geldiler. Duruşmaya başlanarak hazır bulunan avukatların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra duruşmaya son verilerek dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

İşyerinde sabah vardiyasında çalışan davacı ve arkadaşlarını, başkaca 33 işçinin sözleşmesinin işverence feshedilmesi üzerine topluca işi bıraktıkları ve fabrika önünde biraraya gelerek işvereni protesto ettikleri dosya içeriği ve özellikle Bölge Çalışma Müdürlüğü İş Müfettişliğince düzenlenen rapor içeriğinden anlaşılmaktadır. Mahkemece de böyle bir fiilin iş bırakma eylemi olduğu kabul edilmiş ancak yine de işverence yapılan feshin haksız olduğu gerekçesiyle tazminat isteklerinin kabulüne karar verilmiştir. Bu konuda belirtmek gerekir ki işçilerin toplu olarak işi bırakmaları eylemi 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17/II-d. maddesinde yazılı hali oluşturur ki, bu durumda işverenin anılan eyleme dayanarak gerçekleştirdiği fesih, haklı olarak nitelendirilmelidir. Böyle olunca ihbar, kıdem tazminatları ile sendikal tazminata hak kazanılması olanağı bulunmamaktadır. Mahkemece anılan isteklere dair bu davanın reddi gerekirken, kabule karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle BOZULMASINA, davalı yararına takdir edilen 97.500.000 TL duruşma avukatlık parasının karşı tarafa yükletilmesine, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine 18.09.2001 gününde oybirliği karar verildi.

T.C.

YARGITAY

9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/10043

KARAR NO : 2001/14102

KARAR TARİHİ : 19.09.2001

KARAR ÖZETİ : KIDEM TAZMİNATI

Dosya içeriği davacı işçinin 01.06.1994 tarihinde yaşlılık aylığı almak sureti ile, yani işverenin feshinden önce işten ayrıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Davacı işçinin emeklilik nedeni ile işten ayrılıp ayrılmadığı belirlenmeli, ayrıldığı anlaşıldığı takdirde ise kıdem tazminatına hak kazanacağı kabul edilmelidir. Kıdem tazminatına hak kazanamayacağı bir başka anlatımla emeklilik olgusunun fesih iradesinden önce gerçekleşmediği anlaşıldığı takdirde ise; davalı işverenin fesih iradesini altı işgünü ve bir yıllık süre içinde kullanıp kullanmadığı tespit edilmelidir.

DAVA : Davacı, kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir. Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla

dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

Davacı işçi davalıya ait işyerinde çalışırken yolsuz işlemlerde bulunması gerekçe gösterilerek işine son verildiğini iddia etmek sureti ile kıdem tazminatı isteğinde bulunmuştur. Hakikaten davacının işyerindeki işlemlerinden ve durumlarından dolayı hüküm giydiği bellidir. Mahkemece bu olguya dayanarak kıdem tazminatı isteği reddedilmiştir. Ne var ki; dosya içeriğine göre davacı işçinin 01.06.1994 tarihinde yaşlılık aylığı almak sureti ile, yani işverenin feshinden önce işten ayrıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Ancak bu konu tartışılmamış ve kesinlik kazanmamıştır. Bu nokta üzerinde öncelikle durularak davacı işçinin emeklilik nedeni ile işten ayrılıp ayrılmadığı belirlenmeli, ayrıldığı anlaşıldığı takdirde ise kıdem tazminatına hak kazanacağı kabul edilmelidir.

Kıdem tazminatına hak kazanamayacağı bir başka anlatımla emeklilik olgusunun fesih iradesinden önce gerçekleşmediği anlaşıldığı takdirde ise; davalı işverenin fesih iradesini altı işgünü ve bir yıllık süre içinde kullanıp kullanmadığı tespit edilmelidir. Bu durumda da davalı kooperatif olduğuna göre feshe yetkili organın yolsuzluk olayını öğrendiği tarihten itibaren 6 işgünü içinde fesih yoluna gidip gitmediği, 6 iş günlük süre içinde feshedilmesi halinde de olayın vukuundan itibaren bir yıllık sürenin geçirilip geçirilmediği araştırılarak bütün bunların sonucuna göre karar verilmelidir. Eksik inceleme ile sonuca gidilmesi hatalıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 19.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/10099

KARAR NO : 2001/14114

KARAR TARİHİ : 19.09.2001

KARAR ÖZETİ : CEZAI ŞART

Hizmet sözleşmesinde davacının yönetici adayı olarak göreve başladığı, bu amaçla özel eğitimden geçirileceği, söz konusu eğitim süresinin bitiminden itibaren iki yıl içinde işçinin istifası halinde eğitim süresince banka tarafından kendisine ödenen ücretler ile banka dışı eğitmenlere ve eğitim şirketlerine ödenen ücretlerin kendisine düşen kısmını cezai şart olarak ödeyeceği öngörülmüştür. Mahkemece cezai şartın tek taraflı olduğu gerekçesi ile reddine karar verilmiştir. Eğitim süresince ödenen ücretlerin geri istenmesi olanağı bulunmadığından bunun reddine dair karar doğrudur. Banka dışı eğitmenlere ve eğitim şirketlerine ödenen ücretlerin miktarı bilirkişi marifeti ile araştırılıp belirlenmeli ve BK. 161/son maddesine göre bir değerlendirme yapılarak hüküm kurulmalıdır.

DAVA : Davacı, cezai şart alacağının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde, davacı avukatınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

Taraflar arasında imzalanan hizmet akdinin 4. maddesinde davacının yönetici adayı olarak göreve başladığı, bu amaçla özel eğitimden geçirileceği, söz konusu eğitim süresi bitiminden itibaren iki yıl içinde işçinin istifası halinde eğitim süresince banka tarafından kendisine ödenen ücretler ile banka dışı eğitmenlere ve eğitim şirketlerine ödenen ücretlerin kendisine düşen kısmını cezai şart olarak ödeyeceği öngörülmüştür. Mahkemece cezai şartın tek taraflı olduğu gerekçesi ile reddine karar verilmiştir. Bu konuda isteği ikiye ayırmak gerekirse eğitim süresince ödenen ücretler ile banka dışı eğitmenlere ve eğitim şirketlerine ödenen ücretlere ilişkin eğitim gideri ayrı ayrı ödemelerdir.

Eğitim süresince ödenen ücretlerin geri istenmesi olanağı bulunmadığından bunun reddine dair karar doğrudur. Öteki ödemeye gelince; bunun bir bilirkişi incelemesini gerektirdiği açıktır. Banka dışı eğitmenlere ve eğitim şirketlerine ödenen ücretlerin miktarı bilirkişi marifeti ile araştırılıp belirlenmeli ve BK. 161/son maddesine göre bir değerlendirme yapılarak hüküm kurulmalıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 19.09.2001 gününde oybirliği ile karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/13569

KARAR NO : 2001/14576

KARAR TARİHİ : 25.09.2001

KARAR ÖZETİ : PRİM ALACAĞI

Toplu İş Sözleşmesinin EK-5, B-2/10.maddesinde "istihsal faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulmasını gerektiren tevsi, ıslah veya buna benzer sebeplerle demontaj ve montaj işlerinde çalıştırılan işçilerin primleri, işbu Toplu İş Sözleşmesinde yer alan prim esasları dahilinde ödenir" şeklinde düzenlemeye yer verilmiş ise de, burada ilerde yapılacak olan üretime hazırlık amacıyla demontaj ve montaj işlerinde çalıştırılan işçilere anılan primin ödeneceğinden söz edildiği görülmektedir. Somut olayda ise üretim faaliyeti tamamen durdurulmuş, işyerinde çalışan tüm işçiler sadece fabrikanın üretime yönelik olmayan bakım ve temizlik işlerinde çalıştırılmışlardır. Bu maddi olgulara göre davacı işçinin Toplu İş Sözleşmesinde öngörülen prime hak kazanma koşullarını taşımadığı kabul edilmelidir.

DAVA : Davacı, prim alacağının ödenilmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm duruşmalı olarak süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş ise de HUMK'nun 438. maddesi gereğince duruşma isteğinin miktardan reddine ve incelemenin evrak üzerinde yapılmasına karar verildikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

Davacı işçi, Toplu İş Sözleşmesinde öngörülen prim alacağını talep etmiş, davalı işveren ise işyerinde üretime son verildiğini, söz konusu prim alacağına üretime yönelik çalışma ile hak kazanılabileceğini belirterek, isteğin reddine karar verilmesini savunmuştur. Mahkemece isteğin kabulüne karar verilmiştir.

Dava konusu olayda uyuşmazlık üretime yönelik çalışma yapılmayan dönem için bu primin ödenip ödenmeyeceği noktasındadır. Toplu İş Sözleşmesinin Ek-5.maddesinde işyerinde çalışan müstahsil ve gayrimüstahsil işçileri için ayrı ayrı oran belirtilmek suretiyle prim esasları düzenlenmiştir. Ancak her iki grup çalışan için de bu primin hesaplanmasında istihsal+hammadde tasarrufu+malzeme tasarrufu ölçütlerinin dikkate alınacağı belirtilmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki, işyerinde üretimin tamamen durdurulduğu taraflar arasında tartışmasız olduğuna göre, prim hesaplama formülünde öngörülen ölçütleri kullanma olanağı bulunmamaktadır. Her ne kadar işverence kabul anlamına gelmemek kaydıyla bir hesap yapılmış ise de, bunun, üretime devam edilmiş olması varsayımına dayandığı açıktır.

Öte yandan Toplu İş Sözleşmesinin EK-5, B-2/10.maddesinde "istihsal faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulmasını gerektiren tevsi, ıslah veya buna benzer sebeplerle demontaj ve montaj işlerinde çalıştırılan işçilerin primleri, işbu Toplu İş Sözleşmesinde yer alan prim esasları dahilinde ödenir" şeklinde düzenlemeye yer verilmiş ise de, burada ilerde yapılacak olan üretime hazırlık amacıyla demontaj ve montaj işlerinde çalıştırılan işçilere anılan primin ödeneceğinden söz

edildiği görülmektedir. Somut olayda ise üretim faaliyetinin tamamen durdurulmuş, işyerinde çalışan tüm işçiler sadece fabrikanın üretime yönelik olmayan bakım ve temizlik işlerinde çalıştırılmışlardır. Bu maddi olgulara göre davacı işçinin Toplu İş Sözleşmesinde öngörülen prime hak kazanma koşullarını taşımadığı kabul edilmelidir. Her ne kadar daha önce aynı konuda Dairemize intikal eden davalarda anılan alacağın kabulüne ilişkin mahkeme kararları onanmış ise de, konunun ayrıntılı olarak yeniden değerlendirilmesi sonucunda dava konusu prime hak kazanılmadığı görüşüne varılmıştır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 25.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/7755

KARAR NO : 2001/14458

KARAR TARİHİ : 25.09.2001

KARAR ÖZETİ : KIDEM TAZMİNATI

Davacı işçiye ihbar tazminatı peşin olarak ödenmediğine göre, ihbar öneli içinde gerçekleşen ve Toplu İş Sözleşmesiyle öngörülen ücret artışından yararlanması ve tazminat hesaplarının buna göre yapılması gerekir. Ne var ki önel içerisinde gerçekleşen kıdem tazminatı tavan artışından yararlanması olanağı bulunmamaktadır.

DAVA : Taraflar arasındaki ihbar ve kıdem tazminatlarının ödetilmesi davasının yapılan yargılaması sonunda; ilamda yazılı nedenlerle gerçekleşen miktarın faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ilişkin hükmün süresi içinde temyizen incelenmesi taraflar avukatlarınca istenilmesi ve davalı Avukatınca da duruşma talep edilmesi üzerine dosya incelenerek işin duruşmaya tabi olduğu anlaşılmış ve duruşma için 25.09.2001 Salı günü tayin edilerek taraflara çağrı kağıdı gönderilmişti. Duruşma günü davalı adına Avukat ile karşı taraf adına Avukat geldiler. Duruşmaya başlanarak hazır bulunan avukatların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra duruşmaya son verilerek dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI:

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının tüm temyiz itirazlarıyla davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davacı işçiye ihbar tazminatı peşin olarak ödenmediğine göre, ihbar öneli içinde gerçekleşen ve Toplu İş Sözleşmesiyle öngörülen ücret artışından yararlanması ve tazminat hesaplarının buna göre yapılması gerekir. Ne var ki önel içerisinde gerçekleşen kıdem tazminatı tavan artışından yararlanması olanağı bulunmamaktadır. Dairemizin kararlılık kazanmış içtihatları bu doğrultudadır.

Somut olayda kıdem tazminatı hesabı tavan tutarı esas alınarak yapıldığına göre sonuca etkili değilse de, ihbar tazminatının, Toplu İş Sözleşmesinde öngörülen ve ihbar öneli içinde gerçek-

leşen ücret artışı dikkate alınarak yeniden hesaplanması ve hüküm altına alınması gerekir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda (2) nolu bentte gösterilen nedenle BOZULMASINA, davacı yararına takdir edilen 97.500.000 TL. duruşma avukatlık parasının karşı tarafa yükletilmesine, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 25.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

ESAS NO : 2001/9932
KARAR NO : 2001/13529
KARAR TARİHİ : 12.09.2001

KARAR ÖZETİ: KÖTÜNİYET
TAZMİNATI-İHBAR TAZMİNATI

İşçinin, her ne kadar onaylı vize çalıştırma izni alındığı halde, vize alınmadığı gerekçesiyle hizmet akdi sona erdirilmiş ise de, salt bu husus tek başına işverenin fesih hakkını kötüye kullandığını göstermez.. Borcun ifa edileceği gün yasa yada sözleşme ile tayin edilmemiş ise, muaccel bir borcun borçluları alacaklının ihtarı ile mütemerrit duruma düşer. Davalı işveren davadan önce temerrüde düşürülmediğine göre, ihbar tazminatına dava tarihinden itibaren faiz yürütülmelidir.

DAVA : Davacı, ihbar, kıdem ve kötüniyet tazminatıyla izin ücreti ve giyim yardımının ödetilmesine karar

verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davacı işçinin, her ne kadar onaylı vize çalıştırma izni alındığı halde, vize alınmadığı gerekçesiyle hizmet akdi sona erdirilmiş ise de, salt bu husus tek başına işverenin fesih hakkını kötüye kullandığını göstermez. Bu itibarla somut olayda kötüniyet tazminatının koşulları oluşmamıştır. Bunun sonucu olarak kötüniyet tazminatı isteği reddedilmelidir.

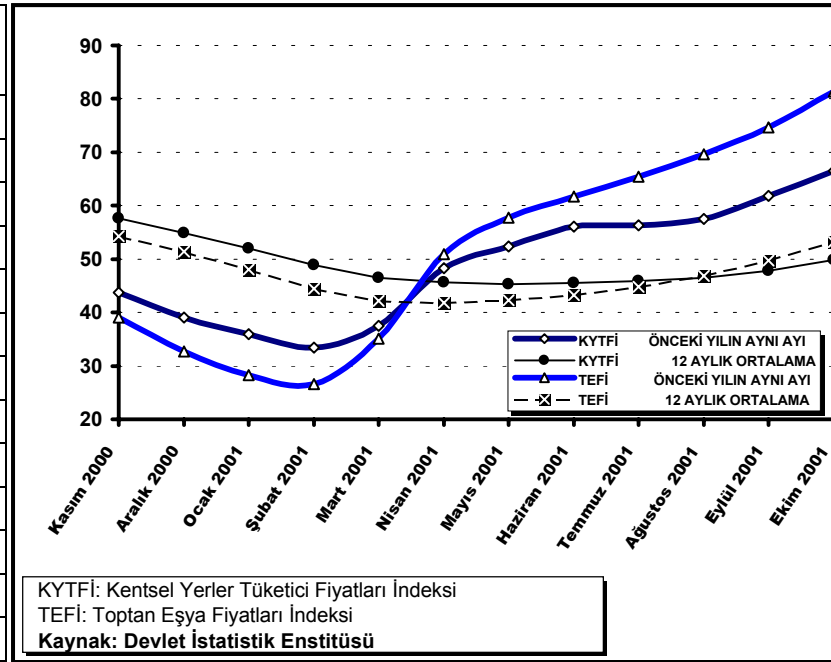
3. Borcun ifa edileceği gün yasa yada sözleşme ile tayin edilmemiş ise, muaccel bir borcun borçluları alacaklının ihtarı ile mütemerrit duruma düşer. Davalı işveren davadan önce temerrüde düşürülmediğine göre, ihbar tazminatına dava tarihi yerine fesih tarihinden itibaren faiz yürütülmesi hatalı olup, kararın bu nedenle de bozulması gerekmektedir

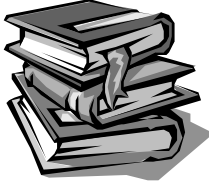
SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 12.09.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

İSTATİSTİK

DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ TÜKETİCİ FİYATLARI VE TOPTAN EŞYA FİYATLARI İNDEKSİNE GÖRE ENFLASYON RAKAMLARI KARŞILAŞTIRMASI (1994 = 100)

	KYTFİ ÖNCEKİ YILIN AYNI AYI	KYTFİ 12 AYLIK ORTALAMA	TEFİ ÖNCEKİ YILIN AYNI AYI	TEFİ 12 AYLIK ORTALAMA
Ekim 2000	44.4	59.6	41.4	56.0
Kasım 2000	43.8	57.6	39.1	54.3
Aralık 2000	39.0	54.9	32.7	51.4
Ocak 2001	35.9	52.0	28.3	48.0
Şubat 2001	33.4	48.9	26.5	44.5
Mart 2001	37.5	46.5	35.1	42.1
Nisan 2001	48.3	45.6	50.9	41.8
Mayıs 2001	52.4	45.3	57.7	42.3
Haziran 2001	56.1	45.5	61.8	43.3
Temmuz 2001	56.3	45.9	65.4	44.8
Ağustos 2001	57.5	46.5	69.6	46.9
Eylül 2001	61.8	47.8	74.7	49.7
Ekim 2001	66.5	49.8	81.4	53.2

Mevzuat Özel Eki No: 13

MEVZUAT

Hazırlayan: Av. Füsun Gökçen

01 Eylül 2001 - 31 Ekim 2001 tarihleri arası
Resmi Gazete'de
yayınlanmış bulunan ve
Endüstri İlişkileri konularına ilişkin Mevzuat

R.G. 07 Eylül 2001 - Sayı: 24516

İKİNCİ BÖLÜM

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelikler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından :

Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu Kapsamına Giren Kurum ve Kuruluşların Girdikleri Hizmet Kollarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1 - 25/06/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun 5 inci maddesinde sayılan hizmet kollarına giren Kamu kurum ve kuruluşlarının belirlenmesi ile ilgili hususlar bu Yönetmelikte düzenlenmiştir.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun 5, 41 ve geçici 5 inci maddelerine göre hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Yönetmelikte geçen;

a) Kurum : Kuruluş Kanunları veya kuruluşlarına ilişkin mevzuatlarında görev, yetki ve sorumlulukları belirlenen, hizmetin niteliği ve yürütülmesi bakımından idari bir bütünlüğe sahip işyerlerinden oluşan kuruluşları,

b) İşyeri : Kamu hizmetinin yürütüldüğü yerleri,

ifade eder.

Hizmet Kollarının Belirlenmesi, Uyuşmazlıkların Çözümü

Hizmet Kollarının Belirlenmesi

Madde 4 - Kamu kurum ve kuruluşlarının girdikleri hizmet kolları ekli listede gösterildiği şekilde tespit edilmiştir.

Bu kurum ve kuruluşların merkez ve taşra teşkilatına bağlı tüm birimler ile yine bu kuruluşlara bağlı döner sermaye, fonlar ve kefalet sandıkları, bağlı ortaklık ve müesseseler de asıl işyerinden sayılır.

Uyuşmazlıkların Çözümü

Madde 5 - Kamu kurum ve kuruluşlarının girdikleri hizmet kolunda anlaşmazlık çıkması halinde tarafların başvurusu üzerine hizmet kolu, kurum ve kuruluşta yürütülen görevin niteliğine göre Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığınca birlikte belirlenir.

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra kurulacak kamu kurum ve kuruluşlarının dahil edileceği hizmet kolu ile ekli listede yer almayan kurum ve kuruluşlar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından tespit edilir.

Değişiklikler Resmi Gazete'de yayımlanır.

Yürürlük

Madde 6 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 7 - Bu Yönetmelik hükümlerini Maliye Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve Devlet Personel Başkanlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanı müştereken yürütür. (*)

(*) Hizmet kollarını gösteren liste için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından :

**Kamu Görevlileri Sendikaları ve
Konfederasyonlarınca Düzenlenecek Üyelğe
Başvuru Belgesi, Çekilme Bildirimlerinin Şekli,
İçeriği, Tutulacak Defterlerin Şekli, İhtiva Edeceği
Bilgiler ile Kayıtların Düzenlenmesine İlişkin Usul
ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**

BİRİNCİ BÖLÜM**Amaç, Kapsam ve Dayanak****Amaç ve Kapsam**

Madde 1 - 25/06/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu uyarınca sendika ve konfederasyonlara üye olan veya üyelikten ayrılanlar için düzenlenecek belgeler ile tutulacak defterlerin şekli, kapsayacağı bilgiler, kayıtların düzenlenmesi ve işyeri değişikliklerindeki bildirimler bu yönetmelikte gösterilmiştir.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 41 inci maddesi ile geçici 5 inci maddesine göre hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM**Sendika Bildirimleri, Kamu Görevlileri
Sendikaları ile Konfederasyonlara Üyelik****Kamu Görevlileri Sendikalarına Üyelik**

Madde 3 - Kamu görevlileri sendikasına üye olmak isteyen kamu görevlisi, sendikanın (EK-1)'de gösterilen üyelğe başvuru belgesinden dört nüsha doldurup imzaladıktan sonra yetkili organının kabulü için sendikaya verir.

Üyelği kesinleşen kamu görevlisinin üyelik belgesinin sendikaya 15 gün içinde kamu görevlisinin çalıştığı işyerine gönderilmesi zorunludur. Üyelğe başvuru belgesinin bir nüshası sendikada kalır. Bir nüshası da kamu görevlisinin kendisine verilir. Üyelik belgesinde, kamu görevlisinin sendika üye kayıt defterindeki sıra numarasının da belirtilmesi zorunludur.

Üyelik belgesinin bir örneği de sendikaya her yılın Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarında bir liste ekinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na gönderilir.

Kamu işvereni, üyelik ödentisi kesilen kamu görevlilerinin listesini her ayın son haftasında herkesin görebileceği yerde ilan eder.

Üyelikler Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından elektronik ortamda ilan edilir.

Konfederasyonlara Üyelik

Madde 4 - Konfederasyonlara üye olmak isteyen kamu görevlileri sendikaları, (EK-2)'de gösterilen üyelğe başvuru belgesinden iki nüsha doldurup yetkililerce imzalandıktan

sonra alındı belgesi karşılığında konfederasyona verirler. Konfederasyona üyelik başvuru belgesine, üyelğe ilişkin genel kurul kararı ile sendika yetkililerinin imza sirkülerinin eklenmesi zorunludur.

Üyelği kesinleşen kamu görevlileri sendikasının üyelğe başvuru belgesinin bir nüshası 15 gün içinde konfederasyonca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na gönderilmesi zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Üyelğin Sona Ermesi, Üyelğe İlişkin
Değişiklikler****Üyelikten Çekilme**

Madde 5 - Sendika üyelğinden çekilmek isteyen kamu görevlisi örneği (EK-3)'de gösterilen çekilme bildirimini doldurup imzaladıktan sonra bir örneğini sendikaya verir. Sendika görevlisi kayıt defterine işlemek ve alındığına ilişkin bir belgeyi derhal üyeye vermek zorundadır. Çekilme bildiriminin bir örneğini de dosyasında saklanmak üzere 15 gün içinde işverene gönderir. Sendika, çekilme bildirimlerinin birer örneklerini her yılın Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarında bir liste ekinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na göndermek zorundadır.

Kamu işverenleri de, her yılın Mayıs ve Kasım ayı sonu itibarıyla kurumlarındaki kamu görevlisi sayısı ile sendika üyesi kamu görevlilerinin sendikalara göre dağılımlarına ilişkin isim listelerini ve sendika üyelği sona eren veya askıya alınanlara ilişkin bilgileri bilgisayar ortamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na ve ilgili sendikaya gönderirler.

Üyelğin Çekilme Dışındaki Nedenlerle Sona Ermesi

Madde 6 - Kamu görevlileri sendikalarıncı, çekilme dışında herhangi bir nedenle sendika üyelği sona eren üyeleri için (EK-3)'de gösterilen bildirimden iki nüsha çıkış bildirimi düzenlenir. Bildirimin birer nüshası 15 gün içinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile kamu işvereniye gönderilir.

Hizmet Kolu veya İşyeri Değişiklik Bildirimi

Madde 7 - Sendika üyesi kamu görevlisinin;

a) Sendikanın kurulu bulunduğu hizmet kolunda kalmak şartıyla başka bir göreve atanması, kurum içinde nakledilmesi veya başka bir kurumdaki göreve atanması halinde atamanın yapıldığı veya nakledildiği işyerince,

b) Hizmet kolunun değişmesi halinde ayrıldığı işyerince,

(EK-3)'de gösterilen işyeri değişiklik bildirimini düzenlenerek değişikliği takip eden 15 gün içinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ilgili sendikaya gönderilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Kayıt ve Defterler, Belgelerin Şekli****Kayıt ve Defterler**

Madde 8 - Kamu görevlileri sendikaları ile konfederasyon üye kayıt defterleri, en az üyelik başvuru belgesinde

bulunan bilgileri aynı sıra ile kapsayacak şekilde hazırlanır ve sayfaları birbirini izleyecek şekilde numaralanır.

Üye kayıt defterlerinin, her olağan genel kurul veya defterlerin bitimini izleyen 15 gün içinde notere onaylatılması zorunludur.

Sendika ve konfederasyonlar, genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu ve disiplin kurulu kararlarının numara ve tarih sırası ile yazılmasına mahsus karar defterleri; gelen ve giden evrakın tarih ve numara sırasıyla kayıt edileceği gelen ve giden evrak kayıt defterleri ile zimmet defteri; gelen evrakın aslı, giden evrakın suretlerinin saklanacağı gelen ve giden evrak dosyaları; aidat, yevmiye, envanter defterleri ile defteri kebir; gelir makbuzları ve bunların zimmet kayıt defterleri ile gider evrakı ve bunların saklanmasına mahsus dosyaları; tutmak ve düzenlemek zorundadır.

Şekil ve Ebat

Madde 9 - Yönetmelik ekinde örnekleri gösterilen formlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 210/297 mm. ebadında, renkli kağıtlara bastırılarak bedeli karşılığında ilgililere zimmetli olarak dağıtılacaktır.

Formların ebadı, içereceği bilgiler ve bu bilgilerin sırası değiştirilemez.

Değişik ebat ve içerikteki formlar ile eksik doldurulmuş formlar kabul edilmez.

Yürürlük

Madde 10 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11 - Bu Yönetmelik hükümlerini Maliye Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve Devlet Personel Başkanlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanı müştereken yürütür. (*)

(*) Ek 1, Ek 2, Ek 3 için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 08 Eylül 2001 - Sayı: 24517

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararları

Bakanlar Kurulundan

Kamu Personelinin Maaşlarının Hesabına Esas Tutulan Katsayıların Yeniden Tespiti ile Muhtelif Statülerde İstihdam Edilen Sözleşmeli Personelin Ücretlerinin Artırılmasına İlişkin Karar

Karar Sayısı: 2001/2954

Kamu personelinin maaşlarının hesabına esas tutulan katsayıların yeniden tespiti ile muhtelif statülerde istihdam edilen sözleşmeli personelin ücretlerinin artırılmasına ilişkin eki Karar'ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının

05/09/2001 tarihli ve 19895 sayılı yazısı üzerine, 20/12/2000 tarihli ve 4611 sayılı 2001 Mali Yılı Bütçe Kanununun 45 inci maddesinin (a) bendine göre, Bakanlar Kurulu'nca 05/09/2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

05/09/2001 Tarihli ve 2001/2954 Sayılı Kararnamenin Eki KARAR

Madde 1 - 15/09/2001 tarihinden geçerli olmak üzere;

a) Aylık gösterge tablosunda yer alan rakamlar ile ek gösterge rakamlarının aylık tutarlara çevrilmesine esas aylık katsayısı (23.550), memuriyet taban aylığı göstergesine uygulanacak taban aylık katsayısı (153.000), yan ödeme katsayısı ise (7.485) olmak üzere yeniden belirlenmiştir.

b) 29/12/1997 tarihli ve 97/10498 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki listelerde yer alan kurum ve kuruluşların hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 11/07/2001 tarihli ve 2001/2718 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri % 3.4 oranında artırılmış, 06/06/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Kararnameye bağlı "Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar"ın değişik üçüncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve 11/07/2001 tarihli ve 2001/2718 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 919,340,000.- lira olarak tespit edilmiş bulunan ücret tavanı 950,600,000.- liraya ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eki (II) sayılı cetvele dahil pozisyonlarda sözleşmeli çalıştırılan personelin 11/07/2001 tarihli ve 2001/2718 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 997,600,000.- lira olarak tespit edilmiş bulunan ücret tavanı ise 1,031,520,000.- liraya yükseltilmiştir. Bu hükümlere göre sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin sözleşme ücretleri de aynı tarihten geçerli olmak üzere, yeni bir sözleşme yapılmasına gerek olmaksızın % 3.4 oranında artırılmıştır.

Madde 2 - Bu Karar 15/09/2001 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 - Bu Kararı Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 14 Eylül 2001 - Sayı: 24523

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelikler

Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

MADDE 1 - 27/06/2001 tarihli ve 24445 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin onuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve onbirinci fıkrasının yedinci paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

"Kurumca izin verilmesi halinde, bankanın sermaye artırımlarında kullanılması hissedarlarca kesin ve yazılı olarak taahhüt edilen, karşılığında hiç bir şekil ve surette

faiz tahakkuku ve ödemesi yapılmayan ve tasfiye halinde, hisse senetlerinden bir önce, diğer tüm borçlardan sonra ödemesi kabul edilen, herhangi bir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak teminata bağlanmamış, hiç bir türev işlem ve sözleşmeyle ilişkilendirilmemiş, bankaya rehnedilmiş kaynaklar da vade şartı aranmaksızın, niteliklerine göre sermaye benzeri kredi olarak kabul edilebilir."

MADDE 2 - Yönetmeliğin 5 inci maddesinin (e) bendinden "ve bu kişilerin daha önce haklarında herhangi bir kamu davası açılıp açılmadığına dair imzalı beyanlarının," ifadesi çıkarılmıştır.

MADDE 3 - Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir."

MADDE 4 - Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinden "ve bu kişilerin daha önce haklarında herhangi bir kamu davası açılıp açılmadığına dair imzalı beyanlarının" ifadesi çıkarılmış, fıkranın sondan bir önceki cümlesi "Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir." şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5 - Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin (4) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Atama işlemi, yukarıda belirtilen evrakların tümünün Kuruma intikalini izleyen iş gününden itibaren yedi iş günü içinde Kurumca gerekçeli olumsuz görüş bildirilmediği takdirde yapılabilir."

MADDE 6 - Yönetmeliğin 17 nci maddesinin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7 - Yönetmeliğin 18 inci maddesinin birinci fıkrasının ilk iki cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Banka yönetim kurulunun, kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere, genel müdürde aranan şartları süre hariç olmak üzere taşıyan üyeleri arasından seçeceği en az iki üye ile banka genel müdürü veya vekilinden oluşan bir kredi komitesi kurulabilir. Herhangi bir toplantıya katılamayacak kredi komitesi üyesi yerine görev yapmak üzere süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan yönetim kurulu üyeleri arasından iki yedek üye seçilir."

MADDE 8 - Yönetmeliğin 20 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir bankanın sermayesinin doğrudan ya da dolaylı olarak yüzde on ve daha fazlasına sahip olan pay sahipleri"

MADDE 9 - Yönetmeliğin 36 ncı maddesi, başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Diğer Hükümler

Madde 36 - 1. Kurum, bu Yönetmelikteki parasal tutar ve sınırları her yıl kısmen ya da tamamen, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan toptan eşya fiyatları endeksindeki oniki aylık yüzde değişimin iki katını geçmeyecek oranda, Kurul kararıyla artırabilir.

2. Bu Yönetmelikte yer almayan ya da açıklık bulunmayan konularda genel hükümleri de dikkate alarak, uygulamayı düzenlemeye ve yönlendirmeye Kurum yetkilidir."

MADDE 10 - Yönetmeliğin Geçici 3 üncü maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan özkaynaklar, 01/01/2002 tarihine kadar Haziran, Eylül ve Aralık ayları sonu itibarıyla hesaplanır. Ancak, bankalar sürekli uygulamak ve Kuruma bildirmek şartıyla, özkaynaklarını aylık olarak hesaplamaya 2001 yılı içinde başlayabilirler."

MADDE 11 - Yönetmeliğin 7 numaralı ekinde "ve Thomson Financial Bank Wathch" ifadesi çıkarılmıştır.

Yürürlük

MADDE 12 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13 - Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Yönetmelikler

Bankaların Birleşme ve Devirleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

MADDE 1 - 27/06/2001 tarihli ve 24445 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bankaların Birleşme ve Devirleri Hakkında Yönetmeliğin 20 nci maddesinin sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Kurul bu yetkiyi, hisseleri kısmen ya da tamamen Fona ait bankaların hisselerinin üçüncü kişilere devredilmesi halinde de, devir tarihinden itibaren bir yıl süreyle sınırlı kalmak kaydıyla kullanabilir."

Yürürlük

MADDE 2 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 3 - Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 15 Eylül 2001 - Sayı: 24524

YARGI BÖLÜMÜ

Anayasa Mahkemesi Kararları

Esas Sayısı : 2001/382

Karar Sayısı: 2001/8 (Yürürlüğü Durdurma)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Karar Günü : 14.09.2001

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 29.06.2001 günlü, 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesinin, Anayasa'nın 170. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

30.07.2001 günlü dava dilekçesinde, 29.06.2001 günlü, 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesinin Anayasa'ya açık aykırılığı ile giderilmesi güç ya da olanaksız hukuksal sonuçlar ve kamusal zararlar doğuracağı gözönünde bulundurularak yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istenilmiştir.

II - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi, ilk inceleme raporu, iptali istenilen kural, dayanan Anayasa kuralı, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü: 29.06.2001 günlü, 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunduğu ve uygulanması halinde daha sonra giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararlar doğurabileceği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, istem doğrultusunda, 29.06.2001 günlü, 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesinin yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi gerekir.

III- SONUÇ

29.06.2001 günlü, 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesinin, Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunması ve uygulanmasından doğacak ve

sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi için ESAS HAKKINDA KARAR VERİLİNCEYE KADAR YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, 14.09.2001 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Anayasa Mahkemesi Kararları

Esas Sayısı : 2001/303

Karar Sayısı: 2001/333

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Karar Günü : 19.07.2001

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Adana 2. Sulh Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 18.05.1955 günlü, 6570 sayılı "Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun"a 16.02.2000 günlü, 4531 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 7. maddenin birinci fıkrasının ilk tümcesindeki "...2001 yılında ise yıllık %10..." ibaresinin Anayasa'nın 2., 5. ve 35. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Kira tespiti istemiyle açılan davada, 6570 sayılı Yasa'ya 16.02.2000 günlü, 4531 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 7. maddenin birinci fıkrasının ilk tümcesindeki "...2001 yılında ise yıllık % 10..." ibaresini Anayasa'ya aykırı bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II - İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Yasa koyucu, Cumhuriyet Hükümetinin ülkede uzun yıllardan beri yaşanan yüksek enflasyonu düşürmek için IMF desteği, 1999 yılında uygulamaya koyduğu ekonomik program doğrultusunda, görüşüp kabul ettiği ve 16.02.2000 tarihinde yürürlüğe giren 6570 sayılı Kanuna 7. geçici madde eklenmesine dair 4531 sayılı Kanunla, sözleşmelerde kararlaştırılan kira paralarının 2000 yılında % 25, 2001 yılında % 10 artırılabilceğini öngörmüştür.

Hükümetin, ekonomik program ve hedefi 2000 yılı sonu itibarıyla % 25 olarak belirlenmesine rağmen % 14 sapma ile 2000 yılı sonu itibarıyla % 39 olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılı için mahkemelerce karara bağlanan kira karşılıkları kararlaştırılan hedefin tutmaması nedeni ile, kiralayanlar açısından % 14 kayıpla kapanmıştır. Bu kayıp oranı, 2001 yılı için uygulanması öngörülen % 10'luk artış oranı ile karşılaştırıldığında, adaleti gerçekleştirme görevi olan hakimleri zor duruma düşürürken, 22 Şubat 2001 tarihinde çıkan ve devam eden ekonomik kriz nedeniyle hükümetin 1999 yılında uygulamaya koyduğu program çökmüş, Türk parası döviz karşısında değer kaybetmiştir.

1999 yılında uygulamaya konulan programın hedefleri altüst olmuştur. Cumhuriyet Hükümeti kriz sonrası yeni ekonomik program hazırlayıp yürürlüğe koymuştur. Krizden sonra 2001 yılı için hedeflenen % 10 enflasyon yerine %50'nin üstünde bir rakam telaffuz edilmeye başlanmıştır. Kamu alacaklarına uygulanan faiz aylık % 5'den % 10'a çıkarılmış, 2001 yılı bütçesi tadil edilmiştir.

Bütün bu ekonomik gerçeklere rağmen, 2001 yılında enflasyonun % 10 gerçekleşeceği varsayımı ile yasalaştırılan, sözleşme ile kararlaştırılan kiralari 2001 yılı için % 10 ile sınırlayan yasanın uygulama olanağı kalmamıştır.

Mülkiyet hakkı demokrasinin vazgeçilmez en önemli unsuru olup, Anayasa'nın teminatı altındadır. Kira geliri, taşınmaz mülkiyetinin rantıdır. Kira miktarının belirlenmesinde mülkiyet hakkının özünü zedelemeyecek kuralların uygulanması gerekir.

Dava sebebi ile 01.01.2001 yılı için uygulamak zorunda bulunduğumuz, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna 4531 sayılı Kanunla eklenen geçici 7. maddenin, 2001 yılı için sözleşmelerde kararlaştırılan kira paralarının %10 artırılabilir şeklindeki cümlesi, cumhuriyetin niteliklerini belirleyen Anayasa'nın 2. maddesinin '...sosyal bir hukuk devletidir' kuralına, Devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen 5. maddesinin, '...kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır' şeklinde belirtilen kuralına ve mülkiyet hakkı başlığını taşıyan 35. maddesine aykırıdır.

Mahkemeler, kararlarında adaleti gerçekleştirmekle görevlidirler. İptalini istediğimiz yasa kuralının uygulanması halinde, adaletin gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır.

Bu nedenle, 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna 4531 sayılı kanunla eklenen geçici 7. maddenin '...2001 yılında ise yıllık %10...' cümlesinin iptali için dosyanın onaylı suretini, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine, davanın Anayasa Mahkemesi'nce karar verilene kadar ertelenmesine karar verilmiştir."

III - YASA METİNLERİ

A - İtiraz Konusu Yasa Kuralı

6570 sayılı "Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun"a 4531 sayılı Yasa ile eklenen ve itiraz konusu kuralı da içeren Geçici 7. madde şöyledir:

"GEÇİCİ MADDE 7 - Sözleşmelerde kararlaştırılan kira paraları 2000 yılında yıllık % 25, 2001 yılında ise yıllık %10 oranında artırılabilir. Ancak, taşınmazın bulunduğu bölgede rayiç kira parasındaki artış bu oranların altında ise bu oranlar uygulanmaz.

Kira parasının yabancı para veya kıymetli madene endeksli olarak belirlendiği sözleşmelerde ayrıca yıllık artış uygulanmaz.

Kira parasının artış sınırlarının aşılması amacıyla yeniden kira sözleşmesi yapılamaz.

Kira tespit davalarında da yukarıdaki sınırlamalara uyulur."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1 - "MADDE 2 - Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2 - "MADDE 5 - Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

3 - "MADDE 35 - Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

C - İlgili Anayasa Kuralı İlgili görülen Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 13 - Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlakın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BÜMİN, Samia AKBULUT, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIÖĞLU, Aysel PEKİNER, Mahir Can İLİCAK, Rüşti SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılmalarıyla 17.05.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, aykırılık savına dayanak yapılan ve ilgili görülen Anayasa kurallarıyla bunların gerekçeleri ve

öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

6570 sayılı "Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun"a, 16.02.2000 günlü, 4531 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 7. maddenin birinci fıkrası ile, ekonomik göstergelerde öngörülen yıllık değişikliklerin kira parası artışlarına yansıtılması amacıyla bunlara sınırlama getirilmiş, sözleşmelerde kararlaştırılan bedelin 2000 yılı için % 25, 2001 yılı için de % 10 oranında artırılabilceği belirtilmiştir.

Mahkeme başvuru kararında, itiraz konusu kuralla, sözleşmelerde kararlaştırılan kira paralarının 2000 yılında yıllık yüzde 25, 2001 yılında ise yıllık yüzde 10 olarak artırılabilceğini; 2000 yılı program hedefinde enflasyonun yüzde 25 olarak öngörülmesine karşın yüzde 39 oranında gerçekleştiğini; bu sapma sonucunda kiraların yüzde 14 oranında bir kayba uğradığını; 2001 yılında ise 22 Şubat 2001 tarihindeki ekonomik kriz nedeniyle, yeni enflasyon hedefinin yüzde 50'nin üzerine çıktığını; 2001 yılı kiralarını yüzde 10 oranıyla sınırlayan düzenlemenin uygulama olanağı kalmadığını; kira parasının belirlenmesinde mülkiyet hakkının özünün zedelenmemesi gerektiğini; bu nedenlerle, itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 2., 5. ve 35. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, itiraz konusu kural yalnız Anayasa'nın 2., 5. ve 35. maddeleri yönünden değil, ilgisi nedeniyle 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir" denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti" insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, toplum yaşamında adalet ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeni kuran ve bu düzeni sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında Anayasa'ya ve hukuk kurallarına uyan işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Öte yandan, Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaştırmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Anayasa'nın 35. maddesinde, herkesin, mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, bu hakların, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükmüne bağlanmıştır.

Mülkiyet hakkı kişiye, başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerden yararlanma ve tasarruf olanağı verir.

Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlakın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasa'nın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabileceği, temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamayacağı ve öngörülükleri amaç dışında kullanılamayacağı, bu maddede yer alan genel sınırlama sebeplerinin temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerli olduğu belirtilmiştir.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup onları büyük ölçüde kısıtlayan veya kullanılamaz hale getiren sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaştığı kabul edilemez. Temel hak ve özgürlüğe getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları hep demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Özgürlükler, ancak ayırık durumlarda ve demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olduğu ölçüde sınırlandırılabilir.

Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüğe getirilen sınırlama bununla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olmamalıdır.

4531 sayılı Yasa'nın gerekçesinde de belirtildiği gibi, ekonomi kurallarına göre hak ve adalete uygun, makul bir kira parasının saptanmasında kiracıların durumu ve tüketici fiyat endeksinin üstünde seyreden kira paralarındaki artışın diğer fiyatlar üzerindeki olumsuz etkileri gözetilerek taşınmaz mal kira bedellerinin kamu yararı amacıyla ve yasayla sınırlandırılmasının Anayasa ile çelişen bir yönü bulunmamaktadır. Ancak, 4531 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte öngörülen fiyat artışlarına koşut olarak kiralarda 2001 yılı için kabul edilen % 10 oranındaki artış, 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle oluşan fiyat artışlarının çok altında kalmıştır. Böylece, kira bedellerine getirilen sınırlama, amacını aşarak kiracı ile kiralayıcı arasında bulunması gereken adil dengenin kiralayıcı aleyhine demokratik bir toplumda makul, kabul edilebilir olarak nitelendirilemeyecek biçimde bozulması sonucunu doğurmuştur. Bu durumda, itiraz konusu ibare ile mülkiyet hakkının özüne dokunacak biçimde yapılan ölçsüz sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaştığı ileri sürülemez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu "...2001 yılında ise yıllık % 10..." ibaresi, Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

VI - SONUÇ

18.05.1955 günlü, 6570 sayılı "Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun"a 4531 sayılı Yasa ile eklenen Geçici Madde 7'nin, birinci fıkrasının ilk tümcesindeki "...2001

yılında ise yıllık % 10..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 19.07.2001 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 20 Eylül 2001 - Sayı: 24529

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelikler

Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve Kapsam

Madde 1 - 1. Bu Yönetmeliğin amacı, özel finans kurumlarının kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesidir.

2. Bu Yönetmelik hükümleri;

- a) Özel finans kurumlarının özkaynakları,
- b) Türkiye'de özel finans kurumu kurulması ile ilgili kuruluş ve faaliyet izinlerinin verilmesi,
- c) Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak özel finans kurumlarının sermayelerindeki dolaylı pay sahipliklerinin tespiti,
- d) Hisse devri için yapılacak izin başvurusu,
- e) Türkiye'de faaliyette bulunan özel finans kurumlarının yurtiçinde ve yurtdışında şube açmaları, yurtdışında temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları ve kurulmuş ortaklıklara katılmaları,
- f) Genel müdür ve yardımcılarına atanacakların bildirimi,
- g) Yemin ve mal bildirimi,
- h) Özel finans kurumlarının fon toplama ve finansman faaliyetleri,
- ı) Kredi komitesinin oluşumu ve kredi açma yetkisinin devri,
- j) Bir gerçek veya tüzel kişiye doğrudan veya dolaylı olarak verilebilecek azami kredi miktarının belirlenmesinde esas alınacak "dolaylı kredi" tanımı,
- k) Kredi sınırlarının hesabında gayrinakdi krediler ile vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ve benzeri diğer sözleşmelerin dikkate alınma oranları ile ortaklık paylarının dikkate alınma esasları,
- l) Kredi sınırlarının konsolide esasa göre hesaplanması ve uygulanması,

m) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkeler ile diğer yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri, merkez bankaları ve kredi kurumları ile yapılan işlemler veya bunlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları ve verilen diğer garantiler karşılığı yapılan işlemlerin, kredi sınırlarının hesabında dikkate alınma oranları,

n) Özel finans kurumlarının bankalarla yaptıkları veya kendi aralarındaki, kredi sınırlamalarına tabi olmayan işlemler,

o) Açılacak krediler ve verilecek kefalet ya da teminatlar için hesap durumu alınması, alınacak hesap durumu belgesi ve eki bilanço ile kar ve zarar cetvellerinin denetlenmesi,

p) Alacaklardan dolayı edinilmek zorunda kalan emtia ile gayrimenkullerin elden çıkarılması,

r) Özel finans kurumlarının hesap ve kayıt düzeni, mali tablolarının yayımlanması ve ilgili mercilere bildirilmesi,

s) Özel finans kurumlarının basılı ve külçe altın dışında alım ve satımını yapabilecekleri kıymetli madenler,

t) Özel finans kurumu mensuplarına kredi kartı verilmek suretiyle kullanılacak krediler,

u) Zamanaşımına uğrayan hesap, emanet ve alacakların "Güvence Fonu"na gelir kaydedilmesi,

v) İştirak tutarlarının 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine uygun hale getirilmesi ile ilgili esas ve usulleri kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik, 4389 sayılı Bankalar Kanununun 2 nci maddesi, 3 üncü maddesinin (11) numaralı fıkrası, 7 nci maddesinin (1), (4) ve (5) numaralı fıkraları, 8 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentleri, 9 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentleri ile (3) numaralı fıkrasının (a) bendi ve (6) numaralı fıkrası, 10 uncu maddesinin (4) numaralı fıkrası, 11 inci maddesinin (3), mülga, (5) ve (11) numaralı fıkraları ile (6) ve (9) numaralı fıkralarının (c) bentleri, 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrası ile (1) numaralı fıkrasının (d) bendi, 13 üncü maddesinin (5) numaralı fıkrası ile (1) numaralı fıkrasının (a) bendi, 20 nci maddesinin (6) numaralı fıkrası ve geçici 2 nci maddesinin (h) bendi uyarınca düzenlenmiştir.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Yönetmelikte geçen;

Kanun; 4389 sayılı Bankalar Kanununu,

Kurum; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

Kurul; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

Özel Cari Hesap; Özel finans kurumlarında, Türk Lirası veya yabancı para cinsinden nama yazılı olarak "özel cari hesap cüzdanı" karşılığında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan, karşılığında hesap sahibine anapara dışında faiz, kar ve sair nam altında bir bedel ödenmeyen fonların oluşturduğu hesapları,

Katılma Hesabı; Özel finans kurumlarına Türk Lirası veya yabancı para cinsinden nama yazılı olarak "kar ve zarara katılma hesabı cüzdanı" karşılığında yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kar veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş faiz, kar ve sair nam altında bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesapları,

Birim Değeri; Özel finans kurumunun katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün için 100 olarak kabul edilen ancak kar veya zarar edildiğinde değişen, kar veya zarar kayıtlarının yapıldığı günlerde, vadelerine göre ayrılmış her bir fonun toplam değerinin fonun bir önceki günlük toplam hesap değerine bölünmesi suretiyle hesaplanan, kar veya zarar kaydı yapılmayan günlerde ise bir önceki günün birim değerine eşit olan katsayı,

Hesap Değeri; Özel finans kurumunun katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün, hesap sahibince yatırılan tutarın 100 olarak kabul edilen "Birim Değere" bölünmesi suretiyle, müteakip günlerde ise, para yatırın veya çeken kişiye ait hesap değerine, hesap sahibince yatırılan veya çekilen miktarın "Birim Değere" bölünmesi ile bulunacak tutarın, para yatırılmışsa eklenmesi, para çekilmişse çıkarılması suretiyle hesaplanan ve katılma hesabı sahiplerinin fon mevcuduna katılma oranını gösteren katsayı,

Birim Hesap Değeri; Katılma hesabının cari değerini belirleyen ve "Birim Değeri" ile "Hesap Değeri"nin çarpılması suretiyle hesaplanan, katılma hesabı sahibinin, üzerinde hakiddia edebileceği tutarı,

Kar-Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi; Özel finans kurumları ile kar ve zararlarına katılma amacıyla fon kullandırdıkları gerçek ve tüzel kişiler arasındaki hukuki ve mali ilişkileri düzenleyen ve bu kişilerin sözleşmeye konu faaliyetlerinden doğacak kar ve zarara katılma sonucu doğuran yazılı sözleşmeyi,

Kredi; Özel finans kurumlarının faaliyetlerine uygun olmak kaydıyla, izlendikleri hesaba bakılmaksızın, bu Yönetmelikte belirtilen her türlü fon kullandırma işlemlerini, verecekleri teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayrinakdi kredileri, satın alacakları sermaye piyasası araçlarını, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verecekleri ödünçleri, varlıkların vadeli satışından doğan alacakları, vadesi geçmiş nakdi fon kullandırmalarını, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedellerini, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeleri ve ortaklık paylarını, ifade eder.

Özkaynak ve Konsolide Özkaynak

Madde 4 - Özkaynak, ay sonları itibarıyla hesaplamak üzere, özel finans kurumlarının ana sermaye ve katkı sermayeleri toplamından, sermayeden indirilen değerlerin düşülmesi sonucu bulunacak tutarı ifade eder.

Ana sermaye; ödenmiş sermaye, kanuni, ihtiyari ve fevkalade yedek akçeler, vergi karşılığından sonraki dönem karı ve geçmiş yıllar karı toplamından oluşur. Ana sermayenin hesaplanmasında, özel finans kurumlarının dönem zararı ile geçmiş yıllar zararı toplamı indirim kalemi olarak dikkate alınır.

Katkı sermaye; genel kredi karşılığı, sabit kıymet yeniden değerlendirme fonu, iştirakler ve bağlı ortaklıklar ile sermayelerine katılan diğer ortaklıklar sabit kıymet yeniden değerlendirme karşılığı, kullanılan sermaye benzeri krediler, muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklar ve menkul değerler değer artışı fonu toplamından oluşur.

Özel finans kurumları özkaynaklarının, Aralık ayı hariç olmak üzere, ay sonları itibarıyla hesaplanmasında, aktiflerindeki sabit kıymetler için Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından 1987 yılı baz alınarak açıklanan toptan eşya fiyatları genel endeksinin aylık dönemler itibarıyla hesap edilen oransal değişimlerinin yüzde on eksikliğini esas alarak yeniden değerlendirme yapılabilir ve bulunacak tutara katkı sermaye içinde yer verebilirler.

Genel kredi karşılığı tutarından, tasfiye olunacak alacaklar hesabının karşılıklarının düşülmesinden sonra kalan net tutarın indirilmesi sonucu kalan kısım, katkı sermaye toplamına dahil edilir. Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıkların toplam tutarının, ana sermayenin yüzde yirmi beşini aşan kısmı, katkı sermaye hesaplamasına dahil edilmez.

Katkı sermayenin ana sermayenin yüzde yüzünden fazla olan kısmı, özkaynak hesabında dikkate alınmaz.

Kurumun uygun görüşünün alınması kaydıyla, özel finans kurumlarına sağlanan ve kalan vadesi beş yıl ve daha uzun olan sermaye benzeri kredilere katkı sermaye içinde yer verilir. Sermaye benzeri kredilerin, ana sermayenin yüzde ellisini aşan bölümü katkı sermaye hesabına dahil edilmez. Sermaye benzeri krediler;

a) Başlangıç vadesi en az beş yıl olan,

b) Özel finans kurumunun tasfiyesi halinde, hisse senetlerinden bir önce, diğer tüm borçlardan sonra ödenmesi krediyi kullandıranlarca kabul edilen,

c) Defaten kullandırılan ve herhangi bir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak teminata bağlanmamış, hiç bir türev işlem ve sözleşmeyle ilişkilendirilmemiş, başka kişilere temlik edilemeyeceği yazılı olarak belirlenmiş,

d) Özel finans kurumunun doğrudan ya da dolaylı iştirakleri dışındaki kişilerden sağlanan kredilerdir.

Kullanılacak sermaye benzeri kredilere ilişkin yapılacak sözleşmelerde ana para geri ödenmesinin beş yıldan önce yapılamayacağı ve (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen koşulların açıkça hükme bağlanmış olması zorunludur. Bu maddede belirtilen koşulları taşıyan sermaye benzeri kredilerin katkı sermaye hesabına dahil edilebilmesi için, kredinin kullanılmasına esas sözleşmenin aslı veya noter onaylı örneği, sözleşme henüz imzalanmamışsa aslı izin verilmesinin ardından ibraz edilmek üzere sözleşme taslağı ile birlikte Kuruma izin başvurusunda bulunulur. Önceden ibraz edilen sözleşme taslağı hükümleri ile, izin verilmesinin ardından ibraz edilen asıl sözleşme hükümleri arasında, kullanılan kredinin sermaye benzeri niteliğini ortadan kaldıracak şekilde farklılıkların bulunması halinde verilen izin iptal edilir. Gerekli koşulları taşıyan sermaye benzeri krediler, Kurumun izninin ardından özel finans kurumu kayıtlarına intikal tarihi itibarıyla katkı sermaye hesaplamalarına dahil edilir. Sermaye benzeri krediyi kullandıran kişi ya da kişilere özel finans kurumlarının doğrudan ya da dolaylı olarak fon kullandırılması halinde, kullandırılan fon tutarı katkı sermayenin hesaplanmasında

sermaye benzeri kredi toplamından indirilir. Sermaye benzeri kredilerin vadesinden önce geri ödenmesine, özel finans kurumunun Kanunda öngörülen kredi sınırlarına ve standart oranlara uyumu gözetilerek Kurumca izin verilebilir.

Katkı sermaye hesaplamalarına dahil edilmesine Kurumca izin verilen sermaye benzeri kredilerden, kalan vadesi beş yıldan az olanlar her bir yıl için yüzde yirmi oranında azaltılarak katkı sermaye hesaplamalarına intikal ettirilir. Vadesine bir yıldan az süre kalan sermaye benzeri krediler katkı sermaye hesaplamasında dikkate alınmaz.

Kurumca izin verilmesi halinde, özel finans kurumunun sermaye artırımlarında kullanılması hissedarlarca kesin ve yazılı olarak taahhüt edilen, karşılığında faiz, kar ve sair nam altında bir bedel ödenmeyen ve tasfiye halinde, hisse senetlerinden bir önce, diğer tüm borçlardan sonra ödenmesi kabul edilen, herhangi bir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak teminata bağlanmamış, hiç bir türev işlem ve sözleşmeyle ilişkilendirilmemiş, özel finans kurumuna rehnedilmiş kaynaklar da vade şartı aranmaksızın, niteliklerine göre sermaye benzeri kredi olarak kabul edilebilir.

Sermayeden indirilen değerleri;

- konsolide edilmemiş mali iştirakler, bağlı ortaklıklar ile sermayesine iştirak edilen diğer mali ortaklıklar (ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları ile sigortacılık olan ve bu konulardaki özel kanunlara göre izin ve ruhsat ile faaliyet gösteren mali kurumlara olan sermaye katılımları),

- özel maliyet bedelleri,
- ilkteşis bedelleri,
- peşin ödenmiş giderler,

- konsolide edilmemiş iştiraklerin, bağlı ortaklıkların, sermayesine iştirak edilen diğer ortaklıkların ve sabit kıymetlerin rayiç değeri bilançoda kayıtlı değerinin altında ise aradaki fark,

- Türkiye'de faaliyet gösteren diğer özel finans kurumlarına verilen sermaye benzeri krediler,

- şerefiye,
- aktifleştirilmiş giderler oluşturur.

Konsolide özkaynak Kanun uyarınca yürürlüğe konulan düzenlemelere göre, ana ortaklık niteliğinde olan ve konsolide mali tablo hazırlama zorunluluğu bulunan özel finans kurumları, konsolide mali tabloların hazırlandığı dönemler itibarıyla hesaplanmak ve konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında dikkate alınmak üzere, finansal kurumlar topluluğuna dahil ortaklıkların ana ortaklık nezdinde konsolide edilen mali tabloları üzerinden yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde hesaplanacak özkaynak tutarını ifade eder.

Konsolide özkaynak hesaplanmasında topluluk dışı özsermaye ile kar ve zarar unsurları sermaye hesaplamasına dahil edilir. Sigorta şirketlerinin teknik ihtiyaçlarına, konsolide özkaynak hesabında yer verilmez. Konsolidasyon işlemleri sonucunda net negatif

konsolidasyon şerefiyesi bulunmuş ise bu tutar katkı sermaye içindeki "menkul değerler değer artışı fonu"na, net pozitif konsolidasyon şerefiyesi bulunmuş ise, bu tutar "sermayeden indirilen değerler"e dahil edilir. Özkaynak hesabında, aktif bir kalem olan pozitif konsolidasyon şerefiyesi tutarı ile negatif konsolidasyon şerefiyesi tutarı mahsup edilir ve kalan net tutar ilgili bölüme dahil edilir. Konsolide özkaynak hesabında, düzenlemelerde belirtilen çeşitli nedenlerle konsolidasyon dışı bırakılmış mali iştirakler, bağlı ortaklıklar ve sermayesine iştirak olunan diğer mali ortaklıklara ilişkin tutarlar ile özsermaye yöntemi uygulanmış, ancak aktif ve pasifleri konsolide edilmemiş bu tür mali ortaklıklara ilişkin sermaye payları "sermayeden indirilen değerler" arasında gösterilir. Konsolidasyon dışı bırakılmış bu tür mali ortaklıklar ile konsolide sabit kıymetlerin rayiç değerleri, bunların kayıtlı değerlerinin altında ise aradaki fark "sermayeden indirilen değerler" arasında gösterilir. Bununla beraber bu konuda bir değer düşüş karşılığı ayrılmış ve bu karşılık özkaynaklarda bir azalmaya yol açmış ise, bu tutar mükerrer bir olumsuz etki yaratmamasını teminen "sermayeden indirilen değerler" arasında gösterilmez.

Özkaynağın belirli bir oranı ile sınırlandırılmış işlemlerinde, özkaynak ve konsolide özkaynaklarda olabilecek düşüşler nedeniyle aşım oluşan özel finans kurumları, söz konusu aşımaları, özkaynak veya konsolide özkaynaklarını oluşan aşımaları giderecek tutarda artırmak veya aşımaya neden olan işlemlerini azaltmak suretiyle, özkaynak veya konsolide özkaynak hesaplama dönemini izleyen altı aylık süre içinde gidermek zorundadır. Özkaynak veya konsolide özkaynak artışının sermaye artırımları yoluyla sağlanması halinde, artırılan bedelden özkaynak veya konsolide özkaynağın eksik kısmına eşit olan tutarın belirtilen altı aylık sürede nakden tahsil edilmesi şarttır. Oluşan aşımın, özkaynak ve konsolide özkaynak artışı gerektirmesi halinde; artırım, en yüksek artış tutarını gerektiren özkaynak dikkate alınarak gerçekleştirilir. Aşımın giderilmesi için öngörülen altı aylık süre içinde Kanunun 21 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Faaliyete Geçme, Hisse Devri, Şube ve Temsilcilik Açma

Kuruluş

Madde 5 - Türkiye'de özel finans kurumu kurmak üzere Kuruma verilecek başvuru dilekçelerine;

a) Kurucuların Yönetmelik ekindeki örneklerle (Ek 1 ve Ek 2) uygun şekilde düzenleyip noter huzurunda imza edecekleri birer beyannamenin,

b) Ortaklarca imzalanmış ortaklık anasözleşme taslağının,

c) Özel finans kurumu kurulmasından beklenen faydayı analiz eden detaylı fizibilite raporu ile kuruluşun itibaren 3 yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini bilanço ile kar ve zarar cetvellerini, özel finans kurumu sermaye artırımları için gereken kaynak tutarını ve bu tutarın sağlanacağı kaynakları içeren bir raporun,

d) Kurucular ile sermayedeki dolaylı pay sahipliği yüzde on veya daha fazla olan gerçek veya tüzel kişilerin mülhis

olmadıklarına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden, konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Tetkik Hakimliklerinden alınacak belgelerin,

e) Gerçek kişi kurucular ile sermayedeki dolaylı pay sahipliği yüzde on veya daha fazla olan diğer gerçek kişilerce, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü veya Cumhuriyet Savcılıklarından, Kuruma verilmek üzere (Ek 3)'de yer alan örneğe uygun olarak düzenlenecek dilekçe ile talep edilecek arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgelerinin,

f) Kurucu tüzel kişilerin kurulacak özel finans kurumuna ortak olunmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,

g) Kurucular ile sermayedeki dolaylı pay sahipliği %10 veya daha fazla olan gerçek veya tüzel kişilerin tasfiye tabi tutulan bankerler, sigorta şirketleri ve para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda doğrudan veya dolaylı olarak %10 veya daha fazla bir oranda pay sahibi olmadıklarına ilişkin bir beyanın (Ek 4),

h) Kurucular ile sermayedeki dolaylı pay sahipliği %10 veya daha fazla olan gerçek veya tüzel kişilerin tasfiye tabi tutulan veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalarda devirden önce doğrudan veya dolaylı olarak %10 veya daha fazla pay sahibi olmadıklarına gösterir bir beyanın (Ek 4),

ı) Kurucu tüzel kişilerin kuruluşu ile ilgili Ticaret Sicili Gazetesinin, bunların ortakları, pay oranları ve tutarları ile varsa imtiyazlı payları gösteren listelerin, faaliyet konuları, yatırım ve işletme alanları hakkında ayrıntılı açıklamalar ile 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce onaylanmış son üç yıla ait bilanço ile kar ve zarar cetvellerinin, banka veya diğer mali kurum niteliğindeki kurucu tüzel kişiler için varsa uluslararası kabul gören derecelendirme şirketlerinden biri tarafından hazırlanmış olan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren bir raporun,

j) Kurucu tüzel kişilerin dahil olduğu sermaye grubuna ait uluslar arası muhasebe standartlarına uygun ve uluslararası kabul gören bir bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan varsa son üç yıla ait konsolide bilanço ile kar ve zarar cetvellerinin,

k) Sermayedeki dolaylı pay sahipliklerinin tespitini teminen tüzel kişi kurucuların tüzel kişi ortaklarının ve bu ortakların sermayelerinde pay sahibi tüzel kişilerin hissedarlarını ve hisse oranlarını gösterir cetvellerin,

l) Kurucular ile sermayedeki dolaylı pay sahipliği %10 veya daha fazla olan gerçek veya tüzel kişiler muaccel vergi ve prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili vergi daireleri ve Sosyal Sigortalar Kurumundan alınacak belgelerin,

m) Kurucuların, vergi dairelerince onaylı son beş yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisi beyannameleri ile eklerinin ve bunların sahip olduğu gayrimenkullere ilişkin belediyelerin ilgili birimlerince onaylı emlak beyannamelerinin ve bu gayrimenkullere ilişkin tapu dairelerinden alınacak tapu sicil kayıtları ile bunların üzerindeki şerh ve takyidatları gösterir belgenin,

n) Sermayenin yüzde on veya daha fazlasını taahhüt eden kurucuların kurucu beyannamelerinde belirtilen mevduat ve diğer tasarruf hesapları ile kredi hesaplarına ilişkin bilgilerin, bu hesapların açılış tarihlerini de içerecek şekilde tevsiki amacıyla, her biri aynı tarihi taşıyan ve ilgili bankalar ve özel finans kurumlarınca Kuruma hitaben düzenlenecek belgelerin,

o) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların mali durumları hakkında 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce düzenlenecek bir raporun,

p) Gerçek kişi kurucuların, imtiyazlı pay sahiplerinin, sermayedeki dolaylı pay sahipliği yüzde on veya daha fazla olan diğer gerçek kişilerin ve belirlenmişse görevlendirilecek yönetim kurulu üyeleri ile genel müdürün son on yılda mali bir kurumda görev alıp almadıklarına ilişkin bilgileri de kapsayacak biçimde ayrıntılı özgeçmişlerinin,

r) Kurucu gerçek veya tüzel kişileri temsile yetkili kişi veya kişilere verilmiş vekaletname örneklerinin,

s) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların, gerekli kaynağı kendi ticari, sınai ve sair yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan arı olarak sağladıklarına dair (Ek 5)'de yer alan örneğe uygun olarak düzenleyip imzalayacakları birer taahhütnamenin, eklenmesi gerekir.

Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep etmeye yetkilidir.

Yabancı uyruklu kişilerce temin edilecek bilgi ve belgeler hakkında bu madde hükümleri kıyasen uygulanır.

Yurtdışında Kurulu Banka veya Diğer Mali Kurumların Türkiye'de Özel Finans Kurumu Kurmaları veya Hisse Devralmaları, Şube Açmaları

Madde 6 - 1. Yurtdışında kurulu banka veya diğer mali kurumların, Türkiye'de özel finans kurumu kurmak veya mevcut özel finans kurumlarından birinin hisselerini devralmak üzere Kuruma verecekleri başvuru dilekçelerine,

a) Banka veya mali kurumun anasözleşmesinin,

b) Türkiye'de özel finans kurumu kurulması veya mevcut özel finans kurumlarından birinin hisselerinin devralınmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,

c) Özel finans kurumu kurulmasından veya hisselerin devralınmasından beklenen faydayı analiz eden detaylı fizibilite raporu ile üç yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini bilanço ile kar ve zarar cetvellerini ve gerekmesi halinde özel finans kurumunun sermaye artırımları için gereken kaynak tutarını ve bu tutarın sağlanacağı kaynakları içeren bir raporun,

d) Banka veya mali kurumun son beş yıla ait bilanço ve kar ve zarar cetvelleri ile yetkili kuruluşlarca düzenlenmiş bağımsız denetim raporlarının,

e) Banka veya mali kurumun ortakları ile kurulu bulunduğu ülke dışındaki teşkilat ve organizasyon yapısı ile uluslararası mali piyasalardaki faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler ile uluslararası kabul gören derecelendirme şirketleri tarafından hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun,

f) Banka veya mali kurumun kurulduğu veya faaliyette bulunduğu ülkede mevduat veya fon kabul etmesinin veya bankacılık işlemleri yapmasının yasaklanmamış olduğuna veya faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığına ilişkin ilgili resmi makamdaki alınmış belgenin,

g) Banka veya mali kurumun son genel kuruluna ilişkin tutanaklarla, sermayenin yüzde onundan fazlasına sahip ortakların banka veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili makamlarınca onaylı bir listesinin,

h) Banka veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülke mevzuatına göre yetkili bağımsız denetim kuruluşlarından biri tarafından her yıl yapılacak incelemeye ilişkin raporların Kuruma tevdi edileceğine dair taahhütnamenin,

eklenmesi gereklidir.

Kurum, gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

2. Kurulu bulundukları ülkelerdeki faaliyetlerinin niteliği Türkiye’de kurulu özel finans kurumlarının faaliyet esaslarına uygun olan mali kurumların Türkiye’de şube açmalarına ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Kurul yetkilidir.

Kuruluş izni

Madde 7 - Kuruluş izni, Kurulun en az beş üyesinin aynı yönde oyuyla alınan kararla verilir. Verilen izinler ilgililere tebliğ edilmekte birlikte Kurumun haftalık bülteninde yayımlanır. Fon kabulü ve finansal hizmet işlemlerine başlanabilmesi için, kuruluş işlemlerinin tamamlanmasını müteakip, ayrıca faaliyet izni alınması mecburidir. Kuruluş izni tarihinden itibaren bir yıl içinde faaliyete geçilmemesi halinde, verilmiş olan izin geçersiz olur.

Faaliyet izni

Madde 8 - Kuruluş işlemlerinin mevzuat hükümlerine uygun bir şekilde gerçekleştirilmesinden ve Ticaret Siciline tescil ve ilan işlemlerinin tamamlanmasından sonra, fon kabulü ve finansal hizmet faaliyet yetkisi almak üzere (Ek 6'daki örneğe uygun şekilde düzenlenecek bir beyanname ile birlikte Kuruma başvurulur. Faaliyet izni başvurusunun, Kanunun 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen bir yıllık süre dikkate alınarak, kuruluş izni verilmesine ilişkin Kurul Kararının ilgililere tebliğ edildiği tarihten başlayarak en geç dokuzuncu ayın sonuna kadar yapılması gerekir.

Kurumca, faaliyet izni için başvuran özel finans kurumunun sermayesinin her türlü muvazaadan arı olarak ve nakden ödenip ödenmediği, fon kabulü ve finansal hizmet faaliyetleri ile ilgili yapacağı işlemleri gerçekleştirebilecek ölçüde teknik donanım ve yeterli personelin bulunup bulunmadığı, yönetici düzeyindeki personelin yeterli sayıda ve kanuni şartları haiz olup olmadığı, özel finans

kurumunun yönetimine ve iç denetimine ilişkin olarak gerekli düzenlemelerin yapıp yapılmadığı hususları incelenir ve Kanunun 7 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre yapılan değerlendirmeyi müteakip, fon kabulü ve finansal hizmet işlemleri yapmak üzere Kurulca faaliyet izni verilir. Verilen izinler Resmi Gazetede yayımlandıkları tarihten itibaren geçerlilik kazanır.

Faaliyet izninin Resmi Gazetede yayımlanmasından önce Kurumca yapılacak tebligata istinaden;

a) Kurucular tarafından, sisteme giriş payı olarak, Kanunun 7 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde belirtilen asgari sermayenin yüzde beşine karşılık gelen tutarın faaliyete başlamadan önce Güvence Fonu'na yatırıldığına ilişkin belgenin,

b) Asgari kuruluş sermayesinin yüzde beşine karşılık gelen tutarın faaliyete geçiş tarihinden itibaren bir yıl içinde kurucular tarafından Güvence Fonuna yatırılacağına Kuruma taahhüt edildiğini gösterir belgenin,

c) 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (8) sayılı tarifiede yer alan finansal faaliyet izin belgesi harç yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair belgenin,

Kuruma tevdi edilmesi gerekir.

Kanundaki ve bu Yönetmelikteki koşulları taşımayanlara gerekli düzeltmeleri yapmaları ve eksiklikleri tamamlamaları için Kurumca tebligat yazısı tarihinden itibaren bir ay geçmemek üzere ek süre verilir. Bu süre içinde yeniden başvurular hakkında yapılan inceleme sonunda durumları uygun bulunmayanlara sonuç tebliği olunur ve verilmiş olan kuruluş izni tebliğ tarihinden itibaren geçersiz olur. Geçersiz hale gelen kuruluş izinleri Kurumun haftalık bülteninde yayımlanır.

Dolaylı Pay Sahipliği

Madde 9 - 1. Gerçek veya tüzel bir kişinin Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak bir özel finans kurumunun sermayesindeki dolaylı pay sahipliğinin tespitinde uygulanacak ilke ve esaslar aşağıdadır:

a) Özel finans kurumunda pay sahibi bulunan veya pay devralacak tüzel kişi ortaklıklar ile varsa bunların tüzel kişi ortaklarının ortaklık yapıları zincirleme bir suretle gerektiği takdirde gerçek kişilere ulaşıncaya kadar tespit edilir.

b) Özel finans kurumu sermayesinde tüzel kişiler aracılığı ile olan dolaylı pay sahipliği oranı, iştirak oranlarının çarpılması suretiyle hesaplanır. Aynı kişinin ara kademelerde yer alan tüzel kişilere doğrudan iştiraki bulunması halinde, sözkonusu doğrudan iştirak oranı, müteakip çarpım işleminden önce, o kademeye kadar ulaşılan orana ilave edilir.

c) Bir gerçek kişiye ait dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesinde bu gerçek kişi ile eş ve çocuklarına, bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları ortaklıklara veya bu kişi veya ortaklıkların ayrı ayrı veya birlikte sermayesini veya yönetimini kontrol ettikleri ortaklıklara ait paylar birlikte dikkate alınır. Tüzel kişilere ait dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesinde de bunlara ait paylar ile bunların sermayesini veya yönetimini kontrol ettikleri ortaklıklara ait paylar birlikte hesaplanır.

2. Özel finans kurumunun sermayesinde pay sahibi tüzel kişilerin sermayeleri ile ilgili olarak Kanuna göre yapılacak dolaylı el değiştirme ve benzeri dolaylılık tespit ve değerlendirmeleri, mevzuatta açıkça düzenlenen hususlar haricinde, özel finans kurumu sermayesi yerine tüzelkişi hissedarın sermayesi esas alınarak bu maddenin (1) numaralı fıkrasındaki hükümlere göre yapılır.

3. Bir gerçek ya da tüzel kişinin diğer bir tüzel kişinin sermayesini ya da yönetimini doğrudan ya da dolaylı olarak kontrolü; tüzel kişinin doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin çoğunluğuna sahip olunması veya bu çoğunluğa sahip olunmama ile birlikte imtiyazlı hisselerin elde bulundurulması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğuna tasarruf edilmesi veya herhangi bir suretle yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulmasıdır. Tüzel kişinin ortaklık yapısına bağlı olarak sermayenin çoğunluğuna sahip olunması için pay oranının asgari yüzde ellibir olması şartı aranmaz.

Hisse Devirleri

Madde 10 - 1. Kanunun 8 inci maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca hisse devri veya edinimi ile ilgili Kuruma yapılacak başvurulara;

a) Hisseleri devralacakların, (Ek 1) ve (Ek 2)'de yer alan örnekler uygun şekilde düzenleyip noter huzurunda imza edecekleri birer beyannamenin,

b) Hisseleri devralacakların müflis olmadıklarına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Tetkik Hakimliklerinden alınacak belgelerin,

c) Hisseleri devralacak gerçek kişilerce, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü veya Cumhuriyet Savcılıklarından, (Ek 3)'de yer alan örneğe uygun olarak düzenlenecek dilekçe ile talep edilecek arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgelerinin,

d) Tasfiyeye tabi tutulan veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalarda devirden önce doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla pay sahibi olmadıklarını gösterir bir beyanın (Ek 4),

e) Hisseleri devralan gerçek veya tüzel kişilerin tasfiyeye tabi tutulan bankerler, sigorta şirketleri ve para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla bir oranda pay sahibi olmadıklarını ilişkin bir beyanın (Ek 4),

f) Hisseleri devralacak tüzel kişilerin özel finans kurumuna ortak olunmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,

g) Hisseleri devralacak tüzel kişilerin kuruluşu ile ilgili Ticaret Sicili Gazetesinin, bunların ortakları, pay oranları ve tutarları ile varsa imtiyazlı payları gösteren listelerin, faaliyet konuları, yatırım ve işletme alanları hakkında ayrıntılı açıklamalar ile 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce onaylanmış son üç yıla ait bilanço ile kar ve zarar cetvelleri ile banka veya diğer mali kurum niteliğindeki tüzel kişilerin varsa uluslararası kabul gören derecelendirme şirketlerinden biri

tarafından hazırlanmış ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren bir raporun,

h) Hisseleri devralacak tüzel kişilerin dahil olduğu sermaye grubuna ait uluslararası muhasebe standartlarına uygun ve uluslararası kabul gören bir bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan varsa son üç yıla ait konsolide bilanço ile kar ve zarar cetvellerinin,

i) Hisseleri devralacak kişilerin mali durumları hakkında 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre yetkili yeminli mali müşavirlerce düzenlenecek bir raporun,

j) Hisseleri devralacak kişilerin muaccel vergi ve prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili vergi daireleri ve Sosyal Sigortalar Kurumundan alınacak belgelerin,

k) Hisseleri devralacak kişilerin, vergi dairelerince onaylı son beş yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisi beyannameleri ile eklerinin ve bunların sahip olduğu gayrimenkullere ilişkin belediyelerin ilgili birimlerinden onaylı emlak beyannamelerinin ve bu gayrimenkullere ilişkin tapu dairelerinden alınacak tapu sicil kayıtları ile bunların üzerindeki şerh ve takyidatları gösterir belgenin,

l) Hisseleri devralacak kişilerin beyannamelerinde belirtilen mevduat ve diğer tasarruf hesapları ile kredi hesaplarına ilişkin bilgilerin tevsiki amacıyla, ilgili bankalar ve özel finans kurumlarınc Kuruma hitaben düzenlenecek her biri aynı tarihi taşıyan belgelerin,

m) Hisseleri devralacak gerçek kişiler ile tüzel kişilerin sermayesinin yüzde on ve daha fazlasına sahip gerçek kişi ortakların son on yılda mali bir kurumda görev alıp almadıklarını ilişkin bilgileri de kapsayacak biçimde ayrıntılı özgeçmişlerinin,

n) Hisseleri devralacak gerçek veya tüzel kişileri temsile yetkili kişi veya kişilere verilmiş vekaletname örneklerinin,

o) Hisse senetlerinin satın alınmasında kullanılacak kaynak hakkında açıklamanın,

p) Hisse devri ile ilgili yapılan sözleşmenin bir örneğinin,

r) Hisseleri devralacakların gerekli kaynağı kendi ticari, sınai ve sair yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan arı olarak sağladıklarına dair (Ek 5)'de yer alan örneğe uygun olarak düzenleyip imzalayacakları birer taahhütnamenin,

eklenmesi zorunludur.

Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebileceği gibi Kurul kararıyla, bu maddede yer alan bilgi ve belgeleri farklı kapsam ve içeriklerde talep etmeye yetkilidir.

Yabancı uyruklu kişiler için bu madde hükümleri kıyasen uygulanır.

2. Herhangi bir hisse devri sözkonusu olmasa dahi, mevcut hisseler üzerine imtiyaz tesisi, imtiyazın kaldırılması veya intifa senedi çıkarılması da Kurulun iznine tabidir.

Türkiye'de Faaliyette Bulunan Özel Finans Kurumlarının Yurtdışında Şube Açmaları

Madde 11 - 1. Özel finans kurumlarının elektronik işlem cihazlarından ibaret birimleri ile süresi kırkbeş iş gününü geçmemek ve geçici olmak üzere, şubelerden birine bağlı olarak fuar, konferans, sergi gibi yerlerde ya da tahsilat veya ödeme işlemleri yapmak amacıyla bir kuruluş bünyesinde açılacak vezne, irtibat ve şanj büroları hariç, fon toplama veya finansal hizmet sunumu ile uğraşan her türlü sabit ya da seyyar büroları şube addedilir.

2. Kanunun 9 uncu maddesinin (6) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca özel finans kurumlarının, merkez şubeleri hariç, her şubeleri için kuruluş izni için aranan ve Kanunun 7 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde öngörülen asgari sermaye miktarının yüzde biri tutarında özkaynak bulundurmaları zorunludur. Kanunun geçici 2 nci maddesinin (e) bendi hükmü uyarınca mevcut şube sayıları itibarıyla merkez şubeleri hariç her bir şube için asgari kuruluş sermayesinin yüzde biri tutarında özkaynağı bulunmayan özel finans kurumları özkaynak eksiğini tamamlamaya kadar yeni şube açamazlar.

3. Mevcut şube sayıları itibarıyla yeterli özkaynağa sahip olsalar dahi, yürürlükteki standart oranları gerçekleştiremeyen özel finans kurumları hiç bir şekil ve surette yeni şube açamazlar.

4. Kurul; gerektiğinde özel finans kurumlarının şube açmalarını izne tabi tutabilir veya kısıtlayabilir.

5. Mevcut şube sayıları itibarıyla özkaynak eksiği olmayan, yürürlükteki standart oranları gerçekleştiren ve şube açmalarında herhangi bir kısıtlama bulunmayan özel finans kurumlarının; açacakları her yeni şube için Kanunun 7 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde öngörülen asgari kuruluş sermayesinin yüzde biri tutarında ilave özkaynak bulundurmaları, açacakları şubeleri en az otuz işgünü önceden Kuruma bildirmeleri ve Kurumca bunların özkaynakları ile standart oranlarına ilişkin olarak yapılacak değerlendirme sonucunda herhangi bir olumsuz görüş bildirilmemesi kaydıyla şube açmaları serbesttir. Açılan şubelerin adresleri, açılış tarihini izleyen onbeş gün içinde Kuruma bildirilir. Yapılacak bildirimlere 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca finansal faaliyet izin belgesi harç yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair belgenin eklenmesi zorunludur.

Mevcut şube sayıları itibarıyla özkaynak fazlası bulunan özel finans kurumları, bu tutarları yeni açacakları şubeler için dikkate alırlar.

6. Özel finans kurumlarının bir ilde bulunan şubelerinin başka bir ile taşınması yeni şube açma esaslarına tabidir. Aynı il sınırları içerisinde şube nakilleri, şubelerin isminin değiştirilmesi, birleştirilmesi ya da kapatılması için önceden izin alınması gerekmez. Ancak, şube nakline, isim değişikliğine, şube birleştirme ya da kapatmaya ilişkin olarak tesis edilen işlemlerin tamamlanmasından itibaren on beş iş günü içerisinde Kuruma bilgi verilmesi şarttır.

Türkiye'de Kurulu Özel Finans Kurumlarının Yurtdışında Şube veya Temsilcilik Açmaları, Ortaklık Kurmaları veya Kurulmuş Ortaklıklara Katılmaları

Madde 12 - Türkiye'de kurulu özel finans kurumlarının yurtdışında şube veya temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmaları Kurulun

iznine tabidir. İzin başvuruları, yurtdışında şube veya temsilcilik açılmasının, ortaklık kurulmasının veya kurulmuş ortaklıklara katılmasının gerekçelerini ayrıntılı bir şekilde açıklayan bir raporla birlikte Kuruma yapılır. Yürürlükteki standart oranları gerçekleştiremeyen, mevcut şube sayıları itibarıyla özkaynak eksiği olan veya teşkilatlanmaları üzerine kısıtlama getirilen özel finans kurumlarının açılacak başvurular işleme konulmaz.

Yurtdışında ortaklık kurma veya kurulmuş ortaklıklara katılma talepleri, konsolide denetim ve gözetime ilişkin esas ve usullerin uygulanabilirliği de dikkate alınarak değerlendirilir.

Özel finans kurumlarının, yurtdışında açacakları her yeni şube için Kanunun 7 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde öngörülen asgari kuruluş sermayesinin yüzde biri tutarında ilave özkaynak bulundurmaları zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Genel Müdür ve Yardımcılarının Atanması, Yemin ve Mal Bildirimi

Genel Müdür ve Yardımcıları ile İlgili Bildirimler

Madde 13 - 1. Özel finans kurumlarında genel müdür veya genel müdür yardımcılığına atanması öngörülen kişiler ile ilgili olarak, bu maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında belirtilen bilgi ve belgelerin atama işleminden önce Kuruma gönderilmesi zorunludur.

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için gerekli belgeler şunlardır:

a) Müflis olmadıklarına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Tetkik Hakimliklerinden alınacak belgeler,

b) Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü veya Cumhuriyet Savcılıklarından, Kuruma verilmek üzere (Ek 3)'teki örneğe uygun olarak düzenlenecek dilekçe ile talep edilecek arşiv kaydını da içeren adli sicil belgeleri,

c) Nüfus cüzdanının noterden onaylı bir örneği,

d) Ayrıntılı özgeçmişleri,

e) Lisans ve varsa lisansüstü diplomalarının birer örneği.

3. Yabancı uyruklu kişiler için gerekli belgeler şunlardır:

a) Müflis olmadıklarına ve konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin ülkelerinin yetkili mercilerinden alınacak belgelerin onaylı suretleri,

b) Ülkelerinin yetkili mercilerinden alınacak adli sicil belgelerinin onaylı suretleri,

c) Pasaportlarının noterden onaylı bir örneği,

d) Ayrıntılı özgeçmişleri,

e) Lisans ve varsa lisansüstü diplomalarının onaylı birer örneği.

4. Atama işlemi, yukarıda belirtilen evrakların tümünün Kuruma intikalini izleyen iş gününden itibaren yedi iş günü içinde Kurumca gerekçeli olumsuz görüş bildirilmediği takdirde yapılabilir.

Yemin

Madde 14 - Özel finans kurumlarının yönetim kurulu başkan ve üyeleri seçilmeleri veya atanmalarından sonra ve görevlerine başlamadan önce yemin etmek zorundadır. Yönetim kurulunun tabii üyesi olan genel müdür ile genel müdürlüğe vekalet edecek kişilerin yemin etmiş olması şarttır.

Yemin, özel finans kurumunun merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesi huzurunda "...Özel Finans Kurumundaki görevimi tam bir dikkat ve dürüstlük içinde yapacağıma, mevzuat hükümlerine aykırı hareket etmeyeceğime ve ettirmeyeceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim" denilmek suretiyle icra edilir.

Mahkemeye düzenlenen belgenin bir örneği özel finans kurumu tarafından en geç yedi iş günü içinde Kuruma gönderilir.

Yemin etmiş olan kişilerin aynı özel finans kurumunda yemine tabi bir göreve tekrar seçilmeleri veya atanmaları halinde yeniden yemin etmeleri gerekmez.

Mal Bildirimi

Madde 15 - 1. Özel finans kurumlarının yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile denetçileri, genel müdür ve yardımcılar ile birinci derecede imza yetkisine sahip mensuplarından bölge müdürleri, şube müdürleri ve genel müdürlük merkez teşkilatında yer alan seksiyon, kısım, grup, yönetmelik ve benzeri isimler altında faaliyet gösteren birimlerin genel müdür yardımcısına bağlı yöneticileri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ve ilgili mevzuatta yer alan usul ve esaslar dahilinde ve aşağıda belirtilen şekilde mal bildiriminde bulunmakla yükümlüdürler.

2. Mal bildirimleri üzerine "gizlidir" şerhi konulmuş kapalı zarf içerisinde ve tek nüsha olarak göreve başlayış ve ayrılış tarihinden itibaren bir ay içinde özel finans kurumlarının genel müdürlüklerine verilir. Mal bildiriminin yenilenmesi ve ek mal bildirimine ilişkin olarak 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ve bu Kanuna ilişkin mevzuatta yer alan usul ve esaslar uygulanır. Bu bildirimlerden, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile denetçiler, genel müdür ve yardımcılara ait olanlar verilmiş tarihini izleyen ayın sonunda bir liste ekinde topluca Kuruma gönderilir. Diğer görevlilere ait mal bildirimleri, ilgili özel finans kurumunun personel özlük işleri ile ilgili birimlerinde, ilgili mevzuat çerçevesinde ve talep halinde Kuruma iletilmek üzere muhafaza edilir.

3. Yükümlülerin mal bildirimlerini süresi içinde vermemeleri halinde, gerekli işlemlerin tesisi amacıyla, özel finans kurumları keyfiyeti ve ilgilinin bilinen adreslerini Kuruma bildirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Fon Toplama ve Finansman Faaliyetleri****Kabul Edilebilecek Fon Türleri ve Bunlara İlişkin Genel Koşullar**

Madde 16 - 1. Özel finans kurumları "özel cari hesaplar" ve "katılma hesapları" adı altında iki yöntemle fon toplayabilir. Özel finans kurumları, bu Yönetmeliğin 37 nci maddesine

uygun olarak tutacakları hesap ve kayıtlarında, özel cari hesapları ve katılma hesaplarını diğer hesaplardan ayırmak ve katılma hesaplarını vadelerine göre tasnif etmek zorundadır.

2. Özel cari hesaplar ve katılma hesapları karşılığında, hesap sahibine herhangi bir nam altında önceden belirlenmiş bir getiri garantisi verilemeyeceği gibi, katılma hesaplarında, yatırılan anaparanın hesap sahibine aynen geri ödenmesi de garanti edilemez. Bu hususlar, özel finans kurumlarının şubelerinde açıkça görülebilecek bir şekilde asılabilmektedir.

3.a) Bu hesaplar üzerinde hesap sahibinin talep hakkı ve özel finans kurumunun ödeme yükümlülüğü; özel cari hesaplarda yatırılan tutar, katılma hesaplarında ise vade sonunda geçerli birim hesap değeri kadardır. Birim hesap değeri, bu Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan şekilde ve (Ek 7)'de yer alan örneğe uygun olarak hesaplanır.

b) Katılma hesaplarından, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin rehinlere ve 818 sayılı Borçlar Kanununun alacağın devir ve temlikine ilişkin hükümleri ile diğer kanunların verdiği yetkiler, koyduğu yükümlülükler ve hesap sahibiyle özel finans kurumu arasında vade ve ihbar süresi hakkında kararlaştırılan şartlar saklı kalmak kaydıyla, vadesinden önce para çekilebilir. Bu takdirde hesap sahibinin talep hakkı ve özel finans kurumunun ödeme yükümlülüğü, hesabın ait olduğu vade grubunun, hesabın kapatıldığı tarihte kar göstermesi durumunda o güne kadar hesap sahibince yatırılmış olan tutar kadardır ve hesabın kapatıldığı tarihteki "Birim Hesap Değeri" ile çekilen tutar arasındaki olumlu fark ilgili vade grubuna kar kaydedilir. Hesabın ait olduğu vade grubunun, hesabın kapatıldığı tarihte zarar göstermesi halinde ise hesap sahibinin talep hakkı ve özel finans kurumunun ödeme yükümlülüğü "Birim Hesap Değeri" kadardır. Vadesinde kapatılmayan hesaplar, aynı vade ile yenilenmiş sayılır.

4. Özel finans kurumları, özel cari hesaplarda ve katılma hesaplarında toplanan fonlarla, iştirak edemez veya herhangi bir işletmeye sermaye koyarak ortak olamaz. Bu hesaplarda toplanan fonlar, özel finans kurumlarının üçüncü kişilere sağladıkları finansman faaliyetleri dışında münhasıran emtia ve gayrimenkul ticaretinde kullanılamaz.

Toplanan Fonlara İlişkin Genel İşlem Şartları

Madde 17 - Özel Finans Kurumları Birliği, özel cari hesaplar ve katılma hesaplarında toplanan fonlarla ilgili olarak, masrafların paylaşım şekli, tarafların sorumluluğu, katılma hesaplarında özel finans kurumunun kar ve zarara katılma azami oranının belirlenmesi gibi hususları içeren genel işlem şartlarını tespit etmek ve Kurumun onayını aldıktan sonra uygulamaya koymak zorundadır.

Özel Cari Hesaplarda Toplanan Fonların Kullanımı

Madde 18 - Özel finans kurumları, özel cari hesaplarda toplanan fonların yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sonra kalan kısmının yüzde yirmibeşine tekabül eden tutarda, kasa, bankalar ve diğer özel finans kurumlarında likidite bulundurmamak zorundadır. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sonra kalan tutar, altı aydan uzun vadeli olmamak ve "Kar-Zarar Ortaklığı Yatırımı" yöntemiyle kullanılacak fon miktarının payı yüzde yirmiyi aşmamak kaydıyla bu Yönetmelikte belirtilen yöntemlerle kullanılabilir.

Katılma Hesapları ve Bu Hesaplarda Toplanan Fonların Kullanımı

Madde 19 - 1. Katılma hesapları, bir ay, üç ay, altı ay, dokuz ay, bir yıl ve bir yıldan uzun vadeli olmak üzere beş vade grubu altında açılır.

2.a) Özel finans kurumları, katılma hesaplarının işletilmesinden doğacak kar ve zarara katılma oranlarını, zarara katılma oranı kara katılma oranının yüzde ellisinden az olmamak kaydıyla, vade grupları itibarıyla Türk Lirası veya yabancı para hesaplar için ayrı ayrı belirleyebilir.

b) Vade gruplarına uygulanacak kar ve zarara katılma oranları, dönemler itibarıyla özel finans kurumlarının şubelerinde açıkça görülebilecek bir şekilde asılarak ilan edilir.

c) Katılma hesabının açıldığı anda geçerli olan oranlar hesap cüzdanına kaydedilir ve bu kayıt, hesap açıldıktan sonra vade bitimine kadar değiştirilemez.

3. Katılma hesaplarının işletilmesinden doğan kar veya zarar her vade grubunun toplam katılma hesapları içindeki birim hesap değeri üzerinden ağırlığı oranında, günlük veya haftalık olarak dağıtılır.

4. Katılma hesaplarında toplanan fonların kullanılması sonucunda zarar edilmesi halinde hesap sahiplerine hiç surette kar payı dağıtılamaz.

5. Özel finans kurumları, katılma hesaplarında toplanan fonların yasal yükümlülüğe rin yerine getirilmesinden sonra kalan kısmını bu Yönetmelikte belirtilen yöntemlerle kullanabilirler.

6.a) Özel finans kurumları, üç aydan kısa vadeli olmamak kaydıyla, (1) numaralı fıkarda belirtilen vade gruplarına bağlı kalmaksızın bu madde hükümleri çerçevesinde, önceden belirlenmiş projelerin finansmanı için ve münhasıran o işe tahsis edilmek üzere müstakil hesaplarda fon toplamak suretiyle özel fon havuzları oluşturabilir. Bu şekilde toplanan fonlara ait katılma hesapları, vadeleri itibarıyla ve diğer hesaplardan bağımsız olarak ayrı hesaplarda işletilir ve toplanan fonlardan diğer vade gruplarına aktarma yapılamaz.

b) Özel fon havuzları, sektör veya kullandırım yöntemi bazında oluşturulamaz ve toplanacak fonların münhasıran kullandırılacağı proje ile finansman süresi önceden belirlenir. Özel fon havuzları ile ilgili olarak oluşturulmasını izleyen onbeş gün içinde ve üçer aylık dönemler itibarıyla Kuruma bilgi verilir. Ancak, tutarı iki trilyon liranın üzerinde olan özel fon havuzları için Kurumdan izin alınması zorunludur. Özel fon havuzu kurmak üzere Kuruma verilecek başvuru dilekçesine, finansmanı sağlanacak projeye ilişkin olarak finansman süresi dahil olmak üzere detaylı bilgi içeren fizibilite raporunun eklenmesi gereklidir. Kurum, gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri isteyebilir. Finansman süresinin sonunda özel fon havuzu tasfiye edilir.

Hesap Cüzdanlarına Kaydedilmesi Zorunlu Unsurlar

Madde 20 - 1. Özel finans kurumları, özel cari hesaplar karşılığında hesap sahipleri adına düzenleyecekleri hesap cüzdanlarına aşağıdaki hususlarda kayıt düşmek zorundadır:

a) Hesap sahibinin açık isim ve unvanı,

b) Hesap açılan şubeyi tanımlayan kod numarası ve şube adı,

c) Hesabın açılış tarihi ile hesap ve cüzdan numarası,

d) Özel finans kurumunca bu hesaplara kar payı ve sair getiri ödenmeyeceği,

e) Hesap mevcudunun talep anında çekilebileceği,

f) Hesaba yatırılan fonların Güvence Fonu kapsamında tabi olduğu güvence tutarı hakkında açıklama,

g) Hesabın 4389 sayılı Bankalar Kanunu gereğince on yıllık zaman aşımına tabi olduğu.

2. Özel finans kurumları, katılma hesapları karşılığında hesap sahipleri adına düzenleyecekleri hesap cüzdanlarına aşağıdaki hususlarda kayıt düşmek zorundadır:

a) Hesap sahibinin açık isim ve unvanı,

b) Hesap açılan şubeyi tanımlayan kod numarası ve şube adı,

c) Hesabın açılış tarihi ile hesap ve cüzdan numarası,

d) Hesabın vadesi,

e) Hesap sahibinin yatırdığı fonların işletilmesi sonucu doğacak kar ve zarara katılma oranı ile bu oranın vade sonuna kadar değiştirilmeyeceği,

f) Hesap sahibinin kurumdan talep hakkının, hesabın vadesinin bittiği tarihteki "Birim Hesap Değeri" tutarında olduğuna ve vadesinden önce para çekilmek istenmesi halinde uyulacak koşullara dair açıklama,

g) Hesaba yatırılan fonların Güvence Fonu kapsamında tabi olduğu güvence tutarı hakkında açıklama,

h) Hesabın 4389 sayılı Bankalar Kanunu gereğince on yıllık zaman aşımına tabi olduğu.

Fon Kullandırma Yöntemleri

Madde 21 - Özel finans kurumları, topladıkları fonları aşağıda belirtilen yöntemlerle kullanabilirler.

a) Üretim Desteği: Özel finans kurumu ile fonu kullanacak işletme arasında akdedilecek sözleşme dahilinde, işletmenin ihtiyaç duyduğu gayrimenkulün, makine ve teçhizatın, ham veya yarı mamul maddenin peşin bedelinin özel finans kurumunca işletme adına satıcıya ödenmesi ve işletmenin vadeli olarak borçlandırılması işlemidir. Bu yöntemle kullanılacak fonlar karşılığında teminat alınması, satıcı ve fonu kullanacak işletme arasındaki satış sözleşmesinin ve malın peşin satış bedelinin ödenmesine ilişkin belge suretinin özel finans kurumunca muhafazası zorunludur.

b) Bireysel Finansman Desteği: Ticari işlerin finansmanında kullanılmamak kaydıyla, bireysel ihtiyaçlar için, gerçek kişi alıcıların doğrudan satıcılardan aldıkları mal veya hizmet bedelinin, özel finans kurumu tarafından alıcı adına satıcıya ödenmesi karşılığında, alıcının borçlandırılması işlemidir.

c) Kar - Zarar Ortaklığı Yatırımı: Fon kullanacak gerçek ve tüzel kişilerin tüm faaliyetlerinden veya belirli bir faaliyetinden veya belirli bir parti malın alım satımından doğacak kar ve zarara katılmak üzere bu kişilere fon kullandırılması işlemidir. Kar-zarar ortaklığı yatırımı yöntemi ile fon kullandırmak için özel finans kurumunun fon kullanılacak gerçek ve tüzel kişilerle "Kar - Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi" imzalaması gerekir. Özel finans kurumu ile kar ve zararına katılmak amacıyla

sözleşmede belirlenen sürelerle sınırlı olarak fon tahsis ettiği gerçek ve tüzel kişiler arasındaki hukuki ve mali ilişkileri düzenleyen bu sözleşme (Ek: 8)'de yeralan örneğe uygun olarak düzenlenir.

Özel finans kurumu, fon kullandığı gerçek ve tüzel kişilerin kar ve zararına, sözleşmede belirlenen oranlarda katılır. "Kar-Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi"nde, özel finans kurumunun kar ve zarardan alacağı pay ve alacağı teminatlar açıkça gösterilir. Bu sözleşmede, projenin karlılığından bağımsız olarak özel finans kurumuna önceden belirlenmiş bir tutarda kar garanti edilmesine dair hükümler yer alamaz.

d) Finansal Kiralama: Taşınır ve taşınmaz malların 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümleri çerçevesinde, özel finans kurumu tarafından temin edilerek kiraya verilmesidir.

e) Mal Karşılığı: Vesaiğin Alım-Satımı: Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde, özel finans kurumu ile fon kullanan arasında düzenlenecek yazılı bir akde istinaden, mal karşılığı vesaiğin, özel finans kurumunca peşin satın alınması ve vadeli olarak fon kullanana daha yüksek bir fiyattan satılması işlemidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kredi Açma Yetkisinin Devri, Kredi Komitesinin Oluşumu, Çalışma ve Karar Alma Esasları

Kredi Açma Yetkisinin Devri

Madde 22 - Özel finans kurumlarında kredi açma yetkisi esas itibarıyla yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu bu yetkisini teşkil edeceği kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir. Yönetim kurulunca kredi açılmasında veya yetki devrinde genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Hesap durumu belgesi alınması zorunluluğu bulunan krediler için, genel müdürlüğün kredi açılmasına ilişkin önerilerinde, kredi talebinde bulunanların kredi değerliliğini gösteren mali tahlil ve istihbarat raporlarının eki olması zorunludur.

Bir gerçek veya tüzel kişiye açılacak kredi sınırının tespitinde, yönetim kurulu, en fazla, kredi komitesine özkaynakların yüzde onu, genel müdürlüğe yüzde biri tutarındaki kredi açma yetkisini devredebilir. Genel Müdürlük kendisine devredilen kredi açma yetkisini bölge müdürlükleri veya şubeler aracılığıyla da kullanabilir.

Yönetim kurulunca yetkinin, kredinin tutarı, cinsi, alınacak teminat başta olmak üzere kredi açılmasında mutaden tespiti gereken hususları içerecek şekilde kapsam ve sınırlarının açık ve ayrıntılı olarak belirlenmiş ve yazılı biçimde, kredi açılmadan önce devredilmiş olması gerekir.

Kar-zarar ortaklığı yatırımı yöntemiyle kullanılacak fonlar karşılığında teminat alınmaksızın kredi kullandırma yetkisi münhasıran yönetim kuruluna aittir ve devredilemez. Yönetim kurulunun bu şekilde kredi kullandırmalarına ilişkin kararında oybirliği aranır.

Kredi Komitesinin Oluşumu

Madde 23 - Özel finans kurumu yönetim kurulunun, kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere, genel müdürde aranan şartları süre hariç olmak üzere taşıyan üyeleri arasından seçeceği en az iki üye ile özel

finans kurumunun genel müdürü veya vekilinden oluşan bir kredi komitesi kurulabilir. Herhangi bir toplantıya katılamayacak kredi komitesi üyesi yerine görev yapmak üzere süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan yönetim kurulu üyeleri arasından iki yedek üye seçilir. Kredi komitesi üye ve yedeklerinin seçiminde yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte üçünün olumlu oyu aranır.

Kredi komitesi tüm üyelerin katılımı ile toplanır.

Kredi Komitesinin Çalışma Esasları

Madde 24 - Kredi komitesinin oybirliği ile verdiği kararlar doğrudan, çoğunlukla verdiği kararlar yönetim kurulunun onayından sonra uygulanır.

Komite gündemi genel müdür tarafından tespit edilir. Kredi komitesince kredi açılmasında genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Hesap durumu belgesi alınması zorunluluğu bulunan kredilere ilişkin yapılacak önerilerde, kredi talebinde bulunanların mali tahlil ve istihbarat raporlarının eki olması zorunludur.

Yönetim kurulu, kredi komitesinin faaliyetlerini denetlemekle yükümlüdür. Yönetim kurulu üyelerinden herbiri, kredi komitesinden, komitenin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiyi istemeye ve gerekli göreceği her türlü kontrolü yapmaya yetkilidir.

Kredi komitesi kararları karar defterine kaydedilir. Kredi komitesi karar defteri, yönetim kurulu karar defterinin tabi olduğu esas ve usullere göre tutulur.

ALTINCI BÖLÜM

Dolaylı Kredi, Dolaylı İştirak, Kredi Sınırlarının Tespitinde Nakdi ve Gayrinakdi Krediler ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri ile Benzeri Diğer Sözleşmelerin Dikkate Alınma Oranları, Kredi Sınırlarının Konsolide Esasa Göre Uygulanma Esas ve Usulleri, Özel Finans Kurumlarının Kendi Aralarındaki Kredi Sınırlamalarına Tabi Olmayan İşlemler

Dolaylı Kredi, Dolaylı İştirak

Madde 25 - 1. Kanun uygulamasında, lehlerine kredi açılıp açılmadığına bakılmaksızın bir gerçek ya da tüzel kişiye verilebilecek kredi sınırının hesaplanmasında, dolaylı olarak verilen krediler bakımından, aralarında aşağıda belirtilen şekilde ilişki bulunan gerçek ve tüzel kişiler, krediyi veren özel finans kurumu için bir risk grubu oluştururlar:

a) Bir gerçek kişi ile eşi ve çocukları,

b) (a) bendinde belirtilenlerin veya bir tüzel kişinin birlikte veya tek başlarına doğrudan ya da dolaylı olarak sermayesini veya yönetimini kontrol ettikleri ya da sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya (a) bendinde belirtilenlerin yönetim kurulu başkanı, üyesi veya genel müdürü oldukları ortaklıklar,

c) (a) veya (b) bentlerindeki ilişkiler olmasa dahi, aralarında, kefalet veya birinin ödeme güçlüğüne düşmesinin diğer bir veya birkaçının ödeme güçlüğüne düşmesi sonucunu doğuracak boyutta ilişkiler bulunan gerçek ve tüzel kişiler.

2.a) Bir özel finans kurumunun sermayesinin doğrudan ya da dolaylı olarak yüzde on ve daha fazlasına sahip olan pay sahipleri,

b) (a) bendinde belirtilenler ile özel finans kurumunun doğrudan ya da dolaylı olarak ayrı ayrı veya birlikte sermayesini veya yönetimini kontrol ettikleri ya da bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya (a) bendinde belirtilenlerden gerçek kişi olanların yönetim kurulu başkanı, üyesi veya genel müdürü oldukları ortaklıklar,

c) (a) veya (b) bentlerinde belirtilenlerle veya özel finans kurumuyla aralarında, kefalet veya birinin ödeme güçlüğüne düşmesinin diğer bir veya birkaçının ödeme güçlüğüne düşmesi sonucunu doğuracak boyutta ilişkiler bulunan gerçek ve tüzel kişiler, bu özel finans kurumunun da dahil olduğu risk grubu olarak kabul edilir.

3. Sermayesinin çoğunluğu ayrı ayrı veya birlikte Hazineye, Özelleştirme İdaresi Başkanlığına, genel veya katma bütçeli dairelere ait bankalar; sermaye, yönetim ve denetimleri itibarıyla doğrudan veya dolaylı olarak kontrol ettikleri ortaklıklar ile birlikte bir risk grubu oluşturur.

4. Bankalar dışındaki kamu iktisadi teşebbüslerinin veya hisselerinin çoğunluğu Özelleştirme İdaresi Başkanlığının elinde bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşları, sermaye, yönetim ve denetimlerine hakim oldukları bağlı ortaklık, iştirak ve müesseseler ile birlikte bir risk grubu oluşturur.

5. Herhangi bir gerçek ya da tüzel kişinin bu maddede tanımlandığı şekliyle bir risk grubuna dahil edilip edilmeyeceği hususunda tereddüt oluşması halinde, bu hususta Kurumun görüşünün alınması şarttır.

6. Bir gerçek ya da tüzel kişiye verilecek azami kredi sınırının hesaplanmasında, bir risk grubunu oluşturan gerçek ve tüzel kişilerin her birine doğrudan verilen kredilerin tamamı bu risk grubuna dahil gerçek ya da tüzel kişilerden herhangi birine dolaylı olarak verilmiş sayılır. Bir risk grubuna dahil gerçek ve tüzel kişilerin, aynı risk grubunda yer alan diğer gerçek ve tüzel kişilerin kullandıkları krediler için özel finans kurumunca kabul edilen aval ve kefaletleri, dolaylı kredi sınırının hesabında dikkate alınmaz.

7. Kanunun 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki kredi tanımı ortaklık paylarını da kapsadığından, dolaylı ortaklık payı ya da dolaylı iştirak, özel finans kurumunca bir risk grubunda yer alan ortaklıkların her birine yapılan doğrudan ortaklık ya da iştirak yatırımlarının tamamının bu risk grubunda yer alan ortaklıklardan herhangi birine dolaylı olarak yapılması anlamındadır.

8. Bir gerçek ya da tüzel kişinin diğer bir tüzel kişinin sermayesini ya da yönetimini doğrudan ya da dolaylı olarak kontrolü bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin (3) numaralı fıkrası hükmüne göre belirlenir.

9. Dolaylı pay sahipliğinin tespiti bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine göre yapılır.

10. Kanunun 11 inci maddesinin (3) ve (5) numaralı fıkraları ile (6) numaralı fıkrasının (c) bendine istinaden bu Yönetmeliğin 26, 28 ve 29 uncu maddelerinde belirlenen dikkate alınma oranları ile sınırlamalara tabi olmayacak işlemlere ilişkin hükümler saklıdır.

Gayrinakdi Krediler ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri ve Benzeri Diğer Sözleşmelerin Dikkate Alınma Oranları ile Ortaklık Paylarının Dikkate Alınma Esasları

Madde 26 - Kanunun kredi sınırlarının uygulamasında;

1. a) Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar veya özel finans kurumlarınca ihraç olunan veya ödemesi garanti edilen menkul kıymetler karşılığında veya bunların mukabil kefaletlerine dayanılarak verilen ve (b) bendi kapsamına girmeyen gayrinakdi krediler yüzde yirmibeş oranında,

b) Nakit temini amacıyla verilen diğer teminat ve garantiler yüzde yüz oranında,

c) Diğer gayrinakdi krediler yüzde elli oranında,

2. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmelerde karşı taraftan olan alacak tutarı, sözleşmenin cinsine ve anlaşmanın başlangıç vadesine göre aşağıda yer alan tabloda belirtilen krediye dönüştürme oranlarında, dikkate alınır.

BAŞLANGIÇ VADESİ

Döviz Kuruna ve Altına

(Sözleşme Üzerindeki Vade) İlişkin Sözleşmeler

İki Haftaya Kadar Vadeli	%0
Bir Yıl ve Daha Az Vadeli	%2
Bir Yıldan İki Yıla Kadar	%5
iki Yıldan Sonraki Her İlave Yıl İçin	%3

3. Kredi sınırlarının hesabında, ortaklık payları maliyet bedelleri üzerinden dikkate alınır. Alım satım amacıyla elde tutulan ve elde tutma süresi beş iş gününü aşmayan hisse senetleri kredi sınırlarının hesabında dikkate alınmaz.

4. Yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri, merkez bankaları ve kredi kurumları ile ilgili işlemlerin dikkate alınma oranları hakkında Kanunun 11 inci maddesinin (5) numaralı fıkrasına istinaden bu Yönetmeliğin 28 inci maddesinde yapılan düzenlemeler saklıdır.

Kredi Sınırlarının Konsolide Esasa Göre Hesaplanması

Madde 27 - 1. Kanun uyarınca yürürlüğe konulan düzenlemelere göre ana ortaklık niteliğine sahip olan ve konsolide mali tablolar hazırlama yükümlülüğü bulunan özel finans kurumlarınca, Kanunun 11 inci maddesinde yer alan kredi sınırları bu maddede yer alan usule göre konsolide esasa göre de hesaplanır ve uygulanır.

2. Konsolide kredi sınırları, ana ortaklık niteliğindeki özel finans kurumu ile konsolidasyona tabi tutulan finansal kurumlar topluluğuna dahil her ortaklığın bilanço ve bilanço dışı hesaplarında yer alan ve Kanunun 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen kredi sayılan işlemler kapsamında bulunan kalemler ve bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesine göre hesaplanan konsolide özkaynak tutarı dikkate alınarak, konsolide mali tabloların hazırlandığı dönemler itibarıyla hesaplanır. Konsolidasyona tabi tutulan mali kurumların faktoring alacakları ile çeşitli ikrazlarına ve vermiş oldukları ödünçlere ilişkin kalemler nakdi kredi niteliğindedir.

3. Dolaylı kredi sınırının konsolide esasa göre hesaplanmasında, bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde yer

alan risk grubu tanımı kapsamındaki gerçek ve tüzel kişilerin, konsolidasyona tabi tutulan finansal kurumlar topluluğuna dahil tüm ortaklıklara olan ve bu maddenin (2) numaralı fıkrasında belirtilen nitelikteki tüm borç ve yükümlülükleri dikkate alınır.

4. Dolaylı kredi sınırının konsolide esasa göre hesaplanmasında, bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan tanım, ana ortaklık niteliğindeki özel finans kurumu ve konsolidasyona tabi tutulan finansal kurumlar topluluğuna dahil her bir ortaklık dikkate alınmak suretiyle, "finansal kurumlar topluluğunun da dahil olduğu risk grubu" şeklinde uygulanır.

5. Kredi sınırlarını konsolide esasa göre hesaplayıp uygulamak zorunda olan özel finans kurumlarının, kredi sınırlarında aşım olması halinde, Kanun hükümlerinin uygulanmasında aşım tutarı olarak konsolide ve konsolide olmayan esasa göre hesaplanan sınırlardan hangisinde aşım varsa o tutar, her ikisinde birden aşım varsa yüksek olan tutar dikkate alınır.

6. Kanunun 11 inci maddesinin (3) ve (5) numaralı fıkraları ile (6) numaralı fıkrasının (c) bendine istinaden bu Yönetmeliğin 26, 28 ve 29 uncu maddelerinde belirlenen dikkate alınma oranları ile sınırlamalara tabi olmayacak işlemlere ilişkin hükümler saklıdır.

Yabancı Ülkelerin Merkezi Yönetimleri, Merkez Bankaları ve Kredi Kurumları ile İlgili İşlemlerin Dikkate Alınma Oranları

Madde 28 - Kanunun kredi sınırlarının uygulanmasında;

1. Yüzde sıfır oranında dikkate alınacak işlemler;

a) OECD ülkelerinin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler,

b) OECD ülkelerinin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarınca ihraç edilen menkul kıymetler veya bunlarca verilen diğer garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

c) Avrupa Merkez Bankasına açılacak krediler ile bu bankaca ihraç edilecek menkul kıymetler veya verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler.

2. Yüzde yirmi oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz diğer yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler,

b) Bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz diğer yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarınca ihraç edilen menkul kıymetler veya bunlarca verilen diğer garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

c) "Çoktarafı Banka ve Mali Kurumlar"ın menkul kıymet ihracı veya diğer formlardaki borçlanmalarından bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara yapılacak katılımlar,

d) "Çoktarafı Banka ve Mali Kurumlar"dan, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını

haiz olanlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

e) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler,

f) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

g) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarının kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetlerden, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlar karşılığında kullanılacak krediler.

3. Yüzde elli oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz diğer yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler,

b) Bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz diğer yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarınca ihraç edilen menkul kıymetler veya bunlarca verilen diğer garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

c) Merkezleri diğer yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler,

d) Merkezleri diğer yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

e) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler,

f) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

g) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarının kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetlerden, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlar karşılığında kullanılacak krediler.

4. Yüzde seksen oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) üçüncü sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz diğer yabancı ülkelerin merkezi yönetimleri ve merkez bankalarına açılacak krediler,

b) Bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) üçüncü sınıf olarak tasnif edilen ülke notlarını haiz diğer yabancı ülkelerin merkezi

yönetimleri ve merkez bankalarınca ihraç edilen menkul kıymetler veya bunlarca verilen diğer garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

c) Merkezleri diğer yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarının kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetlerden, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) birinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlar karşılığında kullanılacak krediler,

d) Merkezleri diğer yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler,

e) Merkezleri diğer yabancı ülkelerde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler,

f) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) üçüncü sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlara kullanılacak krediler,

g) Merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından, bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) üçüncü sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlarca verilecek garantiler karşılığında kullanılacak krediler.

5. Yüzde yüzelli oranında dikkate alınacak işlemler;

a) Merkezleri kıyı bankacılığı bölgelerinde bulunan her türlü banka ve kredi kurumuna veya bu kurumlar tarafından ihraç olunan menkul kıymetler, verilecek garantiler veya bunların kefaletiyle ihraç olunan menkul kıymetler karşılığında kullanılacak krediler,

b) Yabancı banka ve kredi kurumlarına kullanılan nakdi kredilerden geri ödenmeleri vade dışında şartlara bağlanmış olanlar ile belirli gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna kullanılmak veya kullanılacak kredilerin teminatını teşkil etmek üzere verilenler,

c) Karşılıklı işlemler.

6. İlk beş fıkrada belirtilenler dışında kalan işlemler yüzde yüz oranında dikkate alınır.

7. Bu madde kapsamındaki gayrinakdi krediler ile vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler, 26 ncı maddede belirtilen dikkate alınma oranları uygulandıktan sonra bu maddede yer alan oranlara göre ayrıca ağırlıklandırılır.

8. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarınca verilen notların düşürülmesi veya geri çekilmesi nedeniyle kredi sınırlarında aşım ortaya çıkması ve aşımın vadesiz kredi kullandırılmalarının geri çekilmesi ile giderilememesi halinde, vadeli krediler, ilave hiç bir kullandırımında veya vade yenilemesinde bulunulmaması kaydıyla, vadeleri sonuna kadar idame ettirilebilir.

9. Özel finans kurumları bu madde hükümlerinden yararlanan işlemleri ile ilgili sıhhatleri hususunda şüphe

bulunmayan her türlü bilgiyi ve belgeyi temin, takip ve muhafaza ile yükümlüdürler. İşlemlerinin bu maddede belirlenen imtiyazlı oranlardan yararlanmaya ehil olduğunu ispatlama mükellefiyeti özel finans kurumlarına aittir.

Özel Finans Kurumlarının Bankalarla veya Kendi Aralarındaki, Kredi Sınırlamalarına Tabi Olmayan İşlemler

Madde 29 - Teminat, rehin veya belirli bir gerçek ya da tüzel kişiye veya risk grubuna kullanılmak amacıyla verilenler hariç olmak üzere, özel finans kurumlarının birbirlerine veya bankalara verdikleri, vadesiz ve temdite konu olmamış bir aya kadar vadeli krediler, Kanunun 11 inci maddesinde yeralan kredi sınırlamalarına tabi değildir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Hesap Durumu Belgesi

Hesap Durumu Belgesi Alınması

Madde 30 - Özel finans kurumlarının açacakları krediler ile verecekleri kefalet ve teminatlar için, aşağıda sayılan işlemler hariç, hesap durumu belgesi alması zorunludur.

a) Elli milyar lirayı geçmeyen işlemler,

b) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların müessesesi, bağlı ortaklık ve iştirakleri hariç olmak üzere, genel ve katma bütçeli daireler, bunlara bağlı kuruluşlar ve mahalli idareler ile yapılan işlemler,

c) Yabancı ülkelerin merkezi idareleri, merkez bankaları ile veya bunlarca çıkarılan veya ödemesi garanti edilen bono ve tahviller karşılığında yapılan işlemler,

d) Nakit, tevdiat, altın rehni karşılığı krediler,

e) Hazine, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono ve tahviller karşılığında yapılan işlemler,

f) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile yapılan işlemler,

g) Menkul kıymet borsalarından veya ikinci el piyasadan çok kısa vadeli fon faizlerini değerlendirmek gayesiyle edinilen alım-satım amaçlı menkul kıymetler,

h) Teşkilatlanmış borsalardan alınan veya alacaklardan dolayı elde edilen hisse senetleri,

ı) Türkiye'de faaliyet gösteren özel finans kurumlarının birbirleriyle ve bankalarla yaptıkları vadesiz veya vadesi bir ayı aşmayan işlemler ile bunların mukabil kefaletine dayalı olarak verilecek teminat ve garantiler,

j) Kanunun 11 inci maddesinin kredilerin dikkate alınma oranlarına ilişkin (3) ve (5) numaralı fıkraları nazara alınarak yapılacak hesaplamalara göre özel finans kurumu nezdindeki toplam kredi riski beş milyon ABD Dolarını aşmayan ve merkezleri OECD ülkelerinde bulunan kredi kurumlarından bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) asgari ikinci sınıf olarak tasnif edilen kredi notlarını haiz olanlarla yapılan işlemler ile bu kredi kurumlarının mukabil kefaletine dayalı olarak verilecek teminat ve garantiler.

Kredilerin kullanıldığı sürece her yıl hesap dönemini izleyen altı ay içinde hesap durumu belgesi alınır.

Hesap Durumu Olarak Kabul Edilecek Belgeler

Madde 31 - Özel finans kurumları; açacakları krediler ile verecekleri kefalet ve teminatlar için;

a) Banka ve kredi kurumları, özel finans kurumları, sigorta şirketleri ve diğer mali kurumlar ile kamu kuruluşlarının tabi oldukları özel mevzuat veya muhasebe sistemleri uyarınca düzenleyecekleri dipnotlarını da içeren bilanço ile kar ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

b) Menkul kıymetleri halka arz olunmuş ortaklıklar ile sermaye piyasası aracı kurumlarının sermaye piyasası mevzuatı uyarınca düzenleyecekleri dipnotlarını da içeren bilanço ile kar ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

c) (a) ve (b) bentleri dışında kalanlardan Türkiye'de yerleşik kişilerin Maliye Bakanlığının Vergi Usul Kanununa istinaden çıkardığı "Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği" uyarınca, yurtdışında yerleşik kişilerin ise tabi oldukları yabancı mevzuat uyarınca düzenleyecekleri uluslararası standartlara uygun dipnotlarını da içeren bilanço ile kar ve zarar cetvelleri ile bunlara ek mali tabloları,

(Ek 10)'da yer alan örneğe uygun düzenlenecek tanıtıcı bilgiler formu ile birlikte hesap durum belgesi olarak kabul ederler. Bu form ortaklık payları için alınmaz. Halka arz yoluyla ihraç olunacak menkul kıymetlere yapılacak yatırımlarda bu belgeler yerine tasarruf sahipleri için yayımlanan sirkülerin muhafazası yeterlidir.

Ticari kredi niteliği taşımayan işlemler için gerçek kişilerden (Ek 11)'de yer alan örneğe uygun olarak alınacak hesap durumu belgesinin ekinde kişinin kimliği ve gelirini gösterir belgeler alınır.

Türkiye'de yerleşiklerden alınacak hesap durum belgelerinin yetkili ve sorumlu şahıslarca imza edilmiş olması, ayrıca Kanunun 11 inci maddesinin kredilerin dikkate alınma oranlarına ilişkin (3) ve (5) numaralı fıkraları nazara alınarak yapılacak hesaplamalara göre özel finans kurumu nezdindeki toplam kredi riskleri beşyüz bin ABD Dolarını aşan yurtdışında yerleşik kişilerden, kredi notları bu Yönetmelik ekinde (Ek 9) asgari ikinci sınıf olarak tasnif edilenlerden daha düşük olanlardan alınacak mali tabloların ilgili ülkelerin mevzuatına göre yetkilendirilen veya uluslararası düzeyde faaliyet gösteren bağımsız denetim firmalarının onaylanmış olması şarttır. Bağımsız denetim raporlarının kredi ilişkisinin devam ettiği sürece her yıl hesap dönemini izleyen altı ay içinde alınmasına devam olunur.

Hesap Durumu Belgelerinin Denetlenmesi

Madde 32 - Sermayesinin yarısından fazlasına genel ve katma bütçeli dairelerin, kamu iktisadi teşebbüslerinin, 28/05/1986 tarihli ve 3291 sayılı Kanun kapsamına alınan kuruluşların sahip olduğu kurum ve ortaklıklar ile bankalar ve özel finans kurumları dışında kalan müşterilere açılacak krediler ve verilecek kefalet ya da teminatların iki trilyon lirayı geçmesi halinde, alınacak hesap durumu belgesi ile eki bilanço ve kar ve zarar cetvellerinin mevzuat hükümlerine ve Türkiye'de uygulanan muhasebe ilkeleri ile muhasebe standartlarına uygunluğunun 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış denetim yetkisine sahip meslek mensupları tarafından denetlenmesi şarttır.

Denetimde uyulacak esaslar ve kapsam hakkında, 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanun gereği uygulanan

çalışma usul ve esaslarındaki denetim ile ilgili hükümler uygulanır.

Hesap Durumu Belgelerinin Denetimi, Denetim Raporu ve Diğer Hususlar

Madde 33 - Denetim işlemi (Ek 12)'de yer alan esaslara uygun raporun düzenlenmesinin ardından hesap durumu belgesi ile eki bilanço ve kar ve zarar cetveline bu belgenin mevzuata, Türkiye'de uygulanan muhasebe ilkelerine ve muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlendiğine dair şerh verilmek suretiyle yapılır. Söz konusu şerhin altı meslek mensubu tarafından isim ve unvanı yazılarak imzalanır.

Bilanço ve kar ve zarar cetveli Türkiye'de uygulanan muhasebe ilkelerine ve muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlenmediği takdirde, denetim raporu 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanunun uygulama hükümlerine göre şartlı olabilir.

Denetim yapacak meslek mensuplarının Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği tarafından yayımlanacak çalışanlar listesinde yer almaları gerekir.

Bu Yönetmelikte düzenlenmeyen denetime ilişkin diğer hususlarda 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanun ve bu Kanuna ilişkin mevzuat hükümleri uygulanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM**Alacaklardan Dolayı Edinilen Emtia ve Gayrimenkuller****Alacaklardan Dolayı Edinilen Emtianın Elden Çıkarılması**

Madde 34 - Özel finans kurumlarının, alacaklarından dolayı edinmek zorunda kaldıkları emtiayı edinme gününden itibaren üç yıl içinde elden çıkarmaları gerekir. Kurum, bu süre içinde elden çıkarmanın olanaksız olduğunun veya özel finans kurumu için büyük zarar doğuracağına belgelendirildiği hallerde veya haklı sebepler bulunduğu takdirde, bu süreyi uzatabilir.

Emtianın ekonomik değerinin olmadığı ve elden çıkarılmasının tamamen olanaksız olduğunun özel finans kurumu tarafından ispatlandığı durumlarda, Kurum bu kıymetlerin elden çıkarılması ile ilgili zorunluluğu kaldırabilir.

Alacaklardan Dolayı Edinilen Gayrimenkullerin Elden Çıkarılması

Madde 35 - Özel finans kurumları, alacaklarından dolayı edinmek zorunda kaldıkları gayrimenkullerin, Kanunun 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasında belirtilen sınırı aşan kısmını edinme gününden başlayarak üç yıl içinde elden çıkarırlar. Kurum, elden çıkarmanın olanaksız olduğu veya özel finans kurumu için büyük zarar doğuracağına belgelendiği hallerde bu süreyi uzatabilir.

Alacaklardan dolayı edinilmek zorunda kalan gayrimenkuller nedeniyle Kanunun 12 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasında belirtilen sınırın aşılması halinde, elden çıkarma süresi içinde Kanunun 21 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (1) bendi hükmü uygulanmaz.

Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılma Sürelerinin Uzatılması

Madde 36 - Özel finans kurumlarının alacaklarından dolayı edinmek zorunda kaldıkları emtia veya gayrimenkullerin bu Yönetmeliğin 34 üncü ve 35 inci maddelerinde belirtilen sürelerde elden çıkarılmasının olanaksız olduğu ya da özel finans kurumu için büyük zarar doğuracağına düşünülmesi hallerde süre uzatımı için Kuruma başvurulması gerekir. Süre uzatım başvuruları;

- a) Emtia veya gayrimenkulün iktisap tarihi ve iktisap (maloluş) bedeli,
- b) Satış ilanları (emtia için elden çıkarma süresi olan üç yıllık dönemde asgari iki defa; gayrimenkuller için ise her yıl asgari iki defa, üçüncü yıl ise üç defa kamuya duyurulan satış girişiminde bulunulması şarttır),
- c) Gayrimenkulün satışında başkaca belirlenen satış bedeli (muhammen bedel, ekspertiz raporu ile birlikte),
- d) Emtianın rayiç değeri,
- e) Yapılan satış girişiminde, söz konusu emtia veya gayrimenkulü almaya talip olanların sayısı ve verilen en yüksek bedel,
- f) Sadece bu fıkarda geçen satış fiyatının tespitinde kullanılmak üzere, alacaklar nedeniyle edinilen kıymetlerden,
- fa) Boş arsa ve arazilerde, gayrimenkulün maliyet değeri ile bu değer üzerinden satış anına kadar geçen süre için toptan eşya fiyat endeksi esas alınarak hesaplanacak değer artışının toplamından oluşan emsal satış fiyatı,
- fb) Diğer gayrimenkullerde, gayrimenkulün maliyet değeri ile bu değer üzerinden satış anına kadar geçen süre içerisinde her yıla ait Maliye Bakanlığına ilan edilen yeniden değerlendirme oranları esas alınarak hesaplanacak değer artışının ilavesi ve bu süreye karşılık gelen amortisman tutarının düşülmesi suretiyle bulunacak emsal satış fiyatı,

ile ilgili bilgi ve belgelerle, üç yıllık sürenin veya verilen ek sürelerin bitiminden bir ay önce yapılır. Eksik belge olması durumunda, bir defaya mahsus olmak üzere belgelerin tamamlanmasını teminen bir aylık ek süre verilebilir.

Gerekli dikkat ve çabayı göstermedikleri anlaşılan özel finans kurumlarıyla bu Yönetmelik hükümlerine uygun başvuruda bulunmayan özel finans kurumlarının yapacakları süre uzatma talepleri kabul edilmez ve Kanunun ilgili maddesine göre işlem yapılır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Diğer Hükümler

Özel Finans Kurumlarının Hesap ve Kayıt Düzeni, Mali Tablolarının Yayınlanması ve İlgili Mercilere Gönderilmesi

Madde 37 - 1. Özel finans kurumları, hesaplarını, Kurum tarafından Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca yürürlüğe konulan düzenlemelere uygun şekilde tutmak zorundadırlar.

2. Özel finans kurumları, bu maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen düzenlemelerde yer alan tablolar

formatında düzenleyecekleri yıl sonu bilançolarının, yıllık kar ve zarar cetvellerinin, nakit akım tablosunun, özkaynak değişim tablosunun ve kar dağıtım tablosunun birer örneğini, bu tabloların dipnotlarını da içerecek şekilde, hesap dönemini izleyen beş ay içinde yönetim kurulu ve denetçilerinin raporları ile birlikte, Kuruma tevdi ve Resmi Gazete'de ve yurt çapında yayın yapan bir gazetede yayımlamak zorundadırlar.

3. Özel finans kurumları, bu maddenin (2) numaralı fıkrasına göre ilan edilecek yıl sonu bilançoları ile yıllık kar ve zarar cetvellerinde, bunların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olup olmadığına dair, Kanunun 13 üncü maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yürürlüğe konulan düzenlemelerde belirtilen esaslara uygun şekilde, bağımsız denetim kuruluşlarının açıklamalarına ve onayına yer vermek zorundadırlar.

4. Özel finans kurumları, her ay sonu itibarıyla, (1) numaralı fıkarda belirtilen düzenlemelerde yer alan tablolar formatında düzenleyecekleri bilançolarının ve kar ve zarar cetvellerinin birer örneğini, bu tabloların dipnotları ile birlikte dönemi izleyen otuz gün içinde Kuruma ve Özel Finans Kurumları Birliğine tevdi etmek, bu tablolardan Mart, Haziran ve Eylül ayları sonu itibarıyla düzenlenenleri dönemi izleyen kırkbeş gün içinde Resmi Gazete'de yayımlamak zorundadırlar. Özel Finans Kurumları Birliği kendisine tevdi edilen mali tabloları onbeş gün içinde bir bülten halinde yayımlar.

5. Özel finans kurumları, Kurumca belirlenecek örnekler dahilinde, katılma hesaplarına ilişkin olarak altışar aylık dönemler itibarıyla düzenleyecekleri hesap özetini dönemi izleyen kırkbeş gün içinde yurt çapında yayın yapan bir gazetede yayımlamak, özel cari hesapların yıllık sonuçlarını ve katılma hesaplarının her vade grubuna ait hesap özetlerini Mart, Haziran, Eylül ve Aralık ayları sonu itibarıyla dönemi izleyen onbeş gün içinde Kuruma tevdi etmek zorundadır.

Özel Finans Kurumlarının Basılı ve Külçe Altın Dışında Alım ve Satımını Yapabilecekleri Kıymetli Madenler

Madde 38 - Özel finans kurumları, kıymetli madenler borsalarında işlem gören ve standartları Hazine Müsteşarlığı tarafından tebliğ ile belirlenen gümüş ve platinin alım ve satımını yapabilirler.

Özel Finans Kurumu Mensuplarına Kredi Kartı Verilmesi

Madde 39 - Özel finans kurumlarının yönetim kurulu başkanı ve üyelerine kredi kartı ile kullanılabileceği azami kredi miktarı otuz milyar lirayı geçemez. Diğer mensuplara kredi kartları ile kullanılabilecek kredi miktarı bunlara kanunen verilebilecek nakdi kredi tutarının yarısı ile sınırlıdır. Özel finans kurumu mensuplarının eş ve çocuklarına verilecek ek kredi kartlarının limitleri yukarıda belirtilen sınırlara dahildir.

Zamanaşımına Uğrayan Hesap, Emanet ve Alacaklar

Madde 40 - 1. Özel finans kurumları nezdindeki her türlü hesap, emanet ve alacaklardan, son talep, işlem veya tasarruf sahibinin herhangi bir şekilde yazılı bir talimata tarihinden başlayarak on yıl geçtiği halde hak sahiplerince aranılmamış olanlar zamanaşımına uğrar.

2. Özel finans kurumları, zamanaşımı süresinin dolmasına 3 ay kala, hesap, emanet ve alacaklardan, tutarı kırk

milyon liranın üzerinde bulunanlar ile kıymeti bilinmeyen emanetlerin hak sahiplerini, hesaplarının zamanaşımına uğrayacağı hususunda iadeli taahhütü mektupla uyarmak zorundadırlar. Yazılı uyarıya rağmen üç aylık süre zarfında sahipleri tarafından aranmayan ve zamanaşımına uğrayan hesap, emanet ve alacaklar, sahiplerinin kimlik bilgileri, adresleri ve haklarının ulaştığı tutarlar gösterilmek suretiyle düzenlenecek bir liste ile birlikte, zamanaşımı tarihini izleyen takvim yılının ilk üç ayı içinde, Güvence Fonu Yönetmeliğinde belirlenecek yöntem çerçevesinde Güvence Fonuna devredilir.

3. Zamanaşımına uğramış hesap, emanet ve alacaklar için düzenlenecek liste örnekleri ve bunların hangi hesaplara yatırılacağı veya ne suretle tevdi ve teslim edileceği, Özel Finans Kurumları Birliği tarafından özel finans kurumlarına duyurulur.

4. Reşit olmayanlar adına ve yalnızca bunlara ödeme yapılmak kaydıyla açtırılan hesaplarda, zamanaşımı süresi kişinin reşit olduğu tarihte işlemeye başlar.

Diğer Hükümler

Madde 41 - 1. Kurum, bu Yönetmelikteki parasal tutar ve sınırları her yıl kısmen ya da tamamen, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan toptan eşya fiyatları endeksindeki oniki aylık yüzde değişimin iki katını geçmeyecek oranda, Kurul kararıyla artırabilir.

2. Bu Yönetmelikte yer almayan ya da açıklık bulunmayan konularda genel hükümleri de dikkate alarak, uygulamayı düzenlemeye ve yönlendirmeye Kurum yetkilidir.

Yurtdışından Temin Edilecek Belgeler

Madde 42 - Bu Yönetmelikte yer alan başvurularla ilgili olarak yurtdışından temin edilecek belgelerin ilgili ülkenin yetkili makamlarınca ve Türkiye'nin o ülkedeki konsoloslukuna veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre onaylanmış olması ve başvuruya belgelerin noter onaylı tercümelerinin de eklenmesi şarttır.

Hükümsüz Kalan Düzenlemeler

Madde 43 - Kanunda değişiklik yapılmasına ilişkin 17/12/1999 tarihli ve 4491 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesinin (b) fıkrası uyarınca uygulanmasına devam olunur;

a) 19/12/1983 tarihli ve 18256 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Özel Finans Kurumları Kurulması Hakkında 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı Kararname Eki Karar",

b) 25/02/1984 tarihli ve 18323 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Özel Finans Kurumları Kurulması Hakkında 83/7506 sayılı Kararname Eki Karara İlişkin Hazine Müsteşarlığı Tebliği",

c) 11/01/1997 tarihli ve 22874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Özel Finans Kurumlarının Şube Açma Esaslarına İlişkin Hazine Müsteşarlığı Tebliği",

d) 11/01/1997 tarihli ve 22874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Özel Finans Kurumlarının Kurulması Hakkında 16/12/1983 Gün ve 83/7506 Sayılı Kararname

Eki Karara İlişkin Sermaye Tabanı/Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Gayrinakdi Yüklülükler Standart Rasyosu Tebliği",

e) 21/03/1984 tarihli ve 18348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Özel Finans Kurumları Hakkında 1 No.lu T.C. Merkez Bankası Tebliği", ile bunların ek ve değişiklikleri, bu Yönetmeliğin yayımından itibaren hükümsüzdür.

Geçici Madde 1 - 1. Bu Yönetmelikte düzenlenen özkaynak tanımı nedeniyle, özkaynağın belirli bir oranı ile sınırlandırılmış işlemlerinde aşım oluşan özel finans kurumları, mevcut durumlarını 31/12/2003 tarihine kadar mevzuat hükümlerine uygun hale getirirler.

2. Kredi sınırlarının hesabında ortaklık payları, 2001 yılında yüzde beş, 2002 yılında yüzde on, 2003 yılında yüzde yirmi, 2004 yılında yüzde otuz, 2005 yılında yüzde kırk, 2006 yılında yüzde elli, 2007 yılında yüzde altmış, 2008 yılında yüzde yetmişbeş, 2009 yılında yüzde doksan, 01/01/2010 tarihinden itibaren yüzde yüz oranında dikkate alınır.

3. Kredi sınırlarının hesabında, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmelerin dikkate alınmasına 01/01/2002 tarihinden itibaren başlanır.

4. Bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde yer alan dolaylı kredi tanımı nedeniyle, bir risk grubuna kullandırdıkları krediler toplamı Kanunda yer alan sınırlamaları aşan özel finans kurumları, bu risk grubuna dahil gerçek ve tüzel kişilere hiç bir şekil ve surette yeni kredi kullandıramazlar. Özel finans kurumları, 01/01/2002 tarihinden başlamak üzere, bu Yönetmeliğin 25 inci maddesinde yer alan dolaylı kredi tanımı nedeniyle, bir risk grubuna kullandırdıkları kredilerin toplamında her yıl için oluşan aşım tutarlarını, bu tutarların birinci yıl içinde yüzde yirmisini, ikinci yıl içinde yüzde otuzunu, üçüncü yıl içinde yüzde ellisini, dördüncü yıl içinde yüzde yetmişini, beşinci yıl içinde yüzde yüzünü itfa etmek suretiyle 31/12/2006 tarihine kadar giderirler.

5. Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, iştirak tutarları Kanunun 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde belirtilen oranların altında olan özel finans kurumları, hiç bir şekil ve surette bu oranları aşamazlar. Aynı tarih itibarıyla iştirak tutarları Kanunda belirtilen oranlardan herhangi birini aşan özel finans kurumları, aşım tutarlarını, bu tutarların 2003 yılı sonuna kadar yüzde yirmibeşini, 2005 yılı sonuna kadar yüzde ellisini, 2007 yılı sonuna kadar yüzde yetmişbeşini, 2009 yılı sonuna kadar yüzde yüzünü itfa etmek suretiyle giderirler.

Geçici Madde 2 - Özel finans kurumları, bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren 21/03/1997 tarihli ve 22940 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankalarda Bağımsız Denetim Yapacak Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile 10/05/1997 tarihli ve 22985 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Konsolide Mali Tabloların Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" ve 10/02/2001 tarihli ve 24314 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" hükümlerine tabidir.

Geçici Madde 3 - 1. Bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan özkaynaklar, 01/01/2002 tarihine kadar, Eylül ve Aralık ayları sonu itibarıyla hesaplanır. Ancak, özel finans

kurumları sürekli uygulamak ve Kuruma bildirmek şartıyla, özkaynaklarını aylık olarak hesaplamaya 2001 yılı içinde başlayabilirler.

2. Konsolide mali tablolar hazırlama yükümlüğü bulunan özel finans kurumları, bu Yönetmeliğin 27 nci maddesi hükmü yürürlüğe girinceye kadar, 01/01/2002 tarihinden başlamak üzere, anılan maddeye göre hesaplayacakları kredi sınırlarını Kurumca belirlenecek raporlama örneğine göre ve belirlenecek dönemler itibarıyla Kuruma tevdi ederler.

Geçici Madde 4 - 1. Kanunun 20 nci maddesinin (6) numaralı fıkrasının (b) ve (c) bentleri uyarınca Özel Finans Kurumları Birliği tarafından oluşturulacak "Güvence Fonu"nun kaynakları, Güvence Fonu Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesini izleyen 15 gün içinde Güvence Fonu hesabına devredilmek üzere, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tahsil olunur. Güvence Fonu Yönetmeliği yürürlüğe girinceye kadar özel finans kurumlarından güvence primi tahsil olunmaz.

2. Güvence Fonu Yönetmeliğinin yürürlüğe gireceği tarihe kadar, bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 40 ıncı maddesi hükümleri uygulanmaz ve özel finans kurumları hakkında da 27/06/2001 tarihli ve 24445 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik" in 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 35 inci maddesi hükümlerine göre işlem yapılır.

Yürürlük

Madde 44 - Bu Yönetmeliğin 19 uncu maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin kara ve zarara katılma oranlarına ilişkin hükmü 01/07/2002 tarihinde, kredi sınırlarının konsolide esasa göre uygulanmasına ilişkin 27 nci maddesi hükmü 10/01/2004 tarihinde, 37 nci maddesinin (4) numaralı fıkrası hükmü 01/01/2002 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 45 - Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu yürütür. (*)

(*) EK 1, EK 2, EK 3, EK 4, EK 5, EK 6, EK 7, EK 8, EK 9, EK 10, EK 11, EK 12 için Resmi Gazete'ye bakınız.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 22 Eylül 2001 - Sayı: 24531

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Genelge

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Hazine Müsteşarlığı'nın 91-32/5 Sayılı Tebliğine İlişkin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genelgesi (Sayı: 2001/2)

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından:

Madde 1 - 03/07/1991 tarihli ve 20918 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile Hazine Müsteşarlığı'nın 91-

32/5 Sayılı Tebliğine İlişkin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının I-M Sayılı Genelgesinin değişik 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 8 - Merkez Bankası; bankalar, özel finans kurumları, yetkili müesseseler, PTT, kıymetli maden aracı kuruluşları ve diğer mali kuruluşlar ile kişilerden döviz, altın ve Türk Lirası işlemlerine ilişkin her türlü istatistik bilgileri doğrudan istemeye ve toplamaya, ayrıca bu kurum ve kuruluşlarda konuyla ilgili incelemeler yapmaya yetkilidir. Bu kurum ve kuruluşlar Türk Lirası banknot ithal ve ihracına ait bilgileri belirlenen sürelerde Merkez Bankası'na vermekle yükümlüdür."

Madde 2 - Aynı Genelgenin değişik 30 uncu maddesinin (A) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"A) Alınması

Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışından aynı, nakdi, gayrinakdi kredi, garanti ve kefalet temin etmeleri serbesttir. Bankalar ile özel finans kurumları, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın 17 nci maddesi gereğince kredi teminine garanti vererek ya da vermeksizin aracılık edebilirler.

Yurt dışındaki işlemlerle ilgili olarak yurt dışından kredi sağlayan Türkiye'de yerleşik kişiler dışında kalan Türkiye'de yerleşik kişiler, yurt dışından sağladıkları kredileri bankalar veya özel finans kurumları aracılığıyla kullanırlar. Ancak ihracat kredi kurumlarından veya ihracat kredisi garanti kuruluşlarının garantisini kapsamında sağlanan kredilerin doğrudan yurt dışındaki ihracatçı firmaya ödenmesi durumunda bu şart aranmaz.

Yurt dışından sağlanan prefinansman kredilerinin vadesi 18 aydır. Gemi inşa ve ihracının finansmanı amacıyla kullanılacak kredilerde (hazır gemi hariç) bu süre 24 aydır. Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin finansmanı amacıyla sağlanan kredilerin vadeleri belge süresi (eksüreler dahil) kadardır.

Türkiye'de yerleşik kişilerce yurt dışındaki işlemlerle ilgili olarak yurt dışından sağlanan krediler dışında, Türkiye'de yerleşik kişilerce, yurt dışından sağlanan tüm nakit krediler ile ithalatın finansmanında kullanılan ödeme şekillerine göre oluşan aynı kredilerden mal mukabili ve kabul kredili mal mukabili olanlar haricindeki bir yıldan (365 günden) uzun vadeli aynı kredilere ilişkin kullanım ve geri ödeme bilgileri, kredi bazında, işleme aracılık eden banka veya özel finans kurumları tarafından Merkez Bankası'na verilecek talimatta belirlenen esas ve usullere uygun olarak Merkez Bankası'na bildirilir."

Madde 3 - Aynı Genelgenin değişik 30 uncu maddesinin (B) fıkrasının 1 inci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"1) Bankaların ihracatın finansmanı için Türkiye'de yerleşik kişilere açacakları 18 ay vadeli [bu süre gemi inşa ve ihracının finansmanı için kullanılacak kredilerde (hazır gemi hariç) 24 ay, Dahilde İşleme İzin Belgesi ve Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin finansmanı amacıyla sağlanan kredilerde belge

süresi (ek süreler dahil) kadardır.], kiracıları ihracatçılarla yurt içinde veya yurt dışında döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde bulunan kişiler olan Türkiye'de yerleşik finansal kiralama şirketlerine açacakları bir yıl vadeli döviz kredileri."

Madde 4 - Aynı Genelgenin değişik 30 uncu maddesinin (B) fıkrasının 13 üncü bendi ile devam eden fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"13) Bankaların, hesap bakiyelerinde 10.000,- ABD Dolarlık limit üzerinde oluşacak depasmanın 30 gün içinde kapatılması koşuluyla Türkiye'de yerleşik kişilere veya yurt dışında yerleşik kişilere yurt dışındaki harcamaları için kredi kartları karşılığında 10.000,- ABD Dolarlık limit içerisinde rotatif olarak kullanılacakları krediler."

"Bankalar altın depo hesapları karşılığı altınlar ile satın aldıkları altınların teslimi suretiyle 2000-32/25 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara ilişkin Tebliğ'e göre altın kredisi açabilirler.

Döviz kredilerinin alınması ve verilmesinde lehte ve aleyhte doğacak kur farkları ilgililere aittir.

Bankaların, İhracat ve Dahilde İşleme İzin Belgesi ile Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetlerin finansmanı için açacakları döviz kredilerinin vadelerinin uzatılmasına ilişkin talepler, İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ ile Dahilde İşleme Rejimi Tebliğinin "Mücbir Sebep ve Fevkalade Hal Durumları"na ilişkin maddelerinde belirtilen mücbir sebepler ve haklı durumlar gözönünde bulundurulmak suretiyle Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca incelenip sonuçlandırılır.

Kredilerle ilgili uygulama usulleri Merkez Bankası'nca tespit edilir."

Madde 5 - Aynı Genelgenin değişik 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 31 - Prefinansman kredileri, ihracatçı firmalarca uluslararası finans kuruluşlarından sağlanarak ihracat ve döviz kazandırıcı işlemlerle ilgili mal ve hizmet alımının finansmanında kullanılan, ana para, faiz ve masrafları ihracat ve döviz kazandırıcı işlemlerden elde edilen dövizlerle ödenmesi gerekli kredilerdir.

Alıcıdan temin edilen prefinansman peşin döviz hükmünde olup, döviz alış peşin döviz olarak yapılır. Alıcı firma prefinansmanı da ihracat bedellerinin ödenmesine ilişkin hükümlere tabi tutulur.

Uluslararası finans kuruluşlarından sağlanan prefinansman kredilerinin vadesi 18 ay olmakla birlikte; İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ ile Dahilde İşleme Rejimi Tebliğinin "Mücbir Sebep ve Fevkalade Hal Durumları"na ilişkin maddelerinde belirtilen mücbir sebep ve fevkalade hal durumları gözönünde bulundurulmak suretiyle vadelerinin uzatılmasına ilişkin talepler Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca incelenip sonuçlandırılır.

Prefinansman konusu döviz, bankalar ve özel finans kurumları aracılığı ile havale şeklinde yurda getirilir.

Prefinansman kredileri, amirin muvafakatı alınmak, fiili ihracattan önce ve bir defada yapılmak ve kullanım süresi içinde gerçekleştirilmek kaydıyla devredilebilir ve bu devir işlemi prefinansman kredisinin özelliğini değiştirmez.

Söz konusu kredilere ilişkin işlemler Merkez Bankası'nca belirlenecek şekillerde yerine getirilir."

Madde 6 - Aynı Genelgenin 32 nci maddesinin değişik ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bankalar ayrıca Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler adına 2000-32/25 sayılı Tebliğde belirtilen esaslara uygun olarak altın depo hesapları açabilirler."

Madde 7 - Bu Genelgenin 1 inci maddesi ile 2 nci maddesinin dördüncü paragrafı 01/10/2001 tarihinde, diğer maddeleri ise konuya ilişkin karar ve tebliğlerin yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 26 Eylül 2001 - Sayı: 24535

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği

(Sıra No: 300)

Maliye Bakanlığından:

Bilindiği üzere, geçici vergi uygulamasına ilişkin olarak 08/12/2000 gün ve 24254 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 25/10/2000 gün ve 2000/1514 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 120 nci maddesinde yer alan geçici vergi dönemleri üç ay, beyan ve ödeme süreleri ise üçer aylık dönemi izleyen ikinci ayın 15 inci günü akşamı olarak belirlendiği daha önceki tebliğlerimizde açıklanmıştır.

Buna göre 2001 yılının dokuz aylık geçici vergi döneminde uygulanacak yeniden değerlendirme oranı % 55,8 (yüzde elli beş virgöl sekiz) olarak tespit edilmiştir.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 29 Eylül 2001 - Sayı: 24538

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğler

Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 586)

Maliye Bakanlığından:

4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 18 Temmuz 2001 tarihli ve 24466 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

4706 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile Bakanlığımıza verilen yetkiye dayanarak, Hazineye ait taşınmaz mal satış bedellerinin tahsil edilmesi, Devlet hesaplarına kaydedilmesi ve ilgili belediye ile varsa büyükşehir belediyesine pay verilmesine ilişkin esas ve usuller aşağıda belirtilmiştir.

1- 4706 sayılı Kanun gereğince satılacak Hazineye ait arsa ve arazilerin satış bedellerinin tahsili, tahsil edilen tutarlardan belediyelere pay verilmesi işlemleri mal sandıkları nca yürütülecektir.

2- 4706 sayılı Kanun gereğince belediye ve mücavir alan sınırları dışındaki Hazineye ait taşınmaz mal satışından elde edilecek gelirler "2212-Hazine Arsa ve Arazileri ile Diğer Taşınmaz Mallar Satış Gelirleri" gelir yardımcı hesabında izlenecektir.

3- Belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan Hazineye ait arsa ve arazilerin satış bedellerinin tahsil edilen kısımlarından ilgili belediyeye yüzde on, varsa büyükşehir belediyesine de yüzde beş oranında pay ayrılacak, kalan kısmı "2212-Hazine Arsa ve Arazileri ile Diğer Taşınmaz Mallar Satış Gelirleri" gelir yardımcı hesabına kaydedilecektir.

4- Hazineye ait arsa ve arazilerin satış gelirlerinden belediyelere ayrılan paylar Emanetler Hesabına alınacak ve Emanetler Defterinde "4706 sayılı Kanun Gereğince Belediye ve Büyükşehir Belediyelerine Aktarılabacak Paylar" adıyla açılacak ayrı bir bölümde izlenecektir.

Ayrılan paylar hesaba alındığı tarihi izleyen ayın sonuna kadar ilgili belediyelerin, varsa büyükşehir belediyesinin banka hesaplarına aktarılacaktır.

5- Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan Hazineye ait taşınmaz mal satış gelirlerinden, belediyelere yapılan her türlü satış ve devir gelirlerinden, taksitli satış yapılması halinde taksit bağlanan satış bedeline uygulanan kanuni faizden, özel ödenek kaydedilen satış gelirlerinden ve bina vasfındaki taşınmaz mal satış gelirlerinden belediyelere pay ayrılmayacaktır.

6- Belediyelere ödenecek payın yıllık tutarı, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan payın yıllık toplam tutarını geçemez.

Belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan Hazineye ait arsa ve arazilerin satış bedellerinden pay alacak belediyeler, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payın toplam tutarını gösteren İller Bankasından alınmış bir belgeyi saymanlığa ibraz edeceklerdir.

Saymanlıklar, söz konusu belgeleri ayrı bir dosyada muhafaza edecekler ve payların hesaplanması ve ödenmesi sırasında ödenecek payın yıllık tutarının ilgili belediyenin bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payın yıllık toplam tutarından fazla olmamasına dikkat edeceklerdir.

İlgili belediyelere ödenmek üzere Emanetler Hesabına alacak kaydedilen ancak belediyelere yapılan ödemeler toplamı, belediyelerin bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payın yıllık tutarını aşması nedeniyle ödenemeyecek olan tutarlar, Emanetler Hesabına borç, Bütçe Gelirleri Hesabına (2212- Hazine Arsa ve Arazileri ile Diğer Taşınmaz Mallar Satış Gelirleri) alacak kaydedilecektir.

7- Anayasa Mahkemesinin 14/09/2001 tarihli ve E: 2001/382, K: 2001/8 sayılı Kararı ile esas hakkında karar verilinceye kadar yürürlüğü durdurulan 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi gereğince, 6831 sayılı Orman Kanununun değişik 2 nci maddesinin (B) bendi uyarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin, 15/09/2001 tarihine kadar yapılan satışından elde edilen satış bedellerinin tahsil edilen kısmının yüzde yirmisi "7150- Orman Köylülerinin Desteklenmesi Hizmetleri" gelir yardımcı hesabına özel gelir kaydedilecek, geriye kalan yüzde sekseni ise "2212- Hazine Arsa ve Arazileri ile Diğer Taşınmaz Mallar Satış Gelirleri" gelir yardımcı hesabına bütçe geliri olarak kaydedilecektir.

Mal sandıkları her ay sonunda "7150- Orman Köylülerinin Desteklenmesi Hizmetleri" özel gelir yardımcı hesabına kaydolunan tutarları gösterir Gelir Yardımcı Hesaplar Cetvelinin birer örneğini Orman Bakanlığı Bütçe Dairesi Başkanlığına göndereceklerdir.

Orman Bakanlığı Bütçe Dairesi Başkanlığınca saymanlıklardan gelen cetvellerde belirtilen "7150- Orman Köylülerinin Desteklenmesi Hizmetleri" tahsilatlarının Orman Bakanlığı adına özel ödenek kaydedilmesi için Bakanlığımızdan talepte bulunulacaktır.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 03 Ekim 2001 - Sayı: 24542

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ**Tebliğler****Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat****Hazine Müsteşarlığından:**

Madde 1 - 08/09/2000 tarihli ve 24164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatının "Azami Teminat Tutarı" başlıklı 2 nci bölümü aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"2. Azami Teminat Tutarı

Zorunlu deprem sigortası kapsamında, bir mesken için verilebilecek azami teminat tutarı tüm yapı tarzları için 28 milyar TL'dir."

Madde 2 - Aynı Tarife ve Talimatın "Sigorta Bedelinin Tespiti" başlıklı 3 üncü bölümünde yer alan sigorta bedeli hesabına esas metrekaire bedelleri aşağıdaki şekilde yeniden tespit edilmiştir.

Yapı Tarzı	Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)
A- Çelik, Betonarme Karkas Yapılar	210.000.000
B- Yığma Kagir Yapılar	150.000.000
C- Diğer Yapılar	80.000.000

Geçici Madde - Bu Tarife ve Talimatın yürürlük tarihinden önce yapılmış olan sigorta sözleşmeleri için sözleşmede belirtilen sigorta bedeli tutarı, sözleşmenin sona ermesine kadar geçerlidir.

Madde 3 - Bu Tarife ve Talimat yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Tebliğler**Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Şartlar****Hazine Müsteşarlığından:**

Madde 1 - 08/09/2000 tarihli ve 24164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarının "SİGORTA KAPSAMI" başlıklı (A) bölümünün "Sigortanın Kapsamı" başlıklı (A.1) alt bölümünün ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu sigorta ile, depremin, yangın, infilak ve yer kayması dahil, sigortalı binalarda ve temellerinde, doğrudan neden

olacağı maddi zararlar (merdivenler, asansörler, çatılar ve bacalarda meydana gelenler de dahil olmak üzere), sigorta bedeline kadar Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından teminat altına alınmıştır."

Madde 2 - Bu Genel Şartlar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 09 Ekim 2001 - Sayı: 24548

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ**Tebliğ****Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 258)****Maliye Bakanlığından:**

4531 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Ekleneceği Hakkında Kanuna paralellik sağlanması amacıyla, Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz mallardan, sözleşmelerinde aksine hüküm olsa dahi kiraya verilen, irtifak hakkı tesis edilen ve kullanım hakkı verilenlerin 2001 yılındaki artış oranının, %10 olarak uygulanması uygun görülmüş, 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu kapsamındaki kamu konutlarının aylık kira bedellerinin tespitine esas teşkil eden tüm unsurların, 246 sıra numaralı Milli Emlak Genel Tebliğine göre hesaplanan miktarlar üzerinden 15.01.2001 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %10 oranında arttırılarak tahsil edileceği 248 sıra numaralı Milli Emlak Genel Tebliği ile duyurulmuştur.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna, 4531 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 7 nci maddenin, birinci fıkrasının ilk tuncesindeki "...2001 yılında ise yıllık %10..." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 19.07.2001 tarih ve Esas Sayısı: 2001/303, Karar Sayısı: 2001/333 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. İptal kararı 15.09.2001 tarih ve 24524 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Bu nedenle, 248 sıra numaralı Milli Emlak Genel Tebliği 15.09.2001 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

Buna göre, 15.09.2001 tarihinden itibaren Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz mallardan, kiraya verilen, irtifak hakkı tesis edilen ve kullanım hakkı verilenlerin kira, irtifak ve kullanım hakkı bedellerindeki artışlarda sözleşmelerindeki hükümlerin uygulanması gerekmektedir.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 10 Ekim 2001 - Sayı: 24549

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararı

Kamu Personelinin Maaşlarının Hesabına Esas Tutulan Katsayıların Yeniden Tespiti ile Muhtelif Statülerde İstihdam Edilen Sözleşmeli Personelin Ücretlerinin Artırılmasına İlişkin Karar

Karar Sayısı: 2001/3038

Bakanlar Kurulundan

Kamu personelinin maaşlarının hesabına esas tutulan katsayıların yeniden tespiti ile muhtelif statülerde istihdam edilen sözleşmeli personelin ücretlerinin artırılmasına ilişkin eki Karar'ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığı'nın 04/10/2001 tarihli ve 22966 sayılı yazısı üzerine, 20/12/2000 tarihli ve 4611 sayılı 2001 Mali Yılı Bütçe Kanununun 45 inci maddesinin (a) bendine göre, Bakanlar Kurulu'nca 05/10/2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

KARAR

Madde 1 - 15.10.2001 tarihinden geçerli olmak üzere;

a) Aylık gösterge tablosunda yer alan rakamlar ile ek gösterge rakamlarının aylık tutarlara çevrilmesine esas aylık katsayısı (24.920), memuriyet taban aylığı göstergesine uygulanacak taban aylık katsayısı (162.150), yan ödeme katsayısı ise (7.920) olmak üzere yeniden belirlenmiştir.

b) 29/12/1997 tarihli ve 97/10498 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki listelerde yer alan kurum ve kuruluşların hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 05.09.2001 tarihli ve 2001/2954 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri % 5.8 oranında artırılmış, 06.06.1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Kararnameye bağlı "Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar"ın değişik üçüncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve 05.09.2001 tarihli ve 2001/2954 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 950,600,000.- lira olarak tespit edilmiş bulunan ücret tavanı 1,005,735,000.- liraya ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eki (II) sayılı cetvelde dahil pozisyonlarda sözleşmeli çalıştırılan personelin 05.09.2001 tarihli ve 2001/2954 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1,031,520,000.- lira olarak tespit edilmiş bulunan ücret tavanı ise 1,091,350,000.- liraya yükseltilmiştir. Bu hükümlere göre sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin sözleşme ücretleri de aynı tarihten geçerli olmak üzere, yeni bir sözleşme yapılmasına gerek olmaksızın % 5.8 oranında artırılmıştır.

Madde 2 - 4611 sayılı 2001 Mali Yılı Bütçe Kanununun 45 inci maddesinin (a) bendi hükmü gereği Kasım ve Aralık aylarında uygulanacak katsayılar ile sözleşme ücret artışları Maliye Bakanlığı'na belirlenir.

Madde 3 - Bu Karar 15.10.2001 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 - Bu Kararı Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 16 Ekim 2001 - Sayı: 24555

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelikler

Terör Eylemleri Nedeniyle Şehit ve Malul Olanların Yakınlarının ve Çalışabilecek Durumdaki Malullerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdamı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik

İçişleri Bakanlığından:

MADDE 1 - 29/03/1996 tarihli ve 22595 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Terör Eylemleri Nedeniyle Şehit ve Malul Olanların Yakınlarının ve Çalışabilecek Durumdaki Malullerin Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin, 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Başvurularda çalışabilir durumdaki malulün kendisi; çalışmayacak durumdaki malulün eş, çocuk veya kardeşlerinden birinin talebi esas alınır. Şehidin eşi, eşinin olmaması veya talepte bulunmaması halinde, herhangi bir kamu kurum veya kuruluşunda memur, sözleşmeli personel veya sürekli işçi kadrolarında çalışmayan çocuklarından biri; çocukları da yoksa veya yaşları itibarıyla çalışmayacak durumda iseler kanuni vasilerinin onlar adına iş hakkından feragat etmesi üzerine herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunda memur, sözleşmeli personel veya sürekli işçi kadrolarında çalışmayan kardeşlerinden birinin talebi esas alınır."

"Şehit veya malulün, yaşları itibarıyla çalışmayacak durumda olan çocukları, iş hakkı kullanılmadığı takdirde, çalışma yaşına geldiğinde Yönetmelik hükümlerinden yararlandırılır."

MADDE 2 - Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesinde geçen süreler 10 yıl olarak değiştirilmiştir.

MADDE 3 - Aynı Yönetmeliğin 16 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ancak, bu Yönetmelik hükümlerine göre ataması yapılanlardan; kendi hatası, kusuru ve iradesi olmaksızın, özelleştirme ve benzeri nedenlerle işten çıkarılanların başvuruları kabul edilir."

Yürürlük

MADDE 4 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 5 - Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Tebliğler

Tahsilat Genel Tebliği Seri No: 419

Maliye Bakanlığından:

Bilindiği gibi, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci maddesinin Bakanlığımıza tanıdığı yetkiye istinaden yayımlanan 414 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği ile 31.12.2000 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde anılan Tebliğin yayımı tarihine kadar borcunu ödeyememiş olan mükelleflerin; Devlete ait olup Bakanlığımız vergi dairelerince tahsil edilen ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamındaki her türlü vergi, resim, harç, vergi cezası ve gecikme faizi ile borç asıllarına uygulanan gecikme zammından olan borçları, talep edilmesi halinde Tebliğ ile belirlenen şartlarla tecil ve taksitlendirmeye tabi tutulmuştur.

418 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği ile de 17/08/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerden etkilenen Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova, Kocaeli illerinin merkez ve ilçelerinde mükellefiyet kaydı bulunan tüm mükellefler ile İstanbul, Eskişehir, Bursa illerinde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerden varlıklarının en az %10'unu deprem nedeniyle kaybedenlerin 414 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliğinden yararlanmak için 15 Ekim 2001 günü mesai saati bitimine kadar müracaat etmeleri,

Bu mükelleflerin;

- Deprem tarihlerinden önce vadesi geldiği halde ödenmemiş vergi borçlarını,
- Deprem tarihlerinden sonra tahakkuk eden, 31/12/2000 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde anılan Tebliğin yayımı tarihine kadar ödenmemiş bulunan ve ödeme süresi uzatılmamış olan vergi borçlarını,

İlk taksit Ekim 2001 ayından başlamak üzere 15 ayda ve 15 eşit taksitte ödemeleri,

yönünde düzenleme yapılmıştır.

Bununla birlikte, depremin yoğun olarak etkilediği bu yerlerdeki sosyal ve ekonomik koşullar yeniden değerlendirilmiş bu mükelleflerin 414 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliğinden yararlanmak için başvuru süresi 14 Aralık 2001 günü mesai saati bitimine kadar uzatılmıştır.

Bu düzenlemeye paralel olarak da bu mükelleflerin yukarıda belirtilen borçlarını ilk taksit Aralık 2001 ayından başlamak üzere 13 ayda 13 eşit taksitte ödemeleri uygun görülmüştür.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 17 Ekim 2001 - Sayı: 24556 (1. Mükerrer)

YASAMA BÖLÜMÜ

Kanun

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun

Kanun No : 4709

Kabul Tarihi : 03.10.2001

MADDE 1 - 07.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Başlangıç metninin beşinci fıkrasının başında geçen "Hiçbir düşünce ve mülhazanın" ibaresi "Hiçbir faaliyetin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 13 - Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

MADDE 3 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 14 - Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasa ile tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

MADDE 4 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 19 uncu maddesinin beşinci fıkrasının ilk cümlesi, altıncı fıkrası ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hakim önüne çıkarılır.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devlete ödenir.

MADDE 5 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 20 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ve kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. Hakim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

MADDE 6 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 21 - Kimsenin konutuna dokunulamaz. Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hakimın onayına sunulur. Hakim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

MADDE 7 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 22 - Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hakimın onayına sunulur. Hakim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

MADDE 8 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasında geçen "ülkenin ekonomik durumu," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 9 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasına "Bu hürriyetlerin kullanılması," ibaresinden sonra gelmek üzere "milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması," ibareleri eklenmiş, üçüncü fıkrası metinden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra son fıkra olarak eklenmiştir.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

MADDE 10 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 28 inci maddesinin ikinci fıkrası metinden çıkarılmıştır.

MADDE 11 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 31 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun, milli güvenlik, kamu düzeni, genel ahlak ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz.

MADDE 12 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 33 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 33 - Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernek kurma hürriyeti ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hakim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hakimın onayına sunulur. Hakim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

MADDE 13 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 34 - Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

MADDE 14 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına "savunma" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile adil yargılanma" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 15 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 38 inci maddesine aşağıdaki fıkra yedinci fıkra olarak eklenmiş, mevcut beşinci ve altıncı fıkralarından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Savaş, çok yakın savaş tehdidi ve terör suçları halleri dışında ölüm cezası verilemez.

Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

MADDE 16 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 40 ıncı maddesine ikinci fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

MADDE 17 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 41 inci maddesinin birinci fıkrasına "ve eşler arasında eşitliğe dayanır." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 18 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 46 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 46 - Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari ittifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskan projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyılarının korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.

MADDE 19 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 49 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

MADDE 20 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 51 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 51 - Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamaz.

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

MADDE 21 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 55 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da gözönünde bulundurulur.

MADDE 22 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 65 inci maddesi kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

XIII. Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları

Madde 65 - Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

MADDE 23 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 24 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 ncı maddesinin beşinci fıkrasına "askeri öğrenciler," ibaresinden sonra gelmek üzere "taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç" ibaresi eklenmiş ve "bulunan tutukluların seçme haklarını kullanmalarında," ibaresi "oy kullanılması ve" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki son fıkra eklenmiştir.

Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.

MADDE 25 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69 uncu maddesinin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle ile altıncı fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve son fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bir siyasi parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarıncaya kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin Devlet yardımıyla kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

Siyasi partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımıyla kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.

MADDE 26 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 74 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Vatandaşlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar"; ikinci fıkrasına, "sonucu" ibaresinden sonra gelmek üzere "gecikmeksizin" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 28 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 87 nci maddesinde geçen "Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere," ibaresi kaldırılmış; "genel ve özel af ilanına" ibaresinden önce gelmek üzere "Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 29 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 89 uncu maddesinin ikinci fıkrasına "Yayınlanmasını" ibaresinden sonra gelmek üzere "kısmen veya tamamen" ibaresi ile son cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir. Cumhurbaşkanı'nca kısmen uygun bulunmama durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir.

MADDE 30 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 94 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "on gün içinde" ibareleri "beş gün içinde" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 31 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 100 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "karara bağlar" ibaresinden önce gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi, ikinci fıkrasının sonuna "Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur." cümlesi eklenmiş ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır.

MADDE 32 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 118 inci maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde ve üçüncü fıkrasının son cümlesinde geçen "öncelikle dikkate alınır" ibaresi "değerlendirilir" olarak değiştirilmiştir.

Milli Güvenlik Kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Başbakan yardımcıları, Adalet, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanından kurulur.

Milli Güvenlik Kurulu; Devletin milli güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir.

MADDE 33 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 149 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen "iptale" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve siyasi parti davalarında kapatılmaya" ibaresi eklenmiş, "üçte iki" ibaresi "beşte üç" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 34 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 15 inci maddesinin son fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

GEÇİCİ MADDE -A) Bu Kanunun 24 üncü maddesi ile Anayasanın 67 nci maddesine son fıkra olarak eklenen hüküm bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde uygulanmaz.

B) Bu Kanunun 28 inci maddesi ile Anayasanın 87 nci maddesinde yapılan değişiklik bu Kanunun yürürlük

tarihinden önce, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiilleri işleyenler hakkında uygulanmaz.

MADDE 35 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde tümüyle oylanır.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 18 Ekim 2001 - Sayı: 24557 (1. Mükerrer)

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararı

Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıkların, 2002 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programının İlişkin Ek Karar

Karar Sayısı: 2001/3151

Bakanlar Kurulundan

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının, 2002 yılına ait Genel Yatırım ve Finansman Programı'nın ilişik Karar ve eki cetvelde belirtildiği şekilde tespiti; 08/06/1984 tarihli ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 29 uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 16/10/2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.

**Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI**

16/10/2001 Tarihli ve 2001/3151 Sayılı Kararnamenin Eki KARAR

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları 2002 yılı faaliyetlerini Hükümetin uyguladığı ekonomik program hedefleri doğrultusunda ve Genel Yatırım ve Finansman Programı çerçevesinde aşağıda belirtilen ilkelere uygun olarak yürüteceklerdir.

Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri

Madde 1 - 2002 yılı Genel Yatırım ve Finansman Programı'nın belirlenen hedeflerle tutarlı bir biçimde uygulanabilmesi için teşebbüs ve bağlı ortaklıklar;

a) Üretim faaliyetlerinde verimliliğin artırılması amacıyla, piyasa şartları dikkate alınarak üretimdeki duruş ve kayıpların asgariye indirilmesi suretiyle üretim kapasitesinden azami oranda yararlanılması, idame ve yeni yatırımlarda yüksek teknolojinin tercih edilmesi, en az girdiyle en çok çıktının sağlanması ve istihdam artışlarından kaçınılmak suretiyle işgücü verimliliğini artırıcı yöntemlerle çalışan başına üretimin artırılması,

b) Üretimde maliyet düşürücü tasarruf önlemlerine uyulması,

c) Üretim dışında kalan personel giderlerinin en aza indirilmesi,

d) Üretimdeki işçilik giderlerinin kontrol altında tutulabilmesi için işgücü planlamasının yapılması, prim ve benzeri ek işçilik ödemelerinin üretim ve verimlilik artışına dayandırılması, bu şekilde belirlenmeyen ödemelerin yapılmaması,

e) Üretim yapmayan veya verimli çalışması mümkün görülmeyen üretim birimlerinin yeniden değerlendirilerek buralardaki atıl personelin diğer üretim birimlerine kaydırılması,

f) Stok yönetiminde gereken özenin gösterilmesi ve optimum stok düzeylerinin belirlenerek bu düzeylerin üzerine çıkılmaması, atıl stokların piyasa durumu dikkate alınarak gerekli pazarlama tekniklerinin kullanılması yoluyla satışların artırılması,

g) Tarımsal kamu iktisadi teşebbüsleri tarafından gerçekleştirilen ürün alımlarında, programlananın üzerinde ilave finansman ihtiyacı yaratılmaması temel olmak üzere alım fiyatlarının dünya fiyatları ve hedeflenen yıllık enflasyon oranı dikkate alınarak tespit edilmesi ve alım miktarlarının öngörülen finansman çerçevesinde minimum seviyede tutulması, hususlarında gerekli her türlü önlemi almakla yükümlüdürler.

Borç Ödemeleri ve Alacaklar

Madde 2 - Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları; kamu ve özel sektör ayrımı yapmaksızın tüm borçlarını zamanında ödemek zorundadırlar.

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, yurtiçi ve yurtdışı ticari bankalardan kredi kullanmadan önce Hazine Müsteşarlığı'na kredi koşulları ve kredinin gerekliliği hakkında bilgi vermekle yükümlüdürler. Kredi sözleşmesinin akdedilmesi ve kredinin kullanılması Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşüne bağlıdır. Ayrıca, yatırım programında yer alan projelere ilişkin dış kredi kullanımlarında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın uygun görüşü alınacaktır.

Madde 3 - Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, kendi aralarındaki ticari ilişkiler dolayısıyla oluşan borç ve alacaklara uygulayacakları faizi, sözkonusu ticari ilişki öncesinde yapılacak protokol ile belirler ve hesaplarına uzlaşılan faiz oranları üzerinden kaydederek. Protokolün bir kopyası Hazine Müsteşarlığı'na gönderilir.

Taraflar arasında uygulanacak faiz konusunda uzlaşmaya varılamadığı takdirde, Hazine Müsteşarlığı genel faiz oranlarını dikkate alarak uygulanacak faiz oranını belirlemeye yetkilidir.

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları alacaklarının tahsili için her türlü önlemi almakla yükümlüdürler.

İstihdama İlişkin Hükümler

Madde 4 - a) Açıkta Atama

Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarında istihdam edilen memur, sözleşmeli, daimi ve geçici işçi dahil toplam personel sayısının program hedefleri doğrultusunda azaltılmasına devam edilecektir. Teşebbüs ve bağlı ortaklıkların özel güvenlik personeli dahil eleman ihtiyacı, öncelikle ana kuruluş veya bağlı ortaklık içindeki birimlerin elemanlarının statü değiştirilmeksizin (özel güvenlik personeli için (d) fıkrası hükümleri geçerlidir) nakli suretiyle karşılanacaktır. Statü değiştirilmeksizin merkezden taşraya, taşradan merkeze yapılacak nakillerde ilgili bakanlıkların konu ile ilgili genelgelerinde belirtilen hususlar uygulanmaz.

Kuruluşlar, nitelikli eleman ihtiyacını hizmet içi eğitim yoluyla karşılamak üzere gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler.

Maaş ve ücret ödemeleri Hazine tarafından karşılanan Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nde 2002 yılında hiç bir şekilde yeni personel istihdamı yapılmayacaktır.

Bunun dışında,

Eleman nakli suretiyle personel ihtiyacının karşılanmasının mümkün olmadığı zorunlu hallerde, Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşü alınmak kaydıyla 2001 yılında ayrılan eleman sayısının %10 una kadar 4603 ve 4046 sayılı kanunlara tabi kuruluşlardan Devlet Personel Başkanlığı'nın izniyle naklen atama yoluyla personel alınabilir.

4603 ve 4046 sayılı kanunlara tabi kuruluşlardan naklen atama ile uygun nitelikteki eleman temininin mümkün olmadığı hallerde bu şekilde eleman istihdamı dahil olmak üzere toplam olarak %10 oranını aşmamak ve ihtiyaç duyulan personelin asgari yarısı 4603 ve 4046 sayılı kanunlara tabi kuruluşlardan temin edilmek kaydıyla Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşüne istinaden Devlet Personel Başkanlığı'nın izniyle açıktan atama yoluyla nitelikli personel alınabilir.

2002 yılı içerisinde, Teşekkül ve Bağlı Ortaklık yönetimlerinde, emekliliğe hak kazananların emekli edilmesi ve/veya diğer yollarla toplam istihdam sayısında en az % 5 azalma gerçekleştirilmesi halinde kuruluşların takibeden yıllardaki açıktan atama kontenjanlarından düşülmek kaydıyla 2002 yılı içerisinde ayrılanların %10'una kadar açıktan atama izni vermeye Hazine Müsteşarlığı yetkilidir. Bu kapsamda yapılacak atamaların değerlendirmeye alınabilmesi için en geç 03 Eylül 2002 tarihine kadar Hazine Müsteşarlığı'na müracaat edilmesi gerekmektedir.

Açıktan atama yoluyla personel alımları İlk Defa Devlet Kamu Hizmeti ve Görevlerine Devlet Memuru Olarak Atanacaklar İçin Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavları Genel Yönetmeliği, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliği, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdam Edilecek Özürlüler Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliği, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında İstihdam Edilecek Eski Hükümlülere Uygulanacak Sınav Yönetmeliği ile Özel Yarışma Sınavına Tabi Tutulmak Suretiyle Girilen Meslekler İçin Yapılacak Eleme Sınavı Hakkında Yönetmelik uyarınca Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nca yapılacak sınavda başarılı olanlar arasından, sözkonusu yönetmeliklerde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılır.

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklarca 2001 yılında ayrılan eleman sayısı ile 2002 yılında ihtiyaç duyulan personel sayısı bir defaya mahsus olmak üzere 03 Mayıs 2002 tarihine kadar Hazine Müsteşarlığı'na bildirilir. Bu tarihten sonra yapılan personele ilişkin münferit talepler kesinlikle dikkate alınmaz.

Kuruluşlar norm kadro çalışmaları sırasında birleştirme veya iptal suretiyle mevcut kadro ve pozisyonları en az

indirmeye özen göstereceklerdir. Norm kadro çalışmaları tamamlanan kuruluşlar sonuçları Hazine Müsteşarlığı'na bildireceklerdir.

Kurum dışında görevlendirilen personel geri çağrılarak kurum içinde değerlendirilecek veya üç yıldan fazla bu şekilde görev yapanların fiilen çalıştıkları kuruluş kadrosuna ataması yapılacaktır.

Kararname ile atananlar ve özel kanunlarla belirtilenler dışında, kuruluşlarca emekliler hiç bir şekilde istihdam edilmeyecektir. Emekliğe hak kazananların emekli olmasını kolaylaştıracak gerekli tedbirler alınacaktır.

Yeni üretim tesisi ve hizmet birimlerinin faaliyete geçmesi halinde öncelikle kurum içi nakil yolu ile ihtiyacın karşılanması yoluna gidilmesi koşuluyla bu tesisler için personel alımı ile uluslararası standartlar çerçevesinde istihdamında gerek görülen özel niteliklere sahip personele ilişkin kuruluş talepleri Hazine Müsteşarlığı'nca ayrıca değerlendirilir. Bu talepler Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşüne dayanarak Devlet Personel Başkanlığı'nca sonuçlandırılır.

b) Geçici İşçi

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklarca, 01 Ocak 2002 tarihinden itibaren 2002 yılında 30 iş gününden fazla süre ile çalıştırılacak geçici işçilere ait geçici iş pozisyonları ve çalıştırılacakları süre, yıl içinde askerden dönecekler de dikkate alınarak Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşü alınmak suretiyle 31 Ocak 2002 tarihine kadar Devlet Personel Başkanlığı'na vize ettirilir.

Vize edilen cetvellerin bir örneği Devlet Personel Başkanlığı'nca Yüksek Denetleme Kurulu'na ve Hazine Müsteşarlığı'na gönderilir. Bu vize işlemi yapılmaksızın ödeme yapılamaz.

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar bir önceki yılda vize edilen toplam geçici işçi sayısını ve süresini (adam/ay) aşacak şekilde geçici işçi çalıştıramazlar. Geçici işçiler için gereklerine bağlı olarak yıl içerisinde azami 11 ay çalıştırılabilecektir.

c) Fazla Mesai

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar, yıllık üretim programlarını fazla mesai gerektirmeyecek bir şekilde yapmaya özen göstereceklerdir. Fazla mesai yaptırılabilmesi için üretim zamanlarının belirlenmesi, zaman etüdlerinin yapılması, vardiya usulü çalışma konusunda gerekli tedbirlerin alınması ve işgücünün bu çerçevede programlanması gerekmektedir. Teşebbüs ve bağlı ortaklıkların hangi statüde olursa olsun personeline fazla çalışma yaptırılmaları için yürürlükteki mevzuatın gerektirdiği diğer işlemlerin yanısıra 11 Ocak 2002 tarihine kadar yukarıda belirtilen, fazla mesai ihtiyacını en aza indirmeyi amaçlayan çalışmaların sonucu hakkında bilgi ile birlikte uygun görüş için Hazine Müsteşarlığı'na başvururlar. Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşü çerçevesinde Devlet Personel Başkanlığı'nın izninin alınması şarttır.

Bu madde hükümleri kapsamında Devlet Personel Başkanlığı'nca uygun görülen teşebbüs veya bağlı ortaklıklara ilişkin personel işlemlerinin ve fazla çalışma izinlerinin sonucundan kuruluşlarca Hazine Müsteşarlığı'na bilgi verilecektir.

d) Özel Güvenlik Personeli

2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun uyarınca Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar, İl Koordinasyon Kurulu kararı ile görevlendirmeleri gereken özel güvenlik personeli konusunda Başbakanlıktan izin talep etmeden önce Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşünü alacaklardır. Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşü olmaksızın atama yapılmayacaktır.

Özel güvenlik teşkilatında veya kadrosunda çalıştırılmak üzere talep edilen personel, kurum içi veya diğer kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının mevcut ihtiyaç fazlası personelinden nitelikleri uygun olanların özel güvenlik görevlisi kadrosuna geçirilmesi yoluyla sağlanacaktır. Bu şekilde diğer kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarından yapılacak nakiller de bu Kararın 4/a maddesinde belirtilen %10 sınırlamasına tabidir.

e) İstihdama ilişkin tüm konularda karar almaya yalnızca kuruluş Yönetim Kurulları yetkili olacaktır. Kuruluşlar, bu konu ile ilgili gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

İhale Yoluyla Hizmet Alımı

Madde 5 - Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar, yalnızca dönemsellik arzeden hizmetler ve yardımcı hizmetlerini ihale yoluyla hizmet alımı şeklinde yaptırabilirler. İhale yolu ile hizmet alımı şeklinde temin edilen personel asli görevlerde, doğrudan üretime yönelik faaliyetlerde istihdam edilemez.

Kendi özel güvenlik teşkilatı ve kadrosu olan kuruluşlar ayrıca ihale yolu ile dışarıdan güvenlik hizmeti satın alamazlar.

Kuruluş ve çalışanlarının kurmuş olduğu vakıf ve diğer sivil toplum örgütleri ile bunların kurmuş olduğu veya iştirak ettiği şirketler, doğrudan veya dolaylı olarak hizmet alımı ihalelerine iştirak edemezler ve bunlardan herhangi bir şekilde hizmet alımı yapılamaz. Kuruluş ve çalışanlarının kurmuş olduğu vakıflar ve diğer sivil toplum örgütleri ile bunların kurmuş olduğu veya iştirak ettiği şirketlerle geçmişte yapılmış olan hizmet alımı ve taşeron sözleşmeleri bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 1 ay içinde feshedilecektir.

Kuruluşların asli ve sürekli kadrolarda istihdam edecekleri nitelikli personel ihtiyaçlarını 4 üncü maddenin (a) fıkrası çerçevesinde sahip oldukları kontenjan dahilinde temin etmeleri esas olmakla birlikte; Hazine Müsteşarlığı, iptal edilen sözleşmeler nedeniyle yurtdışı arama ve sondaj faaliyetleri etkilenen kuruluşların eleman ihtiyaçlarının, fiilen çalıştırılanlar içerisinde yer alan nitelikli elemanlardan gerçek ihtiyacı karşılayacak kadarının daimi ve geçici kadrolara aktararak karşılanmasına yetkilidir. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliği bu madde hükmü kapsamında uygulanmaz.

İhale yoluyla yapılacak hizmet alımlarında; yüklenici firmanın istihdam ettiği işçinin muhatabı ve sorumlusunun kesinlikle kuruluş olmayacağına hüküm altına alınması zorunludur.

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar, 2002 yılında ihale yoluyla yaptırılacakları hizmet alımlarının yıllık maliyetini ve ihale koşullarını 31 Ocak 2002 tarihine kadar Hazine Müsteşarlığı'na bildirirler. 2001 yılında bu şekilde yapılmış

bulunan ihalelere, 2002 yılında da devam edilebilmesi için Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşünün alınması şarttır. 2002 yılında ihale yoluyla alınacak hizmetlerin maliyetlerindeki toplam artış 2002 yılı için hedeflenen ortalama TEFE oranı üzerinde olmayacaktır.

İlk kez hizmet alımı yapacak teşebbüs ve bağlı ortaklıklar Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşünü almak zorundadırlar.

Tasarruf Tedbirleri

Madde 6 - Yürütülmekte olan ekonomik program çerçevesinde Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenerek kuruluşlara tebliğ edilecek tasarruf tedbirleri (Genel Yatırım ve Finansman Programı'nın varsayımlarına ek olarak yıl içinde alınması gerekenler de dahil) teşekkül ve bağlı ortaklıklar tarafından uygulanacak ve bunlara ilişkin sonuçlar ilgili Bakanlık, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na bildirilecektir.

Fiyatların Belirlenmesi

Madde 7 - Kamu iktisadi teşebbüsleri, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 35 inci maddesinin 2 nci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, maliyet azaltıcı önlemleri gözönüne alarak uygulanan ekonomik programda yer alan ilke ve politikalara paralel olacak şekilde ürettikleri mal ve hizmetlerin fiyat ve tarifelerini saptamakta serbesttirler. Ancak fiyat ayarlamaları yapılmadan önce maliyet azaltıcı önlemler hakkında kuruluşça Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığı'na bilgi verilir.

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar ürettikleri mal ve hizmet fiyatlarında yapılan değişiklikleri ve bu değişiklikler sonucu oluşacak ek hasılatları, değişikliğin yapıldığı günü izleyen 7 gün içinde Hazine Müsteşarlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na bildirirler.

Genel Hükümler

Madde 8 - Hazine Müsteşarlığı yıl içindeki gelişmeler doğrultusunda, Genel Yatırım ve Finansman Programı'nda gerekli değişiklikleri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın uygun görüşünü alarak yapmaya ve gerekli tedbirleri almaya yetkilidir.

Madde 9 - Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na istenen her türlü bilgiyi talep edilen süre içinde vermek zorundadırlar.

Teşebbüs ve bağlı ortaklıklar, Hazine Müsteşarlığı tarafından talep edilen bilgi ve verilerin sağlıklı bir şekilde üretilmesini sağlayacak hesap planı değişikliği, üç aylık gelir-gider tablosu ve bilanço çıkarılması gibi tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Bu Kararda belirtilen hükümlerin uygulanması amacıyla Hazine Müsteşarlığı'na intikal edecek taleplerin değerlendirilmesinde esas alınacak bilgilerin mahiyeti Hazine Müsteşarlığı'na yayımlanacak genelge ile ilgililere duyurulur.

Bu Kararda belirtilen süreler içinde yapılmayan başvurular değerlendirilmeye alınmayacaktır.

Madde 10 - Hazine Müsteşarlığı tarafından veri ve bilgilerin elde edilebilmesi amacıyla, teşebbüs ve bağlı ortaklıklara

özellikleri bildirilen yazılım ve teknik donanımın sağlanmasına yönelik alımlar, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığı'nın izninin alınması kaydıyla tasarruf tedbirleri dışındadır.

Madde 11 - Kuruluşların yukarıda belirtilen hükümler doğrultusunda belirlenen hedeflere ulaşması ve bu Kararda belirtilen ilkeler çerçevesinde faaliyet göstermesinden kuruluş genel müdürü ve yönetim kurulu sorumludur. Faaliyet sonuçları ilgili Bakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Hazine Müsteşarlığı'na bildirilecektir. Faaliyet sonuçlarını, yönetimin performansını ve hedeflere uyumunu belirli periyotlarla denetlemeye ve bu konuda rapor hazırlamaya Hazine Kontrolörleri Kurulu yetkilidir.

Reel anlamda gider azaltıcı ve gelir artırıcı önlemleri uygulamaya koyan ve faaliyetleri sonucunda başarılı bulunan yönetimler, ödüllendirilmek üzere ilgili makamlara rapor edilecektir. Faaliyetlerini bu Karar çerçevesinde belirlenen ilke ve hedefler doğrultusunda yürütmeyen ve Karar hükümlerini uygulamayanlar hakkında takibata gidilecektir.

Kapsam

Madde 12 - Uygulanmakta olan ekonomik istikrar programı hedefleri doğrultusunda, bu Kararın 1, 4, 5, 6, 9 ve 11 inci maddeleri özelleştirme işlemleri tamamlanıncaya kadar, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanuna tabi kuruluşlara da (kamu bankaları ve 233 sayılı KHK'nin 58/1 maddesinde belirtilenler hariç) uygulanacaktır.

Madde 13 - Bu Karar 01/01/2002 tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 14 - Bu Kararı Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan yürütür.

GENEL YATIRIM VE FİNANSMAN PROGRAMINA DAHİL
KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİNİN 2002 YILI GENEL
DENGESİ (MİLYAR TL.)

KAYNAKLAR TOPLAMI	13,636,996
ÖDEMELER TOPLAMI	13,281,726
KAYNAK ÖDEME FARKI	355,270
YATIRIMLAR	2,811,000
TEMİNİ GEREKLİ FİNANSMAN	-2,455,730
FİNANSMAN KAYNAKLARI	2,455,730
BÜTÇE	1,655,000
- SERMAYE	1,285,000
- GÖREV ZARARI	370,000
- YARDIM	0
DIŞ PROJE KREDİSİ	800,730

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 19 Ekim 2001 - Sayı: 24558

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararları

5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4684 Sayılı Kanunla Değişik Geçici 28 inci Maddesinin (a) Fıkrasının Üçüncü Paragrafında Yer Alan Vergi Tevkifat Oranının Belirlenmesi Hakkında Karar

Karar Sayısı: 2001/3107

Bakanlar Kurulundan

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4684 sayılı Kanunla değişik geçici 28 inci maddesinin (a) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan vergi tevkifat oranının belirlenmesi hakkındaki ekti Karar'ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığı'nın 03/10/2001 tarihli ve 052431 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanunun mezkur maddesine göre, Bakanlar Kurulu'na 04/10/2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

04/10/2001 Tarihli ve 2001/3107 Sayılı
Kararnamenin Eki KARAR

Madde 1 - 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4684 sayılı Kanunla değişik geçici 28 inci maddesinin (a) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan tevkifat oranı %10 (yüzde on) olarak belirlenmiştir.

Madde 2 - Bu Karar yayımını izleyen aybaşımda yürürlüğe girer.

Madde 3 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 24 Ekim 2001 - Sayı: 24563

YASAMA BÖLÜMÜ

Kanunlar

Gelir Vergisi Kanununa Bir Geçici Madde Eklennesine ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Kanun No : 4710

Kabul Tarihi : 11.10.2001

MADDE 1 - 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

Geçici Madde 59 - 31.12.2004 tarihine kadar, 26.07.2001 - 31.12.2002 tarihleri arasında ihraç edilen Devlet tahvilleri

ve Hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının; 2001 yılında 50 milyar lirası, 2002 ve izleyen yıllarda bu tutarın veya artırılmış tutarın her yıl için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmasıyla bulunacak tutar gelir vergisinden müstesnadır. Bu istisnadan yararlanmalar, 80 inci ve geçici 56 ncı maddelerde yer alan istisnalardan ayrıca yararlanamaz.

Ticari işletmelere ait olan bu tür gelirler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

MADDE 2 - 08.06.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 12 ncı maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu Kanunun uygulanmasında en yüksek Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı iştirakçisi olarak en yüksek Devlet memuru esas alınır.

MADDE 3 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 26 Ekim 2001 - Sayı: 24565

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Bakanlar Kurulu Kararları

Özel Finans Kurumları Birliği Statüsü'nün Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar

Karar Sayısı: 2001/3138

Bakanlar Kurulundan

Ekti "Özel Finans Kurumları Birliği Statüsü'nün yürürlüğe konulması; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun teklifine dayanan Devlet Bakanlığı'nın 21/09/2001 tarihli ve 2532 sayılı yazısı üzerine, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 20 ncı maddesinin (6) numaralı fıkrasının (b) bendine göre, Bakanlar Kurulu'na 04/10/2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Özel Finans Kurumları Birliği Statüsü

Birliğin kuruluşu, adı ve merkezi

Madde 1 - Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak özel finans kurumları ile yurt dışında kurulmuş olup da Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyet gösteren özel finans kurumları arasında 4389 sayılı Bankalar Kanununun 20 ncı maddesinin (6) numaralı fıkrasının (b) bendi hükmü uyarınca merkezi İstanbul'da olmak üzere "Özel Finans Kurumları Birliği" adıyla tüzel kişiliği haiz, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan bir Birlik kurulmuştur.

Türkiye'de faaliyette bulunan özel finans kurumları Özel Finans Kurumları Birliğine (Birlik) üye olmak, bu Statü hükümlerine uymak ve Birliğin yetkili organlarının alacağı kararları uygulamak zorundadır. Özel finans kurumları, Bankalar Kanununun 7 nci maddesine göre faaliyet iznini aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde kayıtları yapılmak üzere Birliğe başvurmak ve son bilançolarını göndermek zorundadırlar. Her ne suretle olursa olsun çalışmasına son verilen, diğer bir özel finans kurumu ile birleşen veya diğer bir özel finans kurumuna devrolan üyelerin kayıtları silinir.

Birliğin amacı

Madde 2 - Birliğin amaçları şunlardır:

- a) Bankalar Kanunu ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde özel finans kurumlarının faaliyetlerine uygun şekilde ve mali kurum olmanın gerektirdiği vakar, disiplin ve birlik içinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak,
- b) Özel finans kurumları ile ilgili mevzuatı ve aldığı karar ve önlemlerin uygulanmasını takip etmek, bunlara uymayan üyeler hakkında müeyyide uygulamak ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca alınması istenen tedbirleri almak,
- c) Gerçek kişiler adına açılan özel cari hesap ve kar ve zarara katılma hesaplarının güvence altına alınmasını teminen "Güvence Fonu" oluşturmak ve Güvence Fonunu "Güvence Fonu Yönetmeliği" dahilinde idare etmek,
- d) Mesleki uygulamaları ve mesleği geliştirmeye yönelik eğitim çalışmaları dahil, her türlü tedbiri almak,
- e) Özel finans kurumları arasındaki ilişkilerde mesleki dayanışmayı güçlendirmek,
- f) Üyeleri arasında haksız rekabeti ortadan kaldırmak için gerekli bütün önlemleri almak ve uygulamak,
- g) Faaliyet izni kaldırılan özel finans kurumlarının yönetim ve denetimini yürütecek tasfiye kurullarına üye atamak,
- h) Özel finans kurumlarının ilan ve reklamlarında uyacakları esas ve şartları tür, şekil, nitelik ve miktarları itibarıyla, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun uygun görüşünü alarak tespit etmek,
- i) Yurt içinde ve dışında özel finans kurumlarını ve faaliyetlerini tanıtmak için gerekli girişimlerde bulunmak, gerektiğinde kamuoyuna bu konularda aydınlatıcı bilgi vermek,
- j) Yurt içinde ve dışında finans hareketlerini izleyerek toplayacağı bilgileri üyelerine ve ilgililere ulaştırmak, mesleki örf, adet ve teamülleri saptamak, finansal hizmetlerde uygulanan usullerde birlik sağlanmasına çalışmak,
- k) Özel finans kurumları ve uygulamaları ile ilgili olan konularda resmi makam ve kuruluşlara istişari mahiyette mütalaa vermek,
- l) Mesleki gelişmeleri, idari ve yasal düzenlemeleri izleyerek, bu konuda özel finans kurumlarını aydınlatmak, yetkili kamu otoritelerinden Birliğe gönderilen bilgi ve belgeleri özel finans kurumlarına intikal ettirmek,
- m) Ulusal tasarrufun teşviki için gerekli çalışmaları yapmak ve yetkili mercilere önerilerde bulunmak,

n) Özel finans kurumları arasında çıkabilecek anlaşmazlıklarda, tarafların isteği ile hakem atamak ve hakemlik yapmak,

o) Özel finans kurumu mensuplarını ilgilendiren sosyal yardım konularını incelemek ve üyelerine tavsiyelerde bulunmak,

p) Özel finans kurumlarının, müşteri hesabına yaptıkları hizmetler karşılığında tahsil edecekleri komisyon, ücret ve masrafların, kullandıkları fonlar ve bunlarla ilgili veya müterafik işlemler için uygulayacakları kar payı oranları, komisyon ve ücretlerin, katılma hesaplarında kar ve zarara katılma oranının belirlenmesine ilişkin olarak kurumlara yönelik tavsiye kararları almak,

r) Bankalar Kanununun kendisine yüklediği diğer görevleri yapmak.

Özel finans kurumlarının temsili

Madde 3 - Özel finans kurumları; Birlikte Yönetim Kurulu başkanı, murahhas üye, genel müdür veya genel müdür vekilinden birisi tarafından temsil olunur. Bunların mazeret nedeniyle bulunamamaları halinde bir genel müdür yardımcısına temsil yetkisi verilebilir. Ancak Birlik Yönetim Kurulu başkanlığı ile Yönetim Kurulu başkan vekilliği görevlerini, bu görevlere seçilen özel finans kurumlarının genel müdürleri yürütür.

Birliğin organları

Madde 4 - Birliğin organları Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Sekreterlik ve Denetçilerden ibarettir. Birliğin organ seçimleri Bankalar Kanununda öngörülen esaslar çerçevesinde gizli oyla ve yargı gözetimi altında gerçekleştirilir.

Genel Kurul

Madde 5 - Birlik Genel Kurulu, üye özel finans kurumlarının temsilcilerinden oluşur.

Genel Kurul, olağan ve olağanüstü toplantısını Birlik merkezinde veya Yönetim Kurulunun kararlaştıracağı başka bir yerde yapar.

Olağan toplantı her yıl mayıs ayı içinde yapılır. Yönetim Kurulu bu toplantının yerini, gününü, saatini, gündemini ve yoğunluk olmadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususları kararlaştırır. Ancak ilk toplantı günü ile ikinci toplantı arasındaki süre bir haftadan daha az olarak tespit edilemez. Yönetim Kurulunun bu kararı Genel Sekreterlikçe ilk toplantı tarihinden en az on beş gün önce üyelere ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na iadeli taahhütlü mektupla bildirilir. Seçim yapılacak Genel Kurul toplantılarında ayrıca, üye özel finans kurumları ve temsilcilerini belirleyen liste, toplantı ile ilgili olarak Yönetim Kurulu kararında yer alan hususları belirten bir yazı ile birlikte, üç nüsha olarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek seçim kurulu başkanı hakime tevdi edilir.

Olağanüstü toplantı, Yönetim Kurulunun çağırısı veya üyelerin beşte birinin yazılı başvurusu yahut denetçilerin göreceği lüzum üzerine yapılır. Bu toplantı da bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekilde, en az on beş gün önce Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile organ seçimi yapılacaksa seçim kurulu başkanı hakime bildirilir.

Toplantı yeter sayısı

Madde 6 - Genel Kurulun toplantı yeter sayısı üye özel finans kurumu sayısının yarısından bir fazlasıdır. Birinci toplantıda yeter sayı sağlanamazsa ikinci toplantıda üye sayısı ne olursa olsun kurul toplantı yapmaya ve karar almaya yetkilidir.

Gündem

Madde 7 - Genel Kurulda yalnız gündeme konulan maddeler görüşülür. Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az beşte ikisi tarafından görüşülmesi istenen maddelerin gündeme konulması zorunludur. Kararlar oy çoğunluğu ile alınır.

Toplantı usulü

Madde 8 - Genel Kurula, Yönetim Kurulu Başkanı başkanlık eder, ayrıca mevcut üyeler arasından bir başkan vekili ve iki katip seçilir. Başkan, başkan vekili ve katiplerce imzalanan görüşme tutanakları ve kararlar Birlik tarafından saklanır.

Seçim yapılan Genel Kurul toplantılarında seçim kurulu başkanı hakim tarafından, bir sandık kurulu başkanı ve iki sandık kurulu üyesi ile bunlar için birer yedek üye atanır. Seçimlerde oy verme işlemi gizli oy, açık tasnif esaslarına göre yapılır. Seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip, sandık kurulu başkanı ve üyeleri tarafından imzalanır. Tutanağın düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçimlere yapılacak her türlü itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Kararların birer örneği iadeli taahhütlü mektupla üyelere ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na gönderilir.

Oy hakkı

Madde 9 - Üyelerin Genel Kuruldaki oy hakları yıl sonu bilançolarında yer alan aktif toplamının özel finans kurumlarının aktif toplamına bölünmesiyle bulunan her 1/100 (yüzde bir) için bir oydur. 1/100 (yüzde bir)'in altında kalan üyeler Genel Kurulda bir oya sahiptir. Oy hesabında, kalan 0.5/100 (binde beş) ve yukarısı için özel finans kurumlarının oy adedine bir ilave yapılır.

Genel Kurulda oylar açıktır. Yalnız seçimlerde ve aksine Genel Kurulca karar verilen hususlarda gizli oya başvurulur. Genel Kurulun karar vermesi halinde başkan vekili ile katiplerin seçimi açık oyla yapılır.

Genel Kurulun görevleri

Madde 10 - Genel Kurulun görevleri şunlardır:

- Birlik bütçesini görüşerek karara bağlamak,
- Birliğin yıllık çalışma ve hesaplarına ilişkin Yönetim Kurulu ve Denetçi raporlarını görüşerek karara bağlamak,
- Güvence Fonunun hesaplarına ilişkin Yönetim Kurulu ve Denetçi raporlarını görüşerek karara bağlamak, Fon bütçesini incelemek ve karara bağlamak,
- Her özel finans kurumu bir oy kullanmak kaydıyla, Yönetim Kurulu başkanını seçmek,
- Yönetim Kurulu üyelerini seçmek,
- Denetçileri seçmek,

g) Birliğin görev ve amaçlarıyla ilgili konularda Yönetim Kurulu tarafından yapılacak veya Genel Kurula arz edilmek üzere her yıl mart ayı sonuna kadar üyelerce Yönetim Kuruluna gönderilecek öneri ve dilekleri görüşmek, gerekli kararı almak ve yeni çalışma yılı hakkında karar vermek,

h) Statüde yapılmasına gerek görülecek değişiklikler hakkında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na önerilerde bulunmak,

i) Yönetim Kurulunca hazırlanan "Güvence Fonu Yönetmeliği" ve bu Statü ile ilgili diğer yönetmelikleri onaylamak

Kararların geçerliliği

Madde 11 - Genel Kurul tarafından alınan kararlar toplantıda hazır bulunmayan üyeler hakkında da geçerlidir.

Yönetim Kurulu, seçim şekli, görev ve yetkileri

Madde 12 - a) Yönetim Kurulu beş özel finans kurumundan oluşur.

b) Yönetim Kurulu üyeleri iki yıl için seçilir. Süresi dolan üyeler tekrar seçilebilir. Herhangi bir sebeple dönem içinde bir üyelik boşalırsa, Yönetim Kurulu ilk olağan Genel Kurul toplantısına kadar görev yapmak üzere bir özel finans kurumunu geçici olarak Yönetim Kurulu üyeliğine seçer. Geçici olarak seçilmiş özel finans kurumunun üyeliği, toplanacak ilk Genel Kurulda onaya sunulur. Genel Kurul bu üyeliği onaylamadığı takdirde yeni seçeceği üye, yerine seçildiği üyenin kalan süresini tamamlar. Yönetim Kurulu üyelerine yaptıkları bu görev için ücret verilmez.

c) Yönetim Kurulu, iki yıl süre ile görev yapmak üzere üyeleri arasından bir Başkan Vekili seçer. Herhangi bir nedenle Yönetim Kurulu Başkanlığının boşalması halinde Başkan Vekili bir sonraki Genel Kurula kadar Başkanlık görevini üstlenir.

d) Yönetim Kurulu, Birlik işleri ihtiyaç gösterdikçe Başkan veya bulunmaması halinde Başkan Vekilinin onayı ile Genel Sekreterin çağırısı üzerine toplanır. Her üye Yönetim Kurulunun toplantıya çağırılmasını yazı ile Başkandan isteyebilir. Yönetim Kurulunun en az ayda bir toplanması gerekir. Yönetim Kurulu, Birlik merkezinde veya başka bir yerde toplanır. Toplantı gündemi Genel Sekreter tarafından üyelere ve denetçilere gönderilir. Yönetim Kurulu üye sayısının çoğunluğu ile toplanır. Kararlar toplantıda bulunanların çoğunluğu ile alınır. Eşitlik halinde Başkanın katıldığı tarafın oyu tercih edilir.

e) Yönetim Kurulu üyeleri kendileri ile ilgili özel nitelikteki kararların alınacağı toplantılara katılamazlar.

f) Yönetim Kurulu Birliğin yürütme organıdır. Yönetim Kurulu Başkanı, Birliği temsil eder ve Yönetim Kurulu kararlarının uygulanmasından sorumludur.

g) Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1- Güvence Fonu Yönetmeliğini hazırlayarak Genel Kurulun onayına sunmak ve Genel Kurulca kabul edilmesi halinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun uygun görüşünü alarak Resmi Gazetede yayımlanmasını teminen gerekli işlemleri yapmak, gerekli görülen hallerde aynı usul ve esaslar dahilinde Güvence Fonu Yönetmeliğinde değişiklik yapmak, bu Statü ile ilgili diğer yönetmelikleri hazırlayarak Genel Kurulun onayına sunmak,

2- Güvence Fonu Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde güvence primlerinin tahsil ve takibini yapmak, Güvence Fonu mevcudunu yönetmek ve değerlendirmek,

3- Faaliyet izni kaldırılan özel finans kurumlarının tasfiyesini yürütecek tasfiye kurullarına üye atamak,

4- Faaliyet izni kaldırılan özel finans kurumundaki özel cari hesap ve kar ve zarara katılma hesaplarının güvence kapsamındaki kısmını, tasfiye kurulunun onayıyla doğrudan veya tasfiye kurulunca ilan edilecek bir özel finans kurumu aracılığıyla Güvence Fonu mevcudundan ödemek, ödemiş olduğu tutar için Güvence Fonu hesabına katılma işlemlerine öncelikli alacaklı sıfatı ile iştirak etmek,

5- Güvence Fonu mevcudunun ihtiyacı karşılayamaması durumunda, özel finans kurumlarından, ileride doğacak prim yükümlülüklerine mahsuben, bir önceki yılda ödedikleri güvence primi toplamına kadar, bunun yetersiz kalması halinde ise, her bir özel finans kurumunun sahip olduğu özel cari hesaplar ve kar ve zarara katılma hesapları toplamına karşılık gelen oranda ve kalan tutarı karşılayacak kadar avans alınmasını kararlaştırmak,

6- Güvence Fonunun menfaatlerini koruyucu, anlaşmazlıkları önleyici hukuki tedbirleri zamanında almak, ayrıca Fona ilişkin her türlü uyuşmazlığın adli ve idari merciler ile icra dairelerinde takibi, savunulması ve çözülmesi amacıyla gerekli işlemleri yapmak,

7- Birliğin ve Güvence Fonunun her türlü alacağını takip ve tahsil etmek,

8- Bu Statünün 2 nci maddesinin (n) bendi hükmüne göre gerektiğinde hakem atamak veya hakemlik yapmak,

9- Birlik personelini atamak, Birliğin imza yetkililerini karara bağlamak ve Birliğin organizasyonunu oluşturmak,

10- Üyeler tarafından Birliğe verilecek periyodik rapor ve bilgileri tespit etmek,

11- Birliğe üyelik için yapılacak başvurularda istenecek belgeleri tespit etmek,

12- Birliğin aldığı genel ya da özel nitelikli karar ve tedbirlere zamanında ve tam olarak uymayan özel finans kurumlarına uygulanacak para cezalarını saptamak ve karara bağlamak,

13- Birlik bütçesi ile Birliğin ve Güvence Fonunun yıllık faaliyet raporlarını hazırlayarak Genel Kurula sunmak,

14- Kanunlar ve ilgili mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak.

Genel Sekreterlik, görev ve yetkileri

Madde 13 - Genel Sekreter, Yönetim Kurulu tarafından atanır. Bankalar Kanununun 9 uncu maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde öngörülen şartları taşıması gereken Genel Sekreterin ücreti Yönetim Kurulunca tespit edilir.

Genel Sekreterin başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- Birliğin işlem ve yazışmalarını yürütmek,
- Birliğin yönetmeliklerini, kadrolarını ve faaliyetlerine ait raporları hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmak,
- Birliğin bütçe taslağını hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmak,

d) Birliğin ve Güvence Fonunun muhasebe kayıtları ile gerekli defterlerinin tutulması ve muhafazasını sağlamak,

e) Birlik personelinin özlük işlerine ait işlemleri yürütmek,

f) Genel Kurul ve Yönetim Kurulu kararlarının üyelere duyurulmasını ve uygulanmasını sağlamak, yayın organları ve basın ile ilişkileri düzenlemek,

g) Birliği resmi makamlar, mahkemeler ve üçüncü kişiler nezdinde Yönetim Kuruluna izafeten temsil etmek,

h) Bankalar Kanunu gereğince Birlik tarafından verilmesi gereken görüşleri hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmak,

i) Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Başkanı tarafından verilen görevleri yerine getirmek.

Denetçilerin seçimi, görev ve yetkileri

Madde 14 - Genel Kurul iki yıl süre ile görev yapmak üzere 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre yeminli mali müşavir yetkisini haiz iki kişiyi denetçi olarak seçer.

Denetçiler gizli oyla seçilir. Süreleri sona eren denetçiler tekrar seçilebilirler. Denetçilere yaptıkları hizmet için verilecek ücret Genel Kurulca tespit edilir.

Herhangi bir sebeple yıl içinde bir denetçilik boşalırsa, yeni denetçi seçimi takip eden Genel Kurul toplantısında yapılır. Ancak, iki denetçiliğin birden boşalması halinde, Yönetim Kurulunun çağırısı üzerine yapılacak olağanüstü Genel Kurul toplantısında yeni denetçiler seçilir.

Denetçiler, Birliğin ve Güvence Fonunun bütün hesap ve işlemlerini inceleyerek Birliğin çalışmaları hakkındaki sonuçları Genel Kurulun yıllık toplantılarına rapor halinde sunarlar.

Denetçiler istedikleri takdirde, oya katılmamak şartıyla Yönetim Kurulu toplantılarında bulunabilirler ve gerekli gördükleri konuları Yönetim Kurulu gündemine alabilirler.

Birliğin hesapları

Madde 15 - Birliğin hesap yılı 1 Temmuzda başlayan 12 aylık dönemdir.

Genel Kurulda kabul edilen bütçede yer alan gider payları bu Statünün 9 uncu maddesine göre saptanan oy hakları ile orantılı olarak üyeler arasında bölüştürülür.

Her üye hissesine düşen gider payını yıllık aidat ile birlikte Yönetim Kurulunca tespit edilecek özel finans kurumlarında açılacak özel bir hesaba haziran ayı içinde yatırmak zorundadır. Masraf iştirak payları bu süre içinde ödenmediği takdirde Birlik tarafından icra yoluyla tahsil olunur. Masraf iştirak paylarının ödenmesine dair kararlar 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 68 inci maddesinde yazılı resmi belge niteliğindedir.

Yasal zorunluluk nedeniyle üyeliğin son bulması halinde peşin tahsil edilen gider payları ile yıllık aidatlar iade edilmez.

Birliğin gelirleri

Madde 16 - Birliğin gelirleri aşağıdaki kaynaklardan sağlanır:

- Bankalar Kanununun 20 nci maddesinin (6) numaralı fıkrasına dayanarak, bu Statünün 9 uncu maddesi gereğince saptanan oy sayılarıyla orantılı olarak hesaplanan gider payları,

- b) Özel finans kurumlarının bir defa için verecekleri ve tutarı Yönetim Kurulunca saptanacak giriş aidatı,
- c) Tutarı Genel Kurulca oy sayılarıyla orantılı olarak saptanacak yıllık aidat,
- d) Bir önceki yıldan devreden gelir fazlaları,
- e) Her türlü bağışlar,
- f) Sair gelirler.

Gayrimenkul İktisabı

Madde 17 - Birlik amaçlarının gerçekleşmesi için gerekli gayrimenkulleri Yönetim Kurulu kararı ile iktisap ve tasarruf edebilir.

Birliğin defterleri

Madde 18 - Birlikçe aşağıda yazılı defterler tutulur:

- a) Üye kayıt defteri,
- b) Yevmiye defteri, defterikebir ve gerekli yardımcı muhasebe defterleri,
- c) Gelen ve giden evrak defteri,
- d) Güvence Fonunun muhasebe kayıtları için gerekli defterler,
- e) Diğer gerekli defterler.

Genel Kurul ve Yönetim Kurulu tutanak ve kararları ile giden yazışma evrakının imzalı örnekleri tarih ve numara sırasıyla saklanır.

Geçici Madde 1 - Bu Statünün yürürlüğe girdiği tarihte faaliyet gösteren özel finans kurumları, Özel Finans Kurumları Birliğinin faaliyete geçtiği tarihi izleyen otuz gün içinde Birliğe üye olmak zorundadır.

Geçici Madde 2 - Birliğin faaliyete geçmesi ve organlarının seçimi amacıyla yapılacak ilk Genel Kurul toplantısı için gerekli işlemler, faaliyette bulunan özel finans kurumlarının genel müdürlerinden oluşan Geçici Yönetim Kurulu tarafından yürütülür. Geçici Yönetim Kurulu, ilk Genel Kurul toplantısına kadar geçen dönem için görev yapmak üzere kendi arasından bir üyeyi Geçici Yönetim Kurulu Başkanı olarak seçer.

Geçici Madde 3 - İlk Genel Kurul toplantısına kadar olan dönem için Geçici Yönetim Kurulunca bir ara bütçe yapılır. Bu tarihe kadar olan giderler, bir önceki yıl bilançoları esas alınarak saptanacak oy haklarıyla orantılı olarak üyeler arasında bölüştürülür.

Ara bütçe ilk Genel Kurulun onayıyla sunulur.

Yürürlük

Madde 19 - Bu Statü yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 20 - Bu Statüyü Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun ilgili olduğu Bakan yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 27 Ekim 2001 - Sayı: 24566

YARGI BÖLÜMÜ

Anayasa Mahkemesi Kararları

Esas Sayısı : 2001/389

Karar Sayısı : 2001/9 (Yürürlüğü Durdurma)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Karar Günü : 25.10.2001

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Anamuhalefet (Doğru Yol) Partisi Genel Başkanı Tansu ÇİLLER

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 27.06.2001 günlü, 4694 sayılı "Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 1. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

03.09.2001 günlü dava dilekçesinde, 27.06.2001 günlü, 4694 sayılı "Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 1. maddesinin uygulanması sonucu doğabilecek sakıncaların önlenilmesi için yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istenilmiştir.

II - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, ilk inceleme raporu, iptali istenilen kural, dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

27.06.2001 günlü, 4694 sayılı "Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 1. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunduğu ve verilebilecek iptal kararının yürürlüğe girmesine kadar uygulanmasının daha sonra giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararlar doğurabileceği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, istem doğrultusunda 27.06.2001 günlü, 4694 sayılı "Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 1. maddesinin yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi gerekir.

III - SONUÇ

27.06.2001 günlü, 4694 sayılı "Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 1. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunması ve uygulanmasından doğacak ve sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi için ESAS HAKKINDA KARAR VERİLİNCEYE KADAR YÜRÜRLÜĞÜNÜN

DURDURULMASINA, 25.10.2001 tarihinde
OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Anayasa Mahkemesi Kararları

Esas Sayısı : 2001/4
Karar Sayısı : 2001/332

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Karar Günü : 18.07.2001

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN

MAHKEMELER :

1-Kahramanmaraş 2. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/4)
2-Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/6)
3-İnebolu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/7)
4-Tarsus Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/12)
5-Sarıkambiş Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/13)
6-Kırıkkhan Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/23)
7-Turgutlu Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/25)
8-Çankırı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/29)
9-Kabadüz Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/31)
10-Boğazlıyan Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/32)
11-İnebolu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/37)
12-İnebolu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/38)
13-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/39)
14-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/40)
15-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/42)
16-Bozüyük Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/44)
17-Çankırı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/45)
18-Bolu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/47)
19-Turgutlu Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/48)
20-Ankara 15. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/49)
21-Çerkeş Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/53)
22-Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/54)
23-Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/55)
24-Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/56)
25-Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/57)
26-Serinhisar Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/58)
27-Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/60)
28-Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/62)
29-Giresun Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/63)
30-Kuşadası Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/64)
31-Nevşehir Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/71)
32-Kilis Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/74)
33-Van Devlet Güvenlik Mahkemesi (Esas: 2001/75)
34-Van Devlet Güvenlik Mahkemesi (Esas: 2001/76)
35-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/77)
36-Alaşehir Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/78)
37-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/81)
38-Alaşehir Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/83)
39-Alaşehir Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/84)
40-Alaşehir Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/85)
41-Tarsus Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/86)
42-Çaycuma Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/87)
43-Bartın Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/88)
44-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/89)
45-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/90)
46-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/91)
47-İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/92)
48-Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/95)

49-Tokat Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/97)
50-Erzincan Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/98)
51-Maden Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/99)
52-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/100)
53-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/101)
54-Çine Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/102)
55-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/103)
56-Sereflikoçhisar Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/104)
57-Çerkeş Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/105)
58-Keşan Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/109)
59-Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/111)
60-Kilis Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/112)
61-Ermenek Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/113)
62-Vezirköprü Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/114)
63-Kütahya 1. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/115)
64-Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/116)
65-Alaşehir Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/117)
66-İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/121)
67-Artvin Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/122)
68-Uşak Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/123)
69-Uşak Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/124)
70-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/126)
71-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/128)
72-Çaybaşı Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/131)
73-Ferizli Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/132)
74-Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/133)
75-Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/134)
76-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/135)
77-Van Devlet Güvenlik Mahkemesi (Esas: 2001/136)
78-Boğazlıyan Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/137)
79-Kahramanmaraş Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/138)
80-Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/140)
81-Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/141)
82-İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/145)
83-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/148)
84-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/149)
85-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/150)
86-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/151)
87-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/152)
88-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/153)
89-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/154)
90-Mersin 4. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/156)
91-İnebolu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/157)
92-Uşak Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/158)
93-Aydın 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/159)
94-İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/161)
95-Ceyhan Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/162)
96-Pervari Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/163)
97-Yalvaç Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/164)
98-Üsküdar 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/165)
99-Maden Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/166)
100-İhsaniye Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/167)
101-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/168)
102-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/169)
103-Eskişehir 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/170)
104-Kahramanmaraş Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/171)
105-Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/172)
106-Erzincan Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/174)
107-Ermenek Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/175)
108-Ermenek Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/176)
109-Nevşehir Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/178)
110-Dz.K.K. Askeri Mahkemesi (Esas: 2001/179)
111-Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/180)
112-Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/182)
113-Pamukova Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/183)
114-Mardin Birinci Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/186)

- 115-Ağrı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/187)
 116-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/189)
 117-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/190)
 118-Turhal Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/192)
 119-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/194)
 120-J.Gen.K.J.Asayış K.'İlği Askeri Mahkemesi (Esas: 2001/195)
 121-Tokat Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/196)
 122-Mustafakemalpaşa Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/197)
 123-Perşembe Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/198)
 124-Bolu Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/199)
 125-İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/200)
 126-İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/202)
 127-Kilis Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/203)
 128-Pervari Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/204)
 129-Çaycuma Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/205)
 130-Çerkeş Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/207)
 131-Mersin 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/208)
 132-Çine Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/209)
 133-Kartal 2. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/210)
 134-Gökçebey Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/211)
 135-5 nci Kor.K.'İlği Askeri Mahkemesi (Esas: 2001/212)
 136-Çerkeş Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/213)
 137-Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/214)
 138-5 nci Kor.K.'İlği Askeri Mahkemesi (Esas: 2001/215)
 139-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/217)
 140-Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/218)
 141-Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/220)
 142-Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/221)
 143-Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/222)
 144-Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/223)
 145-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/230)
 146-Uşak Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/231)
 147-Muğla Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/234)
 148-Bozyazı Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/235)
 149-Çamardı Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/239)
 150-Nevşehir Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/240)
 151-Çamardı Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/241)
 152-Yığılca Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/242)
 153-Edremit Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/243)
 154-Edremit Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/244)
 155-Edremit Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/245)
 156-Edremit Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/246)
 157-Edremit Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/247)
 158-Gölköy Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/248)
 159-Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/250)
 160-Yalvaç Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/254)
 161-Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/256)
 162-Yığılca Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/257)
 163-Yığılca Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/258)
 164-Yalvaç Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/260)
 165-Gümüşhane Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/261)
 166-Saray Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/263)
 167-Düzce 1. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/265)
 168-Gülнар Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/266)
 169-İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/267)
 170-Yalvaç Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/268)
 171-Turgutlu Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/269)
 172-5 nci Kor.K.'İlği Askeri Mahkemesi (Esas: 2001/270)
 173-Gölcük Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/272)
 174-Nazilli Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/274)
 175-Alaşehir Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/275)
 176-Gölköy Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/277)
 177-İzmir 10. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/278)
 178-Amasya Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/283)
 179-Amasya Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/284)
 180-Amasya Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/285)
 181-Bilecik Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/288)
 182-Bigadiç Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/289)
 183-Uşak 2. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/290)
 184-Şile Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/291)
 185-Göğdes Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/294)
 186-Van 2. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/295)
 187-Seydişehir Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/297)
 188-Sakarya 3. Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/298)
 189-Edremit Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/299)
 190-Karadeniz Ereğli Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/300)
 191-Kahramanmaraş Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/301)
 192-Pazar/Tokat Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/304)
 193-Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/307)
 194-Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/308)
 195-Ankara 11. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/310)
 196-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/311)
 197-Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/312)
 198-Çemişgezek Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/313)
 199-Çemişgezek Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/314)
 200-Niksar Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/315)
 201-Uşak Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/316)
 202-Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/317)
 203-Mustafakemalpaşa Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/319)
 204-Kahramanmaraş 2. Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/321)
 205-Sandıklı Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/326)
 206-Bucak Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/329)
 207-Bucak Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/330)
 208-Bucak Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/331)
 209-Bucak Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/333)
 210-Bucak Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/334)
 211-Çine Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/335)
 212-İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/336)
 213-Konya Ereğli Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/337)
 214-Gölbaşı Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/339)
 215-Sultanbeyli Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/340)
 216-Çemişgezek Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/341)
 217-Bandırma Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/348)
 218-Korkut Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/350)
 219-Perşembe Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/352)
 220-Çemişgezek Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/355)
 221-Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/356)
 222-Gölcük Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/357)
 223-Gölcük Asliye Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/358)
 224-Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/359)
 225-Göynük Sulh Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/363)
 226-Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Esas: 2001/366)
- İTİRAZLARIN KONUSU:** 21.12.2000 günlü 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un;
- A- Başlığının,
- B- Birinci Maddesinin;
- 1- İlk tümcesi ile 3. ve 4. bentlerinde yer alan "...23 Nisan 1999 tarihinin...",
- 2- "2." bendinin 1. paragrafında yer alan "...şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya

dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir..." bölümünün,

3- "4." bendinin,

4- "5." bendinin;

a- (a) alt bendinin Türk Ceza Kanunu'nun, 188, 191, 202, 209, 219, 240, 243, 264, 298, 313, 339, 342, 343, 345, 346, 347, 366, 367, 383, 403, 404/2, 414, 415, 416, 417, 418, 503 ve 504. maddeleri yönünden,

b- (b) alt bendinin Askeri Ceza Kanunu'nun 79, 81, 88, 91 ve 131. maddeleri yönünden,

c- (c) alt bendinin Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 27 ve 33. maddeleri yönünden,

d- (e) alt bendinin Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. maddesi yönünden,

e- (f) alt bendinin Orman Kanunu'nun 91, 93, 108 ve 110. maddeleri yönünden,

f- (g) alt bendinin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 68. maddesi yönünden,

g- (h) alt bendinin Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. maddesi yönünden,

h- (j) alt bendinin Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesi yönünden,

5 - "6.", "7." ve "9." bentlerinin,

Anayasa'nın Başlangıç'ına, 2., 5., 10., 11., 36., 38. ve 138. maddelerine aykırılığı savı ile iptali istemleridir.

I - OLAY

Bakmakta oldukları davalarda, 4616 sayılı Yasa'nın kimi kullarlarının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan ya da tarafların Anayasa'ya aykırılık savlarını ciddi bulan mahkemeler iptalleri için başvurmuşlardır.

II - İTİRAZLARIN GEREKÇELERİ

İtiraz yoluna başvuran Mahkemelerin gerekçeleri özetle;

1 - Yasa'nın başlığı ve uygulama tarihine yönelik başvurularla ilgili olarak

Yasa içeriğinde cezaların ertelenmesine ilişkin açık kurallar yer almadığı halde başlığında bu kurumdan söz edilmesinin ve Yasa'nın 1. maddesinin 4. bendinin iptaline bağlı olarak başlıktaki "davaların ertelenmesine" sözcüklerinin yer almasını; Yasa'nın, 23 Nisan 1999 tarihinden bir gün önce ya da sonra suç işleyenler arasında eşitsizliğe yol açacağı, yürürlük tarihine kadar geçen uzun süre nedeniyle mahkemelerin iş yükünü azaltmak ve cezaevlerini boşaltmak işlevlerini yerine getiremeyeceği, süreleri kısa mahkumiyetlerin zaten infaz edilmiş olduğu, kimi davaların zamanasımı ile ortadan kaldırıldığı nedenleriyle uygulama tarihi olan 23 Nisan 1999 tarihinin, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2 - Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendine yönelik başvuru ile ilgili olarak

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendinde getirilen düzenleme ile hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olanlarla ağır para cezasına, hafif para cezasına, bir meslek ve sanatın tatili cezasına mahkum olanlar arasında açıkça eşitsizlik yaratacak bir uygulamaya yol açıldığı, ceza sistemimizde daha ağır nitelik taşımasına rağmen ağır hapis ve hapis cezasına mahkum olan bir kişi 10 yıllık indirimden faydalanırken ve ceza süresi 10 yılın altında ise hemen salıverilerek, infaza hiç başlanmadan da infaz edilmiş gibi işlem yapılarak serbest bırakılıp cezası infaz edilmiş sayılırken, para cezasına mahkum olan bir kişinin bunu ödemekle yükümlü olacağı, ödemediği takdirde cezasının hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürüldüğünde bu düzenlemeden yararlanacağı, bu durumun hükümlü aleyhine olduğu, bu nedenlerle, hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olanlarla ağır veya hafif para cezasına mahkum olanlar arasında cezaların infazı sırasında açık bir eşitsizliğin yaratıldığı, bunun da Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3 - Yasa'nın 1. maddesinin 4. bendine yönelik başvurularla ilgili olarak

Yasama organının devam eden davaları da etkileyecek şekilde bir tasarrufta bulunmak istemesi halinde genel af yasası çıkarılabileceği, 4616 sayılı Yasa'yla bu yetki kullanılmadığına göre, devam eden davalara müdahale etmesinin Anayasa'nın 138. maddesine aykırı olduğu; 4. bentle getirilen düzenlemenin uygulanmasının aynı tarihte aynı suçu işleyen, ancak Yasa'nın çıkarıldığı tarih itibarıyla kendilerine verilen hürriyeti bağlayıcı cezaları kesinleşen ve kesinleşmeyenler arasında açık bir eşitsizliğe yol açacağı; davaların geç sonuçlandırılmasının sorumluluğunun şahıslara yüklenmemesi gerektiği, bu durumun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesindeki "adil yargılanma hakkı" ile Anayasa'nın Başlangıç, 5. ve 10. maddelerine aykırı olduğu; 4616 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte davaları henüz sonuçlanmamış olan kişilere böyle bir ayrıcalık tanınmasının hiçbir hakkı nedeni bulunmadığı gibi bu durumun açıkça dürüst davranmayan, yargılamadan kaçarak ya da başka kusurlu davranışlarla davanın sonuçlanmasını engelleyen veya hukuki ve fiili nedenlerle mahkemece davası sonuçlandırılmayan kişilerin ödüllendirilmesi anlamına geleceği; bu düzenlemenin deneme süreleri bakımından da eşitsizlik yaratacağı; kesinleşmiş cezaların toplamı üzerinden indirim yapılmasına karşın, ertelenmenin her suç için ayrı ayrı uygulanmasının da eşitliğe aykırı olduğu; bentte sadece şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya değinildiği, bundan daha hafif olan ağır para ve hafif para cezaları için infaz ya da dava ertelenmesi getirilmediği, hürriyeti bağlayıcı cezalar para cezalarına göre niteliği itibarıyla daha ağır suçlara verilen cezalar olduğunda, bir suç işleyip daha ağır bir ceza alanlar hakkındaki dava ve cezaların ertelenmesine karşın hafif suç işleyip daha hafif ceza alan kimselerin ayrık tutulmasının hukuki dayanağının bulunmadığı bu durumun Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu; ilgili yasa maddesinde seçimlik ceza öngörülen düzenlemeler bakımından mahkemenin takdirine göre 4616 sayılı Yasa'dan yararlanma imkanının değişebileceği gözetildiğinde, bu durumun aynı suçu işleyenler arasında eşitsizliğe neden olacağı; davaları ertelenen kişiler için dava zamanasımı süresinin uzatılmasının ise Anayasa'nın 38. maddesiyle bağdaşmadığı; 4. bentte ertelenmeyi red hakkının tanınmamasının kişilerin yargılanıp beraat etme haklarının ellerinden alınarak adil yargılanma haklarının ortadan kaldırıldığı, bu hakkın, Yasa'nın 1. maddesinin üçüncü fıkrasında yazılı ve cezalarının üst sınırı 10 yıldan

fazla olan suçlardan dolayı yargılananlara tanınmasına karşın daha az cezayı gerektiren suçları işleyenlere tanınmamasının Anayasa'nın 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4 - Yasa'nın 1. Maddesinin 5. Bendine yönelik başvurularla ilgili olarak

Kapsama alınmış olan benzer veya daha ağır nitelikteki suçlar ile benzer veya daha hafif nitelikteki suçlar arasında karşılaştırma yapılarak bentteki düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

5 - Yasa'nın 1. Maddesinin 6. Bendine yönelik başvurularla ilgili olarak

Belli süreler içerisinde suç işlemeyen sanıkların adli sicildeki kayıtlarının silinmesine ve yasak hakların iadesine ilişkin 3682 sayılı Adli Sicil Yasası'nda ve Türk Ceza Yasası'nın 121 vd. maddelerinde yer verilen kurallara rağmen, 4616 sayılı Yasa'da hiçbir ayırım gözetilmeksizin daha önce şartla tahliyeden yararlananların bu düzenlemeden yararlanamayacağı hükme bağlanarak, sabıka kaydının silinmesi koşulları oluşan ve yasak haklarının iade edilmesi olanaklı hale gelen sanıklar aleyhine bir durum yaratıldığı; bentte açıkça "hüküm giyenler" denilerek daha önce şartla tahliyeden yararlandıktan sonra yeniden suç işleyenlerden davası sonuçlanıp hüküm giyenler yasadaki yararlanamazken mahkemelerden kaçarak davanın sonuçlandırılmasını engelleyenlere yararlanma olanağının tanınmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu; ayrıca Yasa'nın 2. maddesindeki basın suçlarından dolayı verilen cezaların ertelenmesi kuralından yararlanmak için herhangi bir koşul öngörülmediği halde, 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinden yararlanmak için 6. bentteki koşulların getirilmesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddeleriyle bağdaşmadığı ileri sürülmüştür.

6 - Yasa'nın 1. Maddesinin 7. Bendine yönelik başvurularla ilgili olarak

Suçun işlendiği tarih itibarıyla 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un Ek 2. maddesindeki hükümlü lehine olan düzenlemenin 4616 sayılı Yasa'yla geri alınmasının, kazanılmış hakları ihlal etmesi nedeniyle hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu; suç tarihinde ve cezasının infazına başlandığı sırada yürürlükte olan yasalara göre cezasını çeken ve müddetnamesinde 647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesinden yararlanacağı belirtilen mahkumların getirilen düzenleme ile bu indirimden yararlanamayacağı, böylece daha fazla cezaevinde kalacağı bu durumun Anayasa'nın 10. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

7 - Yasa'nın 1. Maddesinin 9. Bendine yönelik başvurularla ilgili olarak

Mahkemelerce, sadece sanıkların savunmalarının CMUK'nun 223. ve 229. maddeleri uyarınca tesbiti için çıkarılan gıyabi tevkiflerin bendin kapsamı içine alınmamasının Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu; bentte öngörülen bir aylık sürenin kısa olması nedeniyle haklarındaki mahkumiyet, yakalama ve tutuklama kararlarından haberdar olamayanların hak

ihlallerine neden olabileceği bunun da Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

III - YASA METİNLERİ

A - Kimi kurallarının iptali istenilen 4616 sayılı Yasa şöyledir:

"23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun

MADDE 1 - 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçlar nedeniyle;

1. Verilen ölüm cezaları yerine getirilmez. Bu durumda olanlar hakkında tabi oldukları kanunlardaki infaz hükümleri aynen uygulanır.

2. Müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların çekmeleri gereken toplam cezalarından; şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir. İndirim, verilen her bir ceza için ayrı ayrı değil, toplam ceza üzerinden bir defaya mahsus yapılır. Ancak bir kişinin muhtelif suçlarından dolayı cezaları ayrı ayrı tarihlerde verilmiş olsa bile, bu cezalarının toplamı üzerinden yapılacak indirim on yılı geçemez.

Tabi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından veya toplam hükümlülük sürelerinden on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi veya hükümlülük süresi dolmuş olanlar, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve istemleri olmaksızın derhal; toplam cezaları on yıldan fazla olanlar ise tabi oldukları infaz hükümlerine göre fazla olan cezalarını çektikten sonra şartla salıverilirler.

3. 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçlar nedeniyle tutuklu olan sanıklardan;

a) Hazırlık soruşturmasında, iddianameye esas olan suçun niteliğine,

b) Son soruşturmada, iddianamede yazılı suça veya değişen suç niteliğine,

göre kanunda belirtilen cezanın asgari haddi esas alınmak suretiyle, tabi oldukları infaz hükümlerine göre on yıllık indirim göz önüne alınarak, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren otuz gün içinde, kamu davası açılmamışlar için savcılıklarca, kamu davası açılan tutuklu sanıklar için mahkemelerce, dosyaları Yargıtay'da veya Askeri Yargıtay'da bulunanlar ilgili dairesince veya başsavcılıklarınca bu Kanuna göre hesaplamalar yapılarak tutukluluk halinin devamı veya kaldırılması hakkında karar verilir.

23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili kanun maddesinde ölüm, müebbet ağır hapis ve üst sınırı on yılı aşan şahsi hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülen suçlardan dolayı haklarında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber, dava açılmamış olan sanıkların yargılamaları yapılır. Yapılan yargılama sonunda mahkumiyetine karar verilenlere de hükmün kesinleşmesinden sonra bu maddedeki şartla salıverilme hükümleri uygulanır.

4. 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst

sınırı on yılı geçmeyen suçlardan dolayı haklarında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm verilmemiş veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması veya kesin hükme bağlanması ertelenir; varsa tutukluluk halinin kaldırılmasına karar verilir. Bu suçlarla ilgili dosya ve deliller, bu bentte öngörülen sürelerin sonuna kadar muhafaza edilir.

Erteleme konusu suç kabahat ise bir yıl, cürüm ise beş yıl içinde bu kabahat veya cürüm ile aynı cins veya daha ağır şahsi hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlendiğinde, erteleme konusu suçtan dolayı da dava açılır veya daha önce açılmış bulunan davaya devam edilerek hüküm verilir. Öngörülen süreler, erteleme konusu kabahat veya cürüm ile aynı cins veya daha ağır şahsi hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlenmeksizin geçirildiğinde, ertelemeden yararlanana hakkında kamu davası açılmaz, açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasına karar verilir.

5. Ancak;

a) Türk Ceza Kanununun 125 ila 157, 161, 162, 168, 171, 172, 188, 191, 192, 202, 205, 208, 209, 211 ila 214, 216 ila 219, 240, 243, 264, 298, 301 ila 303, 305 inci maddelerinde, 312 nci maddenin ikinci fıkrasında, 313 üncü maddesinde, 314 üncü maddesinin birinci fıkrasında, 339 ila 349, 366, 367, 383, 394, 403 ila 408, 414 ila 418 ve 503 ila 506 ncı maddelerinde,

b) Askeri Ceza Kanununun 54 ila 62, 69, 76, 78, 79 ila 82, 85, 87 ila 102, 118, 121 ila 129, 131, 134, 135, 140, 148, 153, 159 ve 160 ıncı maddelerinde,

c) Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 26 ila 30, 33 ve 36 ncı maddelerinde,

d) Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda,

e) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 12 nci maddesinde,

f) Orman Kanununun 91 ila 94, 104 ila 114 üncü maddelerinde,

g) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde,

h) Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda,

i) Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 7 nci maddesinde,

i) Bankalar Kanununda,

j) Vergi, resim ve harçlara ilişkin kanunlarda yer alan suçları işleyenler hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

6. Daha önce şartla salıverilmiş hükümlerinden yararlandığı halde yeniden suç işleyerek hüküm giyenler ile daha önce çıkarılmış bir aften yararlananlar, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

7. Bu maddeden yararlanacaklar hakkında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Ek 2 nci maddesindeki indirim hükümleri uygulanmaz.

8. Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra, cezaevinin disiplinini bozucu hareketlerinden dolayı disiplin cezası alanlar, Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifhanelerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzük hükümlerine göre disiplin cezaları kaldırılmadığı sürece, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

9. Haklarında yakalama, tutuklama veya mahkumiyet kararı bulunup da firar halinde olanlar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde resmi mercilere başvurup teslim olmadıkları takdirde bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

MADDE 2 - 28.08.1999 tarihli ve 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun 1 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince bir bölümü iptal edilen birinci fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla veya sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla yahut miting, kongre, konferans, seminer, sempozyum, açık oturum veya panel gibi her türlü toplantılarda yapılan konuşmalarla işlenmiş olup ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı on iki yılı geçmeyen suçlardan dolayı on iki yıl veya daha az şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmiş bulunan kimselerin cezalarını nın infazı ertelenmiştir.

MADDE 3 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "Başlangıç

Türk Vatani ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılap ve ilkeleri doğrultusunda;

Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddi ve manevi mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde;

Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkmayacağı;

Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

Hiçbir düşünce ve mülahazanın Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırmayacağı;

Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;

Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;

FİKİR, İNANÇ VE KARARIYLA anlaşılacak sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere,

TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye aşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur."

2 - "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

3 - "MADDE 5 - Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

4 - "MADDE 10 - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

5 - "MADDE 11.- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır."

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."

6 - "MADDE 36 - Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir."

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz."

7 - "MADDE 38 - Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o

suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."

Suç ve ceza zamanışımı ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır."

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur."

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz."

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz."

Ceza sorumluluğu şahsıdır."

Genel müsadere cezası verilemez."

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir."

Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez."

8 - "MADDE 138 - Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler."

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz."

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz."

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, birleştirilen dosyalarla ilgili, değişik tarihlerde yapılan ilk incelemeler sonunda;

Dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, karar verilmiştir."

V - BİRLEŞTİRME KARARI

Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılmalarıyla yapılan esas inceleme toplantısında;

"21.12.2000 günü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"un kimi kurallarının iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2001/4 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasın kapatılmasına, esas incelemenin 2001/4 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine,

18.07.2001 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi."

VI - ESASIN İNCELENMESİ

Birleştirme kararına konu başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen Yasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

A - Yasa Hakkında Genel Açıklama

İtiraz konusu 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde, genel olarak ölüm cezası ve hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı ile ilgili kurallara yer verildiği, tüm özgürlüğü bağlayıcı cezalardan on yıllık indirim öngörülerek çekilmesi gereken cezası kalmayanların derhal, kalanların ise tabi oldukları infaz kurallarına göre süreleri dolduğunda iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın şartla salıverilecekleri, sanıkların tutukluluk durumlarının gözden geçirilerek bu konuda öncelikle karar verilmesinin öngörüldüğü, üst haddi on yıldan fazla özgürlüğü bağlayıcı ceza gerektiren suçlara ait hazırlık ve son soruşturmaların tamamlanacağı, ancak kesinleşen mahkumiyetlere 2. bendin uygulanacağı, yasa kapsamına dahil olmakla birlikte üst haddi on yıldan az özgürlüğü bağlayıcı ceza gerektiren suçlar için, haklarında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına geçilmiş olmakla birlikte henüz dava açılmamış veya dava açılmakla birlikte henüz hüküm verilmemiş veya verilen hüküm henüz kesinleşmemiş soruşturmalar bakımından davanın açılması veya kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi imkanının getirildiği, maddenin 5. bendinde bu kuralların uygulanmayacağı yasa ve hükümlerin ayrı ayrı sayılmak suretiyle ortak genel istisnaların belirlendiği, maddenin 6. ve 9. bentlerinde ortak genel hükümlere, 7. ve 8. bentlerinde de yalnızca cezası kesinleşmiş hükümlülükler uygulanacak kuralların yer aldığı görülmektedir.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesine ilişkin genel gerekçe şöyledir:

"Toplumda meydana gelen sosyal ve ekonomik değişimlerin, suçların çeşitliliğinin ve miktarının artmasında etken olduğu görülmektedir. Bu suçları işleyenlerin topluma yeniden kazandırılmaları ve toplumla bütünleşmeleri bakımından, 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçların infaza esas olan cezalarının toplamından on yıl indirim yapılmaktadır.

Tasarıda, ölüm cezalarının yerine getirilmemesi, onun yerine ilgili kanunlarda öngörülen infaz hükümlerinin uygulanması; müebbet hapis cezasına mahkum olanların ilgili kanunlarına göre çekmeleri gereken cezalardan, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçları işleyenler ile cezaları şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin hükümlülük süresinden on yıl indirim yapılması, kişinin muhtelif suçları söz konusu olduğunda tüm suçlarının cezalarının toplamı üzerinden yapılacak indirimin on yılı geçmemesi ilkeleri benimsenmiştir.

Ayrıca, 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı on yılı geçmeyen suçlardan dolayı kamu davasının açılmasının ve açılmış davaların kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi, ertelenen davalardan dolayı varsa tutukluların salıverilmesine karar verilmesi ve bu suçlarla ilgili dava ve delillerin öngörülen sürelerin sonuna kadar muhafaza edilmesi, erteleme konusu suç kabahat ise

bir yıl, cürüm ise beş yıl içinde bu kabahat veya cürüm ile aynı cins veya daha ağır şahsi hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlenmeksizin geçirilmesi halinde, ertelemeden yararlanan hakkında kamu davasının açılmaması ve açılmış olan davanın ortadan kaldırılması öngörülmüştür.

Buna karşılık bazı suçlar, kamu düzeni ve kamu güvenliğiyle yakın ilgileri nedeniyle kapsam dışı bırakılmıştır".

B - Af, Şartla Salıverilme ve Ertelemenin Hukuki Nitelikleri

1- Af

Af, suç teşkil eden fiiller için ceza vermek hakkını ortadan kaldıran, verilmiş olan cezaların kısmen veya tamamen infazını önleyen, yetkili mercilerce yapılmış hukuki tasarruflardır. Af yetkisinin kullanılması, netice itibarıyla devletin cezalandırmak hakkından geçici olarak feragat etmesi anlamına gelmektedir.

Af bazen sadece kesinleşmiş cezaları kaldıran, hafifleten veya değiştiren, bazen de kamu davasını düşüren veya mahkumiyeti bütün sonuçlarıyla birlikte yok sayan bir kamu hukuku tasarrufudur. Bu genel tanım affın iki şekilde ortaya çıktığını göstermektedir. Bunlardan biri mahkumiyet ve kamu davasını ortadan kaldıran genel af, diğeri de sadece cezaya etki eden özel af'tır.

Genel af, sosyal fayda düşünceleri ile bütün veya belirli bazı suçları ve hükmedilmiş ise cezaları bütün neticeleriyle birlikte düşüren bir yasama işlemidir, fiile yöneliktir ve çıkarılacak bir yasa ile gerçekleştirilir.

Türk Ceza Kanunu'nun 97. maddesine göre, genel af henüz kesin mahkumiyetle sonuçlanmayan suçları kapsamına almışsa kamu davasını, kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunan suçları kapsamına almışsa hükmedilen cezaları bütün neticeleriyle birlikte ortadan kaldırır.

Affa tabi olan fiiller; hukuki tavsifleri, kanun hükümleri, belirli bir cezayı gerektirmeleri veya belirli suç kategorisi gösterilmek suretiyle belirtilir ve af kanunlarının uygulanması bu dört ihtimale göre değişen yönler gösterir.

Genel affın şarta bağlı olarak düzenlenmesi mümkündür. Şahsi hakların tazmin edilmesi veya belirli bir süre içerisinde başvurulması şeklinde bir mükellefiyeti yerine getirmeye mecbur tutularak talik şartlar söz konusu olabileceği gibi, sanık veya hükümlünün aftan yararlandıktan sonra belli bir süre ile suç işlememesi şeklinde infisahi şartlar da genel af tasarruflarında yer alabilir.

Genel af, kapsamı içerisinde bulunan suçlar bakımından mahkumiyetin cezai neticelerini ortadan kaldırdığından kural olarak şahsi hakla yönelik taleplerin ileri sürülmesine engel olmaz.

Özel af ise, Türk Ceza Yasası'nın 98. maddesine göre cezayı ortadan kaldıran, azaltan veya değiştiren, başka bir cezaya çeviren af'tır.

Özel af, işlenmiş olan fiilin suç niteliğini kaldırmaz; ancak hükmedilmiş ve kesinleşmiş olan cezalarda söz konusu olur. Bu sebeple kamu davasının açılması, devamı ve kesin hükme bağlanması gerekir. Kamu davasına ve mahkumiyete etkisi olmaması, yalnız ceza üzerine etkili olması nedeniyle özel af sadece cezayı kısmen veya tamamen düşüren bir sebeptir.

Özel af bundan faydalanacaklar bakımından ferdi ve toplu özel af olmak üzere ikiye ayrılır. Anayasa'nın 87. ve 104. maddelerine göre ferdi özel af çıkarma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanı'na, toplu özel af çıkarma yetkisi ise Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir.

Genel af olduğu gibi özel af tasarruflarında da geciktirici (taliki) veya bozucu (infisahi) şartlara yer verilebilir.

Özel affın mahkumiyete tesir etmemesi nedeniyle mahkumiyete bağlı ehliyetsizlikler devam eder.

2 - Şartla Salıverilme

Şartla salıverilme, mahkum edildiği hürriyeti bağlayıcı cezalardan, kanunun gösterdiği bir kısmını iyi hal ile ve kurallara uyarak geçirmiş bulunan hükümlünün, konulmuş olan şartlara riayet etmediği takdirde geri alınması şartı ile, hükümlülük süresini tamamıyla bitirmeden, mercince alınacak bir kararla salıverilmesini ve böylece serbest hayata dönmesini ya da bu hayata geçişin kolaylaştırılmasını sağlayan bir kurumdur.

Şartla salıverilme, cezanın çekirilmesinin kişiselleştirilmesi, başka bir deyişle cezaevindeki tutum ve davranışlarıyla (iyi durumuyla) topluma uyum sağlayabileceği izlenimini veren hükümlünün ödüllendirilmesidir. Suçlunun kendisine verilen cezadan daha kısa bir sürede uslanması, eyleminden pişmanlık duyması ve bunu iyi davranışıyla kanıtlaması durumunda, cezaevinde daha fazla kalması gereksiz olabilir. Bu durumda, şartla salıverilme infaz sistemindeki en etkili araçtır. Şartla salıverilmenin en önemli öğeleri, cezanın belirli bir süre çekilmiş olması, hükümlünün bu süre içinde iyi durum göstermesi, şartla salıverildikten sonra gözetim altında kalması ve şartla salıvermenin gereklerine uyulmaması durumunda şartla salıverilme kararının geri alınabilmesidir.

3 - Erteleleme

Erteleme, (tecil) işlediği suçtan dolayı mahkum edilen suçluya ait cezanın infazının belirli bir süre ile geri bırakılması ve suçlu bu süre içinde yeniden bir suç işlemediği takdirde suçun ya işlenmemiş veya hükümlülüğünün gerçekleşmemiş ya da cezanın çekilmiş sayılmasıdır.

Türk Hukukunda cezanın ertelenmesi, hükümlüye bir deneme süresi tanıyarak cezanın yerine getirilmesini bu sürenin sonuna bırakarak, bu süreyi suç işlemeyen geçiren hükümlünün mahkumiyetini "vaki olmamış" sayan bir olanaaktır.

Erteleme kurumuna mevzuatımızda ilk olarak 1926 tarihinde Ceza Kanunu ile yer verilmiştir. Erteleme ile ilgili hükümler Türk Ceza Kanununun 89 ila 95, Cezaların Infazı Hakkındaki 647 sayılı Yasa'nın 03.05.1973 tarih ve 1712 sayılı yasayla eklenen değişik 6. ve geçici 1. ve aynı yasayla eklenen geçici 9., Askeri Ceza Yasası'nın 47. ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 38. maddelerinde yer almaktadır.

Cezaların ertelenmesine ilişkin bu genel hükümlerden başka Ceza Kanunumuz bazı suçlar için belirli hallerde kovuşturmanın veya davanın ertelenmesini de kabul etmiştir. Örneğin Türk Ceza Yasası'nın 434. maddesinde kaçırılan veya alıkonulan kız veya kadın ile sanık veya hükümlülerden biri arasında evlenme gerçekleştiğinde koca hakkında kamu davasının ve hüküm verilmiş ise cezanın çekirilmesinin erteleneceği belirtilmiştir.

Erteleme cezanın infazını geri bırakan kanuni bir sebep, bir bakıma ise şartlı bir af diğer yönden de şartlı bir hükümlülük niteliğindedir. Bu durumda "ertelemenin" Ceza Hukukundaki diğer müesseselerle kıyaslanmasından onun "müstakil", "sui generis (kendine özgü)" bir yapıya sahip olduğu sonucuna varılmaktadır.

C - Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1 - Yasa'nın Başlığı'nın ve Uygulama Tarihinin İncelenmesi

21.12.2000 günlü ve 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun" 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçlarla ilgili olarak uygulanabilecektir.

Uygulama tarihi yasalasın olanağı bulamayan 4453 sayılı "Bazı Suç ve Cezaların Affına İlişkin Kanun"un 2. maddesinde ve hükümet teklifinde 18 Nisan 1999 olarak belirlenmişken, Adalet Komisyonunda, "Milli Bayram tarihi olan 23 Nisan 1999 tarihi olması uygun görülerek" değiştirilmiş tasarı bu şekliyle yasalasılmıştır.

Başvuru kararlarında, yasa içeriğinde cezaların ertelenmesine ilişkin açık kurallar yer almadığı halde adında bu kurumdaki zorunluluklar dışında ve Yasa'nın 1. maddesinin 4. bendinin iptaline bağlı olarak başlıktaki "davaların ertelenmesine" sözcüklerinin yer almasının; Yasa'nın, 23 Nisan 1999 tarihinden bir gün önce ya da sonra suç işleyenler arasında eşitsizliğe yol açacağı, yürürlük tarihine kadar geçen uzun süre nedeniyle mahkemelerin iş yükünü azaltmak ve cezaevlerini boşaltmak işlevlerini yerine getiremeyeceği, süreleri kısa mahkumiyetlerin zaten infaz edilmiş olduğu, kimi davaların zamanasımı ile ortadan kaldırıldığı ve bu nedenlerle uygulama tarihi olan 23 Nisan 1999 tarihinin, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4616 sayılı Yasa, uygulanma tarihi olarak belirtilen 23 Nisan 1999 tarihinden yaklaşık 1 yıl 8 ay sonra, 22.12.2000 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yasaların geriye yürümemesi kuralı, devlete ve hukuk düzenine güven noktasında yoğunlaşan görüşlerle ve genelde (usul yasalarındaki zorunluluklar dışında) tüm yasalar için geçerli olan bir ilkedir. Ancak kamu yararı gibi zorunlu nedenlerle geriye yürüme durumunda, geçmişte etkileme söz konusu olabilir. Bu durumda yararlanacaklar arasında eşitsizliğe yol açmayacak düzenlemeler geriye yürütülmele hukuksal güvenlik çığnenmiş sayılamaz.

Anayasamızda fertlerin temel hak ve hürriyetleri arasında af, erteleme ve şartlı salıverilme gibi kimi olanaklardan yararlanma diye bir hak yer almamıştır. Yasa'nın belirlediği uygulama tarihine karşı çıkan düşünceler, bir af kanununun kabulünde yasama organının takdirine ilişkin konular olup, itiraz konusu fıkranın Anayasa'nın sözüne ve özüne aykırı bulunduğunu kabule yeterli nitelikte değildir. Bu nedenle, belirtilen konulara ilişkin yasaların uygulanma tarihinin saptanmasında yasakoyucunun Anayasal ilkelere bağlı kalmak koşuluyla takdir hakkı olduğunun kabulü gerekir.

Genel olarak af, erteleme, şartla salıverilme gibi olanaklar tanıyan yasalarda belirli bir tarihe kadar işlenen suçlar için bu olanakların tanındığına dair açıklık bulunmasının nedeni kanunun çıkacağı beklentisiyle kimilerinin suç işlemeye yönelmesini önlemektir.

İtiraz konusu Yasa'nın TBMM'nce iki kez kabul edilmesine karşın, Cumhurbaşkanı'nca yeniden incelenmek üzere geri gönderilmesi nedeniyle yasalasın sürecinin gecikmesi

önceki yasalarda belirlenen tarihin aynen kabulünün hakkı nedenini oluşturmaktadır.

Bu durumda, Yasa'nın 23 Nisan 1999 tarihinden önceki fiilleri kapsamı içine almasında eşitlik ilkesine aykırılık yoktur.

Yasakoyucunun düzenleme yetkisini kullanarak dava konusu Yasa'nın adıyla içeriği arasında çelişki bulunmamak koşuluyla başlığını belirlemesinde Anayasa'ya aykırılık yoktur. İstemin reddi gerekir.

Mustafa BUMİN, Ertuğrul ERSOY ve Yalçın ACARGÜN bu sonuca değişik gerekçeyle katılmışlardır.

2 - Yasa'nın 1. Maddesinin İncelenmesi

a- 2. Bendin 1. Paragrafının "... şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir" bölümünün İncelenmesi İtiraz konusu kuralın da yer aldığı 2. bent şöyledir:

"Müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların çekmeleri gereken toplam cezalarından; şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir. İndirim, verilen her bir ceza için ayrı ayrı değil, toplam ceza üzerinden bir defaya mahsus yapılır. Ancak bir kişinin muhtelif suçlarından dolayı cezaları ayrı ayrı tarihlerde verilmiş olsa bile, bu cezalarının toplamı üzerinden yapılacak indirim on yılı geçemez.

Tabi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından veya toplam hükümlülük sürelerinden on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi veya hükümlülük süresi dolmuş olanlar, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve istemleri olmaksızın derhal; toplam cezaları on yıldan fazla olanlar ise tabi oldukları infaz hükümlerine göre fazla olan cezalarını çektikten sonra şartla salıverilirler.

Başvuru kararlarında bu bendin, "...şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir..." bölümünün, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Madde gerekçesinde; toplumda meydana gelen sosyal ve ekonomik değişimlerin, suçların çeşitliliğinin ve miktarının artmasında etkili olduğunun görüldüğü, bu suçları işleyenlerin topluma yeniden kazandırılmaları ve toplumla bütünleşmeleri bakımından, 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçların infaza esas olan cezalarının toplamından on yıl indirim yapıldığı belirtilmektedir. Yapılan düzenleme ile müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanlar ile şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların çekmeleri gereken toplam cezalarından on yıllık bir indirim öngörülmektedir.

Burada öncelikle Yasa'da belirtilen "müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların çekmeleri gereken toplam cezalarından" ibaresinin ne anlama geldiğinin saptaması gerekmektedir.

Türk Ceza Yasası'nın 13. maddesinin ikinci fıkrası ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine göre, müebbet ağır hapis cezası ölüncüye kadar devam eder. Hükümlünün öleceği zaman

bilinemeyeceği için çekmesi gereken cezanın ne olacağı da belli olmayacağından öngörülen 10 yıllık indirimin hangi miktar üzerinden yapılacağı sorun oluşturmaktadır. Nitekim 647 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce müebbet ya da muvakkat ağır hapis cezalarının 3 devrede çekirileceğine, mahkumun 1. devrede cezasının onda birine eşit bir süre hücreye konulacağına, 2. devrede cezalarının yarısı kadar bir süre ayrı gruplar halinde bulundurulacağına ve 3. devrede de iş esası üzerine kurulmuş cezaevlerinde çalıştırılacaklarına ilişkin kurallar getiren TCK'nun 13. maddesinin son fıkrasında, çekilmesi gereken cezanın, toplam hükümlülüğünün belirli oranlarına göre saptanması koşulunun doğal ve zorunlu sonucu olarak müebbet ağır hapis cezasının 36 sene üzerinden hesap edilerek infaz edileceği kuralı yer almakta idi. Bu maddenin yerine geçen 647 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre, müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler 20 yıllarını iyi halli hükümlü olarak çektiklerinde talepleri olmasa dahi şartla salıverileceklerdir. Maddenin ikinci fıkrasında firar ya da firara teşebbüs veya cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan mahkum olanlar ya da disiplin cezası olarak dört defa hücre hapsi cezası almış olanlar ancak 25 yıllarını tamamlamaları halinde şartlı tahliyeden yararlanacakları, iki defa firar edenler, iki defa firara teşebbüs suçundan veya iki defa cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan mahkum edilmiş olanların ise şartlı tahliye için 28 yılı tamamlamış olmaları koşulları aranacaktır.

Bu düzenlemenin doğal sonucu olarak, müebbet ağır hapis cezasının infazının 36 yıl üzerinden hesaplanması gerektiğine ilişkin yürürlükten kalkan kuralın uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu hükümlülerin "çekmeleri gereken toplam ceza" yukarıda belirtildiği gibi 647 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde belirtilmiş olup ve iyi halliler bakımından bu süre 20 yıldır. 4616 sayılı Yasa'nın yollama yaptığı süre de iyi hallilik aranmadığından aynı süredir.

Öte yandan, cezalarının 20 yılını çektikten sonra şartla salıverilen müebbet ağır hapis hükümlülerinin deneme süresinin ne olacağı konusu üzerinde de durulması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 3756 sayılı Yasa ile değiştirilen 17. maddesinin ikinci fıkrasına göre hakkındaki şartlı salıverme kararı geri alınan ve ikinci suçun işlenmesi nedeniyle ceza süresine mahsup edilmeyerek aynen çekirilecek sürenin 36 yıl üzerinden hesap edilmesi gerekecektir. TCK'nun anılan kuralında yer alan süre şartla salıverilen müebbet ağır hapis cezası hükümlüsünün infaza esas süresini değil deneme süresini hesaplayabilmek için getirilmiş olan bir süredir. Nitekim müebbet ağır hapis cezasının 36 sene üzerinden hesap edilerek infaz edileceğine ilişkin TCK'nun 13. maddesinin son fıkrası 06.06.1990 gün ve 3653 sayılı Yasa ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu durumda, müebbet ağır hapis cezası hükümlüsünün iyi halli olarak çekmesi gereken toplam ceza 647 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde yazılı 20 yıldır. Şartla salıverme kararının geri alınması halinde Türk Ceza Yasası'nın 17/2. maddesine göre 36 yıl üzerinden hesaplanacaktır.

Bu hükümlü 4616 sayılı Yasa'dan yararlandığında, cezaevinde geçireceği 20 yıllık süreden 10 yıllık indirim yapılacak, geriye kalan 10 yıllık cezasını çektiğinde şartla tahliye hak kazanacaktır. 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 7. bendi uyarınca 647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesindeki ayda altı günlük indirimden de yararlanamayacaktır. İtiraz konusu düzenlemeye göre, yapılan indirim sonucu 10 yılı tamamlayarak şartla salıverilen hükümlü TCK'nun 17. maddesindeki kural uyarınca 36 yılı dolduruncaya kadar, başka bir anlatımla 26

yıllık deneme süresine tabi tutulacak ve bu süreyi suç işlemekten tamamladığında cezası infaz edilmiş sayılacaktır.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendindeki müebbet ağır hapis hükümleri ile ilgili kuralın, böyle uygulanması, bu hükümlülerle içtimaen 36 yıl muvakkat ağır hapis hükümleri arasındaki dengeyi tersine çevirmektedir. Kalıcı kurallara göre (647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesi hariç) 20 yıl ceza çekecek olan müebbet ağır hapis cezası hükümlüsü 10 yıl sonra şartla salıverilecek, buna karşılık önceki düzenlemede içtimaen 36 yıla mahkum olanlar 4616 sayılı Yasa'nın uygulanmasıyla 647 sayılı Yasa'nın şartla salıverilmesine ilişkin 19. maddesine göre hükümlülük süresinden 1/2 indirim yapıldığında ancak 13 yıl, başka bir deyişle müebbet ağır hapis hükümlülerinden 3 yıl fazla ceza çekerek şartla salıverilme olanağına kavuşabileceklerdir.

647 sayılı Yasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, "Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler 30 yıllarını; müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler 20 yıllarını; diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkum edilmiş olanlar hükümlülük süresinin 1/2'ni; çekmiş olup ta Tüzüğe göre iyi halli hükümlü niteliğinde bulundukları takdirde, talepleri olmasa dahi şahsi şartla salıverilirler." denilmektedir. Ancak, Yasa'nın bu açık kuralı karşısında müebbet ağır hapis cezası hükümlüleri 20 yıllarını iyi halli olarak tamamladıklarında şahsi şartla salıverileceklerdir. Ayrıca 1/2 indirimin müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanlar hakkında uygulama olanağı bulunmamaktadır.

Başvuru kararlarında 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendinde yer alan itiraz konusu bölümle ilgili olarak Yasa'nın 2. maddesinde öngörülen ceza indiriminin 12 yıl olmasına karşın, 1. maddede 10 yıllık indirimle yetinilmesinin, 1. maddenin 4. bendine göre şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı 10 yılı geçmeyen suçlardan dolayı yapılacak ertelemede her suç için ayrı ayrı 10 yılın dikkate alınmasına karşın 2. bent uyarınca kesinleşmiş hürriyeti bağlayıcı cezalarındaki indirimin toplam hükümlülük süresinden bir kez ve sadece 10 yıl olarak uygulanmasının ve para cezalarının kapsam dışı bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

2. bent ile Yasa kapsamına giren cezalarda indirim yapılmakta 10 yıldan az cezaya mahkum kimi hükümlülerin diğer koşullarında varlığı halinde hiç cezaevine girmeksizin cezalarının infazına olanak tanınmakta ise de, bu olanak genel affın tanınımında belirtildiği gibi ceza mahkumiyetini bütün neticeleri ile kaldırmamaktadır. Düzenlemenin hükümlülere getirdiği yarar cezaevinde kalma süresini belirli koşullarla kısaltması veya hiç cezaevine girmeden cezanın infazını sağlamasıdır.

Şartla salıverilmenin en önemli unsurları, cezanın belirli bir süresinin cezaevinde çekilmiş olması ve hükümlünün bu süre içerisinde iyi hal göstermesidir. Oysa 2. bent ile 10 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olan hükümlülerin iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın salıverilmelerinin sağlanması bu düzenlemenin şartlı salıverilme olmayıp kendine özgü bir müessese olduğunu göstermektedir.

Türk Ceza Yasası'nın 98. maddesine göre cezayı ortadan kaldıran veya azaltan ya da değiştiren bir düzenleme olarak adlandırılan özel affın, toplu ve şartlı olarak getirilmesinin de olanaklı bulunduğu dikkate alındığında, 2. bentte yer alan kuralın, müebbet ve 10 yıldan fazla süreli

hükümlülükler bakımından cezadan indirim öngören, tabi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından veya toplam hükümlülük sürelerinden on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi veya hükümlülük süresi dolmuş olanlar bakımından ise, belirli bir süreyle suç işlememe bozucu (infisahi) koşuluna bağlanmış, toplu özel af niteliğindedir.

Her ne kadar, 4616 sayılı Yasa'nın 8. bendi ile Yasa'nın yayımı tarihinden sonra cezaevinin disiplinini bozucu hareketlerinden dolayı disiplin cezası almış olanların tüzük hükümlerine göre disiplin cezaları kaldırılmadığı sürece 1. madde hükümlerinden yararlanamayacaklarının öngörüldüğü ve bu hükümlülerin cezalarının bir kısmını cezaevinde geçirmiş oldukları ileri sürülebilirse de, uygulanma koşulu olarak kabul edilmesi gereken bu durum, 2. bentle getirilen düzenlemenin özel af niteliğinde olduğu yolundaki düşüncüyü değiştirmemektedir.

İtiraz konusu kuralın, 3713 sayılı Yasa'nın, geçici 1. maddesi ile getirilen düzenlemeden farklı yanları vardır. Bilindiği gibi anılan Yasa, 4616 sayılı Yasa'da olduğu gibi cezalardan belirli miktarda indirim yapmakla yetinmemiş şartlı salıverilme için hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilmiş olanların hükümlülük sürelerinin beşte birini çekmiş olmaları koşulunu da getirmiştir. Bunun anlamı, yasadan yararlanacakların cezaları ne olursa olsun mutlaka bir kısmının cezaevinde geçirilmesinin istenmesidir. Oysa, 4616 sayılı Yasa ayırım yapılmaksızın 10 yıllık bir ceza indirimi öngörmekte ve buna bağlı olarak da 10 yıldan az mahkumiyetlerde cezaevine hiç girmeyen mahkumlara da şartlı salıverme olanağı sağlamaktadır.

Müebbet ağır hapis cezası hükümlüleri 647 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre çekmeleri gereken 20 yıl cezadan 4616 sayılı Yasa'ya göre 10 yıllık indirim yapıldıktan sonra şartla salıverilmeye hak kazanacaklardır. Bu durumda kalıcı kurallara göre (647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesi hariç) 20 yıl ceza çekecek olan müebbet ağır hapis cezası hükümlüleri 10 yıl sonra şartla salıverilecek, buna karşılık önceki düzenlemede 18 yıl, yani daha az ceza çekecek olan 36 yıla mahkum olanlar 4616 sayılı Yasa'nın uygulanmasıyla ancak 13 yıl sonra, başka bir deyişle müebbet ağır hapis hükümlülerinden 3 yıl fazla ceza çekerek şartla salıverilme olanağına kavuşabileceklerdir.

Yasa'nın 19. maddesindeki kalıcı düzenlemenin tersine müebbet ağır hapis cezasına mahkum olanların içtimaen 36 yıl şahsi hürriyeti bağlayıcı ceza alanlardan daha az ceza çekmeleri sonucunu doğuran 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendindeki ibarenin, bunlar arasında adaletsiz bir sonuç doğurduğu açıktır.

Bu nedenlerle, 4616 sayılı Yasa'nın 2. bendinin birinci paragrafının itiraz konusu "şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir" bölümü, Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanlar ile şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler aynı durumda bulunmadıklarından ibarenin eşitlik ilkesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşlere katılmamışlardır.

B - 4. Bendin İncelenmesi

İtiraz konusu bendin birinci paragrafında 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili yasa kuralında öngörülen

şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı 10 yılı geçmeyen suçlardan dolayı hazırlık ve son soruşturma ile verilmişse hükmün kesinleşmesinin ertelenmesi, varsa tutukluluk halinin kaldırılmasına karar verilmesi, bu suçlarla ilgili dosya ve kanıtların belirtilen sürelerin sonuna kadar saklanması öngörülmektedir.

Bendin ikinci paragrafında ise ertelemeyi takip eden süre içinde kabahat olanlarda 1 yıl, cürüm olanlarda 5 yıl içerisinde aynı cins ya da daha ağır şahsi hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlenmesi halinde hazırlık ve son soruşturmanın kaldığı yerden devam edeceği ve hükme bağlanacağı, anılan koşulların gerçekleşmemesi durumunda da ertelemeyi takip eden süre içinde kamu davası açılmayacağı, açılmış olan davaların ortadan kaldırılmasına karar verileceği belirtilmiştir.

İtiraz başvurularında 4. bentle getirilen düzenlemenin uygulanmasının, aynı tarihte aynı suçu işleyen, ancak Yasa'nın çıkarıldığı tarih itibarıyla kendilerine verilen hürriyeti bağlayıcı cezaları kesinleşenlerle kesinleşmeyenler arasında açık bir eşitsizliğe yol açtığı; kamu gücüne sahip yargı ve devlet mekanizmasının bir davayı geç sonuçlandırmış olmasının sorumluluğunun kişilere yüklenmesi gerektiği; 4616 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte davaları henüz sonuçlanmamış olan kişilere böyle bir ayrıcalık tanınmasının hiçbir hakkı nedeni bulunmadığı gibi bu durumun dürüst davranmayan, yargılamadan kaçarak ya da başka kusurlu davranışlarla davanın sonuçlanmasını engelleyen kişilerin ödüllendirilmesi anlamına geldiği; bu düzenlemenin deneme süreleri bakımından da eşitsizlik doğurduğu; kesinleşmiş cezaların toplamı üzerinden indirim yapılmasına karşın, ertelemenin her suç için ayrı ayrı uygulanmasının eşitsizliğe neden olduğu; bentte sadece şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya değinilmesinin bundan daha hafif olan ağır para ve hafif para cezaları için infaz ya da dava ertelenmesi getirilmemesinin daha ağır suç işleyip daha ağır ceza alan kişilerin haklarındaki dava ve cezaların ertelenmesine, daha hafif suç işleyip daha hafif ceza alan kimselerin ise ayrı tutulmasına neden olduğu; davaları ertelenen kişiler için dava zamanasını süresinin uzatıldığı; ertelemeyi red hakkının tanınmaması kişilerin yargılanıp beraat etmelerini engelleyeceğinden adil yargılanma haklarını ortadan kaldırdığı; bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın Başlangıcı, 2., 5., 10., 38. ve 138. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesindeki "adil yargılanma hakkı"na aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın Başlangıcı'nın altıncı paragrafında her Türk vatandaşının onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu belirtilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı tutum ve durumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kuralılarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde, "Herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir"; denilmektedir.

Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ise "suçluluğu hükmün sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz" hükmü getirilmiştir. İtiraz konusu kurala getirilen mahkumiyetine yeterli kanıt bulunanlar bakımından hükümlülüğün engellenmesi kuralı lehte ise de hazırlık soruşturması yapılarak kamu davası açmaya yeterli delil bulunamaması halinde takipsizlik kararıyla sonuçlandırılabilirler veya yargılama sonucunda beraat edebilecekler yönünden alehte sonuç doğuracağı açıktır. Hakkında kimi nedenlerle yanlışlıkla kamu davası açılmış kişilerin (başkasının kimlik bilgileri verilerek suçla ilgisi olmayan kişiler hakkında kamu davası açılması gibi) hukuk devleti olmanın gereği olarak gerçeği savunup aklanabilecekleri söz konusu olabilecekken dava ertelenmesiyle bu hakları ellerinden alınmış olmaktadır. Bu durumda, Anayasa'nın Başlangıcı ile 2., 36. ve 38. maddelerinde belirtilen ilkelerle bağdaştırmak olanaksızdır.

Hukukun temel ilkeleri arasında yer alan eşitlik ilkesine, Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilmiştir. Buna göre yasa önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemi değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır.

Yasa'da birden fazla suç işlenmesi halinde, Yasa'nın yürürlük tarihinden önce cezaları kesinleşenlerin toplam hükümlülüklerinden 2. bent uyarınca yalnız bir kez 10 yıllık indirim yapılmasına karşın, henüz yargılamaları sürenler bakımından her davanın açılması veya kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi öngörülmüştür. Ayrıca cezası 10 yıldan az olup da aynı suçu işleyerek hakkında hüküm verilenler 2. bent uyarınca cezası hiç infaz edilmeden şartla salıverilip ceza süresi kadar deneme süresine tabi olacakken henüz yargılanması devam ederken soruşturması ertelenenler suç kabahat ise 1 yıl, cürüm ise 5 yıl deneme süresine tabi tutulacaklardır.

Öte yandan, sadece şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalarla ilgili davanın açılması veya kesin hükme bağlanmasının ertelenmesine karşın, şahsi hürriyeti bağlayıcı ceza ile birlikte uygulanacak para cezaları ile yalnız kamu para cezalarını gerektiren suçlar yasa kapsamına alınmamıştır.

Zamanasımı yönünden ise, bu düzenlemeyle, başlangıcı icra olunmuş cürüm ile kabahatler hakkında fiilin vuku gününden, teşebbüs olunan veya icra ve ikmal olunamayan cürümler hakkında son fiilin işlendiği tarihten, mütemadi ve müteselsil cürümler hakkında temadi ve teselsülün bittiği günden başlatılan dava zamanasını süresinin davası ertelenen kişiler ile ertelenmeyen kişiler arasında farklı durumların yaratılmasına yol açacağı kuşkusuzdur.

Aynı tarihte aynı suçu değişik yerlerde işleyen iki kişiden biri hakkındaki yargılamanın soruşturmayı yapan organlar tarafından kısa sürede sonuçlandırılarak kesin hükümlü yapılması ve sanığın hükümlü statüsüne geçmesine karşın, ikinci kişinin kaçması ya da kimi nedenlerle yargılamayı güçleştirecek gayretler içerisinde olması veya yargılayanların çeşitli nedenlerle yargılamayı sonuçlandıramaması halinde o kişinin sanık sıfatında kalacağı, bunun da Yasa'nın uygulaması bakımından aynı suçu işleyenler arasında farklı sonuçlar doğuracağı açıktır.

Bu durumda itiraz konusu 4. bendin Anayasa'nın Başlangıcı, 2., 36., 38. maddeleri yanında 10. maddesine de aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 138. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

c- 5. Bendin İncelenmesi

İtiraz başvurularında, kapsama alınmış olan benzer ve daha ağır nitelikteki suçlar ile benzer ve daha hafif nitelikteki suçlar arasında karşılaştırmalar yapılarak bentteki düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Ceza hukuku ve tamamlayıcısı olan infaz hukuku alanında yasakoyucunun, suçların önlenmesi kimi fiillerin suç olarak tanımlanması ya da suç olmaktan çıkarılması, konulacak cezaların ağırlaştırılıp hafifletilmesi, cezaların yerine getirilmesi koşullarının toplumun gelişimine ve suçluların iyileştirilmesine yönelik olarak yeniden belirlenmesi özel ve genel af çıkarılması hususlarında kamu yararı amacıyla düzenlemeler yapma konusunda takdir hakkı vardır. Ancak bu takdir hakkı Anayasa ve evrensel hukuk kurallarıyla sınırlıdır.

aa) 5. Bendin (a) Alt Bendinin İncelenmesi

(a) alt bendinde Türk Ceza Yasası'nın kimi maddelerindeki suçlar sayılarak kapsam dışı bırakılmıştır.

Türk Ceza Yasası'nın (ikinci kitabı)nda, yasakoyucu suç saydığı aynı cins ve benzer nitelikteki fiilleri bap ve fasıl başlığı altında gruplandırarak ceza yaptırımına bağlamıştır. Başka bir anlatımla, benzer suç tiplerini belirli bir disiplin altında ve gerektiğinde fasıllar arasında ortak düzenlemelerle cezanın artırımı ve indirim kurallarını da belirterek suçlar arasında tutarlı bir sınıflandırma yapmıştır. Bu bağlamda Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinde de hangi suçların aynı cinsten oldukları belirlenmiştir.

Anayasal denetimde bu sınıflandırmanın yanı sıra benzer hukuki yararları koruyan ya da benzer içerik ve yapıdaki suçların kimi nedenlerle Yasa'nın farklı bap ve fasıllarında veya ceza kuralları taşıyan kimi yasalarda düzenlenmiş oldukları da gözönüne alınmıştır.

Türk Ceza Yasası'nın 188., 191. Maddeleri Yönünden İnceleme

(a) alt bendi ile istisnalar arasında sayılan ve "emredici cebir – şartlı tehdit" suçunu düzenleyen 188. madde ile "tehdit" suçunu düzenleyen 191. madde, "Hürriyet Aleyhinde İşlenen Cürümler" başlıklı 2. babın "Şahsın Hürriyeti Aleyhine Cürümler" başlıklı 3. faslında yer almaktadır. Bu maddelerin aynı fasılda bulunan 192. madde ile birlikte kapsam dışında bırakılmalarına karşın, 3. fasılda yer alan diğer suçlar kapsam içine alınmışlardır.

Türk Ceza Kanunu'nun 188. ve 191. maddelerine ilişkin itiraz başvurularında, aynı fasılda suçlar ve bu suçların unsurunu oluşturduğu diğer suçlarla karşılaştırmalar yapılarak daha ağır suçlar kapsama alınırken bu suçların istisnalar arasında sayılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Türk Ceza Yasası'nın 188. ve 191. maddeleriyle aynı fasılda yer alan ve kimileri daha fazla ceza yaptırımını içeren suçlar 4616 sayılı Yasa kapsamında olduğu gibi, bu suçların unsur olarak içerisinde bulunduğu aynı fasılda "kişi hürriyetinden mahrumiyet" suçuna ilişkin 179. maddesi, diğer fasıllardaki "gasp" suçunu düzenleyen 495. maddesi, "zorla kadın kaçırma" suçuna ilişkin 429. maddesi, "reşit olmayan bir kimseyi kaçırma veya bir yer alıkoyma" suçuna ilişkin 430. maddesi, "Hükümete müracaata muktadir olduğu ahvalde iddia eylediği bir hakkı istihsal maksadıyla eşya üzerinde kuvvet sarfiyle veya

şahıslara karşı tehdit, şiddet istimal ederek hak alma" suçuna ilişkin 308. maddesi, "cebir ve şiddet yahut tehdit ile sanat veya ticaret serbestisini tahdit veya menetme" suçuna ilişkin 201. maddesi gibi suçlar Yasa kapsamına alındığı halde, 188. ve 191. maddeler ayık tutulmuş, başka bir anlatımla, benzer nitelikteki daha ağır suçları işleyenler için getirilmiş olanaklar anılan suçları işleyenlere tanınmamıştır.

Böylece 188. ve 191. madde kapsamına girenler yönünden adaletsiz bir sonuç yaratılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, kural bu yönden Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 202., 209. ve 219. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, Türk Ceza Kanunu'nun 202., 209. ve 219. maddelerindeki suçların Yasa'nın kapsamı dışında tutulmalarının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Bu maddeler Türk Ceza Yasası'nın "Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler" başlıklı 3. babının ilk üç faslında düzenlenmiştir. Bu fasıllarda yer alan suçlar, fasıl başlıklarından da anlaşılabileceği gibi, basit ve nitelikli zimmet ile devlet alım ve satımlarında menfaat sağlama, irtikap ve rüşvete ilişkindir. Bunlardan yalnız 1. fasıldaki denetim görevini ihmalde zimmete sebebiyet vermeye ilişkin 203. madde 4616 sayılı Yasa kapsamına alınmıştır. Bu maddede belirtilen suç ile Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesinde düzenlenen görevi ihmal suçunun ihmali davranışlarla işlenen suç olmaları ve aynı bap ve fasıllarda yer alan itiraz konusu yasa maddelerinin daha ağır cezalar içermeleri, korudukları hukuki yarar gözetildiğinde 202., 209. ve 219. maddelerin kapsam dışında bırakılması hukuk devleti ilkesine aykırı değildir. Buna ilişkin itirazın reddi gerekir.

Konunun 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe değişik gerekçe ile katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 240. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında aynı fasılda daha ağır cezayı gerektiren suçlar ile Askeri Ceza Yasası'nın 144. maddesinde yer alan aynı nitelikteki suçlar yasa kapsamına alındığı halde 240. maddenin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Türk Ceza Yasası'nın 240. maddesi "Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler" başlıklı 3. babın, "Memuriyet ve Mevki Nüfuzunu Suistimal Edenler ve Memuriyet Vazifelerini Yapmayanlara Ait Cezalar" başlıklı 4. faslında yer almaktadır. Bu fasılda unsurları ve cezaları değişik suçlardan yalnız görevin genel nitelikte kötüye kullanılması suçuna ilişkin 240. madde istisnalar arasında sayılmıştır. Aynı fasılda yer alan ve görevin kişilere karşı kötüye kullanılması olarak adlandırılan, cezasının üst haddi de daha fazla olan (muamelede hususi maksat veya siyasi saik veya sebep mevcut ise) 228. madde ve hakimlerin nüfuz, emir ve iltimasa müsteniden tesir altında karar vermeleri suçu olarak adlandırılan ve cezası "iki seneden beş seneye kadar hapis ve hakimlik hizmetinden müebbet

mahrumiyet" olan 233. madde ile aynı nitelikte olup Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesindeki cezanın artırılarak verilmesini öngören 1918 sayılı Yasa'nın 38. maddesindeki görevi kötüye kullanma suçunun 4616 sayılı Yasa kapsamına alınmasına karşın, itiraz konusu 240. maddenin alınmamasına ilişkin düzenlemenin adil olduğu söylenemez. Öte yandan 1632 sayılı Askeri Ceza Yasası'nın 144. maddesinde düzenlenen askerlerin görevi kötüye kullanmalarına ilişkin suçun 4616 sayılı Yasa kapsamına alınmasına karşın Türk Ceza Yasası'nın genel nitelikteki 240. maddesinin kapsam dışında tutulmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, (a) alt bendi Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesi yönünden Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ve 2. maddesindeki hukuk devleti ilkelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

Türk Ceza Kanunu'nun 243. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında aynı fasılda yer alan 245. madde ile 9. babın 1. faslında düzenlenen ve işkence ile öldürme suçunu düzenleyen Türk Ceza Yasası'nın 450. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsama alınması karşın 243. maddesinin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1982 Anayasası'nın, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesine koşut 17. maddesinin üçüncü fıkrasında "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" denilmiş, bu kuralı hayata geçirmek için de en çok korunmaya layık insan yaşamı ve onurunu güvenceye almak amacıyla "işkence" suçuna ilişkin Ceza Yasası'nın 243. maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Türk Ceza Yasası'nın "Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler" başlıklı 3. babının "Hükümet Memurları Tarafından Efrada Karşı Yapılacak Sui Muameleler" başlıklı 6. faslında yer alan, unsurları ve cezaları değişik suçlardan yalnız 243. madde kapsam dışı bırakılmıştır. 243. maddede "Bir kimseye cürümlerini söylemek, mağdurun, şahsi davacının, davaya katılan kimsenin veya bir tanığın olayları bildirmesini engellemek, şikâyet veya ihbarda bulunmasını önlemek için yahut şikâyet veya ihbarda bulunması veya tanıklık etmesi sebebiyle veya diğer herhangi bir sebeple işkence eden veya zalimane veya gayriinsani veya haysiyet kırıcı muamelelere başvuran memur veya diğer kamu görevlilerine sekiz yıla kadar ağır hapis ve sürekli veya geçici olarak kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası verilir. Fiil neticesinde ölüm vuku gelirse 452 nci, sair hallerde 456 ncı maddeye göre tertip olunacak ceza üçte birden yarıya kadar artırılır." denilmektedir. Bu maddede 4449 sayılı Yasa ile değişiklik yapılarak, aynı fasıldaki diğer suçlar için öngörülen cezaların üst sınırı artırılarak ilk fıkra için 5 yıl olan süre 8 yıla kadar ağır hapis cezası olarak değiştirilmiştir. İkinci fıkra ise, fiil neticesinde ölümün gerçekleşmesi halinde 452., diğer hallerde de 456. maddeye göre verilecek cezanın üçte birden yarıya kadar artırılması öngörülmüştür.

21.04.1988 gün ve 3441 sayılı Yasa'yla uygun bulunan ve Bakanlar Kurulu'nun 16.06.1988 günlü, 88/13023 kararıyla onaylanan "İşkenceye ve Diğer Zalimane; İnsanlık Dışı Ya Da Küçültücü (Onur Kırıcı) Muamele Ya Da Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesinde işkence, "bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü

şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatı ile uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan tabiatında olan veya arızı olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez" biçiminde tanımlanmış; Sözleşme'nin ikinci maddesinde, işkencenin engellenmesi için tüm önlemlerin alınması taraf devletler için yükümlülük olarak getirilmiş, işkencenin uygulanması ve haklılığının hiçbir gerekçesinin olamayacağı vurgulandıktan sonra 4. maddesinde, sözleşmeye taraf her devletin tüm işkence eylemlerini kendi ceza kanununa göre suç sayacağı ve fillerin ağırlıklarını dikkate alarak uygun yaptırımlarla cezalandıracağı belirtilmiştir.

Koruduğu hukuki yarar bakımından diğer tüm suçlardan farklı nitelikte olan işkence suçunun, kamu düzeni ve kamu güvenliği gibi amaçlarla 4616 sayılı Yasa kapsamı dışında bırakılmasında hukuk devleti ilkesine aykırılık yoktur. Öte yandan Türk Ceza Yasası'nın 450. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen işkenceyle adam öldürme suçunun Yasa kapsamına alınmasına karşın, 243. maddesinin alınmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüşse de; 243. maddenin kamu gücüne dayanarak görev ve yetkisini kötüye kullanan memurlarca işlenebilen suçlara ilişkin olması, 450. maddesinin üçüncü fıkrasında ise herkesçe işlenebilecek suçları içermesi nedeniyle eşitlik ilkesi yönünden karşılaştırılamayacağı sonucuna varılmıştır.

Bu nedenlerle, kural Türk Ceza Yasası'nın 243. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı değildir. İtirazların reddi gerekir.

Bu görüşe Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle katılmışlar, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Rüştü SÖNMEZ ise katılmamışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 264. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan ve daha ağır ceza öngören suçlarla karşılaştırma yapılarak, 264. maddenin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

264. madde Türk Ceza Yasası'nın "Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler" başlıklı 3. babının, "Hükümete Karşı Şiddet ve Mukavemet ve Kanunlara Muhalefet" başlıklı 8. faslında yer almaktadır.

264. maddede "Her kim ait olduğu merciden ruhsat almaksızın dinamit veya bomba veya buna benzer yıkıcı veya öldürücü alet veya barut ve benzeri ateşli ecza yapar veya bunları yabancı bir ülkeden Türkiye'ye sokar veya sokmaya aracı olur veya ülke içinde bir yerden diğer bir yere götürür veya yollar veya götürmeye bilerek aracılık ederse, beş yıldan sekiz yıla kadar hapsolunur ve kendisinden onbeş bin liradan altmış bin liraya kadar ağır para cezası alınır.

Birinci fıkradaki eylemleri işlemek amacı ile teşekkül vücuda getirenlerle yönetenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından sözü geçen fıkra yazılı suçlar işlenirse failer hakkında on yıldan on beş yıla kadar ağır hapis ve elli bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası hükümlenir.

İkinci fıkradaki hal dışında, iki veya daha çok kimselerin toplu olarak birinci fıkra yazılı suçları işlemeleri halinde sekiz yıldan on iki yıla kadar ağır hapis ve yirmi beş bin liradan yetmiş beş bin liraya kadar ağır para cezası hükümlenir.

Birinci fıkra yazılı eylemleri işlemek amacıyla iki veya daha çok kimselerin önceden anlaşır birleşmeleri teşekkül sayılır.

Ruhsatsız bu gibi şeyleri taşıyanlar veya bulunduranlar veya satanlar veya satmaya çalışanlar veya alanlar üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis, on bin liradan yirmi bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu şeylerin cins ve miktar itibarıyla vahamet göstermesi halinde beş yıldan sekiz yıla kadar ağır hapis ve yirmi beş bin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükümlenir. Mahkemece bunların cins ve miktarının önemsiz sayılması ve failin meslek, kişilik ve ahlaki eylemleri yönünden tehlikesiz sayılması halinde hükümlenilecek ceza bir aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan üç bin liraya kadar ağır para cezasıdır.

Birinci fıkra yazılı şeyleri, meskun yerde veya çevresinde yada halkın gelip geçtiği bir yerde ateşleyenler veya patlatanlar yahut bırakanlar, eylemleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde beş yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezası ve on bin liradan az olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Suçun halkın toplu olarak bulunduğu yerlerde veya kamu hizmetlerinin görülmesine ayrılmış binalarda işlenmesi halinde, suç daha ağır bir cezayı gerektirse bile ayrıca bu eylemden dolayı aynı cezaya hükümlenir.

Her kim korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde her ne amaç ve nedenle olursa olsun, meskun bir yerde veya çevresinde veya özel veya resmi veya genel yapılara ya da her türlü taşıt araçlarına ya da halkın toplu olarak bulundukları diğer yerlere silahla ateş ederse, eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca iki yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beşbin liradan az olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Yukarıdaki iki fıkra yazılı eylemler, iki veya daha çok kişi tarafından birlikte veya taşıt aracı veya suçun icrasını kolaylaştırıcı başkaca araçlar kullanarak işlenirse cezalar üçte birden yarıya kadar artırılarak hükümlenir." denilmektedir.

Bu maddenin bazı fıkralarında belirtilen suçlar aynı fasıldaki kimi suçlardan daha hafif ceza yaptırımına bağlanmış ise de, 8. fasılda aynı tür içinde kabul edilemeyecek suçlara da yer verilmesi ve itiraz konusu maddedeki suçun topluma yönelik olması, yaratacağı tehlikeler gözetildiğinde kapsam dışı bırakılmasında Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle bu görüşe katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 298. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında daha ağır cezayı gerektirebilecek hükümlülerin firar suçları yasa kapsamına alındığı halde tutukluların firar suçunu daha hafif yaptırıma bağlayan Türk Ceza Yasası'nın 298. maddesinin istisnalar arasına alınmamasının eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın kapsamı dışında bırakılan 298. maddesi ile kapsama alınan 299. maddesi aynı hukuki yararı koruyan tutuklu ve hükümlülerin cezaevinden kaçmalarını ceza

yaptırıma bağlayan maddelerdir. Her iki maddede suç olarak belirlenen eylemler benzer niteliktedir. Ancak daha ağır ceza öngören 299. madde yasa kapsamına alındığı halde daha hafif ceza öngören 298. madde kapsamı dışı bırakılmıştır.

Bu durumun Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır. İptali gerekir.

Mustafa BUMİN, Ali HÜNER ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 313. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi'nin 3713 sayılı Yasa hakkında verdiği karar gözetildiğinde 313. maddenin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İstisnalar arasında sayılan, "Cürüm işlemek için Teşekkül Meydana Getirme" suçunu düzenleyen 313. madde Türk Ceza Yasası'nın "Ammenin Nizamı Aleyhine İşlenen Cürümler" başlıklı 5. babının "Cürüm işlemek için Teşekkül Meydana getirenler" başlıklı 2. faslında yer almaktadır.

313. maddenin birinci fıkrasında, cürüm işlemek amacıyla teşekkül oluşturanlar ile bu teşekküllere katılanlar hakkında 1 yıldan 2 yıla kadar ağır hapis cezası öngörülmüş, diğer fıkralarda eylemin daha ağır şekilleri ve ağırlaştırıcı nedenleri belirtilmiştir.

3713 sayılı Yasa'da öngörülen şartla salıverilmeden yararlanabilmeleri için hükümlüler ile tutuklu ve tutuksuz yargılananların hüküm giymeleri halinde bu yasa da öngörülen süreyi cezaevinde geçirmeleri koşulu arandığı halde 4616 sayılı Yasa'dan yararlanabilmek için böyle bir koşul öngörülmemiştir. 4616 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemenin şartlı af niteliği ağır basan kendine özgü bir düzenleme olması nedeniyle farklı kurallar getiren yasaların eşitlik ilkesi yönünden karşılaştırılarak sonuca varılması olanaklı değildir.

Türk Ceza Yasası'nın 313. maddesinde düzenlenen eylemlerin ağırlığı ve koruduğu hukuki yarar gözetildiğinde bu maddenin kapsam dışında bırakılmasında Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenlerle, kurala yönelik itirazın reddi gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 339., 342., 343., 345., 346. ve 347. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, yasa kapsamındaki kimi suçlarla karşılaştırmalar yapılarak düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İstisnalar arasında sayılan 333., 342., 343., 345., 346. ve 347. maddeler Türk Ceza Kanunu'nun "Ammenin İtimadı Aleyhinde Cürümler" başlıklı 6. babının "Evrakta sahtekarlık" başlıklı 3. faslında yer almaktadır. Bu fasılda yer alan tüm suçlar istisnalar arasında sayılarak 4616 sayılı Yasa kapsamı dışında tutulmuştur.

3. fasılda yer alan itiraz konusu kurallar şunlardır:

- Memurun resmi belgede sahtecilik suçu (TCK'nun 339. maddesi),

- Memur olmayan kimsenin resmi belgede sahtecilik suçu (TCK'nun 342. maddesi),

- Kişinin, resmi bir varaka tanzimi esnasında kendisinin veya başkasının hüviyet veya sıfatına ilişkin yalan beyanda bulunması suçu (TCK'nun 343. maddesi),

- Hususi belgede sahtecilik suçu (TCK'nun 345. maddesi),

- Sahte belgeyi kullanmak suçu (TCK'nun 346. maddesi),

- Cezayı azaltan haller (TCK'nun 347. maddesi),

Üçüncü fasıl, özel ve resmi evrak ayırımı yapılmaksızın evrakta sahtecilik suçlarını düzenlemektedir.

Fasılta yer alan aynı tür suçlar arasında ayırım yapılmaksızın tüm suçların kapsam dışı bırakılmasında bu suçların hukuki nitelikleri, ceza miktarları ve korudukları hukuki yararlar gözetildiğinde, itiraz konusu düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, bu düzenlemenin 3713 sayılı Yasa'da olduğu gibi şartla salıverilme yasası niteliğinde değil af özelliği ağır basan kendine özgü bir yasa olması nedeniyle hükümler arasında ayırım yapılamayacağı yolundaki savda yerinde görülmemiştir.

Bu nedenlerle, itiraz konusu maddeler yönünden istemin reddi gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe değişik gerekçeyle katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 366. ve 367. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularda, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınmış olan daha ağır cezalar içeren ve daha vahim nitelikteki suçlarla karşılaştırmalar yapılarak 366. ve 367. maddelerinin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İstisnalar arasında sayılan, "resmi artırma-eksiltmeye hile karıştırma" suçunu düzenleyen 366. madde ile "mal artırma-eksiltmesine hile karıştırma" suçuna ilişkin 367. madde Türk Ceza Kanunu'nun "Ammenin İtimadı Aleyhine İşlenen Cürümler" başlıklı 6. babının "Ticaret ve Sanayi ve Müzayedeye Hile ve Fesat Karıştırmak Cürümleri" başlıklı 5. faslında yer almaktadır. Bu fasılta yer alan suçlar, başlığından da anlaşılabilceği gibi, ticaret ve sanayi ve müzayedeye hile ve fesat karıştırmakla ilgili suçlardır. Bunlardan yalnızca artırma ve eksiltmelere hile karıştırmaya ilişkin 366. ve 367. maddeler 4616 sayılı Yasa'nın kapsamı dışında bırakılmıştır.

İtiraz konusu kuralların yasa kapsamına alınmamasında, bu suçların aynı fasıldaki kapsama alınan diğer suçlardan farklı nitelikte olması, korudukları hukuki yarar, kamu yararı ile kamu güvenliği gözetildiğinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

Bu nedenle 366. ve 367. maddeler yönünden itirazın reddi gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN bu görüşe katılmamışlardır.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçe ile bu görüşe katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 383. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan ve daha ağır ceza öngörülen suçlarla karşılaştırma yapılarak taksirli suç olması nedeniyle daha hafif cezayı gerektiren 383. maddenin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

383. madde, Türk Ceza Yasası'nın "Ammenin Selameti Aleyhinde İşlenen Cürümler" başlıklı 7. babının, "Yangın, Su Baskını ve Gark ve Sair Büyük Tehlikelere Mütteallik Cürümler" başlıklı 1. faslında yer almaktadır. Aynı fasılta yer alan diğer tüm suçlar 4616 sayılı Yasa kapsamına alınırken bu madde kapsama alınmamıştır. Bu fasılta düzenlenen suçlardan hemen hepsi maddedeki suça göre, koruduğu hukuki yarar nedeniyle daha ağır ceza yaptırımına bağlanmıştır. Maddede düzenlenen ve taksirle işlenen bu suçun aynı fasılta kasıtlı işlenen ve daha ağır ceza gerektiren diğer suçlardan ayrılarak 4616 sayılı Yasa kapsamı dışında bırakılmasının makul, adil ve anlaşılabilir haklı nedeni bulunmamaktadır.

Bu nedenle, kural 383. madde yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 403. Maddesi İle 404. Maddesinin İkinci Fıkrası Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan ve daha ağır ceza öngörülen suçlar Yasa kapsamına alınmasına karşın daha hafif nitelikteki 403. ve 404. maddenin ikinci fıkrasındaki suçların kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kurallar Türk Ceza Yasası'nın "Ammenin Selameti Aleyhinde Cürümler" başlıklı 7. babının, "Umumun Sırhatine, Yenecek ve İçilecek Şeylere Mütteallik Cürümler" başlıklı 3. faslında yer almaktadır.

İstisnalar arasında sayılan 403 ila 408. maddeler fasıl içerisinde uyuşturucu maddelerle ilgili suçları düzenlemektedir. 403. maddede uyuşturucu maddelerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imali, ithali, ihracı, satışı, nakli ve tedarik yasaklanarak ağır yaptırımlara bağlanmakta, uyuşturucunun eroin, kokain, baz morfin ve morfin olması halinde cezaların bir katı oranında artırılacağı ve yine bu suçların teşekkül ya da topluluk halinde işlenmesi de artırma nedeni olarak sayılmıştır. Maddede onsekiz yaşını bitirmeyen küçüklerin veya ceza ehliyetine sahip bulunmayanların belirtilen suçlarda kullanılması bu fiillerin teşekkül halinde işlenmesi ağırlaştırıcı neden kabul edilmiş ve uyuşturucu maddeleri sahte reçete ile alanlara da 1 yıldan üç yıla kadar hapis ve ağır para cezası verilmesi öngörülmüştür.

404. maddenin ikinci fıkrasında ise, uyuşturucu maddeleri kullananlar ile bu maksatla yanında bulunduranlara 1 yıldan 2 yıla kadar hapis cezası verileceği belirtilmiştir.

3. fasılda yer alan 403 ila 408. maddelerde belirtilen suçlar uyuşturucu maddelerle ilgilidir. Bunlara ilişkin fiillerin, kişilerin ruhsal ve bedensel sağlığı üzerinde yarattığı tehlikeler gözetildiğinde, kamu sağlığı ve kamu düzeni gerekçesiyle itiraz konusu 403. madde ile 404. maddesinin ikinci fıkrasının Yasa'nın kapsamı dışında bırakılması Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle bu görüşe katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 414., 415., 416., 417. ve 418. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan ve daha ağır ceza öngörülen suçlarla karşılaştırma yapılarak, 414 ila 418. maddelerdeki suçların kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kurallar Türk Ceza Yasası'nın "Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhinde Cürümler" başlıklı 8. babının, "Cebren İrza Geçen, Küçükleri Baştan Çıkaran ve İffete Taarruz Edenler" başlıklı 1. faslında yer almaktadır.

İstisnalar arasında sayılan 414. maddenin birinci fıkrasında, 15 yaşını bitirmeyen küçüğün ırzına geçme, ikinci fıkrasında ise cebir ve şiddet veya tehdit kullanılmak suretiyle veya akıl veya beden hastalığından veya failin fiilinden başka bir sebepten dolayı veya failin kullandığı hileli vasıtalarla fiile mukavemet edemeyecek halde bulunan 15 yaşını bitirmeyen küçüğün ırzına geçme; 415. maddesinde 15 yaşını bitirmeyen küçüğün ırz ve namusuna tasaddi ve bu fiil ve hareketlerin 414. maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartlar içinde işlenmesi; 416. maddenin birinci fıkrasında, 15 yaşını bitiren bir kimsenin cebir ve şiddet veya tehdit kullanmak suretiyle ırzına geçen veya akıl veya beden hastalığından veya kendi fiilinden başka bir sebepten veya kullandığı hileli vasıtalarla fiile mukavemet edemeyecek bir halde bulunan kimsenin ırzına geçme, ikinci fıkrasında aynı kimsenin 416. maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartlar içinde ırz ve namusuna tasaddi, son fıkrasında ise reşit olmayan bir kimse ile rızaen cinsel münasebette bulunma fiilleri yaptırıma bağlanmakta; 417. maddede cezayı artıran şahsa bağlı haller; 418. maddede de cezayı artıran fiile bağlı haller düzenlenmektedir.

Bu fasılda yer alan ve 4616 sayılı Yasa kapsamında bulunan daha hafif ceza yaptırımına bağlanan suçlar ise "alenen hayasızca vaz'u harekette bulunmak", "açık yerlerde veya halkın suhulette muttali olabileceği yarı açık mahallerde fuhuş maksadıyla kadın oynatmak ve oynamak", "söz atma, sarkıntılık", "hile ile kadınların bulunduğu mahallere girme", "evlenme vaadiyle kızlık bozma", "müstehcen hareketler", "müstehcen şey yazma ve yayınlama", "halkın ar ve haya duygularını inciten veya cinsi arzuları tahrik ve istismar eder nitelikte, genel ahlaka

aykırı müstehcen şarkı, haysiyete dokunacak şekilde matbu satışı"dır.

İtiraz konusu kuralların nitelikleri ve korudukları hukuki yarar gözetilerek daha ağır ceza yaptırımına bağlanması nedeniyle kapsam dışında bırakılmasının kamu düzeni ve kamu yararı gerekçesine dayandığı sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle itiraz konusu kurallar yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık yoktur. İtirazın reddi gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşlere değişik gerekçeyle katılmışlardır.

Türk Ceza Yasası'nın 503. ve 504. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan ve daha ağır ceza yaptırımı gerektiren suçların Yasa kapsamına alınmasına karşın 503. ve 504. maddelerdeki suçların kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kurallar Türk Ceza Yasası'nın "Mal Aleyhinde Cürümler" başlıklı 10. babının, "dolandırıcılık ve iflas" başlıklı 3. faslında yer almaktadır.

Bu fasılda yer alan 503. maddede "hile ve desiseler yaparak bir kişiyi veya ehliyetizleri dolandırma", 504. maddede "mevsuf dolandırıcılık", 506. maddede "hileli müflis", 507. maddede ise "taksiratlı müflis"ler için ceza yaptırımı öngörülmüştür. Fasılda yer alan suçlardan sadece 507. madde kapsama alınmıştır.

Türk Ceza Yasası'nın 414 ila 418. maddesine yönelik red gerekçesi bu bölüm içinde geçerli olduğundan itirazın reddi gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle bu görüşe katılmışlardır.

Bb - 5. Bendin (b) Alt Bendinin Askeri Ceza Yasası'nın 79., 81., 88., 91. ve 131. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, daha ağır cezayı gerektiren suçların kapsama alınmasına karşılık anılan maddelerin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın eşitlik ve hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

(b) alt bendinde Askeri Ceza Yasası'nın kimi maddelerindeki suçlar sayılarak kapsam dışı bırakılmıştır.

Askeri Ceza Yasası'nın 79., 80. ve 81. maddelerinin oluşturduğu 4. faslındaki tüm suçlar Yasa'nın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bu fasılda yer alan suçların ortak özelliği kendini veya başkasını askerliğe yaramayacak hale getirmek veya askerlikten kurtulmak için hile yaparak askerlik hizmetinden kurtulmayı önlemek amacıyla yönelik olmasıdır.

Beşinci fasıldaki 88. madde toplu asker karşısında veya hizmetten savaşmak için veya silahlı iken yapılan itaatsizlik suçunu; 91. madde ise amir ve üsse fiilen taarruz ve

taarruza teşebbüs suçunu düzenlemektedir. Bu fasılda yer alan suçlar askeri itaat ve disiplini bozan suçlardır. Bu suçlardan yasa kapsamına alınanlar diğerlerine göre daha hafif cezaları gerektiren ve Silahlı Kuvvetlerin düzeni yönünden önemli görülmeyen suçlardır.

Sekizinci fasıldaki mallara karşı yapılan cürümler arasında yer alan Askeri Ceza Kanunu'nun 131. maddesi ile askeri bir hizmet yaparken veya vazifeyi suistimal ederek bir hizmet veya vazifeden ötürü tevdi veya emanet edilmiş olan para veya eşyayı, kendisine tevdi veya emanet edilmemiş olsa dahi her türlü askeri eşyayı çalanlar, zimmetine geçirenler, ihtilas edenler, satanlar, rehine verenler, bunları bilerek rehin kabul edenler cezalandırılmaktadır. Bu fasılda yer alan ve yasa kapsamına alınan mala karşı işlenen diğer suçlar Askeri Ceza Kanunu'nun 131. maddesine göre daha basit ve daha hafif cezalar gerektiren suçlardır.

Belirtilen özellikleri gözetildiğinde itiraz konusu kuralların askerlik mesleğinin ve hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesini sağlamaya yönelik ve bu yönü ile diğer ceza yasalarındaki suçlardan farklı olmaları ve bunların kendi fasıllarındaki suçlardan daha ağır cezayı gerektirmeleri nedeniyle kapsam dışında tutulmalarında Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık yoktur. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Bu görüşe Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle katılmışlardır.

cc- 5. Bendin (c) Alt Bendinin Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 27. ve 33. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, daha ağır ceza gerektiren suçlarla 1918 sayılı Yasa'da öngörülen diğer suçlar 4616 sayılı Yasa kapsamına alındığı halde inceleme konusu kuralların istisnalar arasında sayılmasının ve şartla salıverilme yönünden de hükümlüler arasında ayırım yapılmasının Anayasa'nın Başlangıç'ı, 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunu'nun; 27. maddesinin birinci fıkrasında, "Kaçakçılık maksadıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından işlenmesi", ikinci fıkrasında, "Birinci fıkradaki hal dışında iki veya daha fazla kimselerin toplu olarak kaçakçılık yapmaları", 33. maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, kaçakçılık cürümlerine veya teşekküllerine, failerin hal ve sıfatlarını bilerek yardım edenler, üçüncü fıkrasında ise cezanın artırımı ve indirim nedenleri düzenlenmiştir.

33. madde artırımı ve indirim maddesi olup Yasa'nın 25., 26. ve 27. maddelerindeki kaçakçılık suçlarına veya teşekküllerine failerin hal ve sıfatını bilerek yardım edenlerin asıl failerin cezalarının yarısı kadar, yardım edenin memur olması halinde asıl fail gibi cezalandırılacağı, son fıkra ile de kaçak eşya ve maddenin değeri itibarıyla da yapılacak indirim ve artırımı düzenlenmiştir.

1918 sayılı Yasa ile kaçakçılık fiillerinin yasaklanması'nın nedeninin, bu suçların topluma yönelik olarak doğuracağı sosyal tehlike, iç ve dış güvenliğinin korunması ve ekonomik

hayatın düzenlenmesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, 1918 sayılı Yasa'nın içerdiği suç tipleri, koruduğu hukukî yarar, unsur ve nitelikleri gözetildiğinde diğer yasalardaki suç türleriyle karşılaştırılamayacağı açıktır.

Öte yandan daha hafif cezayı gerektiren Yasa'nın 25. maddesinde ferdi kaçakçılık, 27. maddesinde ise daha ağır yaptırımlara bağlanan toplu ve teşekkül halinde kaçakçılık suçları düzenlenmektedir. Bu nedenle, farklı fiilleri düzenleyen iki madde karşılaştırılarak daha hafif cezayı gerektiren suçun yasa kapsamına alınıp daha ağır cezayı gerektiren suçun kapsama alınmadığı ileri sürülemez. Ayrıca, itiraz konusu düzenlemenin şartlı salıverme yasası değil af özelliği ağır basan kendine özgü düzenleme olması nedeniyle hükümlüler arasında ayırım yapılamayacağı yolundaki savlar da yerinde değildir.

Bu durumda itiraz konusu kurallar yönünden Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırılık yoktur. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın Başlangıç'ı, 10. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle bu görüşe katılmışlardır.

dd- 5. Bendin (e) Alt Bendinin Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, daha ağır ceza gerektiren suçlarla 6136 sayılı Yasa'da öngörülen diğer suçlar 4616 sayılı Yasa kapsamına alındığı halde 12. maddenin istisnalar arasında sayılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. maddesinin birinci fıkrasında, ateşli silahların ithali, ihracı, imali, taşınması, taşımaya aracılık edilmesi, satılması, satmaya aracılık edilmesi veya bu amaçla bulundurulması eylemleri 5 yıldan 8 yıla kadar ağır hapis ve ağır para cezası yaptırımına bağlamakta, ikinci fıkrasında, birinci fıkrada yazılı suçların iki veya daha çok kişinin toplu olarak işlemeleri halinde 8 yıldan 12 yıla kadar ağır hapis ve ağır para cezası, üçüncü fıkrasında, birinci fıkrada yazılı suçları işlemek amacıyla teşekkül kuranlar ve yönetenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından işlenmesi halinde ise 10 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis ve ağır para cezası öngörülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, suça konu silahların nitelik bakımından vahim olması veya bu niteliği taşımayan ateşli silahlar ile mermilerin sayıca vahim olması halinde birinci, ikinci ve üçüncü fıkralardaki cezaların yarı oranında artırılacağı, beşinci fıkrasında ise, dördüncü fıkrada belirtilen vahim nitelikli ateşli silahlar ile benzerlerinin miktar bakımından vahim olması halinde birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda yazılı cezaların bir kat artırılacağı, son fıkrasında ateşli silahlar ile mermiler ve bunların yapımında veya taşınmasında bilerek kullanılan her türlü araç ve gereçlerin başkasına ait olsa ve başka amaçla kullanılmak üzere verilmiş bulunsa bile zoraltıma karar verileceği hükmüne bağlanmıştır.

6136 sayılı Yasa, ateşli silahlarla mermilerinin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer aletlerin memlekete sokulmasını, yapılmasını, satılmasını, satın alınmasını, taşınmasını veya bulundurulmasını düzenleyen ve aykırı davranışları yaptırıma bağlayan yasadır.

Ateşli silah ve benzeri maddelerin imali, ithali ve ticaretinin yasaklanmasının nedeninin bu suçların topluma yönelik olarak doğuracağı sosyal tehlike, iç ve dış güvenliğinin korunması gibi gerekçeler olduğu anlaşılmaktadır.

6136 sayılı Yasa'nın ceza hükmü içeren diğer maddeleri ile daha ağır ceza içeren 12. maddesi karşılaştırıldığında bu maddede düzenlenen suçun niteliği, koruduğu hukuki yarar ve öngörülen cezalar bakımından aynı Yasa'da yer alan diğer suçlardan farklı olduğu görülmektedir.

Yasa'da yeralan nitelikleri ve cezaları bakımından daha hafif suçların kapsama alınmasına karşın 12. maddenin kapsam dışında bırakılmasında bunların koruduğu hukuki yarar gözetildiğinde Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe değişik gerekçeyle katılmışlardır.

ee- 5. Bendin (f) Alt Bendinin Orman Kanunu'nun 91., 93., 108. ve 110. Maddeleri Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, 4616 sayılı Yasa'nın af yasası olmadığı için orman suçlarını da kapsamaması gerektiği, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan Türk Ceza Kanunu ve diğer yasalarda daha ağır ceza yaptırımına bağlanan kimi suçlarla karşılaştırılarak itiraz konusu kuralların istisnalar arasında sayılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (f) alt bendinde yer alan ve istisnalar arasında sayılan 91 ila 94. ve 104 ila 114. maddeleri 6831 sayılı Orman Yasası'nın ceza hükümlerine ilişkin bölümünde yer almaktadır.

91. maddesinin, birinci ve ikinci fıkralarında, dikiliden yapacak ve yakacak nitelikte orman emvali kesmek suçları yaptırıma bağlanmış, dördüncü fıkrasında emvalin fidan olması, suçun ekim sahalarını bozmak ve ağaçları boğmak suretiyle işlenmesi ve üçüncü fıkrasında, motorlu araç kullanılarak işlenmesi halleri ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiş, beşinci ve altıncı fıkralarında diğer fıkralarda yer alan suçlar dışındaki orman suçlarını işleyenler için ceza öngörülmüş, diğer fıkralarında ise, bu eylemlerin orman sahipleri tarafından veya hayvan beslemek amacıyla veya suçun işlendiği orman içi köy nüfusuna kayıtlı ve fiilen bu köyde oturanlar dışındakiler tarafından işlenmesi halinde ayrıca cezaların artırılarak hükmolunacağı belirtilmiştir.

93. maddede izinsiz ormandan tarla açmak, ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere, her çeşit bina ve ağırlı inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapmak veya izne bağlı işleri izinsiz yapmak ceza yaptırımına bağlanmıştır.

108. maddenin birinci fıkrasında, kaçak orman emvalini taşımak, biçmek, işlemek ve kabul etmek fiilleri suç kabul edilmiş, ikinci fıkrasında, bu suçun orman ürünü ticareti ile uğraşan kişilerce işlenmesi halinde artırım yapılacağı öngörülmüş, üçüncü fıkrada, mahsulün kıymetine göre indirim veya artırım hükümleri getirilmiş, son fıkrasında ise, kaçak orman emvalinin taşınmasında kullanılan canlı ve cansız nakil vasıtalarının kime ait olursa olsun zorlama tabi tutulacağı belirtilmiştir.

110. maddede, devlet ormanında ateş yakmak, tedbirsizlik ve dikkatsizlikle yangına sebebiyet vermek ve kasten orman yakmak gibi fiiller düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmıştır.

Bu kuralla suç kabul edilip cezai yaptırıma bağlanan eylemlerin yalnızca ormanların yakılması, daraltılması ve yok edilmesine ilişkin olmadıkları, ormanların korunmasına yönelik daha hafif nitelikte olan yetkili mercilerin emirlerine ya da aldıkları önlemlere uyulmaması da suç sayılmaktadır.

Anayasa'nın 169. maddesinde, ormanlar özellikle korunarak ormanlara zarar verebilecek hiçbir eyleme izin verilmeyeceği, münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamayacağı, ormanları yakmak, yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar için genel ve özel af çıkarılamayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın bu kuralı gözetilerek itiraz konusu kuralların yasa kapsamına alınmadığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Türk Ceza Yasası'nda daha ağır ceza öngörülen kurallarla ormanların korunmasına yönelik kuralların korudukları hukuki yararın farklı olması nedeniyle karşılaştırılmaları olanaklı değildir. Ayrıca 6831 sayılı Yasa'nın 4616 sayılı Yasa kapsamına alınmayan kuralları, alınanlara göre daha fazla ceza yaptırımına bağlandıklarından bunların kapsam dışı bırakılmasının koruduğu hukuki yararlar gözetildiğinde kamu güvenliği ve kamu yararı gerekçesine dayandığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kurallar yönünden Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle bu görüşe katılmışlardır.

ff- 5. Bendin (g) Alt Bendinin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 68. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurusunda, daha ağır ceza gerektiren suçlar 4616 sayılı Yasa kapsamına alındığı halde 68. maddenin istisnalar arasında sayılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun "Yurt dışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenler" başlıklı 68. maddesinin birinci fıkrası ile aynı Yasa'nın 32. maddesine aykırı olarak yurt içinde korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının usulsüz olarak yurt dışına çıkarılması fiiline 5 yıldan 10 yıla kadar ağır hapis ve ağır para cezası öngörmekte, maddenin ikinci ve üçüncü

fıkralarında suça konu kültür ve tabiat varlığı ile bu suçun işlenmesi sırasında kullanılan kamu kuruluşlarına ait olanlar dışındaki her türlü eşya ve araçlara el konulacağı belirtilmektedir.

Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına yönelik 2863 sayılı Yasa'nın 68. maddesinin Devletin kültür ve tabiat varlıklarının yurt dışına kaçırılmasını engellemek amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle, 4616 sayılı Yasa kapsamına alınan suçlarla nitelikleri ve cezai yaptırımları bakımından bu suçların karşılaştırılamayacağı açıktır. Diğer yasalarda belirtilen suç türlerinden farklı nitelik gösteren 68. maddedeki suçun, koruduğu hukuki yarar gözetildiğinde Yasa'nın kapsamı dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık yoktur. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY değişik gerekçeyle bu görüşe katılmışlardır.

gg- 5. Bendin (h) Alt Bendinin Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, Türk Ceza Yasası'ndaki memur suçları 4616 sayılı Yasa'nın kapsamına alındığı halde 3628 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin kapsam dışı bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür..

3628 sayılı Yasa'nın amacını belirten 1. maddesinde "rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele cümlesinden olarak bu Kanunda sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edinmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu Kanunda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemektedir." denilmektedir.

Yasa'nın 10 ila 16., 20. ve Geçici 1. maddelerinde ceza hükümleri yer almakta olup, 12. maddesinde de "kanunen daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlara altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir" kuralı yer almaktadır.

3628 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin devletin rüşvet ve yolsuzlukların engellenmesi amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır.

Diğer yasalarda belirtilen suç türlerinden farklı nitelikte olduğu gözetildiğinde bu maddedeki suçun, 4616 sayılı Yasa'nın kapsamına alınan diğer suçlarla karşılaştırılamayacağı sonucuna varılmıştır.

Bu durumda 3628 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin koruduğu hukuki yarar nedeniyle kapsam dışında tutulmasında Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık görülmemiştir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe değişik gerekçeyle katılmışlardır.

hh- 5. Bendin (j) Alt Bendinin Vergi Usul Kanunu'nun 359. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz başvurularında, kimi yasalarda yer alan ve cezaları daha ağır suçlar kapsama alındığı halde inceleme konusu kuralın istisnalar arasında sayılmasının ve şartla salıverilme yönünden de hükümlüler arasında ayırım yapılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (j) alt bendinde; vergi, resim ve harçlara ilişkin kanunlarda yer alan suçları işleyenler hakkında 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin uygulanmayacağı belirtilmektedir.

359. madde, Vergi Usul Yasası'nın "Hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılacak suçlar ve cezaları" başlıklı 3. bölümünde yer almaktadır.

359. madde de;

"a) Vergi Kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler (varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi gizleme demektir.) veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge, gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibarıyla gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belgedir.)

Hakkında altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükümlenir.

Hükümlenen hapis cezasının para cezasına çevrilmesinde, hapis cezasının her bir günü için, sanayi sektöründe çalışan on altı yaşından büyük işçiler için (...) yürürlükte bulunan asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınır ve hükümlenen bu para cezası ertelenemez.

b) Vergi Kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfelerini yok ederek yerine başka yapıtlar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (sahte belge, gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belgedir.)

2) Belgeleri Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmadığı halde basanlar ile sahte olarak basanlar veya bu belgeleri kullananlar.

Hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyaı cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez" denilmektedir.

Toplumsal ekonomik refahının sağlanması açısından büyük önemi olan verginin tarh, tahakkuk ve tahsilinin hiç yapılamaması veya gerçeğe aykırı biçimde ve verginin ziyaına yol açacak şekilde yapılması sonucunu doğuracak "vergi kaçakçılığı" suçlarının içeriği, suç tipleri, koruduğu hukuki yarar, unsur ve nitelikleri gözetildiğinde diğer yasalardaki suç türleriyle karşılaştırılamayacağı açıktır.

Öte yandan, 4616 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemenin şartla salıverilme niteliğinde olmayıp şartlı af niteliği ağır basan kendine özgü bir düzenleme olması nedeniyle farklı kurallar getiren yasaların eşitlik ilkesi yönünden karşılaştırılarak sonuca varılması olanaklı değildir.

Bu nedenlerle, itiraz konusu kural 359. madde yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi yoktur.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşü değişik gerekçeyle katılmışlardır.

d- 6. Bendin İncelenmesi

6. bentte "Daha önce şartla salıverilme hükümlerinden yararlandığı halde yeniden suç işleyerek hüküm giyenler ile daha önce çıkarılmış bir affın yararlananlar, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar" denilmektedir.

İtiraz başvurularında, belli süreler içerisinde suç işlemeyen sanıkların adli sicildeki kayıtlarının silinmesine ve yasak hakların iadesine ilişkin 3682 sayılı Adli Sicil Yasası'nda ve Türk Ceza Yasası'nın 121. vd. maddelerinde yer verilen kurallara rağmen, 4616 sayılı Yasa ile hiçbir ayırım gözetilmeksizin şartla tahliyeden yararlananların bu Yasa'dan yararlanamayacakları hükmüne bağlanarak, sabıka kaydının silinmesi koşulları oluşan ve yasak haklarının iade edilmesi olanaklı bulunan sanıklar aleyhine bir durum yaratıldığı; bentte "hüküm giyenler" denilmek suretiyle mahkemelerden kaçması nedeniyle davası sonuçlandırılmayan, daha önce şartla tahliyeden yararlanan sanıklar 4616 sayılı Yasa'dan faydalanırken daha önce şartla tahliye olmuş ve yasa çıkmadan önce hüküm giymiş kişilerin ise Yasa'dan faydalanamayacağı; Yasa'nın 2. maddesindeki basın suçlarından dolayı verilen cezaların ertelenmesi kuralından yararlanmak için herhangi bir koşul öngörülmediği halde, 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinden yararlanmak için altıncı bentte yazılı koşulların arandığı; şartla salıverildikten sonra işlenen suçtan dolayı hüküm giyme koşulunun aranmasının aynı suç işleyen ancak 4616 sayılı Yasa yürürlüğe girdiğinde yargılaması devam edenlerle sonuçlandırılanlar arasında eşitsizliğe yol açtığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, kişilere hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı tutum ve durumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun bozmayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde alan devlettir.

Altıncı bende göre, suç işledikleri tarihte statüleri aynı olan kişilerden kimi nedenlerle haklarındaki dava sonuçlanmamış olanlar 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin dördüncü bendindeki ertelemeyen yararlanacakları halde hüküm giymiş olanlar yararlanamayacaklardır. Öte yandan, önceki suçtan alınan kısa süreli şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı sırasında tahliyeden yararlanan ve daha sonra taksirli de olsa yeniden suç işleyen kişilerin bu suçlarının cezası ne olursa olsun 4616 sayılı Yasa'dan faydalanamayacaklardır.

Ayrıca daha önce şartlı salıverilmeden yararlanarak Türk Ceza Yasası'nın 17. maddesinde belirtilen süre içerisinde kasıtlı bir cürüm işlemleri nedeniyle haklarındaki şartlı salıverilme kararı geri alınanlar yeni bir suç işlemiş olsalar bile 4616 sayılı Yasa'dan yararlanabilecekleri halde deneme süresini iyi halli olarak geçirip şartlı salıverilmeden yararlanan kişiler ise ikinci suçlarından dolayı 4616 sayılı Yasa'nın kapsamı dışında kalacaklardır. Şartlı salıverme kararının geri alınması koşullarının düzenlendiği genel kurallarda "kasıtlı cürümden dolayı şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkumiyet" aranmasına karşın itiraz konusu kurala yeni işlenen suç türünde cürüm ve kabahat ayırımı yapılmadığı gibi cürümlerde de kasıtlı ve taksirli suç ayırımı yapılmamıştır.

Altıncı bentte, "şartla salıverilme hükümlerinden yararlananlar" bakımından ayrıca yeniden suç işleyerek hüküm giyme koşulu aranırken, "daha önce çıkarılmış bir affın yararlananlar" Yasa'nın kapsamı dışında bırakılmışlardır. Böylece hakkında mahkumiyet kararı olmaksızın ve kendilerine affı red hakkı da tanınmaksızın daha önce çıkarılmış bir affın yararlananların beraat etme olasılıkları gözetilmemiştir.

İtiraz konusu kuralın neden olduğu bu adaletsizlikler, adil bir hukuk düzeni kurmak ve kişilere hukuk güvenliği sağlamakla yükümlü bir hukuk devletinde kabul edilemez.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

e- 7. Bendin İncelenmesi

İtiraz başvurularında, suç işlendiği tarihte hükümlü lehine olan düzenlemenin 4616 sayılı Yasa'yla geri alınarak kazanılmış hakların ihlal edildiği; toplam cezaları 10 yıl olan hükümlülerin bir gün dahi cezası infaz edilmeksizin yasadan yararlanmalarına karşın Yasa'da oransal bir

indirim öngörülmediğinden 10 yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların Yasa'dan daha az yararlandırıldıkları; önceki durumla karşılaştırıldığında 10 yıl hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olanların 4616 sayılı Yasa'dan 4 yıl yararlanırken 35 yıl cezaya hükümlülerin 1 yıl 5 ay 18 gün yararlandıkları; suç tarihinde ve cezasının infazına başlandığı sırada yürürlükte olan yasalara göre cezasını çeken ve müddetnamesinde 647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesinden yararlanacağı belirtilen hükümlülerin getirilen düzenleme ile bu indirimden yararlanamayacağı belirtilerek daha fazla cezaevinde kalmaları gibi aleyhlerine olan bir durumun yaratılmasının Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

7. bentde "Bu maddeden yararlanacaklar hakkında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Ek 2 nci maddesindeki indirim hükümleri uygulanmaz" denilmektedir.

647 sayılı Yasa'ya 2148 sayılı yasayla eklenen Ek 2. maddesine göre, müşahadeleri sonucu yarı açık veya açık müesseselere geçmeye hak kazananlar ile olarak sağlanmaması sebebiyle naklonulamayanlar ve nitelikleri haiz oldukları halde yaş ve bedeni kabiliyetleri itibarıyla çalışma şartlarına itibak edemeyecekleri tesbit edilenlerin kurumlarda kaldıkları süreden her ay için 6 gün indirim yapılacağı, yapılacak indirimlerde 1 aydan az süreler hesaba katılmayacaktır.

İnfaz hukukunun maddi ceza hukukunu tamamlayan ve onun ayrılmaz parçası olduğu gözetilmeyerek 647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesi ile kendilerine sağlanan olanaktan yararlanabilen, müddetnameleri buna göre düzenlenmiş bir kısım hükümlüler 4616 sayılı Yasa'nın getirdiği kısıtlama nedeniyle bu olanaktan mahrum edilmişlerdir.

647 sayılı Yasa'nın Ek 2. maddesine göre, belli koşulların gerçekleşmesi halinde ayda 6 günlük indirimden yararlanacak olan hükümlülerin kalıcı bir yasa ile tanınmış hakları itiraz konusu kuralla aleyhlerine sonuç doğuracak biçimde ellerinden alınmaktadır.

Yasa'nın 1. maddesinden yararlanacaklar hakkında 647 Yasa'nın Ek 2. maddesindeki indirim hükümlerinin uygulanmamasının neden olduğu adaletsizlikler kişi güvenliğini sağlamak ve adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu sürdürmekle yükümlü olan bir hukuk devletinde kabul edilemez.

Açıklanan nedenlerle, kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

f- 9. Bendenin İncelenmesi

9. bentte, "Haklarında yakalama, tutuklama veya mahkumiyet kararı bulunup da firar halinde olanlar bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde resmi mercilere başvurup teslim olmadıkları takdirde bu madde hükümlerinden yararlanamazlar" denilmektedir.

İtiraz başvurularında, haklarında yakalama, tutuklama veya mahkumiyet kararı bulunanların bu durumdan haberleri olmaması nedeniyle bir aylık süre içinde başvuramamaları halinde yasadaki yararlandırılmamalarının Anayasa'nın eşitlik ve hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Aynı suçtan değişik mahkemelerde yargılanan sanıklardan biri hakkında gıyabi tutuklama kararı verilmesine karşılık diğeri hakkında adres araştırmasına karar verilmesi halinde, hakkında gıyabi tutuklama kararı verilen ancak bir ay içinde teslim olması koşuluyla, diğeri ise bu koşul aranmaksızın yasadaki yararlanacaktır.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 401. maddesine göre, cezasını çekmeye gelmeyen veya kaçacağından şüphe edilen hükümlüler hakkında hürriyeti bağlayıcı cezanın infazını sağlamak için bir yakalama müzekkeresi verileceğinden bu hükümlüler haklarındaki yakalama müzekkeresinden haberdar olmayabileceklerdir.

Öte yandan, 9. bentde "Haklarında yakalama, tutuklama veya mahkumiyet kararı bulunup da firar halinde olanlar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde resmi mercilere başvurup teslim olmadıkları takdirde bu madde hükümlerinden yararlanamazlar", ibaresinden hükümlü veya tutuklu iken cezaevinden kaçanlar, haklarında tutuklama veya yakalama kararı bulunanlar, gıyabi tutuklu olanlar, 647 sayılı yasa uyarınca izin verilip de cezaevine dönmeyenler anlaşıldığından bunlardan gıyabi tutuklular ile haklarında tutuklama ve yakalama kararı bulunanlar Yasa'da öngörülen bir aylık süre içinde bu kararları öğrenememeleri durumunda yasadaki yararlanamayacaklardır.

Bu nedenlerle, Yasa'dan yararlanabileceklerin haklarında verilen tutuklama veya yakalama kararlarından her zaman haberdar olamayabilecekleri de gözetildiğinde itiraz konusu 9. bent ile öngörülen bir aylık sürenin kişilerin 4616 sayılı Yasa ile tanınan olanaktan yararlanmalarına elverişli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır iptali gerekir.

Konunun, Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mustafa BUMİN VE Ertuğrul ERSOY bu görüşe katılmamışlardır.

D) İptalin Diğer Kurallara Etkisi

2949 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, yasanın belirli kurallarının iptali, diğer kimi kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendinin birinci paragrafının "... şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir..." bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan aynı maddenin 2. bendinin ikinci paragrafındaki "... veya toplam hükümlülük

sürelerinden..." sözcüklerinin, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince iptaline karar verilmesi gerekir.

E) İptal Kararının Yürürlüğü Sorunu

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin 5. fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesi'nin, iptal halinde meydana gelecek hukuksal kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici mahiyette görürse yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmiştir.

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 2. bendinde yer alan "...şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir..." bölümünün iptali ile uygulama olanağı kalmayan aynı bendin ikinci paragrafındaki "...veya toplam hükümlülük sürelerinden..." sözcükleri ile 1. maddesinin 4. ve 9. bentlerinin iptal edilmesi nedeniyle doğan hukuksal boşluk kamu düzenini tehdit ve kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden bunlara ilişkin gerekli düzenlemelerin yapılması için yasama organına süre tanımak amacıyla iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi yönünde karar verilmesi gerekmektedir.

VII- SONUÇ

21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un:

A- Başlığı'nın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- 1. maddesinin;

1- İlk tümcesi ile 3. ve 4. bendlerinde yer alan "23 Nisan 1999..." tarihinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- 2. bendinin birinci paragrafının "... şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- 4. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- 5. bendinin;

a- (a) alt bendinin Türk Ceza Kanunu'nun,

aa- 188. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

bb- 191. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

cc- 202., 209. ve 219. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

dd- 240. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ee- 243. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Rüştü SÖNMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ff- 264. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

gg- 298. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN, Ali HÜNER ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

hh- 313. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

ıı- 339., 342., 343., 345., 346. ve 347. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

jj- 366. ve 367. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Haşım KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

kk- 383. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

ll- 403. maddesi ile 404. maddesinin ikinci fıkrası yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

mm- 414., 415., 416., 417. ve 418. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

nn- 503. ve 504. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (b) alt bendinin Askeri Ceza Kanunu'nun 79., 81., 88., 91. ve 131. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

c- (c) alt bendinin Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 27. ve 33. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

d- (e) alt bendinin Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

e- (f) alt bendinin Orman Kanunu'nun 91., 93., 108. ve 110. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

f- (g) alt bendinin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 68. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

g- (h) alt bendinin Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 12. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

h- (j) alt bendinin, Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5- 6. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

6- 7. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

7- 9. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN ve Ertuğrul ERSOY'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 1. maddesinin 2. bendinin birinci paragrafının "... şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilenler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir." bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan aynı maddenin 2. bendinin ikinci paragrafındaki, "... veya toplam hükümlülük sürelerinden ..." sözcüklerinin, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 1. maddesinin 2., 4. ve 9. bentlerinin iptal edilen kurallarının doğuracağı hukuksal boşluk kamu düzenini tehdit ve kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince bu kurallara ilişkin İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMİ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

18.07.2001 gününde karar verildi.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Esas Sayısı : 2001/4

Karar Sayısı : 2001/332

KARŞIOY YAZISI

21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin 4. bendi dışında kalan kimi kurallarının iptali yolundaki çokluk oyuna esastan; redle sonuçlanan bölümlerine ise aşağıda açıklanan nedenlerle gerekçe yönünden katılmıyoruz.

4616 sayılı Kanun'un adında her ne kadar "... işlenen suçlardan dolayı şartla salıverilmeye, dava ve cezaların ertelenmesine dair Kanun" denilmiş ise de, taşıdığı

kuralların içeriği itibarıyla bozucu (infisahi) koşula bağlı toplu özel af niteliği ağır basan kendine özgü bir düzenleme olduğu Mahkememiz kararının bir çok yerinde vurgulanmaktadır. Bu nedenle, değerlendirmelerin bu çerçevede içinde yapılması gerekir.

Anayasa'nın 87. maddesinde, 14. maddedeki eylemlerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilanına karar vermenin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri içinde olduğu belirtilmiş, kimi maddelerinde de genel ve özel af çıkartılmayacak durumlar gösterilmiştir. Başka bir anlatımla Anayasa ile yasaklanan alanlar dışında genel ve özel af çıkartmak yasakoyucunun takdir alanı içinde bırakılmıştır.

Mahkemelerce, yargılanarak suçluluğu sabit görülüp hüküm giyenlerin, aldıkları hapis cezasını çekmeleri ve böylece topluma yeniden kazandırılmaları ceza hukukunun temel kurallarındandır. Yasaların yasakladığı her eylem için, bu eylemin işlendiği sırada yürürlükte olan Yasa'da gösterilen ceza verilir ve bu cezanın nerede ve ne tarzda infaz edileceği de önceden belirlenir. Aslolan mahkemelerce tayin edilen hürriyeti bağlayıcı cezaların tamamen infaz edilmesidir. Çok istisnai hallerde, çıkartılması gereken af yasalarından, hangi suçluların ne kadar yararlanacaklarının takdiri ise yasakoyucuya aittir. Toplu af suçlu için temel hak ve hürriyetlerden olmadığına göre, suçları veya suçluları birbiriyle mukayese ederek yasakoyucunun bu alandaki geniş takdir hakkına müdahale edilemez. Yasakoyucu, Anayasa ile yasaklanan alanlara girmedikçe af yasasının kapsamının tayininde herhangi bir kısıtlayıcı kurala tabi değildir.

Anayasa Mahkemesi'nce verilen kimi kararlarda belirtildiği gibi, Anayasa'nın 38. maddesinde, ceza hukuku alanında suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerde uyulması gereken temel ilkeler belirlenmiş olup, bu ilkelerin gözetilmesi koşuluyla ne tür eylemlerin suç sayılacağı ve suç sayılan eylemlere ne kadar ve ne türde ceza verileceği, nelerin cezaı ağırlaştırıcı ya da hafifletici neden sayılacağı yasakoyucunun takdir alanı içine girmektedir. Kuşkusuz ki, yasakoyucunun af konusundaki takdir hakkı cezaların tayinindekinden daha geniştir.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi, Anayasa'ya aykırı bulunduğu yasaları iptal ederek yürürlükten kalkmasını sağlar. Yasakoyucu gibi davranarak yeni bir uygulamaya yol açacak hüküm kuramaz. Anayasa'nın öngördüğü ve mutlak düzenlenmesini istediği hususlara yer vermeme durumu dışındaki, yasakoyucunun isterse getirebileceği bir kuralı getirmemesi iptal nedeni olamaz. İsterse yer verilip isterse yer verilmeyecek bu tür noksanlıklar, yasakoyucunun takdir yetkisi içindedir. Yasa maddesine içindeki kimi sözcükleri ayıklayarak yeni bir kural niteliği vermek Anayasa'ya uygunluk denetimiyle bağdaşmaz. Bir kuralın, uygulama alanının genişletilmesi amacıyla değiştirilmesini sağlamak için de iptali istenemez. Yasakoyucunun dilediği zaman girebileceği noksan düzenleme, anayasal zorunluluk dışında; Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz. Yasakoyucunun takdir alanı içine giren bir konuda getirilen bir kuralın denetimi yerindelik denetimi olur. Oysa Anayasa yargısında yerindelik denetime yer yoktur.

Ayrıca, 4616 sayılı Yasa kapsamı dışında bırakılan kuralların, kapsama alınan kurallarla karşılaştırılarak iptaline kadar vermek, kendini yasakoyucu yerine

koymaktan farksızdır. Kabul edilmelidir ki Anayasamızda gösterilen temel hak ve özgürlükler arasında aştan yararlanma diye bir hakka yer verilmemiştir. Bu nedenledir ki, yargılanarak suçluluğu sabit görülenler, affedilmelerini bir hak olarak isteyemezler. Yasak alana girmedeği süreçte affa yetkili olan yasakoyucu, çıkaracağı affın kapsamını da belirlemeye yetkilidir.

Açıklanan nedenlerle, 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 4. bendi dışında kalan iptal gerekçesine esastan, başvurunun reddi yolundaki görüşlere de gerekçe yönünden katılmıyoruz.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Esas Sayısı : 2001/4

Karar Sayısı : 2001/332

KARŞIOY YAZISI

Türk Ceza Kanunu'nun sekizinci babının "Cürümlerde Tekerrür" başlıklı bölümünde yer alan 86. maddesinde; Aynı madde kanuniye tetabuk eden veya kanunun bir faslında münderiç bulunan cürümlerden başka, hangi suçların bir cinsten (türden) sayılacakları vurgulanarak suçların türlerini belirlemede gözetilecek ölçütler getirilmiştir.

Türk Ceza Yasası'nın, suçlar arasında tutarlı bir sınıflama getirerek, benzer suç tiplerini esas alıp, bunları aynı faslında düzenlemek suretiyle yaptığı sınıflama, anayasal denetimde de gözetilmeli ve önemli ölçütlerin başında gelmelidir.

4616 sayılı Yasa'nın istisnalar arasında saydığı "Hükümet hesabına olarak icra kılınan müzayedeye ve münakaşaya da şiddet veya tehdit ile veya hediye vait ve itasıyla veya sair menfaatler teminiyle veya gizli ittifak yahut sair hileli vasıtalar ile rekabeti men veya ihlal yahut müzayedeye ve münakaşada pey sürenleri çekilmeye sevk etme" suçunu düzenleyen 366. madde ile "biryle rekabeti men veya ihlal yahut müzayedeye pey sürenleri çekilmeye mecbur etme" suçunu düzenleyen 367. madde, "Ammenin İtimadı Alehinde Cürümler" başlıklı 6. babın "Ticaret ve Sanayi ve Müzayedeye Hile ve Fesat Karıştırmak Cürümleri" başlıklı 5. faslında yer almaktadır.

Bu suçlar, fasıl başlığından da anlaşılacağı gibi, ticaret ve sanayi ve müzayedeye hile ve fesat karıştırmakla ilgili olup bu düzenlemeyle modern toplumlarda kamu inancı korunmak istenmiştir. Bu tür suçların çoğunda dolandırıcılığı andıran fiiller yer almaktadır. Bu faslında yer alan suçlar için öngörülen ceza miktarları ve koruduğu hukuki yararlar gözetildiğinde, aynı kategorideki suçların tamamını kapsama alırken, herhangi bir ayırıcı ölçüt kullanmaksızın yalnızca iki maddeye giren suçların kapsam dışında tutulmasının 4616 sayılı Yasa'nın gerekçesinde belirtilen "kamu düzeni ve kamu güvenliği" amaçları ile açıklanması olanak bulunmamaktadır.

Nitelik ve yaptırım olarak daha ağır sayılabilecek 358, 359, 361 ve 362. maddeleri istisnalar arasında sayılmayarak 4616 sayılı Yasa kapsamına alınırken, 366. maddede belirtilen suçlar ile 2370 sayılı Yasa ile değişikliğe uğrayan ve bilahare 3506 sayılı Kanun'la birinci ve ikinci fıkraları değiştirilen Türk Ceza Kanunu'nun 119. maddesine göre

ön ödemelik nitelikte ceza öngören 367. maddede belirtilen suçların kapsam dışında tutulmasının makul, adil ve anlaşılabilir haklı nedeninin bulunmadığı ve Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu kanaatindeyiz.

Bu nedenlerle, Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin Türk Ceza Yasası'nın 366. ve 367. maddeleri yönünden itirazın reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz 18.7.2001

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Esas Sayısı : 2001/4

Karar Sayısı : 2001/332

KARŞIOY YAZISI

23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un birinci maddesinin beşinci bendinin "a" alt bendi uyarınca TCK'nun 243. maddesi yasa kapsamı dışında bırakılmış, bu maddeye yönelik başvuru kararlarındaki iptal istemi çoğunluk oyuyla reddedilmiştir.

TCK'nun ikinci kitabının üçüncü babının, "Hükümet Memurları Tarafından Efrada Karşı Yapılacak Sui Muameleler" başlıklı, altıncı faslında yer alan 243. maddenin birinci fıkrasında "Bir kimseye cürümlerini söyletmek, mağdurun, şahsi davacının, davaya katılan kimsenin veya bir tanığın olayları bildirmesini engellemek, şikayet veya ihbarda bulunmasını önlemek için yahut şikayet veya ihbarda bulunması veya tanıklık etmesi sebebiyle veya diğer herhangi bir sebeple işkence eden veya zalimane veya gayriinsani veya haysiyet kırıcı muamelelere başvuran memur veya diğer kamu görevlilerine..." ikinci fıkrasında da "Fiil neticesinde ölüm vukua gelirse..." durumu düzenlenip yaptırıma bağlanmıştır.

Aynı faslında yer alan TCK'nun 245. maddesinde belirtilen "Kuvvet cebriye imaline memur olanlar ve bilumum zabıta ve ihzar memurları memuriyetlerini icrada ve mafevkinde bulunan amirinin emrini infazda kanun ve nizamın tayin ettiği ahvalden başka surette bir kimse hakkını suimuaamele veya cismen eza verecek hale cüret eder yahut o kimseyi darp ve cerheylese..." biçimindeki yine memurların işlediği suç ile aynı fasıldaki diğer suçlar yasa kapsamında iken, aynı faslında da olsa kapsam dışındaki memurların işlediği görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen TCK'nun 240. maddesi çoğunlukla iptal edilmiş, keza TCK'nun adam öldürmek cürümlerinin cezalarının belirlendiği maddelerden 450. maddenin üçüncü bendindeki "Öldürmek fiili canavarca bir his sevk ile veya işkence ve tazip ile ika edilirse..." gibi çok daha ağır yaptırıma bağlanan fiiller yasa kapsamında iken, memurun, özellikle kolluk görevlilerinin, kamu düzenini bozan ve suç teşkil eden bir olayın fail ve delillerini açığa çıkarma esnasında işledikleri suçu düzenleyen TCK'nun 243. maddesinin yasa kapsamı dışında bırakılması, Anayasa'nın hukuk devleti ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu düşüncesiyle iptali gerektiğinden çoğunluğun red kararına katılmıyoruz.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Esas Sayısı : 2001/4

Karar Sayısı : 2001/332

KARŞIOY YAZISI

1- 4616 sayılı Yasa ile 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçlardan kimileri için erteleme, kimileri için ise şartla salıverme olanağı getirilmiş bulunmaktadır.

Öncelikle erteleme müessesesinin ne olduğu ve yasama yoluyla erteleme müessesesinin Anayasa'mızda bulunup bulunmadığı incelenmelidir. 1924 Anayasası'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkilerini belirleyen 26. maddesi; "Madde 26.- Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak, Devletlerle sözleşme, andlaşma ve barış yapmak, harb ilan etmek, Devletin bütçe ve kesinhesap kanunlarını incelemek ve onarmak, para basmak, tekeli ve akçalı yüklenme sözleşmelerini ve imtiyazları onamak ve bozmak, genel ve özel af ilan etmek, cezaları hafifletmek ve değiştirmek, kanun soruşturmalarını ve kanun cezalarını ertelemek, mahkemelerden çıkıp kesinleşen ölüm cezası hükümlerini yerine getirmek gibi görevleri Büyük Millet ancak kendisi yapar." şeklindeydi. Bu maddede yer alan kanunları yorumlamak ve kanun soruşturmalarını ve cezalarını ertelemek yetkileri dikkat çekicidir. 1924 Anayasası döneminde bir kanun hükmünün ne anlama geldiği yolunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yorum kararları mevcuttur. Ayrıca kimi kanun soruşturmalarının ve cezalarının ertelenmesi hakkında da bir kaç defa yasa çıkarılmıştır. Burada konumuzla ilgili olan yasa yoluyla erteleminin Türk Ceza Kanunu'nda bulunan ve bağımsız mahkemeler tarafından cezaların ferdileştirilmesi vasıtalarından biri olan erteleme ile karıştırılmaması gerekir. Genel olmak zorunda bulunan bir yasayla kullanılan tecil kavramı ile cezaların ferdileştirilmesi kavramı uzlaşmaz. Doktrinde bu müesseseyle af yetkisine dahil bir müessese gözü ile bakılmasının doğru olacağı, bu durumda da aynı sonuçların belirli bir süre içinde suç işlenmemesi şartına bağlayan, şarta bağlı genel af ile sağlanmasının mümkün olduğu belirtilerek eleştiriler getirilmiştir.

Bu müessese, yasama yorumu ile birlikte 1961 Anayasası'na konulmayarak kaldırılmıştır. 1961 Anayasası'nın Temsilciler Meclisinde görüşülmesi sırasında Anayasa Komisyonu'nun raporunda, 1924 Anayasası'nın 26. maddesini değiştirerek alan 62. maddesinin gerekçesinde; "Kanunun resmi tefsiri, normal olarak yargı yetkisine giren bir husustur. Tamamiyle bağımsız bir hale getirilmiş bulunan yargının teşrii bir tefsirle bağlanabilmesi düşünülemez. Yasama, eğer çıkardığı kanunun maksadını karşılamadığını da, mahkemelerin tatbikatı sebebiyle görürse, bu kanun isteği mühtevayı taşıyor demektir. Bu takdirde yapılacak şey, kanunu değiştirmekten ibarettir. Yürütme organı ise, anlamında tereddüde düştüğü bir kanun hakkında Danıştay'ın düşüncesini istemek imkanı na sahiptir.

Bu bakımdan, modern hukuk anlayışıyla bağdaşamayan tefsir yetkisi tasarıya alınmamıştır. Kanun yapma yetkisi mutlak olarak mevcut bulunduğuna göre teşrii tefsir müessesesinin kaldırılması, Meclislerin yetkilerinde bir eksiltme sayılmamalıdır...

Cezaların tahfif ve tahlili, tahkikat ve mücazati kanuniyen tecili; "TBMM'nin özel af yetkisi bulunduğuna göre tahfif ve

tavilden ayrıca bahsetmeye lüzum görülmemiştir. Tahkikat ve mücazatin tecili ise tamamiyle mahkemelerin yetkisi için bulunduğundan yargının bağımsızlığı sebebiyle kaldırılmıştır..." denilmektedir.

Bu açıklama karşısında 1961 ve 1982 Anayasalarında bulunmayan yasama yoluyla erteleme diye bir müessesenin Anayasa'ya uygunluğundan söz etme olanağı kalmamıştır.

Öte yandan 4616 sayılı Yasa ile hükümler için getirilen "şartlı salıverme" düzenlemesi, şartlı salıverme kurumuna yabancı ve aslında tam şartlı af niteliğindedir. Yasakoyucunun "şartlı af" yerine bu düzenlemeye "şartla salıverme" ismini vermekle Anayasa'nın 87. maddesine göre affı mümkün olmayan kimi suçları da dolaylı biçimde af kapsamına almak istemiştir. Bu ise açıkça Anayasa'nın yasak hükmünü aşabilmek için yapılmaması gereken ve Anayasa'ya açıkça aykırı olan bir düzenlemedir.

Bu durumda ismi ne olursa olsun, yapılmak istenen şartlı af olduğu açıkça görülmektedir.

Anayasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini sayan 87. maddesi, "... Anayasanın 14. maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilanına..." Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetkili olduğunu belirtmektedir.

Anayasa'nın 87. maddesinin af konusunda gönderme yaptığı 14. maddesi ise, "Madde 14.- Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbir, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar.

Bu yasaklara aykırı hareket eden veya başkalarını bu yolda teşvik veya tahrik edenler hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

Anayasanın hiçbir hükmü, Anayasada yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunmak hakkını verir şekilde yorumlanamaz." kurallarını içermektedir.

Anayasa'nın bu düzenlemeleri karşısında kimi suçlar için af yasağı getirildiği açıkça görülmektedir. Dava konusu Yasa ile Anayasamızın 87. maddesinin, 14. maddeye yaptığı gönderme sebebiyle getirdiği af yasağı, adına "erteleme" denilerek örtülü biçimde aşılma istenmiştir. Anayasa'nın af yasağı getirdiği kimi suçlar bu arada, düşünce suçları için af getirilmek isteniyorsa, bunun yolu Anayasa'ya aykırı yasaları değişik biçim ve isimlerle kamufle ederek örtülü biçimde Anayasal engelleri gözardı etmek değil, Anayasa'nın kimi suçlar için af yasağı getiren kurallarının Yasama Organı'nca değiştirilerek amaca uygun bir düzenleme yapmaktır. Bu yola gidilmeden yapılan düzenleme açıkça Anayasa'ya aykırıdır.

Getirdiği kurallarla aynı tür veya benzer suçlardan daha vahim olanları af kapsamına alıp, işleniş biçimlerine göre

toplum için daha az tehlike teşkil eden ve daha hafif cezayı gerektiren diğer bir kısmını af kapsamı dışında tutmak adalet duygusunu ve vicdanları rahatsız edecek ve hukuk devletinde yapılmaması gereken bir davranıştır. Bu nedenle, Yasa'nın iptali istenen kimi kurallarının Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu gözardı edilemez.

Bu nedenle, itiraz konusu kuralların anayasal denetimi yapılırken bu düzenlemelerin adına ne denirse denilsin aslında "şartlı af" olduğu sonucuna vardığından değerlendirmelerimi bu açıdan yapıp, oyumu da buna göre kullandım.

2- TCK'nun işkenceyle adam öldürme suçunu cezalandıran 450. maddenin üçüncü fıkrasının yasa kapsamına alınmasına karşılık TCK'nun 243. maddesinin kapsam dışında bırakılarak Yasa'nın getirdiği olanaktan kamu görevi yapan ve bu görevlerini yaparken kişisel çıkar ve sair nedenler dışında hareket ederek suç işleyen kişilerin yararlandırılmamasını adalet ve insaf ölçüleri ile bağdaştırılamadığımdan, itiraz konusu Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin TCK'nun 243. maddesi yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu düşünce ve kanaatle çoğunluk görüşüne karşıoy kullandım.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Esas Sayısı : 2001/4

Karar Sayısı : 2001/332

KARŞIOY YAZISI

21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un kimi kurallarının iptaline ilişkin mahkemelerce yapılan itiraz başvuruları sonucunda verilen 18.07.2001 günlü, 2001/4 Esas, 2001/332 Karar sayılı kararın, aşağıda belirtilen bölümlerine açıkladığım nedenlerle katılmıyorum.

1- İtiraz başvurularında 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin beşinci bendinin (a) alt bendinde TCK'nun 243. maddesinin Yasa kapsamı dışında tutulmasının, Anayasa'nın eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüş, iptal istemi çoğunluk görüşü ile reddedilmiştir.

İtiraz konusu kural, TCK'nun "Devlet İdaresi Aleyhine İşlenen Cürümler" başlıklı 3. Babının "Hükümet Memurları Tarafından Efrada Karşı Yapılacak Suumameleler" başlıklı 6. faslında yer almaktadır. Bu faslında yer alan diğer suçlar 4616 sayılı Yasa kapsamına alındığı halde 243. madde de belirtilen suçlar Yasa kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca aynı maddenin ikinci fıkrasında "fiil neticesinde ölüm vukua gelirse, 452 nci, sair hallerde 456. maddeye göre tertip olunacak ceza üçte birden yarıya kadar artırılır" şeklindeki yollama yapılan TCK'nun 452. ve 456. maddeleri de 4616 sayılı Yasa kapsamına alınmıştır. Diğer taraftan 3. Babın dördüncü faslında yer alan ve memurların işlediği görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen 240. madde, çoğunluk oylarıyla iptal edilmiştir.

Diğer bir husus da, "Eşhasa Karşı Cürümler" başlıklı 9. Babda yer alan tüm suçların Yasa kapsamına alınmış

olmasıdır. Bu Babın bilhassa Birinci ve Dördüncü fasıllarında düzenlenen "Adam Öldürme" ve "Çocuk Düşürme ve Düşürme Cürümleri" doğrudan doğruya insan hayatıyla, yaşam hakkıyla, çocuk sağlığıyla, hayatı devam ettirmeyle ilgili bulunduğu, faileri hakkında ağır hapis, müebbet ağır hapis ve idam cezaları öngörüldüğü ve hatta bu cürümlerden 450. maddenin üçüncü bendinde "Öldürmek fiili: canavarca bir his zevki ile veya işkence ve tazip ile ika edilirse" failin idam cezasına mahkum edileceği belirtildiği halde tüm bu cürümlerin düzenlendiği maddelerin Yasa kapsamına alınmalarına ve bu cürümleri işleyenlerin bu Yasa'dan faydalanmalarına karşın TCK'nun 243. maddesi Yasa kapsamı dışında bırakılmıştır.

Görülebileceği üzere TCK'nun gerek 243. maddesinde ve gerekse 450. maddesinin üçüncü bendinde, işkence suçları ceza yaptırımına bağlanmıştır. Her iki kural incelendiğinde, TCK'nun 450. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen suçun 243. maddede belirtilen suçtan daha vahim ve cezasının da çok daha ağır olduğu ve hatta idam cezasının verileceği öngörülmektedir. TCK'nun 450. maddesinin doğrudan doğruya insan hayatının sona erdirilmesi amacıyla ve katil kastıyla adam öldürme fiilleri sayılmakta ve faile idam cezası verileceği kabul edildiği halde 243. maddede sayılan fiillerin işlenmesi sonucu şayet ölüm vukua gelirse, faile "katil kastı olmaksızın adam öldürme" fiillerini düzenleyen 452. maddenin (cezası artırılarak) uygulanacağı öngörülmektedir. Diğer taraftan 450. maddenin 3. bendinde yer alan adam öldürme fiili, failin sırf kendi zevkini ve canavarca hislerini tatmin amacıyla veya işkence ve eziyet yoluyla işlendiği halde 243. maddede sayılan fiiller ise, bir kamu görevlisinin, bir memurun ve özellikle kolluk görevlilerinin, kamu düzenini bozan, ülkenin birlik ve bütünlüğüne kasteden, yıkıcı, bölücü, terörist eylemleri yapan, bu yönde faaliyetlerde bulunan suç failerini açığa çıkarmak, suç delillerini elde etmek gayret ve uğraşısıyla işledikleri fiillerdir. Hemen belirtmek gerekir ki, 243. maddeye münas fiilleri işleyenler himaye ediliyor, bunların işledikleri fiiller hakkı ve mazur görülüyor zannedilmesin. Bu tür suçları işleyenler mutlaka affedilsin, davaları veya cezaları 4616 sayılı Yasa şumulünde olsun şeklinde bir görüş taşımıyoruz. İşkence suçu olarak özetlenen, unsurları ve müeyyidesi 243. maddede sayılan fiillerin, bir insanlık suçu olduğu gerek ulusal ve gerekse uluslararası yasalarla veya sözleşmelerle önlenmeye çalışılan suçlardan olduğu, benimsenmesinin veya kabullenilmesinin bile düşünülmemeyeceği çok açık bir gerçektir. Yasa kapsamına alınan 448 ve 450. maddelere uyan adam öldürme fiillerinin benimsenmediği veya kabullenilmediği, bu fiilleri işleyenlerin himaye gördüklerinin söylenemeyeceği gibi. Bu yöndeki karşılaştırma 450. maddenin üçüncü bendinin Yasa kapsamına alındığı halde 243. maddenin kapsam dışında bırakılması nedeniyle yapılmaktadır. Anayasa'nın 17. maddesinde, sadece "kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" yolundaki işkence suçunu önlemeye matuf kural yer almamakta, sözü edilen maddenin ilk fıkrasında, "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." şeklinde insan için en önemli hak olan "yaşam hakkı" düzenlenmektedir. İzah etmeye çalıştığımız husus, insanın yaşam hakkını ortadan kaldıran "kasten adam öldürme", "işkence ile adam öldürme", "canavarca bir his zevki ile adam öldürme" fiillerini düzenleyen 448. ve 450. maddeler Yasa kapsamına alınırken 243. maddenin kapsam dışı tutulmasıdır. Bu yöndeki ayırım ve böyle bir düzenleme Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık teşkil ettiğinden 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinde

istisnalar içinde sayılan TCK'nun 243. maddesinin iptali gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

2- 4616 sayılı Yasa kapsamı dışında tutulan TCK'nun 298. maddesi çoğunluk görüşü ile iptal edilmiştir. Kararda, 299. madde ile karşılaştırılması yapılarak bu maddelerde belirlenen eylemlerin benzer nitelikte oldukları, 299. maddenin daha ağır ceza öngördüğü gerekçe olarak kabul edilmiştir.

TCK'nun 298. ve 299. maddelerinde, tutukevinden ve hapisneden kaçanların fiilleri ve ceza yaptırımları düzenlenmektedir. Yasa kapsamı dışında bırakılan 298. maddenin ikinci fıkrasında, tutukevinden kaçma suçunun şahıslara şiddet kullanılarak, kapı veya pencere kırarak, duvar delerek, kaçmaya mani olacak vasıtaları bozarak işlenmesi ile üçüncü fıkrasında da bu suçun birden ziyade kimseler tarafından bir arada işlenmesi, tehdit veya şiddetin silahla yapılması hallerinde cezanın artırılarak verileceği öngörülmektedir. Bu madde ile korunmak istenen, bilhassa örgütsel suçlardan dolayı tutuklananların cezaevlerini yakarak, yıkarak, silahlar kullanarak, Devlete büyük zararlar vererek kaçmalarının önlenmesidir. 299. maddenin Yasa kapsamına alınmış olması, bu suçun da mutlaka Yasa kapsamına alınmasına gerekçe olarak kabul edilemez. Ayrıca her iki maddede öngörülen cezalar da birbirinden farklı değildir. 298. maddede öngörülen ceza "dört yıldan sekiz yıla kadar ağır hapis" 299. maddede öngörülen ceza ise "beş yıldan eksik sekiz yıldan fazla olamaz" şeklinde olup, her iki maddede azami ceza sekiz yıl olarak belirlenmiştir. Her iki madde karşılaştırılarak öngörülen cezaların nazara alınmasından daha çok bu maddelerle korunması amaçlanan hukuki yararın gözetilmesi gerekmektedir. Bu sebeplerle, TCK'nun 298. maddesinde düzenlenen eylemlerin ağırlığı ve koruduğu hukuki yarar gözetildiğinde bu maddenin Yasa kapsamı dışında bırakılmasında, Anayasa'ya aykırılık görülmemektedir.

Belirtilen nedenlerle, sözü edilen maddenin iptaline yönelik çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Esas Sayısı : 2001/4

Karar Sayısı : 2001/332

KARŞIOY YAZISI

4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendindeki istisnalar arasında sayılan "resmi artırma-eksiltmeye hile karıştırma" suçuna ilişkin 366. madde ile "mal artırma-eksiltmesine hile karıştırma" suçuna ilişkin 367. madde "Ammenin İtimadı Aleyhine İşlenen Cürümler" başlıklı 6. babın "ticaret ve sanayi ve müzayedeye hile ve fesat karıştırmak cürümleri"ni düzenleyen 5. faslında yer almaktadır. Bu faslında belirtilen suçlardan yalnız artırma ve eksiltmelere hile karıştırmaya ilişkin 366. ve 367. maddeler istisnalar arasında sayılarak 4616 sayılı Yasa kapsamı dışında tutulmuştur.

366. ve 367. maddelerin yer aldığı faslında aynı tür suçların tümü kapsama alınırken bu iki maddenin herhangi bir ölçüt, kullanılmaksızın kapsam dışı bırakılmasının "kamu düzeni" ve "kamu güvenliği" amaçları ile de açıklanması olanaklı

değildir. Nitelikleri ve uygulanan yaptırımları gözetildiğinde daha ağır olarak değerlendirilebilecek 358., 359., 361. ve 362. maddelerin istisnalar arasında sayılmayarak yasa kapsamına alınırken 366. ve 367. maddelerin kapsam dışında tutulmasının adil, kabul edilebilir haklı bir nedeninin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, 366. ve 367. maddeleri kapsam dışında bırakan itiraz konusu kuralın iptali gerektiği görüşüyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

R.G. 31 Ekim 2001 - Sayı: 24569

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Yönetmelikler

Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik

Devlet Bakanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanım, Dayanak

Amaç ve Kapsam

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunun çalışma esas ve usullerine ilişkin hususları düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik, 28/03/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 3 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakan: Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanı,
- b) Danışma Kurulu: Bireysel Emeklilik Danışma Kurulunu,
- c) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
- d) Başkan: Danışma Kurulu Başkanı

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Yetkileri

Danışma Kurulunun Kuruluşu

Madde 4 - Danışma Kurulu, Hazine Müsteşarının başkanlığında, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Müsteşarlık ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından görevlendirilecek en az genel müdür düzeyinde birer temsilciden oluşur.

Danışma Kurulunun Görevleri

Madde 5 - Danışma Kurulu, bireysel emeklilik sistemine ilişkin politikalarını belirlemek, bu politikaların gerçekleştirilmesi için alınması gerekli önlemler konusunda önerilerde bulunmak ve mevzuat düzenlemeleri hakkında tavsiye niteliğinde karar almakla görevlidir.

Başkanın Görevleri

Madde 6 - Başkanın görevleri şunlardır:

- a) Danışma Kurulunun olağan toplantılarını belirlemek ve gerektiğinde Danışma Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırarak,
- b) Danışma Kurulunun olağan ve olağanüstü toplantılarına başkanlık ederek çalışmaların verimli ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,
- c) Danışma Kurulunun belirlemiş olduğu politikalar ile önerileri ve tavsiye niteliğindeki kararları ilgili makamlara bildirmek

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Çalışma Esasları****Toplantı Usulü**

Madde 7 - Danışma Kurulu üç ayda bir Müsteşarlıkça önerilen ve Başkan tarafından belirlenen tarih ve gündemle olağan olarak toplanır. Danışma Kurulu üyelerinin toplantılara bizzat katılmaları esastır. Üyelerin herhangi bir nedenle işlerinden geçici veya sürekli olarak ayrılmalari halinde yerlerine vekilleri toplantıya katılır.

Olağan toplantılar dışında Danışma Kurulu, Başkanın gerek gördüğü hallerde veya Danışma Kurulu üyelerinden birinin yazılı başvurusu üzerine Başkan tarafından olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Danışma Kurulu toplantılarına görüşülecek konunun gerektirdiği hallerde diğer kamu kurum ve kuruluşları, şirketler veya kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların yetkili temsilcileri de görüşleri alınmak üzere çağrılabilir.

Danışma Kurulu, toplantıya çağrılan üyelerin yarısından bir fazlası ile toplanır. Kararlar, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır. Üyeler çekimser oy kullanamazlar.

Toplantının gündemi, yeri, tarihi ve saati, olağanüstü toplantı daveti hariç olmak üzere, en az yedi gün önceden üyelere duyurulur.

Sekretarya

Madde 8 - Danışma Kurulunun sekretarya hizmetlerini Müsteşarlık yürütür.

Yürürlük

Madde 9 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 10 - Bu Yönetmelik hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----

Tebliğler**Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği**

(Seri No: 31)

Maliye - Bayındırlık ve İskan Bakanlıklarından:
1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun(1) 10 uncu maddesinde;

"Bina vergisi, mükelleflerin yazılı beyanı üzerine tarh ve tahakkuk ettirilir.

Şu kadar ki, mükelleflerin beyan edecekleri değerler Maliye ve Bayındırlık Bakanlıklarınca müştereken tespit ve ilan edilecek bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleriyle bu Kanunun 20 nci maddesine göre bulunacak arsa veya arsa payı değeri esas alınarak 31 inci madde uyarınca hazırlanmış bulunan tüzük hükümlerinden yararlanılmak suretiyle hesaplanacak maliyet bedelinden düşük olamaz..."

hükümü yer almaktadır.

Bu hüküm ve söz konusu tüzük uyarınca emlak vergisine esas olmak üzere 2002 yılında uygulanacak bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri, Bakanlığımız ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca bu Tebliğ ekinde yer alan cetvelde belirtilen tutarlarda tespit edilmiştir.

Tebliğ olunur.

----- Çimento İşveren Mevzuat Eki -----